คู่มือผู้บริหารสถานศึกษา

(การดำเนินการทางวินัย)

โดย

นายสมนึก ผดุงจันทน์

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาระบบการจัดการ

สำนักอำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

คำนำ

หนังสือ “คู่มือผู้บริหารสถานศึกษา (การดำเนินการทางวินัย) เล่มนี้ ได้เรียบเรียงและรวบรวมขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เนื่องจากปัจจุบันได้มีการแก้ไข ปรับปรุง และยกเลิก มติคณะรัฐมนตรี กฎ และระเบียบของทางราชการจำนวนมาก โดยได้นำกฎหมาย กฎ ก.ค.ศ. และระเบียบที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน กรณีตัวอย่าง รวมทั้งคำพิพากษาศาลปกครองที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแบบคำสั่งต่าง ๆ มารวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน เพื่อความสะดวกในการศึกษา ค้นคว้า เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

นายสมนึก ผดุงจันทน์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ ๑ บททั่วไป	**๑**
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗	**๑**
ตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	**๒**
- ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้สอน	๒
- ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา	๒
- ตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่น	๒
- ตำแหน่งทางวิชาการ	๓
การบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ	**๓**
- ระเบียบบริหารราชการในส่วนกลาง	๓
- การบริหารราชการเขตพื้นที่	๓
ผู้มีอำนาจบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	**๔**
- อำนาจการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	๔
- อำนาจการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมิได้อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	๕
- อำนาจการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษามาใช้บังคับโดยอนุโลม	๕
ส่วนที่ ๒ วินัยข้าราชการ	**๖**
- การไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัย	๖
- การฝ่าฝืนข้อห้าม ให้ละเว้นการปฏิบัติถือว่าเป็นความผิดวินัย	๖
บทบัญญัติเกี่ยวกับวินัยข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างประจำ	**๖**
ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย	**๖**
ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัย	**๗**
การร้องเรียนกล่าวหาหรือกล่าวโทษ	**๗**
หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการร้องเรียนกล่าวโทษ	**๘**
การสืบสวนหาข้อเท็จจริง	**๑๐**
การรายงานผลการสืบสวนหาข้อเท็จจริง	**๑๑**
คดีปกครองเกี่ยวกับการสืบสวนหาข้อเท็จจริง	**๑๒**
ตัวอย่าง คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริง	**๑๔**

ตัวอย่าง บันทึกคำให้การพยาน ๑๕

ตัวอย่าง การรายงานผลการสืบสวนหาข้อเท็จจริง ๑๖

ส่วนที่ ๓ การสอบสวนวินัยข้าราชการ ๑๘

วินัยอย่างร้ายแรงและวินัยไม่ร้ายแรง ๑๘

- ความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ๑๘
- ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ๑๘

การสอบสวนทางวินัยไม่ร้ายแรง ๑๙

คดีปกครองเกี่ยวกับการสอบสวนวินัย ๒๐

การสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ๒๑

อำนาจการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ๒๒

- การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยไม่ร้ายแรง ๒๒
- การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ๒๓

คดีปกครองเกี่ยวกับการแต่งตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ๒๖

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย โดยแต่งตั้งผู้มีส่วนได้เสีย ๒๗

ผลสืบเนื่องจากการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ๒๘

- การสั่งพักราชการ ๒๘
- การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ๒๙
- การสั่งให้ข้าราชการที่ถูกแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนประจำส่วนราชการ ๒๙
- การงดเลื่อนขั้นเงินเดือน ๓๐

หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวน ๓๑

คดีปกครองเกี่ยวกับการดำเนินการสอบสวนทางวินัย ๓๔

- การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยซึ่งไม่ใช่ข้าราชการฝ่ายพลเรือนเป็นกรรมการสอบสวน ๓๔
- ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยโดยไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน คำสั่งลงโทษไม่ชอบด้วยกฎหมาย ๓๕
- คณะกรรมการสอบสวนไม่ได้เรียกผู้ถูกกล่าวหามาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ๓๖

ผู้ถูกลงโทษไม่มีโอกาสโต้แย้งและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา

การสอบสวนและการลงโทษทางวินัยไม่ต้องรอผลการดำเนินคดีอาญาถึงที่สุดก่อน ๓๘

กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐

- แบบ สว.๑ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง
- แบบ สว.๒ บันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหา
- แบบ สว.๓ บันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา

- แบบ สว.๔ บันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา
- แบบ สว.๕ บันทึกถ้อยคำพยานของฝ่ายกล่าวหา/ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา
- แบบ สว. ๖ รายงานการสอบสวน

ส่วนที่ ๔ บทบัญญัติวินัยข้าราชการและกรณีตัวอย่างตามพระราชบัญญัติ ๖๒

ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

มาตรา ๘๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาวินัยที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติไว้ในหมวดนี้ โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ๖๒

มาตรา ๘๓ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องสนับสนุนการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ๖๒

มาตรา ๘๔ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ๖๓

มาตรา ๘๔ วรรคสอง ห้ามมิให้อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตนไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น ๖๔

มาตรา ๘๔ วรรคสาม การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการและเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ๖๕

การให้ออกจากราชการเพราะมีมลทินมัวหมอง ๗๐

- **มาตรา ๘๕** ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี ๗๑

- **มาตรา ๘๕ วรรคสอง** การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ๗๒

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการเงิน ๗๒

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุ ๗๔

- กรณีกระทำโดยมีเจตนาทุจริตหรือเป็นเหตุให้ทางราชการเสียหายอย่างร้ายแรง ๗๕
- กรณีการกระทำเป็นเหตุให้ทางราชการเสียหายแต่ไม่ร้ายแรง ๗๕
- กรณีการกระทำไม่เป็นเหตุให้ทางราชการเสียหาย ๗๖

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการลาศึกษาต่อ ๗๖

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบเกี่ยวกับการกำกับห้องสอบและการสอบ ๗๖

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการอยู่เวรยาม ๗๗

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียน นักศึกษา ๗๗

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการลงเวลาปฏิบัติราชการและการลา ๗๘

มาตรา ๘๖ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ ๗๘
ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ
- ผู้ออกคำสั่งต้องมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย ๗๙
- คำสั่งของผู้บังคับบัญชาต้องเป็นการสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบ ๗๙
ของทางราชการ อาจเป็นคำสั่งที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นคำสั่งด้วยวาจาก็ได้
- ถ้าผู้รับคำสั่งเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ ๗๙
ของทางราชการจะเสนอความเห็นเป็นหนังสือภายในเจ็ดวัน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้
- ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันเป็นหนังสือให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตาม ๗๙
มาตรา ๘๖ วรรคสอง การขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา อันเป็นเหตุให้ ๘๑
เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง
มาตรา ๘๗ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตรงต่อเวลา อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ ๘๑
ขาดราชการ **๘๔**
ผลของการขาดราชการ ๘๔
- ขาดคุณสมบัติในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ๘๔
- ห้ามมิให้จ่ายเงินเดือนสำหรับวันที่ละทิ้งหน้าที่ราชการหรือหนีราชการ ๘๔
กรณีละทิ้งหน้าที่การสอน ๘๕
กรณีละทิ้งหน้าที่เวรยาม ๘๕
กรณีลาศึกษาต่อแล้วไม่รายงานตัวกลับ ๘๖
การลาของข้าราชการที่ต้องหาคดีอาญา ๘๖
มาตรา ๘๗ วรรคสอง การละทิ้งหน้าที่เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการ **๘๖**
ติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน เป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง
- ต้องเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน ๘๗
- คำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการให้ย้อนหลังไปถึงวันที่เริ่มละทิ้งหน้าที่ราชการวันแรก ๘๙
- กรณีขาดราชการติดต่อในคราวเดียวกันแต่ไม่เกินสิบห้าวัน ๙๐
- ความผิดปรากฏชัดแจ้ง ๙๐
มาตรา ๘๘ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ชุมชน **๙๑**
สังคม
มาตรา ๘๘ วรรคสอง การกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนผู้มาติดต่อ **๙๓**
ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง
มาตรา ๘๙ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กลั่นแกล้ง กล่าวหา หรือร้องเรียนผู้อื่น **๙๓**
โดยปราศจากความจริง

มาตรา ๙๐ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน **๙๔**

มาตรา ๙๑ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องไม่คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือนำเอาผลงานทางวิชาการ **๙๔**

มาตรา ๙๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท **๙๕**

มาตรา ๙๓ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ **๙๕**

มาตรา ๙๔ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาชื่อเสียงของตนและรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว **๙๕**

มาตรา ๙๔ วรรคสอง การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง **๙๖**

- ความผิดฐานประพฤติชั่ว กรณีเสพสุรา ๙๙
- ความผิดฐานประพฤติชั่วกรณีชู้สาว ๑๐๐
- ความผิดฐานประพฤติชั่วกรณีทุจริตเบิกเงินค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะเดินทางเท็จ ๑๐๐
- ความผิดฐานประพฤติชั่วกรณีปลอมลายมือชื่อข้าราชการด้วยการหาผลประโยชน์ ๑๐๑
- ความผิดฐานปลอมแปลงเอกสารกรณีอื่น ๆ เช่น ๑๐๒
- ความผิดฐานประพฤติชั่วกรณีนำทรัพย์สินของทางราชการไปจำนำ ๑๐๒
- ความผิดฐานประพฤติชั่วกรณีเรียกรับเงินในการฝากเข้าเรียนและเข้าทำงาน ๑๐๓
- ความผิดฐานประพฤติชั่วกรณีอื่น ๆ ๑๐๓

มาตรา ๙๔ วรรคสาม ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เสพยาเสพติด เล่นการพนันเป็นอาจิณหรือกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ๑๐๕

- ความผิดฐานประพฤติชั่ว กรณีเสพยาเสพติด ๑๐๕
- ความผิดฐานประพฤติชั่ว กรณีเล่นการพนันเป็นอาจิณ ๑๐๕
- ความผิดฐานประพฤติชั่ว กรณีกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ๑๐๘

มาตรา ๙๕ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาการทำผิดวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ๑๑๐

ส่วนที่ ๕ โทษและการสั่งลงโทษทางวินัย **๑๑๑**

แนวทางในการพิจารณาโทษทางวินัย ๑๑๑

อำนาจการสั่งลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างประจำ ๑๓๑

กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยอำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน พ.ศ. ๒๕๔๙ ๑๓๒

อำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดค่าจ้าง หรือลดขั้นค่าจ้างลูกจ้างประจำ ๑๓๔
ตัวอย่าง คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดค่าจ้าง ลดขั้นค่าจ้างลูกจ้างประจำ ๑๓๖
ตัวอย่าง คำสั่งลงโทษตัดค่าจ้างลูกจ้างประจำ ๑๓๗
ตัวอย่าง คำสั่งลงโทษลดขั้นค่าจ้างลูกจ้างประจำ ๑๓๘
ตัวอย่าง หนังสือทัณฑ์บนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างประจำ ๑๓๙
การออกคำสั่งลงโทษทางวินัย ๑๔๐
คดีปกครองเกี่ยวกับอำนาจผู้บังคับบัญชา ๑๔๐
ระเบียบ ก.ค.ศ.ว่าด้วยวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ๑๔๓
การสอบสวนและคำสั่งให้ออกจากราชการหย่อนความสามารถและประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ๑๔๔
การสอบสวนและลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ออกจากราชการ ตายและเกษียณอายุราชการ ๑๔๕
ผลสืบเนื่องจากการถูกสั่งลงโทษทางวินัย ๑๔๗
การสั่งลงโทษทางวินัยไม่ต้องรอผลการพิจารณาคดีอาญาของศาล ๑๔๘
การดำเนินการทางวินัยตามที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช.ชี้มูล ๑๔๙
คำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นคำสั่งทางปกครอง ๑๕๓
การแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัย ๑๕๔

ส่วนที่ ๖ การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษและการฟ้องคดีปกครอง ๑๕๖

การแจ้งคำสั่งลงโทษ ๑๕๖
การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ๑๕๖
สิทธิของผู้อุทธรณ์ ๑๕๗
ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ๑๕๘
กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ๑๖๑
การเบิกจ่ายเงินเดือนข้าราชการในระหว่างที่ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออกหรือให้ออก ๑๗๑
การแจ้งสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ๑๗๓
การดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายก่อนยื่นฟ้องคดีปกครอง ๑๗๕
การฟ้องคดีปกครองเรียกค่าเสียหายมูลละเมิดต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่รู้เหตุละเมิด ๑๘๑
ผู้มีสิทธิฟ้องคดีปกครอง ๑๘๒

ส่วนที่ ๗ การรายงานการดำเนินการทางวินัย **๑๘๔**

การรายงานการดำเนินการทางวินัย ๑๘๔

ระเบียบ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการรายงานการดำเนินการทางวินัย และการออกจากราชการของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ๑๘๕

เอกสารหลักฐานที่ต้องจัดส่งในการรายงานการดำเนินการทางวินัย ๑๙๒

ส่วนที่ ๘ ความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง **๑๙๔**

ความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ๑๙๔

กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. ๒๕๔๙ ๑๙๕

การดำเนินการกรณีข้าราชการหรือลูกจ้างประจำละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเกินกว่าสิบห้าวัน ๑๙๘

กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการโดยมีเหตุผลอันสมควร ๑๙๘

กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ๑๙๘

กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ๑๙๙

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มีบทบัญญัติคำนิยามความหมายของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้ตามมาตรา ๔ ดังนี้

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน งบบุคลากรที่จ่ายในลักษณะเงินเดือนในกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม หรือกระทรวงอื่นที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ จึงมีผลใช้บังคับกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังต่อไปนี้

๑. บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่

(๑) "ข้าราชการครู" หมายความว่า ผู้ที่ประกอบวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐ

(๒) "คณาจารย์" หมายความว่า บุคลากรซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการวิจัยในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาของรัฐ

(๓) บุคลากรทางการศึกษา หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ การบริหารการศึกษา และปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานการศึกษา

๒. บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ สังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

๓. บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม

๔. บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ สังกัดกระทรวงอื่นที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

๕. ข้าราชการครูตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรา ๑๓๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๖. บุคคลซึ่งเป็นข้าราชการข้าราชการพลเรือนสามัญตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ สังกัดส่วนราชการหรือหน่วยงานใดในกระทรวงศึกษาธิการอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ใช้บังคับ ต่อมาได้มีการกำหนดให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้นเป็นหน่วยงานการศึกษาหรือเป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของเขตพื้นที่

การศึกษาให้ถือว่าผู้นั้นเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และให้มีตำแหน่งตามที่ ก.ค.ศ.กำหนด” ตามมาตรา ๑๓๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

ตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

มาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติว่า ตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามี ๔ ประเภท ดังนี้

๑. ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้สอนในหน่วยงานทางการศึกษา ได้แก่

ตำแหน่งครูผู้ช่วยและครูจะมีในหน่วยงานทางการศึกษาใดก็ได้ สำหรับ**ตำแหน่งครูให้เป็นตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ** ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๙ ได้แก่ ครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ ครูเชี่ยวชาญ ครูเชี่ยวชาญพิเศษ

สำหรับตำแหน่งที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นตำแหน่งที่มีวิทยฐานะจะได้รับเงินวิทยฐานะตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๒. ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา

(๑) ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ให้มีในสถานศึกษาและหน่วยงานการศึกษาตามประกาศกระทรวง และให้ตำแหน่งดังต่อไปนี้ เป็น**ตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ** รองผู้อำนวยการชำนาญการ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการชำนาญการ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ และผู้อำนวยการเชี่ยวชาญพิเศษ

(๒) ผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ และรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ให้มีในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และให้เป็น**ตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ** ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๙ ได้แก่ตำแหน่งดังต่อไปนี้ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชี่ยวชาญพิเศษ

(๓) ตำแหน่งผู้บริหารในหน่วยงานการศึกษาที่สอนระดับปริญญา การกำหนดระดับตำแหน่งการให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษามาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ ก.ค.ศ.จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

((๓) แก้ไขตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘)

(๔) ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่ ก.ค.ศ.กำหนด

๓. ตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่น ได้แก่ ตำแหน่ง

(๑) ศึกษานิเทศก์ให้เป็นตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ ตามมาตรา ๓๙ ง. ได้แก่ ตำแหน่งดังต่อไปนี้ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ

(๒) ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่ ก.ค.ศ.กำหนด

(๓) ตำแหน่งของข้าราชการที่ ก.ค.ศ.นำมาใช้กำหนดให้เป็นตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรการศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

การกำหนดระดับตำแหน่ง และการให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของบุคลากรทางการศึกษาอื่นตาม (๒) และ (๓) ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดตำแหน่ง และการให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘ วรรคสุดท้าย

๔. ตำแหน่งทางวิชาการ ได้แก่ ตำแหน่ง**อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์และศาสตราจารย์ ให้มีในหน่วยงานการศึกษาระดับปริญญา** สำหรับการกำหนดระดับตำแหน่งและการให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. โดยให้**นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษามาใช้บังคับโดยอนุโลม** ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๐

((๒) แก้ไขตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘)

การบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖ บัญญัติให้จัดระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการออกเป็น

๑. ระเบียบบริหารราชการในส่วนกลาง แบ่งออกเป็นสำนักงานปลัดกระทรวง และส่วนราชการที่มีหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการการอาชีวศึกษา ส่วนราชการดังกล่าวยกเว้นสำนักงานรัฐมนตรีมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (มาตรา ๑๐ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีเลขาธิการซึ่งมีฐานะเทียบเท่าปลัดกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ (มาตรา ๒๙ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖)

๒. การบริหารราชการเขตพื้นที่ สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่ เว้นแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา (มาตรา ๓๓ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖) การจัดระเบียบบริหารราชการของเขตพื้นที่การศึกษา แบ่งออกเป็น

(๑) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตพื้นที่ (มาตรา ๓๔ และ มาตรา ๓๗ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖)

(๒) สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

ผู้มีอำนาจบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

มาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติเรื่องอำนาจในการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้ดังนี้

๑. อำนาจการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (“เขตพื้นที่การศึกษา” หมายความว่า เขตพื้นที่การศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ)

ครูผู้ช่วย และครู ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งโดยอนุมัติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา ๕๓(๔))

ครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ และครูเชี่ยวชาญผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งโดยอนุมัติ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา ๕๓(๓))

ครูเชี่ยวชาญพิเศษ ก.ค.ศ.อนุมัติผู้บังคับบัญชาสูงสุดของส่วนราชการสั่งบรรจุ และรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้ง (มาตรา ๕๓(๑))

อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษามาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา ๕๓(๖))

รองผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการชำนาญการ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ และรองผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งโดยอนุมัติ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา ๕๓(๓))

(แก้ไขตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐)

ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้อำนวยการชำนาญการ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ และผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้ง โดยอนุมัติ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา ๕๓(๓))

(แก้ไขตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐)

ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญพิเศษ ก.ค.ศ.อนุมัติผู้บังคับบัญชาสูงสุดของส่วนราชการสั่งบรรจุและรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้ง (มาตรา ๕๓(๑))

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชำนาญการพิเศษ และรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชี่ยวชาญ ให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งโดยอนุมัติ ก.ค.ศ. (มาตรา ๕๓(๒))

(แก้ไขตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐)

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชี่ยวชาญให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง โดยอนุมัติ ก.ค.ศ. (มาตรา ๕๓(๒))

(แก้ไขตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐)

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชี่ยวชาญพิเศษ ก.ค.ศ.อนุมัติ ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของส่วนราชการสั่งบรรจุ และรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้ง (มาตรา ๕๓(๑))

ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่ ก.ค.ศ.กำหนด ศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ และศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งโดยอนุมัติ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา ๕๓(๓))

ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ ก.ค.ศ.อนุมัติผู้บังคับบัญชาสูงสุดของส่วนราชการสั่งบรรจุ และรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้ง (มาตรา ๕๓(๑))

ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่ ก.ค.ศ.กำหนดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา ๓๘ ค.(๒) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้ง โดยอนุมัติ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา ๕๓(๓))

ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่ ก.ค.ศ.กำหนดในสถานศึกษา ตามมาตรา ๓๘ ค.(๒) ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้ง โดยอนุมัติ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา ๕๓(๔))

๒. อำนาจการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมิได้อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(๑) ครูเชี่ยวชาญพิเศษ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญพิเศษ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ ก.ค.ศ.อนุมัติผู้บังคับบัญชาสูงสุดของส่วนราชการสั่งบรรจุ และรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้ง (มาตรา ๕๓(๑))

(๒) ตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานอกจาก (๑) ให้ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของส่วนราชการที่ผู้นั้นสังกัดอยู่เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง โดยอนุมัติ ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. มอบหมาย (มาตรา ๕๓(๕))

๓. อำนาจการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษามาใช้บังคับโดยอนุโลม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๓(๖)

(แก้ไขตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๑)

ผู้มีอำนาจบรรจุแต่งตั้งนอกจากอำนาจในการสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ แล้วยังมีอำนาจอื่น ๆ ได้แก่

๑. การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลออกจากราชการตามมาตรา ๕๕(๓) และมาตรา ๑๑๐(๖) ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.

๒. แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง

ส่วนที่ ๒
วินัยข้าราชการ

วินัยข้าราชการ หมายถึง กฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผนความประพฤติที่กำหนดให้ข้าราชการยึดถือและพึงปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติ หากมีการฝ่าฝืน อาจถือได้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางวินัย ทั้งนี้ อาจกำหนดไว้ในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรีหรือแบบธรรมเนียมของทางราชการก็ได้

๑. การไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัย เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

- มาตรา ๘๖ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ

- มาตรา ๘๗ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ทางราชการ

- มาตรา ๙๔ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาชื่อเสียง และเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

๒. การฝ่าฝืนข้อห้าม ให้ละเว้นการปฏิบัติถือว่าเป็นความผิดวินัย เช่น

- มาตรา ๙๐ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์ อันอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรม หรือเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

- มาตรา ๙๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

บทบัญญัติเกี่ยวกับวินัยข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างประจำ

๑. วินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ หมวด ๖ วินัยและการรักษาวินัย มาตรา ๘๒ ถึงมาตรา ๙๗

๒. พนักงานราชการ กำหนดไว้ตามระเบียบสำนักนากรัฐมนตรีว่าด้วยพนักราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๒ ถึงข้อ ๒๗

๓. ลูกจ้างประจำ กำหนดไว้ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ ข้อ ๒๘ ถึงข้อ ๔๙

ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๙๕ ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย

การเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ให้กระทำโดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจ หรือการอื่นใดในอันที่จะเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มีวินัย

การป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยให้กระทำโดยการเอาใจใส่ สังเกตการณ์ และขจัดเหตุที่อาจก่อให้เกิดการกระทำผิดวินัยในเรื่องอันอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการป้องกันตามควรแก่กรณีได้

เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันที

เมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยโดยยังไม่มีพยานหลักฐานให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย จึงจะยุติเรื่องได้ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที

การดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ให้ดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๗

ผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้และตามหมวด ๗ หรือมีพฤติกรรมปกป้องช่วยเหลือเพื่อมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาถูกลงโทษทางวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย

ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัย

๑. การร้องเรียนกล่าวหาหรือกล่าวโทษ

๒. การสืบสวนหาข้อเท็จจริง

๓. การสอบสวนทางวินัย

๔. การรายงานผลการสอบสวนของคณะกรรมการ

๕. การออกคำสั่งลงโทษทางวินัย

๖. การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ

๗. การรายงานการดำเนินการทางวินัย

การร้องเรียนกล่าวหาหรือกล่าวโทษ

เมื่อมีกรณีร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการหรือลูกจ้างประจำของสถานศึกษากระทำการอันเป็นความผิดทางวินัย เป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษาจะต้องดำเนินการทางวินัย

กรณีที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องดำเนินการเมื่อมีการกล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดทางวินัยมีดังนี้

๑. บัตรสนเท่ห์ คือ หนังสือร้องเรียนที่ไม่ลงลายมือชื่อ ผู้ร้องเรียน หรือใช้นามแฝง เช่น ครู อาจารย์ ในสถานศึกษา ศิษย์เก่าผู้หวังดี เป็นต้น การร้องเรียนกล่าวหาโดยใช้บัตรสนเท่ห์ปกติไม่ควรรับพิจารณา เว้นแต่จะระบุพยานหลักฐานกรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้ง ตลอดจนชี้พยานแน่นอนเท่านั้น จึงจะรับพิจารณา ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว.๐๒๐๖/ว.๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๑

๒. หนังสือพิมพ์ลงข่าว

๓. มีการร้องเรียนผู้บังคับบัญชา

๔. ผู้บังคับบัญชาพบเห็นการกระทำความผิด

หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการร้องเรียนกล่าวโทษ

สำนักงาน ก.พ. ได้มีหนังสือ ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๒๖ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๔๗ แจ้งเรื่องหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเรื่องร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการ และการสอบสวนเรื่องร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการว่ากระทำผิดวินัยเพื่อถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการในเบื้องต้นให้ถือเป็นความลับทางราชการ หากเป็นบัตรสนเท่ห์ให้พิจารณาเฉพาะรายที่ระบุพยานหลักฐานกรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้ง ตลอดจนชี้พยานบุคคลแน่นอนเท่านั้น

๒. ส่งสำเนาเรื่องกล่าวโทษข้าราชการโดยปิดชื่อผู้ร้องหรือสำเนาบัตรสนเท่ห์ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวโทษ ทำการสืบสวนทางลับว่ามีมูลความจริงเพียงใด หรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย จึงยุติเรื่องได้ ทั้งนี้ให้รีบดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็วแล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับเรื่องราวทราบ

๓. ให้ผู้บังคับบัญชาที่เป็นผู้ได้รับเรื่องกล่าวโทษข้าราชการแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบในทางลับหลังจากที่ได้รับเรื่องร้องทุกข์ และภายหลังการสืบสวนในเวลาอันสมควร

๔. ถ้าปรากฏว่ามีความจริงอันเป็นกรณีความผิดทางกฎหมายบ้านเมืองให้ดำเนินคดีทางอาญา ถ้าปรากฏว่ามีมูลความจริงเป็นกรณีความผิดทางวินัยให้ดำเนินการสอบสวนหรือตั้งกรรมการสอบสวนไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕

๕. ให้ผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจสั่งการที่สมควรเพื่อคุ้มครองผู้ร้อง พยาน และบุคคล ที่ให้ข้อมูลในการสืบสวน สอบสวน อย่าให้ต้องรับภัยหรือความไม่เป็นธรรม ซึ่งอาจเนื่องมาจากการร้องเรียน การเป็นพยานหรือการให้ข้อมูลนั้น

๖. ในการดำเนินการตามขั้นตอนสืบสวนในทางลับเพื่อหาข้อเท็จจริง หากเจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนในทางลับ ๆ ได้กระทำละเมิดต่อข้าราชการผู้ถูกกล่าวโทษ หรือบุคคลภายนอกและความเสียหายดังกล่าวเกิดขึ้นจากการกระทำในหน้าที่ แม้มิได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หน่วยงานต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ตามหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

นอกจากนั้น คณะรัฐมนตรียังได้วางมาตรการให้ผู้บังคับบัญชาให้ความคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมแก่ข้าราชการผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการไม่ว่าจะเป็นการให้ข้อมูล การให้ถ้อยคำ หรือการส่งเอกสารหลักฐานที่จะไม่ถูกกลั่นแกล้ง

เมื่อมีการร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ต้องพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นกรณีที่ไม่มีมูลพอจะดำเนินการต่อไปได้ก็อาจพิจารณาให้ยุติเรื่องได้ การดำเนินการทางวินัยจึงอยู่ในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการใช้อำนาจทางการบริหาร ผู้ร้องเรียนกล่าวหาไม่อาจนำคดียื่นฟ้องต่อศาลเพื่อขอให้ลงโทษทางวินัยผู้บังคับบัญชาได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๖๔/๒๕๔๖

ผู้ฟ้องคดี ฟ้องว่า ได้มีหนังสือขอให้**รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย** ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ สอบสวนอดีตนายกเทศมนตรีตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี และสอบสวนเทศบาลตำบลเมืองเก่า และสอบสวน**นายอำเภอกบินทร์บุรี** ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เกี่ยวกับเรื่องการทุจริต แต่ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่แจ้งผลการสอบสวนให้ผู้ฟ้องคดีทราบ จึงฟ้องศาลปกครองขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ **แจ้งผลการสอบสวนต่อผู้ฟ้องคดีทราบ**ภายในสองเดือน ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ส่งเอกสารเกี่ยวกับการสอบราคา ก่อนการจัดสรรงบประมาณ หากไม่สามารถส่งได้**ให้ศาลมีคำสั่งลงโทษทางวินัยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และให้ลงโทษทางวินัยโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดปราจีนบุรีผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓**

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การดำเนินการสอบสวนและดำเนินการทางวินัยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นเรื่องระหว่างรัฐกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผู้บังคับบัญชาจะใช้ดุลพินิจดำเนินการตามที่เห็นสมควร ศาลปกครองไม่อาจก้าวล่วงไปดำเนินงานของฝ่ายบริหารในเรื่องดังกล่าวได้ ผู้ฟ้องคดีไม่ใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๔๒๗/๒๕๔๗

ผู้ฟ้องคดีร้องเรียนกล่าวหาข้าราชการต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ดำเนินการตาม พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติไม่รับเรื่องร้องเรียน ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองโดยเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๒) แห่ง พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ พ.ศ. ๒๕๔๒ ศาลปกครองพิจารณาเห็นว่าการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติไม่รับเรื่องร้องเรียนของผู้ฟ้องคดีเป็นการดำเนินการตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงตามเรื่องร้องเรียนของผู้ฟ้องคดีเพื่อดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการดังกล่าวหรือไม่นั้น มิได้มีผลเป็นการเยียวยาทุกข์ให้แก่ผู้ฟ้องคดีโดยตรง ผู้ฟ้องคดีจึงมิใช่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๐๙/๒๕๕๒

ฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสิบสามคนเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญไปปฏิบัติงานในสหกรณ์ออมทรัพย์กรมชลประทาน จำกัด ซึ่งไม่ใช่หน่วยงานราชการเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการ และจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ในฐานะผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑๓ ไม่ดำเนินการทางวินัยกับผู้ถูกฟ้องคดีดังกล่าว เป็นการจงใจละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เห็นว่า การดำเนินการทางวินัยเป็นเรื่องระหว่างรัฐกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผู้บังคับบัญชาจะใช้ดุลพินิจทางการบริหารดำเนินการตามที่เห็นสมควรและตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ศาลปกครองย่อมมิอาจก้าวล่วงดุลพินิจทางการบริหารของฝ่ายปกครองได้ เว้นแต่จะเป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถ้าหากผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสิบสามคนเป็นการกระทำผิดวินัยข้าราชการ ผู้ฟ้องคดีก็ชอบที่จะร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสิบสามคน เพื่อลงโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสิบสามคนได้ **(คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๔๒/๒๕๕๒ วินิจฉัยแนวเดียวกัน)**

การสืบสวนหาข้อเท็จจริง

สำนักงาน ก.พ.ได้มีหนังสือ ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๑๙ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ เรื่อง วิธีการก่อนดำเนินการทางวินัยและการสอบสวนทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๐๒ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติให้ดำเนินการสอบสวนตามวิธีการที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควรหมายถึงวิธีการอย่างไร ก.พ. จึงมีมติให้ซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการดำเนินการทางวินัย **โดยสอบสวนตามวิธีการที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร** รวมทั้งวิธีการก่อนการดำเนินการทางวินัยไว้ดังนี้

๑. วิธีการก่อนการดำเนินการทางวินัย พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙๙ วรรคสี่ และวรรคห้า บัญญัติกรณีที่มีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัยให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการโดยสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติได้ดังนี้

๑.๑ การพิจารณาในเบื้องต้น

(๑) เมื่อมีการกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดประพฤติหรือปฏิบัติไม่ชอบโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหา ผู้บังคับบัญชาควรพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีตามที่กล่าวหานั้น ถ้าเป็นความจริงจะเป็นการกระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตราใดหรือไม่ ในกรณีที่เห็นว่าตามข้อเท็จจริงที่กล่าวหาไม่อาจปรับเป็นความผิดทางวินัยก็ให้ยุติเรื่องได้

(๒) เมื่อมีการกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัย โดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาแต่เป็นการกล่าวหาโดยไม่ระบุพยานหลักฐาน ไม่ชี้ช่องที่จะให้สืบหาพยานหลักฐาน หรือกล่าวหาเลื่อนลอยไม่ระบุกรณีแวดล้อม ผู้บังคับบัญชาควรสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้กล่าวหา เมื่อสอบถามแล้วไม่มีข้อมูลเพิ่มเติม และพิจารณาในเบื้องต้นเห็นว่ากรณีไม่มีมูลเพียงพอที่จะกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยก็ให้ยุติเรื่องได้

(๓) เมื่อมีการกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัย โดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาและระบุพยานหลักฐานกรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้ง หรือเมื่อมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใด

กระทำผิดวินัย เช่น ผู้บังคับบัญชาตรวจพบพฤติการณ์น่าสงสัย แต่ยังไม่มีพยานหลักฐานให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวน

(๔) กรณีที่เป็นการกล่าวหาโดยไม่ปรากฏตัวผู้กล่าวหา เช่น กล่าวหาโดยบัตรสนเท่ห์ ควรถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว.๐๒๐๖/ว ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๑ คือ รับพิจารณาเฉพาะที่ระบุพยานหลักฐาน กรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้ง ตลอดจนชี้พยานแน่นอนเท่านั้น และในกรณีที่รับพิจารณาก็ให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวน

(๕) กรณีที่ผู้บังคับบัญชาพิจารณาในเบื้องต้นแล้วสั่งดำเนินการทางวินัยได้ทันที โดยไม่ต้องดำเนินการสืบสวนก่อน ได้แก่ กรณีที่มีการกล่าวหามีพยานหลักฐานในเบื้องต้นส่งประกอบการกล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว หรือกรณีที่เป็นการกล่าวหาโดยหน่วยงานของรัฐ ซึ่งได้มีการตรวจสอบสืบสวนหรือสอบสวนมาก่อนแล้ว และผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยได้ทันที

๑.๒ การสืบสวน

(๑) การสืบสวน หมายถึง การสืบหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นเพื่อพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยหรือไม่

(๒) การสืบสวนนี้ผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการเอง หรือมอบหมายให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนให้ดำเนินการสืบสวนแทนก็ได้ และการสืบสวนนี้ควรรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นเป็นสำนวนการสืบสวนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการต่อไปด้วย

๑.๓ การพิจารณาผลการสืบสวน

เมื่อการสืบสวนแล้วเสร็จ ผู้บังคับบัญชาจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นตามสำนวนการสืบสวนว่า กรณีที่มีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัยนั้น กรณีมีมูลที่ผู้บังคับบัญชาควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่า ตามทางสืบสวนไม่มีพยานหลักฐานหรือพยานหลักฐานเท่าที่มียังไม่มีมูลเพียงพอที่จะกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยก็ให้ยุติเรื่องได้ หรือถ้าเห็นว่ากรณียังมีช่องทางที่จะสืบสวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมจะดำเนินการหรือสั่งการให้ดำเนินการสืบสวนเพิ่มเติมเสียก่อนก็ได้

ในกรณีที่เห็นว่าพยานหลักฐานเท่าที่มีเพียงพอแสดงให้เห็นว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยก็ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยตามที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อไป

การรายงานผลการสืบสวนหาข้อเท็จจริง

๑. คณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงต้องทำการสอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการร้องเรียนกล่าวหาให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

๒. รายงานการสืบสวนหาข้อเท็จจริงต้องมีคำให้การพยานบุคคลทุกคนโดยสรุปสาระสำคัญจากบันทึกคำให้การที่พยานได้ให้การไว้ และพยานเอกสาร ตลอดจนพยานหลักฐานอื่น ๆ (ถ้ามี) เช่น ภาพถ่าย หรือพยานวัตถุ เป็นต้น

๓. คณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงต้องสรุปข้อเท็จจริงโดยย่อจากการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวว่าข้อเท็จจริงตามที่มีการร้องเรียนกล่าวหาฟังได้ว่าอย่างไร

๔. คณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงต้องสรุปความเห็นต่อผู้สั่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหามีมูลเป็นความผิดทางวินัยหรือไม่ เรื่องใด มีมูลเป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง

ในกรณีที่คณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงไม่สรุปข้อเท็จจริงหรือไม่เสนอความเห็นว่า มีมูลความผิดทางวินัยหรือไม่อย่างไร ถือว่าคณะกรรมการยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จให้ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงส่งเอกสารการสืบสวนคืนไปยังคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินการพิจารณาให้ความเห็นก่อน

คดีปกครองเกี่ยวกับการสืบสวนหาข้อเท็จจริง

คำสั่งที่ ๑๕๑/๒๕๔๕

การที่เลขาธิการ สปช. จะดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนเพื่อลงโทษทางวินัยกับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือไม่นั้น มิได้มีผลเป็นการเยียวยาทุกข์ให้แก่ผู้ฟ้องคดีโดยตรง และการดำเนินการทางวินัยเป็นเรื่องระหว่างรัฐกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผู้บังคับบัญชาจะใช้ดุลพินิจดำเนินการตามที่เห็นสมควร ศาลปกครองไม่อาจก้าวล่วงไปในการดำเนินงานของฝ่ายบริหารโดยมีคำพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้ ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้ร้องเรียนขอให้ลงโทษทางวินัย จึงมิใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

คำสั่งที่ ๗๕๐/๒๕๔๗

ความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงโดยมีหน้าที่เป็นผู้พิจารณากลั่นกรองและเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาสั่งการของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ซึ่งเป็นเพียงขั้นตอนการดำเนินการภายในของเจ้าหน้าที่เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในการที่ผู้มีอำนาจใช้ประกอบการวินิจฉัยหรือออกคำสั่งต่อไป จึงไม่มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีแต่อย่างใด ผู้ฟ้องคดีจึงไม่ใช่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องคดี

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่๘๓๑/๒๕๕๑

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเป็นเพียงกระบวนการภายในของฝ่ายปกครองในขั้นตอนของการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อพิจารณาและเตรียมการในการออกคำสั่งทางปกครอง มิได้มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจึงมิใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

โดยหลักการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเป็นเพียงกระบวนการภายในของฝ่ายปกครอง เพื่อพิจารณาว่ากรณีมีมูลความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่ ดังนั้น คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง จึงยังไม่ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง อย่างไรก็ตามหากมีการพิจารณาผลการสืบสวนหาข้อเท็จจริงแล้วมีการสั่งลงโทษทางวินัย คำสั่งลงโทษดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครอง หากมิได้มีการแจ้งสิทธิและหน้าที่ให้ผู้ถูกลงโทษทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกร้องเรียน และพยานหลักฐานที่สนับสนุนการร้องเรียนอย่างเพียงพอ ทำให้ผู้ถูกลงโทษไม่มีโอกาสได้โต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานเพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือเพื่อป้องกันสิทธิของตน คำสั่งลงโทษทางวินัยดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยมาตรา ๒๗ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิฟ้องคดีเพิกถอนคำสั่งลงโทษดังกล่าวได้

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๑๕๕๔/๒๕๔๖

การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงมีลักษณะเป็นการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการดำเนินการทางวินัย ไม่ปรากฏว่ามีการแจ้งข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ฟ้องคดีทราบ ผู้ฟ้องคดีไม่มีโอกาสได้โต้แย้งและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา จึงเป็นการดำเนินการทางวินัยที่ไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอน หรือวิธีการ อันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ คำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดีจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๒๑๐/๒๕๔๘ และ ๔๗๑/๒๕๔๘ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๑๘/๒๕๔๘

คณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงได้ดำเนินการสอบปากคำพยานบุคคลและให้ผู้ฟ้องคดีชี้แจงโดยมิได้แจ้งสิทธิและหน้าที่ให้ผู้ฟ้องคดีทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกร้องเรียน และพยานหลักฐานที่สนับสนุนการร้องเรียนอย่างเพียงพอ ทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่มีโอกาสได้โต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน ตลอดจนผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับสิทธิในการตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือเพื่อป้องกันสิทธิของตนได้ เป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยมาตรา ๒๗ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ การที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งให้ลงโทษภาคทัณฑ์ จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากกระทำโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้เพื่อการนั้น

ตัวอย่าง

(คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริง)

คำสั่งวิทยาลัย .....

ที่ ..... /พ.ศ. .....

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริง

ด้วยได้รับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาว่า นาย / นาง / นางสาว .....

ตำแหน่ง ..... กระทำความผิดวินัยใน .....

เรื่อง .....

.....

.....

.....

.....

จึงแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสืบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

๑. ..... ตำแหน่ง ..... ประธานกรรมการ

๒. ..... ตำแหน่ง ..... กรรมการ

๓. ..... ตำแหน่ง ..... กรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการรีบดำเนินการสืบสวนหาข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จโดยเร็ว แล้วรายงานผลมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ .....

ผู้อำนวยการวิทยาลัย .....

ตัวอย่าง

บันทึกคำให้การพยาน

คำให้การของ นาย / นาง / นางสาว .....เรื่อง สืบสวนหาข้อเท็จจริง ตามคำสั่งวิทยาลัย.....ที่ ...../.....ลงวันที่ ..... สืบสวนหาข้อเท็จจริงที่ .....

วันที่ .....

.....ประธานกรรมการ

.....กรรมการ

.....กรรมการและเลขานุการ

๑. ข้าพเจ้า.....อายุ .....ปี สัญชาติ.....ศาสนา.....อาชีพ ..... ที่อยู่ .....

๒. คณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบว่า ข้าพเจ้าเป็นพยานในเรื่อง

.....

.....

.....

.....

.....

ข้าพเจ้าทราบแล้วขอให้ถ้อยคำตามความสัตย์จริงดังต่อไปนี้

.....

.....

.....

.....

.....

อ่านให้ฟังแล้วรับรองว่าถูกต้อง

.....ผู้ให้ถ้อยคำ

.....ประธานกรรมการ

.....กรรมการ

.....กรรมการและเลขานุการ

ตัวอย่าง

การรายงานผลการสืบสวนหาข้อเท็จจริง

ชื่อส่วนราชการ / หน่วยงาน

วันที่ .....

เรื่อง รายงานผลการสืบสวนหาข้อเท็จจริง

เรียน .....

อ้างถึง คำสั่ง .....

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารรายงานการสืบสวนหาข้อเท็จจริง จำนวน ..... แผ่น

ตามคำสั่งที่อ้างถึง.....แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริง กรณีมีการกล่าวหาว่า นาย / นาง / นางสาว.....กระทำความผิดวินัย ในเรื่อง .....

.....นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเสร็จสิ้นแล้ว จึงขอเสนอรายงานผลการสืบสวนมาเพื่อโปรดพิจารณาดังต่อไปนี้

๑. พยานบุคคล

นาย / นาง / นางสาว.....

ให้การว่า .....

นาย / นาง / นางสาว.....

ให้การว่า .....

๒. พยานเอกสารดังต่อไปนี้

๑. .....

๒. .....

๓. .....

ผลการสืบสวนสรุปข้อเท็จจริงได้ว่า

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า การกระทำของ นาย / นาง / นางสาว ..... ดังกล่าวมีมูลเป็นความผิดทางวินัยในเรื่อง .....

.....สมควรดำเนินการทางวินัย (หรือไม่มีมูลให้เสนอยุติเรื่อง)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ.....ประธานกรรมการ

(.....)

ลงชื่อ.....กรรมการ

(.....)

ลงชื่อ.....กรรมการและเลขานุการ

(.....)

ส่วนที่ ๓
การสอบสวนวินัยข้าราชการ
วินัยอย่างร้ายแรงและวินัยไม่ร้ายแรง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดวินัยไว้ในมาตรา ๘๒ ถึง ๙๗ โดยแยกลักษณะความผิดออกเป็น ๒ ประเภท คือ ความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง และความผิดทางวินัยไม่ร้ายแรง

ความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ได้แก่ การกระทำความผิด **ซึ่งบัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง** ของแต่ละมาตรา ดังนี้

มาตรา ๘๓ ไม่สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง ไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม

มาตรา ๘๔ วรรคสอง อาศัยอำนาจหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์

มาตรา ๘๕ ไม่ปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และนโยบายของรัฐบาล

มาตรา ๘๖ ขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ

มาตรา ๘๗ ละทิ้งหน้าที่ราชการ

มาตรา ๘๘ ไม่สุภาพเรียบร้อยระหว่างข้าราชการด้วยกัน

มาตรา ๘๙ ไม่กล่นแกล้งกล่าวหาหรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความเป็นจริง

มาตรา ๙๐ ไม่กระทำการหาผลประโยชน์

มาตรา ๙๑ ไม่คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการผู้อื่นโดยมิชอบ

มาตรา ๙๒ ไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท

มาตรา ๙๓ ไม่วางตัวเป็นกลางทางการเมือง

มาตรา ๙๔ ไม่รักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ

ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ได้แก่ การกระทำผิดวินัย ดังต่อไปนี้

๑. การกระทำที่เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง

มาตรา ๘๕ วรรคสอง จงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของราชการ มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง

มาตรา ๘๖ วรรคสอง ขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง

มาตรา ๘๗ วรรคสอง ละทิ้งหน้าที่ราชการเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง

๒. การกระทำที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา ๘๔ วรรคสาม ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

มาตรา ๘๗ วรรคสอง ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

มาตรา ๘๘ วรรคสอง กลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างร้ายแรง

มาตรา ๘๙ วรรคสอง กลั่นแกล้งร้องเรียนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง

มาตรา ๙๐ วรรคสอง กระทำการซื้อขายให้ได้รับตำแหน่งหรือวิทยฐานะโดยไม่ชอบ

มาตรา ๙๑ วรรคสอง ร่วมดำเนินการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานผู้อื่นโดยมิชอบ

มาตรา ๙๓ วรรคสอง ทุจริตโดยการซื้อสิทธิหรือขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งอื่น

มาตรา ๙๔ วรรคสองและวรรคสาม กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เสพยาเสพติด ล่วงละเมิดผู้เรียน หรือนักศึกษา

การสอบสวนทางวินัยไม่ร้ายแรง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติเป็นหลักการว่า “การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้ความจริงและความยุติธรรมโดยมิชักช้า และในการสอบสวนจะต้องแจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา”

เนื่องจากการสอบสวนทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองอย่างหนึ่ง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น การสอบสวนในกรณีที่กล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาว่า กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง จึงต้องให้หลักประกันความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง โดยการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาทำนองเดียวกับการสอบสวนในกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงมีสาระสำคัญโดยสรุปคือ

๑. เรียกผู้ถูกกล่าวหามาแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่กล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการใด เมื่อใด อย่างไร พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบด้วยว่าผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และมีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ตลอดจนอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย

๒. ถามผู้ถูกกล่าวหาในเบื้องต้นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ อย่างไร ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพว่าได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาให้ผู้สอบสวนแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าการกระทำตามที่ถูกกล่าวหานั้นเป็นความผิดวินัยกรณีใด อย่างไร หากผู้ถูกกล่าวหายังคงยืนยันตามที่รับสารภาพให้บันทึกถ้อยคำรับสารภาพรวมทั้งเหตุผลในการรับสารภาพ (ถ้ามี) และสาเหตุแห่งการกระทำไว้ด้วยแล้วพิจารณาว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด

๓. ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหามิได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพ ให้ผู้สอบสวนดำเนินการสอบสวน เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาแล้วพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใด สนับสนุนข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด หรือไม่อย่างไร แล้วเรียกผู้ถูกกล่าวหามาแจ้งข้อกล่าวหาอีกครั้ง โดยระบุข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามพยานหลักฐานว่าเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ทราบ โดยระบุวัน เวลา สถานที่ และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหาสำหรับพยานบุคคลจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้

๔. ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือหรือให้ถ้อยคำต่อผู้สอบสวน และนำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยผู้ถูกกล่าวหาจะนำพยานหลักฐานมาเองหรือจะอ้างพยานหลักฐาน ขอให้ผู้สอบสวนเรียกมาก็ได้

๕. พิจารณาเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหากับพยานที่หักล้างข้อกล่าวหา และวินิจฉัยลงความเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยหรือไม่ อย่างไร ถ้าผิดเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด แล้วทำรายงานการสอบสวน

๖. ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาสอบสวนเองหรือพิจารณารายงานการสอบสวนรวมทั้งสำนวนการสอบสวนแล้วเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหามิได้กระทำผิดวินัยหรือการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาไม่เป็นความผิดวินัย ก็ให้สั่งยุติเรื่อง แต่ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง และอยู่ในอำนาจของตนที่จะลงโทษได้ ก็ให้สั่งลงโทษตามอำนาจหน้าที่ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด ในกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อยและมีเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

คดีปกครองเกี่ยวกับการสอบสวนวินัย

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๗๗/๒๕๔๖

ผู้ฟ้องคดีฟ้องขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยไม่ร้ายแรง ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยเพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนทางวินัยรวบรวมข้อเท็จจริงว่าผู้ฟ้องคดีมีส่วนต้องรับผิดชอบหรือไม่ คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นเพียงขั้นตอนการดำเนินการภายในของเจ้าหน้าที่เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในการที่ผู้มีอำนาจจะวินิจฉัยหรือออกคำสั่ง การออกคำสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยผู้ฟ้องคดี จึงไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ผู้ฟ้องคดีไม่มีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๔๐๕/๒๕๔๗

ข้าราชการฟ้องคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงว่าดำเนินการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลวินิจฉัยว่าคณะกรรมการสอบสวนมิใช่คู่กรณีพิพาททางปกครองกับผู้ฟ้องคดี ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้อง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๑๔/๒๕๔๘

การดำเนินการทางวินัยไม่ว่าจะเป็นกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรืออย่างไม่ร้ายแรง ก็ต้องทำการสอบสวนเพื่อให้ได้ความจริงและยุติธรรม โดยมีขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญคือต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา เพียงแต่วิธีการที่จะใช้ในการสอบสวนกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงเท่านั้นที่กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชาเลือกใช้วิธีการที่ตนเห็นสมควรได้ ตามมาตรา ๑๐๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่ง พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

การดำเนินการทางวินัยผู้ฟ้องคดีกรณีทะเลาะวิวาทไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย แต่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริง ผลการสืบสวนของคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริง ไม่ปรากฏว่าคณะกรรมการได้แจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ฟ้องคดีทราบ และเปิดโอกาสให้ผู้ฟ้องคดีโต้แย้งหรือนำสืบตามข้อกล่าวหา เป็นการสั่งลงโทษโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญในการออกคำสั่ง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๘๙/๒๕๕๒

การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยผู้ฟ้องคดี เป็นเพียงการเตรียมการและดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อนำไปสู่การพิจารณาวินิจฉัยว่าผู้ฟ้องคดีได้กระทำผิดวินัยตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ประการใด การดำเนินการสอบสวนทางวินัยจึงเป็นการพิจารณาทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งเป็นขั้นตอนการเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองที่ยังไม่มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจึงไม่ใช่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ ไม่อยู่ในฐานะผู้มีสิทธิฟ้องคดีนี้ต่อศาลตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ

การสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๙๘ วรรคสอง บัญญัติว่า การสอบสวนกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ เป็นผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และต้องมีกรณีอันมีมูลว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงเท่านั้น เว้นแต่กรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยร่วมกัน และในจำนวนผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าว ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้ถูกกล่าวหาผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีลำดับชั้นสูงกว่าผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้ถูกกล่าวหารายอื่น ก็ให้ผู้บังคับบัญชาในลำดับชั้นสูงกว่าดังกล่าวเป็นผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมด

ในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่างหน่วยงานการศึกษาหรือต่างเขตพื้นที่การศึกษากระทำผิดวินัยร่วมกัน ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้ถูกกล่าวหาแต่ละรายประสานการดำเนินการร่วมกันในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ในกรณีที่มีปัญหาหรือความเห็นขัดแย้งในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามวรรคสาม ถ้าในระหว่างผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกันให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้นเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ถ้าในระหว่างผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ต่างเขตพื้นที่การศึกษาให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดในกรณีต่างส่วนราชการให้รัฐมนตรีเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด รวมทั้งในกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นเพื่อรักษาประโยชน์ของทางราชการหรือจะทำให้การสอบสวนนั้นเสร็จไปโดยเร็วและยุติธรรมก็ให้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดดังกล่าวมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นสอบสวนแทนได้

นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลหรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัด มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามวรรคสองได้

หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนพิจารณาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.

ในกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.จะดำเนินการทางวินัยโดยไม่สอบสวนก็ได้

อำนาจการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย

๑. การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยไม่ร้ายแรง ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้แก่ **ผู้บังคับบัญชา**ของข้าราชการที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง

ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการที่ถูกกล่าวหา มิฉะนั้นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ตัวอย่าง

นาย ก. ข้าราชการครู สังกัดวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ ได้รับคำสั่งให้ไปช่วยปฏิบัติหน้าที่ราชการที่วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี ระหว่างช่วยปฏิบัติราชการได้กระทำผิดวินัยกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการ ดังนี้ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคลพบุรีไม่มีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมายของ นายก. จึงไม่มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง นาย ก. ในกรณีดังกล่าวได้ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคลพบุรีจึงต้องรายงานให้ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ในฐานะผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยไม่ร้ายแรง หรือกรณีเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้รายงานต่อเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในฐานะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงแล้วแต่กรณี

อนึ่ง คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ย่อมเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และมีผลทำให้การดำเนินกระบวนการทางวินัยโดยอาศัยผลการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนดังกล่าว เช่น การมีมติและมีคำสั่งลงโทษผู้ที่ถูกสอบสวนเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วย

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๑๕๔/๒๕๔๘

ผู้ฟ้องคดีดำรงตำแหน่งปลัด **อ.บ.ต. แห่งที่หนึ่ง** นางสาว ณ. ผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้ฟ้องคดีทุจริตยักยอกเงินของทางราชการและถูกฟ้องคดีอาญา ต่อมาผู้ฟ้องคดีได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งปลัด **อ.บ.ต. แห่งที่สอง** ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ แต่ประธานกรรมการบริหาร **อ.บ.ต. แห่งแรกมีคำสั่ง**ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๔ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยผู้ฟ้องคดี กรณีเกิดการทุจริตของ นางสาว ณ. คณะกรรมการสอบสวนรายงานผลการสอบสวนว่าผู้ฟ้องคดีมีความผิดวินัย

ตามมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ เห็นควรให้ลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดีร้อยละ ๕ เป็นเวลา ๓ เดือน ระหว่างนั้นผู้ฟ้องคดีได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งปลัด **อ.บ.ต. แห่งที่สาม** อ.บ.ต.แห่งแรกจึงรายงานผลการสอบสวนไปให้ประธานกรรมการบริหาร อ.บ.ต.แห่งที่สามพิจารณาต่อไป ประธานกรรมการบริหาร **อ.บ.ต.แห่งที่สาม จึงมีคำสั่งลงโทษ**ตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดีร้อยละ ๕ เป็นเวลา ๓ เดือน แล้วรายงานผลไปยัง ก.อ.บ.ต.จังหวัด ก.อ.บ.ต.จังหวัดพิจารณาแล้วมีมติเพิ่มโทษเป็นปลดออกจากราชการ ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ ก.อ.บ.ต.จังหวัดพิจารณาแล้วมีมติยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีจึงนำมาคดีมาฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ และมติเพิ่มโทษเป็นปลดออก ศาลวินิจฉัยว่าขณะที่ประธานกรรมการบริหาร **อ.บ.ต.แห่งแรกมีคำสั่ง**ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๔ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย **ผู้ฟ้องคดีไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาของประธานกรรมการบริหาร อ.บ.ต.แห่งแรก** จึงไม่มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยผู้ฟ้องคดี คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การที่ประธานกรรมการบริหาร อ.บ.ต.แห่งที่สามมีคำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดีจึงมีคำสั่งลงโทษที่ออกโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ และเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การที่ ก.อ.บ.ต.จังหวัดมีมติเพิ่มโทษผู้ฟ้องคดีเป็นปลดออกจากราชการ อันเป็นโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง โดยไม่ได้สั่งให้มีการสอบสวนพิจารณาใหม่ให้ถูกต้อง ตามรูปแบบขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้ มติดังกล่าวจึงเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และให้ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดี ก็ไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วย พิพากษาเพิกถอนคำสั่งลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ และเพิกถอนมติที่ให้เพิ่มโทษและที่ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดี

๒. การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง

(๑) ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งตามมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในส่วนที่ ๑ เป็นผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง และต้องมีกรณีอันมีมูลว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงเท่านั้น

(๒) กรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยร่วมกัน และในจำนวนผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าว ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้ถูกกล่าวหาผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีลำดับชั้นสูงกว่าผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ของผู้ถูกกล่าวหารายอื่นให้ผู้บังคับบัญชาในลำดับชั้นสูงกว่าดังกล่าวเป็นผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมด

กรณีที่คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะเหตุเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง เจ้าหน้าที่ผู้นั้น

ย่อมมีอำนาจที่จะยกเลิกหรือเพิกถอนคำสั่งของตนได้ ไม่ว่าจะพ้นระยะเวลาการอุทธรณ์แล้วหรือไม่ก็ตาม ในการนี้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งจะต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงต่อไป

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๔๓๙/๒๕๕๑

ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการครูถูกผู้ปกครองนักเรียนร้องเรียนว่ารับฝากเงินค่าลงทะเบียนจากนักเรียน จำนวน ๖ คน จำนวนเงิน ๔,๙๘๕ บาท แต่ไม่นำส่งเงินแก่เจ้าหน้าที่การเงินของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนไม่อาจออกใบเสร็จรับเงินแก่นักเรียนได้ ผู้อำนวยการโรงเรียน (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓) จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยผู้ฟ้องคดี ต่อมา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ เห็นว่าพฤติการณ์ของผู้ฟ้องคดีเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งโรงเรียนไม่มีอำนาจออกคำสั่งดังกล่าวได้ จึงมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งข้างต้นแล้วรายงานผลการสืบสวนต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) และเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) ตามลำดับผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงแก่ผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากเป็นคำสั่งที่ใช้ดุลพินิจโดยไม่สุจริต ทำให้ผู้ฟ้องคดีถูกลดขั้นเงินเดือนและถูกตัดสิทธิไม่ให้เป็นสมาชิกคุรุสัมพันธ์ จึงฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่าผู้ฟ้องคดีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยร้ายแรง แต่**ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ มิใช่ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ จึงไม่มีอำนาจออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน** การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นคำสั่งที่ออกโดยเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีอำนาจในเรื่องนั้น คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้นเอง ย่อมมีอำนาจที่จะยกเลิกหรือเพิกถอนคำสั่งของตนได้ ไม่ว่าจะพ้นระยะเวลาการอุทธรณ์แล้วหรือไม่ก็ตาม ตามนัยมาตรา ๓ ประกอบมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งนำมาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การปฏิบัติราชการของฝ่ายปกครองในฐานะที่เป็นกฎหมายกลางที่มีหลักประกันความเป็นธรรมและมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการทางปกครอง ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ มีคำสั่งยกเลิกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยผู้ฟ้องคดีแล้วรายงานผลการสืบสวนต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตามลำดับ เพื่อพิจารณาดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงแก่ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ส่วนการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ในฐานะผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งได้รับรายงานผลการสืบสวนจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ จึงรายงานตามลำดับชั้นจนถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ การกระทำดังกล่าวเป็นเพียงวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ซึ่งเป็นการเตรียมการเพื่อจะมีคำสั่งทางปกครองอันเป็นมาตรการภายในฝ่ายปกครอง ยังมิได้มีผลกระทบต่อสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีแต่อย่างใด การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่อาจถูกฟ้องในคดีนี้ได้ ส่วนผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูฯ เมื่อได้รับรายงานว่าได้มีการสืบสวนข้อเท็จจริงพฤติการณ์และการกระทำของผู้ฟ้องคดีแล้วพบว่าเป็นกรณีที่กล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ย่อมมีอำนาจผูกพันที่จะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวน การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีคำสั่ง

แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงแก่ผู้ฟ้องคดี คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลพิพากษายกฟ้อง

การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยต้องเป็นกรณีที่มีมูลเป็นคามผิดทางวินัยด้วย มิฉะนั้น คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนอาจไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๑๒๓๓/๒๕๔๗

ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการครู ขับรถยนต์ของทางราชการเพื่อเดินทางไปเข้าร่วมประชุมสัมมนา แต่ขับออกนอกเส้นทางจนประสบอุบัติเหตุได้รับความเสียหาย ผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสอบสวนหาผู้รับผิดชดใช้ทางแพ่งแล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้ผู้ฟ้องคดีชดใช้ค่าเสียหายเงินจำนวน ๑๘๕,๐๐๐ บาท แต่ผู้ฟ้องคดีปฏิเสธความรับผิดผู้บังคับบัญชาจึงฟ้องคดีแพ่งเรียกค่าเสียหาย และออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงในกรณีดังกล่าว ต่อมาได้มีคำสั่งลงโทษลดขั้นเงินเดือนหนึ่งขั้น ผู้ฟ้องคดีได้ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ และเรื่องร้องทุกข์ได้โอนมาเป็นคดีของศาลปกครอง

ศาลวินิจฉัยว่าผู้ฟ้องคดีไม่มีหน้าที่ราชการในการขับรถยนต์ ข้อหาว่าผู้ฟ้องคดีขับรถยนต์ของทางราชการออกนอกเส้นทางและประสบอุบัติเหตุเสียหายกรณีนี้เป็นกรณีความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ไม่ใช่กรณีที่จะสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดี โดยกล่าวหาว่าขาดความเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ และประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงแก่ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากการกระทำดังกล่าวไม่เป็นมูลกรณีที่จะเป็นความผิดวินัยได้ คำสั่งลงโทษลดขั้นเงินเดือนหนึ่งขั้น จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงและคำสั่งลงโทษลดขั้นเงินเดือนผู้ฟ้องคดีหนึ่งขั้น

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๗๐/๒๕๔๙

เมื่อกฎหมายกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนกรณีลูกจ้างประจำถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษทางวินัยโดยอาศัยผลการสอบสวนของเจ้าหน้าที่โดยมิได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวน ย่อมเป็นการออกคำสั่งโดยมิได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด คำสั่งลงโทษทางวินัยดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๑๓๓๐/๒๕๔๘

ผู้ฟ้องคดีทั้งสองเป็นตำรวจถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดและถูกแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงกรณีมีหนังสือร้องเรียนว่านำยึดยาบ้าจำนวน ๑ ล้านเม็ด แต่ส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีเพียง ๒๐,๐๐๐ บาท และมีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการไว้ก่อน ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการสืบสวนข้อเท็จจริงไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นการกลั่นแกล้งและมีอคติต่อผู้ฟ้องคดี จึงร้องทุกข์ต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ แต่ยังไม่ได้รับแจ้งผลการพิจารณา จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองขอให้เพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงและคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการไว้ก่อน

ศาลวินิจฉัยว่าหนังสือร้องเรียนมีลักษณะเป็นบัตรสนเท่ห์ แม้ระบุชื่อผู้ร้องเรียนเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งมีตัวตนจริง แต่ก็มิได้ลงลายมือชื่อ เมื่อผู้สืบสวนหาข้อเท็จจริงเรียกมาสอบปากคำก็ปฏิเสธว่าไม่ทราบเรื่อง เนื่องจากไปช่วยราชการที่อื่นแล้ว และเมื่อสอบปากคำเจ้าหน้าที่ตำรวจในชุดที่จับกุมก็ให้การขัดกัน และไม่มีผู้ใดให้การว่าของกลางมีมากกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท ส่วนการสอบปากคำผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมทั้งสองคนก็ให้การไม่สอดคล้องกับจำนวนเงินของกลาง จึงเห็นว่ากรณียังไม่มีมูลเพียงพอที่จะฟังว่าผู้ฟ้องคดีทั้งสองกระทำผิดวินัยตามข้อกล่าวหา การตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงจึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่มีเหตุที่จะสั่งให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองออกจากราชการไว้ก่อน การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน การสั่งลงโทษภาคทัณฑ์โดยอาศัยผลการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วยพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง คำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีไว้ก่อน และคำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์

คดีปกครองเกี่ยวกับการแต่งตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๑๒/๒๕๕๑

การออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีกล่าวหาว่า ผู้ฟ้องคดีมีพฤติกรรมก้าวร้าวต่อผู้บังคับบัญชา สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ ไม่ให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน ชอบร้องเรียนกล่าวหาผู้บังคับบัญชา และซุกซ่อนเอกสารทางราชการ นั้น เป็นเพียงวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ยังไม่กระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี จึง**มิใช่คำสั่งทางปกครอง และเป็นเพียงขั้นตอนดำเนินการภายในทางปกครอง** ผู้ฟ้องคดีจึงมิใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ ไม่มีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๔๙/๒๕๕๒

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงถึงแม้จะเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของผู้บังคับบัญชาก็ตาม แต่ก็ถือเป็นเพียงขั้นตอนการดำเนินงานภายในของฝ่ายปกครองเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องที่มีการกล่าวหา ผู้ฟ้องคดีว่าได้มีการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามข้อกล่าวหาหรือไม่ คำสั่งดังกล่าวจึง**เป็นเพียงการพิจารณาทางปกครอง** ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ดังนั้น การที่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่าได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงผู้ฟ้องคดี รวมทั้งมีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการไว้ก่อน **โดยที่มิได้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นก่อน**ว่ามีมูลเพียงพอที่จะดำเนินการทางวินัยได้หรือไม่ จึงไม่ได้เป็นไปตามรูปแบบและขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้นั้น ผู้ฟ้องคดีจึงมิใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ อันจะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาล ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ส่วนกรณีที่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่า **คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงผู้ฟ้องคดีไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ผู้ฟ้องคดีสามารถยกประเด็นนี้ขึ้นต่อสู้ในกรณีที่ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ และหรือยกขึ้นต่อสู้**

ในคราวการยื่นฟ้องคดีต่อศาลเพื่อขอให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษทางวินัยผู้ฟ้องคดีได้ การที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องข้อหานี้ไว้พิจารณานั้น ศาลปกครองสูงสุดเห็นพ้องด้วย

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๓๘/๒๕๕๒

ผู้ถูกฟ้องคดีมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยร้ายแรงผู้ฟ้องคดี ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนวินัยร้ายแรงดังกล่าวมีหน้าที่เพียงรวบรวมพยานหลักฐาน และทำความเห็นเพื่อเสนอผู้มีอำนาจออกคำสั่งทางปกครองให้วินิจฉัยสั่งการเท่านั้น โดยผู้มีอำนาจออกคำสั่งทางปกครองอาจสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือวินิจฉัย สั่งการเป็นอย่างอื่นก็ได้ คำสั่งดังกล่าวเป็นเพียงขั้นตอนภายในของเจ้าหน้าที่เพื่อนำไปสู่การออกคำสั่งทางปกครองคือคำสั่งลงโทษฐานกระทำผิดวินัยอันจะมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ฟ้องคดีต่อไป ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ผู้ฟ้องคดีจึงยังมิใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ที่จะมีสิทธิฟ้องคดีนี้ต่อศาลปกครอง ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๕๓๗/๒๕๕๒

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงผู้ฟ้องคดี แต่โดยที่การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงเป็นเพียงการแสวงหาข้อเท็จจริงว่าผู้ฟ้องคดีได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามที่มีการกล่าวหาหรือไม่เท่านั้น หากผู้ฟ้องคดีได้มีการกระทำผิดวินัยจริงผู้บังคับบัญชาก็จะมีคำสั่งลงโทษทางวินัยต่อไป คำสั่งลงโทษทางวินัยดังกล่าวจึงจะถือได้ว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แต่ถ้าผู้ฟ้องคดีมิได้กระทำผิดวินัยตามที่ถูกกล่าวหาผู้บังคับบัญชาจะต้องสั่งยุติเรื่อง ดังนั้น ผู้ฟ้องคดีจึงมิใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้อันจะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยโดยแต่งตั้งผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องที่สอบสวนเป็นคณะกรรมการสอบสวน ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๘๖๕/๒๕๔๗

ผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ๓ ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ กรณีไม่ได้จัดทำหลักฐานส่งใช้เงินยืมทดรองปฏิบัติราชการ และผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ผู้ฟ้องคดีมีหนังสือคัดค้านขอให้เปลี่ยนแปลงคณะกรรมการดังกล่าว เนื่องจากปลัดสุขาภิบาล ประธานกรรมการสอบสวน และกรรมการอีกคนหนึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสีย แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งยกคำคัดค้าน ต่อมาผู้ฟ้องคดีถูกลงโทษปลดออกจากราชการ ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำสั่งแต่ยังไม่ทราบผลการพิจารณา จึงนำคดีมาฟ้องศาลขอให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ

ศาลวินิจฉัยว่า ปลัดสุขาภิบาลและผู้ฟ้องคดีมีข้อโต้แย้งกันว่าผู้ใดมีหน้าที่ในการจัดเอกสารหลักฐานเพื่อหักล้างเงินยืมทดรองราชการ การพิจารณาว่าใครมีหน้าที่จัดทำเรื่องเพื่อส่งคืนเงินยืมทดรอง จึงเป็นประเด็นสำคัญในการสอบสวนวินัยผู้ฟ้องคดี ปลัดสุขาภิบาลจึงเป็นผู้มีประโยชน์ได้เสียในประเด็นสำคัญสอบสวนวินัยผู้ฟ้องคดี การให้ปลัดสุขาภิบาลเป็นประธานกรรมการสอบสวนต่อไป ย่อมทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ฟ้องคดี และเป็นการใช้ดุลยพินิจโดยมิได้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการสอบสวนที่ต้องการให้ได้ความจริงและเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา การใช้ดุลยพินิจ ยกคำคัดค้านของผู้ว่าราชการจังหวัด จึงเป็นการใช้ดุลยพินิจที่ไม่ชอบ และเมื่อไม่มีคำสั่งให้เปลี่ยนแปลงกรรมการสอบสวนที่ถูกคัดค้าน คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผลการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนไม่อาจนำมารับฟังเพื่อพิจารณาลงโทษทางวินัยผู้ฟ้องคดีได้ คำสั่งให้ลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษผู้ฟ้องคดี

ผลสืบเนื่องจากการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย

๑. การสั่งพักราชการ คือ การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาพ้นจากตำแหน่งระหว่างการสอบสวนพิจารณาทางวินัยเพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา หรือระหว่างถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา และให้งดเบิกจ่ายเงินเดือนและเงินอื่น ๆ ที่จ่ายเป็นรายเดือน ตลอดจนเงินช่วยเหลือต่าง ๆ ไว้ก่อน กรณีมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงในเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่ราชการหรือเกี่ยวกับความประพฤติหรือพฤติการณ์อันไม่น่าไว้วางใจ หากให้คงอยู่ในหน้าที่ราชการอาจเกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือผู้นั้นมีพฤติการณ์ที่แสดงว่าถ้าให้คงอยู่ในหน้าที่ราชการจะเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนพิจารณา ตามข้อ ๕ กฎ ก.ค. ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ ว่าด้วยการสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน และการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามผลการสอบสวนพิจารณา กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กำหนดว่า การสั่งพักงานหรือสั่งให้ออกจากงานไว้ก่อน เป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง (๖) ที่ไม่อยู่ในบังคับว่าเจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสได้โต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๔/๒๕๕๒

การที่ผู้ถูกฟ้องคดีได้ดำเนินการทางวินัยผู้ฟ้องคดีโดยเห็นว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่เป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่า ๑๕ วัน ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีมีความเห็นควรปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ จึงขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดภูเก็ต แล้วสั่งงดจ่ายเงินเดือนให้แก่ผู้ฟ้องคดีไว้ก่อนนั้น **ความเห็นของผู้ถูกฟ้องคดีที่เสนอให้คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดภูเก็ตให้ความเห็นชอบ เป็นเพียงความเห็นเบื้องต้นว่าควรลงโทษผู้ฟ้องคดีสถานใดเท่านั้น ยังไม่มีผลทำให้ผู้ฟ้องคดีเป็นบุคคลที่ถูกสั่งพักราชการหรือเป็นผู้ถูกให้ออกจากราชการไว้ก่อน หรือเป็นผู้ที่ถูกให้ออกจากราชการแล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีจึงไม่อาจงดการจ่ายเงินเดือนให้แก่ผู้ฟ้องคดีได้** และเมื่อผู้ฟ้องคดีมีรายได้หลักจากเงินเดือน มีภาระค่าใช้จ่ายประจำวันละการผ่อนส่งหนี้สิน

ย่อมได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดี ทั้งการจ่ายเงินเดือนให้แก่ผู้ฟ้องคดีในระหว่างที่รอมติก็ไม่เป็นอุปสรรคแก่การบริหารงานของรัฐหรือการบริการสาธารณะแต่ย่างใด ที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างพิจารณาโดยมีคำสั่งให้ ผู้ถูกฟ้องคดีจ่ายเงินเดือนให้แก่ผู้ฟ้องคดีจึงชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๓/๒๕๕๒

ผู้ฟ้องคดีเดิมเป็นข้าราชการตำรวจ พฤติการณ์และการกระทำของผู้ฟ้องคดีเป็นเรื่องเกี่ยวกับความประพฤติหรือมีพฤติการณ์ไม่น่าไว้วางใจหากให้อยู่ในหน้าที่ราชการต่อไปอาจเกิดการเสียหายแก่ราชการจึงให้พักราชการเพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาก่อน การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีคำสั่งพักราชการผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการออกคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย

๒. การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน หากการสอบสวนพิจารณาที่เป็นเหตุให้ถูกสั่งพักราชการนั้นจะไม่แล้วเสร็จโดยเร็ว ตามข้อ ๕ กฎ ก.ค. ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ ว่าด้วยการสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน และการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามผลการสอบสวนพิจารณา

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๖๒/๒๕๔๘

ผู้ฟ้องคดีถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงกรณีถูกกล่าวหาว่าข่มขืนกระทำชำเรานักเรียน และมีพฤติกรรมข่มขู่ผู้เสียหาย ถือเป็นกรณีถ้าให้อยู่ในหน้าที่ราชการอาจเกิดความเสียหายแก่ราชการและเมื่อปรากฏว่าการสอบสวนพิจารณาในเรื่องดังกล่าวอาจไม่แล้วเสร็จโดยเร็ว การมีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการไว้ก่อน จึงเป็นไปโดยชอบด้วยข้อ ๕ (๑) และข้อ ๑๐ ของกฎ ก.ค.ศ. ฉบับที่ ๒๒ (พ.ศ. ๒๕๔๒) แล้ว

๓. การสั่งให้ข้าราชการที่ถูกแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนประจำส่วนราชการในกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็น โดยให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่เดิม ตามกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ปลัดกระทรวง เลขาธิการ อธิบดีหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณีเป็นการชั่วคราวโดยให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่เดิมได้ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นดังนี้

(๑) เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรณีถูกกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และถ้าให้ผู้นั้นคงอยู่ในตำแหน่งหน้าที่เดิมต่อไปจะเป็นอุปสรรคต่อการสืบสวนการสอบสวนหรืออาจเกิดความเสียหายแก่ราชการ

(๒) กรณีกระทำหรือละเว้นกระทำการใดจนต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาและผู้มีอำนาจดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นได้ความประจักษ์ชัดอยู่แล้วว่าการกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้นเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๓) เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ และผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุผลอันสมควร และการละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการนั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(๔) เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวน หรือคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

(๕) เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรณีถูกแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนตามมาตรา ๑๑๐(๔) กรณีถูกกล่าวหาหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา ๓๐(๓) กรณีไม่เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(๖) เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรณีถูกแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนหรือมีการใช้สำนวนการสอบสวนพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๑๑๑ กรณีถูกกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าหย่อนความสามารถในอันที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ

(๗) เมื่อมีกรณีถูกกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่ามีพฤติการณ์ไม่เหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการในตำแหน่งนั้น ซึ่งผู้บังคับบัญชาได้สืบสวนแล้วเห็นว่ากรณีมีมูล และถ้าให้ผู้นั้นคงอยู่ในตำแหน่งเดิมต่อไปอาจเกิดความเสียหายแก่ราชการ

(๘) กรณีอื่นที่มีเหตุผลความจำเป็นพิเศษเพื่อประโยชน์แก่ราชการโดยได้รับอนุมัติจาก ก.ค.ศ.

การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นการชั่วคราว โดยอาศัยเหตุเดียวกันหรือหลายเหตุในคราวเดียวกันผู้มีอำนาจ สามารถสั่งได้เป็นเวลาไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่สั่งให้ประจำ หากมีเหตุผลความจำเป็นให้ขยายเวลาได้อีก แต่ระยะเวลาที่ขยายรวมกับระยะเวลาเดิมแล้วต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่สั่งให้ประจำ สำหรับการขอขยายเวลาตามข้อ ๑(๘) ให้ขออนุมัติขยายเวลาต่อ ก.ค.ศ. ทั้งนี้ ให้ขอขยายเวลาก่อนวันครบกำหนดระยะเวลาเดิมไม่น้อยกว่าสามสิบวัน เว้นแต่กรณีมีเหตุผลความจำเป็นพิเศษอาจขออนุมัติต่อ ก.ค.ศ. น้อยกว่าสามสิบวันก็ได้

๔. การงดเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงและถูกสั่งพักราชการในครึ่งปีที่แล้วมาเกินกว่าสองเดือน ตามข้อ ๖(๓) กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐

อนึ่ง กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ **ไม่ได้กำหนดให้มีการรอการเลื่อนขั้นเงินเดือนสำหรับผู้ที่ถูกแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง** ดังนั้น จึงเลื่อนขั้นเงินเดือนแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวได้ เว้นแต่ข้าราชการดังกล่าวมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาในความผิดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือความผิดที่ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ซึ่งมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่พนักงานอัยการ

รับเป็นทนายแก้ต่างให้ และศาลได้ประทับฟ้องคดีนั้นแล้วก่อนมีคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนตามข้อ ๑๓ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ในกรณีนี้ต้องรอการเลื่อนขั้นเงินเดือนไว้ก่อน

หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวน

มาตรา ๙๘ วรรคสุดท้าย แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติว่าหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนพิจารณาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ปัจจุบัน ก.ค.ศ.ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสอบสวนวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้ ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐ เป็นต้นไปโดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องระบุว่าเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยไม่ร้ายแรงหรือวินัยอย่างร้ายแรง กฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๓

๒. การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย**ให้แต่งตั้งข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนจำนวนอย่างน้อย ๓ คน** เป็นกรรมการ การแต่งตั้งข้าราชการประเภทอื่น ซึ่งไม่ใช่ข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนเป็นกรรมการสอบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวนมีจำนวนน้อยกว่าสามคน เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย **การสอบสวนจะเสียไปทั้งหมด** ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๔๓ หากมีคำสั่งลงโทษทางวินัย คำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งต้องดำเนินการเพื่อมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่และคณะกรรมการต้องดำเนินการสอบสวนใหม่ทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง

๓. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยไม่ร้ายแรงต้องระบุชื่อ ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้ถูกกล่าวหา และของคณะกรรมการสอบสวนตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๔ โดยมีสาระสำคัญของคำสั่งตาม**แบบ สว.๑** ที่ ก.ค.ศ.กำหนด

๔. ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือภายในสามวันทำการนับแต่วันที่มีคำสั่งไปให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐานในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมรับทราบคำสั่งหรือไม่อาจแจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้จัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ และส่งคำสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนทราบด้วยตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๕

๕. ประธานกรรมการสอบสวนต้องดำเนินการประชุมคณะกรรมการสอบสวน เพื่อพิจารณาวางแนวทางการสอบสวนตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๑๖ การประชุมต้องมีกรรมการสอบสวนมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม การนัดประชุมและการลงมติให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๑๗

๖. เมื่อคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาวางแนวทางการสอบสวนตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๑๖ แล้วให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกผู้ถูกกล่าวหามาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และจัดทำบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาตาม**แบบ สว.๒ จำนวนสองฉบับ** ตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๒๓

๗. คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิและหน้าที่ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๑๘ ดังนี้

(๑) สิทธิคัดค้านผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๘

(๒) สิทธิในการคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๙

(๓) สิทธิได้ทราบข้อเท็จจริง และโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนได้ ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๑๐

(๔) กรณีการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงต้องแจ้งสิทธิการนำทนายความหรือที่ปรึกษาเข้าร่วมฟังการสอบสวนตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๑๑ ด้วย

๘. คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๑๕ และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวมีโอกาสทราบข้อเท็จจริง และโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนได้ ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๑๐

การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยาน**ต้องมีกรรมการสอบสวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด** จึงจะสอบสวนได้ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๒๗ มิฉะนั้นการสอบสวนของคณะกรรมการเฉพาะส่วนที่ไม่ชอบจะเสียไป ให้ผู้สั่งตั้งกรรมการสอบสวนสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาและพยานดังกล่าวใหม่ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๔๔ วรรคสอง

๙. การดำเนินการสอบสวน

(๑) ก่อนเริ่มสอบปากคำพยานให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งว่ากรรมการสอบสวนมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาตามกฎ ก.ค.ศ.ข้อ ๒๘

(๒) ห้ามกรรมการสอบสวนกระทำหรือจัดให้กระทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง เพื่อจูงใจให้ผู้ถูกกล่าวหาและพยานให้ถ้อยคำตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๒๙

(๓) การสอบสวนให้เรียกผู้จะถูกสอบปากคำเข้ามา**สอบสวนคราวละหนึ่งคน** และ**ห้ามบุคคลอื่นอยู่ในที่สอบสวน** ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๓๐

การดำเนินการสอบสวนที่ไม่เป็นไปตามข้อ ๒๘ ข้อ ๒๙ และข้อ ๓๐ ดังกล่าวข้างต้น การสอบสวนของคณะกรรมการจะเสียไปเฉพาะส่วนที่ไม่ถูกต้อง และให้ผู้สั่งตั้งกรรมการสอบสวนสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาและพยานดังกล่าวใหม่ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๔๔ วรรคสอง

๑๐. คณะกรรมการสอบสวนต้องดำเนินการประชุมเพื่อพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหา หากเห็นว่าเป็นความผิดวินัยให้เรียกผู้ถูกกล่าวหามาแจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐาน โดยใช้**แบบ สว.๓ จำนวนสองฉบับ** มอบให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับ และเก็บไว้ในสำนวนหนึ่งฉบับ ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๒๔

การประชุมตามวรรคหนึ่งต้องมีกรรมการสอบสวนมาประชุม**ไม่น้อยกว่าสามคนและไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด** ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๑๗ มิฉะนั้น การประชุมของคณะกรรมการจะเสียไปให้ผู้สั่งตั้งกรรมการสอบสวนสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการประชุมและมีมติให้ถูกต้องใหม่ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๔๔ วรรคสอง

หากผู้ถูกกล่าวหาไม่ลงลายมือชื่อรับทราบหรือไม่มารับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการจัดทำแบบบันทึก สว.๓ **จำนวนสามฉบับ**เก็บไว้ในสำนวนหนึ่งฉบับ และส่งให้แก่ผู้ถูกกล่าวทางไปรษณีย์ตอบรับ**จำนวนสองฉบับ**ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๒๔ วรรคหก

ในกรณีคณะกรรมการสอบสวนไม่เรียกผู้ถูกกล่าวหามาแจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาไม่จัดส่งบันทึก สว.๓ ทางไปรษณีย์ตอบรับ ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๒๔ วรรคหก ให้ผู้สั่งตั้งกรรมการสอบสวนสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการใหม่ให้ถูกต้องตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๔๕

การสอบสวนถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาให้ใช้แบบบันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา **แบบ สว.๔** และการสอบสวนพยานของฝ่ายกล่าวหา และพยานของฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาให้ใช้แบบบันทึกถ้อยคำของพยาน **แบบ สว.๕** ตามที่ ก.ค.ศ.กำหนด

๑๑. การสอบสวนทางวินัยไม่ร้ายแรงคณะกรรมการต้องดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จ**ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ประธานกรรมการได้รับทราบคำสั่ง** โดยต้องดำเนินการสอบสวนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๒๐(๑)-(๕) กล่าวคือ

(๑) การประชุมเพื่อพิจารณาวางแนวทางการสอบสวน ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๑๖ การแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ตาม กฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๒๓

(๒) การรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหาตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๑๕

(๓) การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๒๔

(๔) การรวบรวมพยานหลักฐานที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้าง ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๒๔

(๕) การประชุมพิจารณาลงมติและทำรายงานการสอบสวนเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๓๘

หากไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน ให้รายงานเหตุต่อผู้สั่งตั้งกรรมการสอบสวนและ**ขอขยายเวลาการสอบสวนออกไปได้ตามความจำเป็นแต่ไม่เกินสามสิบวัน** ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๒๑ วรรคสอง

๑๒. คณะกรรมการสอบสวนต้องประชุมเพื่อพิจารณาลงมติว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยกรณีใด มาตราใด และสมควรได้รับโทษสถานใด ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๓๘

การประชุมพิจารณาลงมติตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๓๘ ต้องมีกรรมการสอบสวนมาประชุม**ไม่น้อยกว่าสามคนและไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด** ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๑๗ มิฉะนั้นการประชุมของคณะกรรมการจะเสียไป ให้ผู้สั่งตั้งกรรมการสอบสวนสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการประชุมพิจารณาลงมติใหม่ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๔๖

การพิจารณาพยานหลักฐานว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยหรือไม่ อย่างไร ให้พิจารณาจากพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน และ**ต้องเป็นพยานหลักฐานที่ได้แจ้งสรุปให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๒๔ แล้วเท่านั้น** กฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๔๒

๑๓. ให้คณะกรรมการสอบสวนทำรายงานการสอบสวนซึ่งมีสาระสำคัญ ตาม**แบบ สว.๖** ตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๓๙

๑๔. เมื่อได้รับรายงานการสอบสวนแล้วให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาความถูกต้องของสำนวนการสอบสวนตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๔๓ ข้อ ๔๔ ข้อ ๔๕ และข้อ ๔๖

(๑) หากพิจารณาเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิด หรือสมควรยุติเรื่อง หรือเป็นการกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงให้พิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานการสอบสวนตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๔๐(๑)

(๒) หากพิจารณาเห็นว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นการหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับหน้าที่ราชการ ตามมาตรา ๑๑๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้พิจารณาเสนอความเห็นพร้อมทั้งจัดส่งต้นฉบับเอกสารการสอบสวนทางวินัยทั้งหมดไปยังสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานการสอบสวนตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๔๐(๒) และข้อ ๔๐(๓)

๑๕**. การพิจารณาพยาน**หลักฐานว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยหรือไม่ อย่างไร ให้พิจารณาจากพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน และ**ต้องเป็นพยานหลักฐานที่ได้แจ้งสรุปให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้วเท่านั้นตามกฎ ก.ค.ศ. ข้อ ๔๒**

๑๖. การดำเนินการสอบสวนทางวินัยตามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยก่อนวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐ ซึ่งกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ใช้อยู่เดิมต่อไปจนกว่าการสอบสวนจะแล้วเสร็จ

คดีปกครองเกี่ยวกับการดำเนินการสอบสวนทางวินัย

๑. การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยซึ่งไม่ใช่ข้าราชการฝ่ายพลเรือนเป็นกรรมการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายผลการสอบสวนและคำสั่งลงโทษเสียไปทั้งหมด

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๘/๒๕๔๗ (ประชุมใหญ่)

ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นข้าราชการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน โดยแต่งตั้ง พลเอก ธ. ปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นประธานกรรมการสอบสวน ผู้ฟ้องคดีจึงยื่นฟ้องศาลปกครองว่าคำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะประธานกรรมการสอบสวน มิใช่ข้าราชการฝ่ายพลเรือนและกรรมการบางคนมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ฟ้องคดีขัดต่อกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่าระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๔๓ มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ใด ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยข้าราชการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไว้ จึงต้องนำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน กฎ ก.พ. และระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๗ ของระเบียบดังกล่าว การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ทางวินัยข้าราชการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ต้องนำกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณามาใช้บังคับโดยอนุโลม เมื่อประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินไม่ได้แต่งตั้งกรรมการตรวจเงินแผ่นดินคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการสอบสวน ตามข้อ ๘ วรรคสอง ของระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๔๓ การแต่งตั้งปลัดกระทรวงกลาโหม ข้าราชการทหารเป็นประธานกรรมการสอบสวนจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ถูกต้องตามข้อ ๗ และข้อ ๘ แห่งระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๔๓ ประกอบกับข้อ ๓ ของกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐) แม้ต่อมาจะมีคำสั่งแต่งตั้ง นาย อ. ซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือนเป็นประธานกรรมการสอบสวนแทนก็ตาม แต่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งเดิมและเป็นการปฏิบัติหน้าที่ต่อเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของ พลเอก ธ. ปลัดกระทรวงกลาโหม ประธานกรรมการสอบสวน มิใช่การแต่งตั้งแทนแต่แรกอันเนื่องจาก พลเอก ธ. ขาดคุณสมบัติ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยผู้ฟ้องคดีจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

สำหรับคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีพักราชการนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่ามีเหตุให้สั่งพักราชการแล้ว การใช้อำนาจสั่งให้ผู้ฟ้องคดี พักราชการจึงเข้าองค์ประกอบตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบกับ กฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๓๘) ว่าด้วยสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ส่วนการที่คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจะต้องมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ให้ถูกต้องต่อไปนั้น หาทำให้คำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีพักราชการเสียไปด้วยไม่ พิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย และยกคำขอที่ขอให้เพิกถอนคำสั่งพักราชการ

๒. ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยโดยไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน คำสั่งลงโทษไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำสั่งศาลปกครองกลางที่ ๕๖๐/๒๕๔๘

ผู้ฟ้องคดีไม่ได้ไปปฏิบัติหน้าที่เวร และไม่ได้แลกเปลี่ยนเวรให้ผู้อื่นปฏิบัติแทน ผู้บังคับบัญชาจึงให้ชี้แจงข้อเท็จจริง ต่อมาผู้ฟ้องคดีไม่ได้ไปปฏิบัติหน้าที่เวรและไม่ได้แลกเปลี่ยนเวรอีกเป็นครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ โดยได้ยื่นใบลาป่วย อธิบดีจึงนำเรื่องเข้าที่ประชุม อ.ก.พ.กรม พิจารณาที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติให้ลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดี ๕ % เป็นเวลา ๒ เดือน ฐานขัดคำสั่งและฐานละทิ้งหน้าที่ราชการ **โดยไม่มีการสอบสวนผู้ฟ้องคดีหรือไม่ได้แจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบคำสั่งลงโทษ** จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นการละเมิดต่อผู้ฟ้องคดี กรมมีหน้าที่ต้องคืนเงินที่ถูกตัดให้แก่ผู้ฟ้องคดี พิพากษา**ให้คืนเงินที่ถูกตัดแก่ผู้ฟ้องคดีพร้อมดอกเบี้ย**ในอัตราร้อยละ ๗.๕ นับแต่วันตัดเงินเดือนจนถึงวันที่ชำระเงินดังกล่าวแล้วเสร็จ คำขออื่นให้ยก

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๗๐/๒๕๔๙

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เมื่อผู้บัญชาการทหารอากาศ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) และผู้บัญชาการกองบัญชาการยุทธทางอากาศ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) ยอมรับว่าไม่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนผู้ฟ้องคดี คำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายศาลพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดี

ทั้งสองดำเนินการให้ผู้ฟ้องคดีกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งเดิมโดยให้มีผลย้อนหลังไปถึงวันที่มีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๑๕๒๘/๒๕๔๗

ผู้ฟ้องคดีมีกรณีถูกร้องเรียนว่าเบิกค่าเช่าบ้านเท็จ จังหวัดมอบให้นายอำเภอดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริง ผลการตรวจสอบคณะกรรมการเห็นว่ายังไม่มีพยานหลักฐาน ต่อมานายกองค์การบริหารส่วนตำบล**แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาโทษทางวินัย โดยไม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน**คณะกรรมการพิจารณาโทษทางวินัยเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีไม่มีสิทธิเบิกค่าเช่าบ้าน เห็นควรลงโทษภาคทัณฑ์ แต่คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้ไล่ออกจากราชการและให้ชดใช้เงินคืน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจึงออกคำสั่งไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ และเรียกเงินค่าเช่าบ้านคืน ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ แต่คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดมีมติให้ยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องศาลขอให้เพิกถอน คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาโทษทางวินัย คำสั่งลงโทษและเรียกเงินค่าเช่าบ้านคืน **ศาลวินิจฉัยว่า** กระบวนการพิจารณาโทษทางวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาไม่มีการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และให้โอกาสผู้ฟ้องคดีได้ชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา อีกทั้งในการพิจารณาอุทธรณ์ก็ปรากฏว่า**ทนายความของผู้ร้องเรียนกล่าวหา**ได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลด้วย ถือว่าเป็นกรรมการที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ เนื่องจากมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง และการเบิกค่าเช่าบ้านของผู้ฟ้องคดีก็เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย พิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาโทษทางวินัย คำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีและเรียกเงินค่าเช่าบ้านคืน

๓. คณะกรรมการสอบสวนไม่ได้เรียกผู้ถูกกล่าวหามาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ผู้ถูกลงโทษไม่มีโอกาสโต้แย้งและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๑๕๕๔/๒๕๔๖

การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงมีลักษณะเป็นการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการดำเนินการทางวินัย และไม่ปรากฏว่ามีการแจ้งข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ฟ้องคดีทราบ ผู้ฟ้องคดีไม่มีโอกาสได้โต้แย้งและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา จึงเป็นการดำเนินการทางวินัยที่ไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญตามมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ คำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดีจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย **(คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๒๑๔/๒๕๔๘ และ ๔๗๑/๒๕๔๘ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)**

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๑๖๖๙/๒๕๔๖

คณะกรรมการสอบสวนได้มีหนังสือแจ้งข้อกล่าวหาและเชิญผู้ฟ้องคดีมาให้ถ้อยคำแล้ว แต่ผู้ฟ้องคดีไม่ยอมมาให้ถ้อยคำ ศาลวินิจฉัยว่าการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๖๐๘/๒๕๔๗

ผู้ฟ้องคดีถูกลงโทษตัดเงินเดือน ๕ % เป็นเวลา ๑ เดือน กรณีถูกกล่าวหาว่าหยุดราชการโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ลาพักผ่อนจำนวน ๑ วัน ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการครึ่งวัน ขาดราชการ ๑ วัน เนื่องจากถูกกล่าวหาว่าไปเข้าร่วมแข่งขันกีฬาแห่งชาติ โดยยังไม่ได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ อ.ก.พ.จังหวัดมีมติให้ยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมายื่นฟ้องต่อศาลปกครองขอให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ ศาลวินิจฉัยว่าผู้ฟ้องคดีไม่มีโอกาสโต้แย้งเหตุผลกับคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริง และไม่ปรากฏว่าคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงได้ให้โอกาสผู้ฟ้องคดีในการชี้แจงแสดงเหตุผลแต่อย่างใด จึงเป็นการดำเนินการทางวินัยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๑๐๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ เมื่อปรากฏว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรีได้มีหนังสือถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรีแจ้งเหตุผลความจำเป็นต้องขอตัวผู้ฟ้องคดีเพื่อเก็บตัวฝึกซ้อมและเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาจึงถือว่า เป็นกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้อนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีไปเข้าร่วมแข่งขันกีฬาตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๘ และมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวให้ถือว่าการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาเป็นการเดินทางไปราชการ ผู้ฟ้องคดีมิได้ละทิ้งหน้าที่ราชการหรือกระทำผิดวินัยฐานละทิ้งหน้าที่ราชการ หรือกระทำผิดวินัยฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการหรือมติคณะรัฐมนตรี การสั่งลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดีเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๑๐๕๔/๒๕๔๗

ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการตำรวจถูกดำเนินคดีอาญาฐานยิงปืนโดยใช่เหตุในเมือง ในหมู่บ้านหรือชุมชน พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบปรับ ๑๐๐ บาท ตำรวจภูธรจังหวัดมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง เนื่องจากต้องหาคดีอาญาดังกล่าวผลการสอบสวนคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่า **ผู้ฟ้องคดียิงปืนเพราะความเครียดสาเหตุจากปัญหาครอบครัว ไม่ได้ยิงปืนเพราะความคึกคะนอง** และเป็นการยิงขึ้นฟ้าโดยไม่ได้ทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินแต่อย่างใด และไม่ได้ยิงเนื่องจากเมาสุรา ไม่เป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง เห็นควรลงทัณฑ์กักขัง ๑๐ วัน ตำรวจภูธรจังหวัดจึงมีคำสั่งกักขัง ๓๐ วัน แล้วรายงานให้ผู้บังคับการตำรวจภูธรภาค ๕ ทราบ ผู้บังคับการตำรวจภูธรภาค ๕ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดียิงปืนถึง ๔ นัด ในขณะมึนเมาสุราย่อมยืนยันได้ว่า ผู้ฟ้องคดีกระทำด้วยความคึกคะนอง ระดับโทษเมาสุรายิงปืนด้วยความคึกคะนองหรือยิงปืนด้วยความคึกคะนอง ระดับโทษปลดออกหรือไล่ออกแล้วแต่กรณี จึงมีคำสั่งปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ผู้ฟ้องคดีได้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษ แต่นายกรัฐมนตรีมีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมายื่นฟ้องต่อศาลปกครอง ขอให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ ศาลวินิจฉัยว่าจากสำนวนสอบสวนและข้อเท็จจริงที่ปรากฏสอดคล้องกันว่าสาเหตุการยิงปืนเนื่องจากความเครียดจากปัญหาครอบครัว มิใช่เพราะเมาสุรา การสั่งเพิ่มโทษเป็นปลดออกจากราชการ จึงเป็นการออกคำสั่งที่ขัดกับข้อเท็จจริงและระดับโทษที่กำหนดไว้ เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษและคำสั่งให้ยกอุทธรณ์

ผู้ถูกฟ้องคดีอุทธรณ์ ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีถูกตั้งกรรมการสอบสวนกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยต้องหาคดีอาญาฐานยิงปืนโดยใช้ดินระเบิดในเมือง ในหมู่บ้านหรือชุมชน และ**ไม่ปรากฏแจ้งข้อกล่าวหาต่อผู้ฟ้องคดีว่าเมาสุรายิงปืนด้วยความคึกคะนองหรือยิงปืนด้วยความคึกคะนอง** แต่คำสั่ง

ลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการระบุว่าผู้ฟ้องคดี มีความผิดฐานเมาสุรายิงปืนด้วยความคึกคะนองหรือยิงปืนด้วยความคึกคะนองเท่ากับผู้ฟ้องคดีไม่มีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงในข้อกล่าวหาอันจะนำไปสู่การลงโทษได้เพียงพอและไม่มีโอกาสได้โต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน ตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ คำสั่งลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๒๕๐/๒๕๔๘

คณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงไม่ได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ฟ้องคดีทราบ และไม่ปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีได้มีโอกาสให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา จึงเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายชอบที่จะยกเลิกคำสั่งลงโทษดังกล่าวแล้วดำเนินการสอบสวนและมีคำสั่งลงโทษใหม่ให้ถูกต้อง

การสอบสวนและการลงโทษทางวินัยไม่ต้องรอผลการดำเนินคดีอาญาถึงที่สุดก่อน

ในคดีอาญาศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยต่อเมื่อพยานหลักฐานปรากฏชัดเจนว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องจริง หากพยานหลักฐานไม่เพียงพอหรือยังเป็นที่น่าสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดอาญาหรือไม่ ศาลจะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยโดยพิพากษายกฟ้อง ส่วนการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการนั้น มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอนการสอบสวนพิจารณาโทษทางวินัยไว้โดยเฉพาะต่างหากจากการดำเนินคดีอาญา การพิจารณาดำเนินการทางวินัยจึงไม่จำต้องตรงกับผลทางคดีอาญา แม้คดีอาญาศาลจะมีคำพิพากษายกฟ้อง ก็มิได้หมายความว่าข้าราชการผู้นั้นมิได้กระทำผิดทางวินัยตามที่ถูกกล่าวหา

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๗๐/๒๕๕๐

ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการตำรวจถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีต้องหาคดีอาญาข้อหาร่วมกันครอบครองเพื่อจำหน่ายและร่วมกันจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ ประเภท ๑ (ยาบ้า) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ฟ้องคดี ผลการสอบสวนรับฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีกระทำผิดอาญาตามที่ถูกกล่าวหาจริง คณะกรรมการสอบสวนจึงมีมติว่าผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดให้โทษแต่กระทำผิดเสียเองหรือเข้าไปมีส่วนพัวพันกับการค้ายาเสพติดให้โทษ หรือมีส่วนรู้เห็นในการกระทำผิดของผู้อื่น การกระทำของผู้ฟ้องคดีเป็นการกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) จึงมีคำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการตามมติดังกล่าว แต่**ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีคำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการโดยไม่รอผลคำพิพากษาในคดีอาญาของศาลจังหวัด**ว่าผู้ฟ้องคดีเป็นผู้กระทำผิด และการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ลงโทษผู้ฟ้องคดีก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้กระทำความผิด เป็นการออกคำสั่งที่ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า กฎหมายว่าด้วยวินัยข้าราชการได้กำหนดอำนาจหน้าที่และวิธีการสอบสวนพิจารณาโทษทางวินัยไว้เป็นส่วนหนึ่งแยกต่างหากจากการดำเนินคดีอาญา เนื่องจากโทษทางวินัยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาระเบียบวินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นผู้เหมาะสมและสมควรแก่ความไว้วางใจของสาธารณชนที่จะใช้อำนาจรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะ แต่การดำเนินคดีอาญาเป็นการดำเนินการที่มีผลกระทบต่อชีวิตและร่างกายของผู้กระทำผิด การลงโทษในคดีอาญาจึงต้องกระทำโดยมีพยานหลักฐานอันประจักษ์แจ้ง ดังนั้น การพิจารณาสั่งลงโทษทางวินัยข้าราชการ จึงไม่จำต้องรอฟังผลในคดีอาญาแต่อย่างใด และมาตรา ๓๓ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยฯ เป็นบทบัญญัติที่รับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเท่านั้น มิได้เป็นบทบัญญัติที่มุ่งจะคุ้มครองข้าราชการที่ถูกกล่าวหาในทางวินัย แต่อย่างใด อีกทั้ง ตามมาตรา ๖๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฯ ที่กำหนดว่าบุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานส่วนท้องถิ่น และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์การของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจรรยาบรรณคำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการจึงไม่ขัดต่อมาตรา ๓๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฯ คำสั่งลงโทษดังกล่าวจึงชอบด้วยกฎหมาย ศาลพิพากษายกฟ้อง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๙๐/๒๕๕๑

ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นข้าราชการตำรวจฟ้องว่าคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยอ้างว่าการกระทำที่เป็นข้ออ้างในการสอบสวนลงโทษผู้ฟ้องคดีนั้น ศาลอาญามีคำพิพากษาให้ยกฟ้องเพราะไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ฟ้องคดีกระทำผิด การตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงและมีคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว **ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า** ในคดีอาญาศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยต่อเมื่อพยานหลักฐานปรากฏชัดเจนว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องจริง หากพยานหลักฐานไม่เพียงพอหรือยังเป็นที่น่าสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดอาญาหรือไม่ ศาลจะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยโดยพิพากษายกฟ้อง ส่วนการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการนั้นมีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอนการสอบสวนพิจารณาโทษทางวินัยไว้โดยเฉพาะต่างหากจากการดำเนินคดีอาญา เมื่อการสอบสวนทางวินัยฟังได้ว่าพฤติการณ์ของข้าราชการผู้นั้น เป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็สามารถพิจารณาโทษทางวินัยแก่ข้าราชการการผู้นั้นได้ ดังนั้น แม้ศาลอาญาจะพิพากษายกฟ้องโดยวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบยังไม่พอฟังว่าผู้ฟ้องคดีมีส่วนร่วมกระทำผิดด้วย แต่เมื่อการสอบสวนทางวินัยฟังได้ว่าพฤติการณ์ของผู้ฟ้องคดีเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และเมื่อการดำเนินการสอบสวนวินัยผู้ฟ้องคดีได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้โดยชอบแล้ว คำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลพิพากษายกฟ้อง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๔๖๓/๒๕๕๑

ข้าราชการถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาด้วย ข้าราชการผู้นั้นย่อมถูกดำเนินการทั้งทางวินัยและทางอาญาไปพร้อมกันได้แม้ว่าผลคดีอาญายังไม่ถึงที่สุดก็ตาม

เนื่องจากการดำเนินคดีอาญานั้นมุ่งประสงค์ควบคุมการกระทำของบุคคลในสังคมมิให้กระทำการที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิดอาญาเพื่อคุ้มครองสังคมโดยรวมให้มีความสงบสุข ส่วนการดำเนินการทางวินัยเป็นมาตรการในการรักษาวินัยของข้าราชการที่มุ่งปราบปรามข้าราชการที่กระทำการฝ่าฝืนข้อห้ามตามที่กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับกำหนดโดยใช้วิธีการลงโทษทางวินัย ซึ่งมีผลเป็นการปรามไม่ให้ข้าราชการอื่นกระทำผิดวินัยเพราะเกรงกลัวการลงโทษด้วย อีกทั้ง**การรับฟังพยานหลักฐานเพื่อจะลงโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชา ก็แตกต่างจากการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อลงโทษในคดีอาญาของศาล** โดยคดีอาญา ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ต่อเมื่อมีพยานหลักฐานปรากฏชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัย ส่วน**การลงโทษทางวินัยผู้บังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาได้โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานและพฤติการณ์ของผู้ถูกกล่าวหาที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน** ของคณะกรรมการสอบสวน ซึ่งรวมถึงสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติ**โดยไม่จำเป็นต้องปรากฏพยานหลักฐานชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัยดังเช่นคดีอาญา และไม่จำต้องรอฟังผลคดีอาญา**แต่อย่างใด (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๓/๒๕๕๒ และที่ อ.๒๑๔/๒๕๕๒วินิจฉัยแนวเดียวกัน)

กฎ ก.ค.ศ.

ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา

พ.ศ. ๒๕๕๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ (๔) และมาตรา ๙๘ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ก.ค.ศ. โดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีออก กฎ ก.ค.ศ. ไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ เพื่อให้ได้ความจริงและความยุติธรรม การสอบสวนพิจารณาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยตามมาตรา ๙๘ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. นี้

หมวด ๑
การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ข้อ ๒ การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะกระทำได้ต่อเมื่อมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยหรือได้มีการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นตามมาตรา ๙๕ วรรคห้าแล้ว และผู้บังคับบัญชาเห็นว่าเป็นกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย

ข้อ ๓ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้ระบุด้วยว่าเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงหรืออย่างร้ายแรง และให้แต่งตั้งจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนจำนวนอย่างน้อยสามคน ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการสอบสวนอย่างน้อยอีกสองคน โดยให้กรรมการสอบสวนคนหนึ่งเป็นเลขานุการ ในกรณีจำเป็นจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการซึ่งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนด้วยก็ได้

ในกรณีแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา สำหรับตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งและมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา โดยกรรมการสอบสวนจะต้องมีผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยตามที่ ก.ค.ศ. กำหนดหรือรับรอง หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัยอย่างน้อยหนึ่งคน และเมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว แม้ภายหลังประธานกรรมการจะดำรงตำแหน่งหรือตำแหน่งที่มีวิทยฐานะต่ำกว่าหรือเทียบได้ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา ก็ไม่กระทบถึงการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ

ข้อ ๔ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องระบุชื่อ ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้ถูกกล่าวหา เรื่องที่กล่าวหา ชื่อ ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนและผู้ช่วยเลขานุการ โดยมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๑ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด

ข้อ ๕ เมื่อมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเป็นหนังสือภายในสามวันทำการนับแต่วันที่มีคำสั่ง โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน ในการนี้ให้มอบสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับด้วย ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมรับทราบคำสั่งหรือไม่อาจแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบได้ ให้ส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อล่วงพ้นสิบห้าวันนับแต่วันที่ส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าว ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว และให้ส่งหลักฐานการแจ้งคำสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนรวมไว้ในสำนวน

(๒) ส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้คณะกรรมการสอบสวนทราบ ภายในสามวันทำการนับแต่วันที่มีคำสั่ง สำหรับประธานกรรมการให้ส่งพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหา และให้ประธานกรรมการลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๖ ภายใต้บังคับข้อ ๓ เมื่อได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ถ้าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ามีเหตุอันสมควรหรือจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยน เพิ่ม หรือลดจำนวนผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวน ให้ดำเนินการได้โดยแสดงเหตุแห่งการสั่งนั้นไว้ด้วย และให้นำข้อ ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การเปลี่ยนแปลงผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ไม่กระทบถึงการสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

หมวด ๒

สิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหาและพยาน

ข้อ ๗ ในระหว่างการสอบสวน จะนำเหตุแห่งการถูกสอบสวนมาเป็นข้ออ้างในการดำเนินการใดให้กระทบต่อสิทธิของผู้ถูกสอบสวนไม่ได้ เว้นแต่กรณีถูกสั่งพักราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

ข้อ ๘ ผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิคัดค้านผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวน ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะกระทำการในเรื่องที่กล่าวหา

(๒) มีประโยชน์ได้เสียในเรื่องที่สอบสวน

(๓) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกกล่าวหา

(๔) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นคู่หมั้น คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดา ลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายในสามชั้นหรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้นของผู้กล่าวหา

(๕) เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ของผู้กล่าวหา

(๖) มีเหตุอื่นซึ่งน่าเชื่ออย่างยิ่งว่าจะทำให้การสอบสวนเสียความเป็นธรรมหรือไม่เป็นกลาง

การคัดค้านให้กระทำภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือนับแต่วันที่ทราบสาเหตุแห่งการคัดค้าน โดยทำเป็นหนังสือแสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในหนังสือคัดค้านด้วยว่าจะทำให้การสอบสวนไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมอย่างไร ยื่นต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับก็ได้ และให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนส่งสำเนาหนังสือคัดค้านและแจ้งวันที่ได้รับหนังสือคัดค้านให้ประธานกรรมการทราบและรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ถูกคัดค้านทราบ ในการนี้ ให้หยุดการสอบสวนไว้ก่อน

ในการพิจารณาเรื่องการคัดค้าน ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม และให้สั่งการภายในสิบห้าวันทำการนับแต่วันที่ได้รับหนังสือคัดค้าน พร้อมทั้ง

แสดงเหตุผลในการพิจารณาสั่งการด้วย เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินิจฉัยสั่งการอย่างใดแล้ว ให้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและส่งเรื่องให้ประธานกรรมการรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน

ในกรณีที่เห็นว่าการคัดค้านมีเหตุผลรับฟังได้ ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสั่งให้ผู้ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวน และสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนขึ้นใหม่แทน ทั้งนี้ ให้นำข้อ ๓ และข้อ ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าเห็นว่าการคัดค้านไม่มีเหตุผลพอที่จะรับฟังได้ ให้สั่งยกการคัดค้านนั้น การสั่งยกการคัดค้านให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่พิจารณาสั่งการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในสิบห้าวันทำการตามวรรคสาม ให้ถือว่ากรรมการสอบสวนที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวน และให้ประธานกรรมการรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการตามข้อ ๖ ต่อไป

การพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวนไม่กระทบถึงการสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

ข้อ ๙ ผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดตามข้อ ๘ วรรคหนึ่ง

การคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้กระทำได้ภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ในการพิจารณาเรื่องการคัดค้าน ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม และให้สั่งการภายในสิบห้าวันทำการนับแต่วันที่ได้รับหนังสือคัดค้าน พร้อมทั้งแสดงเหตุผลในการพิจารณาสั่งการด้วย เมื่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินิจฉัยสั่งการอย่างใดแล้ว ให้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและส่งเรื่องให้ประธานกรรมการรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน

ในกรณีที่เห็นว่าการคัดค้านมีเหตุผลรับฟังได้ ให้สั่งให้ผู้นั้นพ้นจากการเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสำนวนการสอบสวนตามข้อ ๔๐ และข้อ ๔๑ รวมทั้งการพิจารณาสั่งการตามผลการสอบสวนที่เสร็จสิ้นแล้ว และให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาหรือสั่งการแทน ถ้าเห็นว่าการคัดค้านไม่มีเหตุผลพอที่จะรับฟังได้ ให้สั่งยกการคัดค้านนั้น ทั้งนี้ การสั่งยกการคัดค้านให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ผู้พิจารณาการคัดค้านไม่พิจารณาสั่งการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในสิบห้าวันทำการตามวรรคสาม ให้ถือว่าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นผู้มีอำนาจพิจารณา

สำนวนการสอบสวนตามข้อ ๔๐ และข้อ ๔๑ รวมทั้งการพิจารณาสั่งการตามผลการสอบสวนที่เสร็จสิ้นแล้ว และให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหนึ่งชั้นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาดังกล่าว เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาหรือสั่งการแทน

การพ้นจากการเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสำนวนการสอบสวนหรือสั่งการตามผลการสอบสวนที่เสร็จสิ้นแล้วตามวรรคสี่และวรรคห้า ไม่กระทบถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือการสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

ข้อ ๑๐ ในการสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนต้องให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ และมีโอกาสได้โต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน เว้นแต่จะมีผลทำให้ระยะเวลาที่กฎหมายหรือกฎ ก.ค.ศ. นี้กำหนดต้องล่าช้าออกไป หรือปรากฏโดยสภาพเห็นได้ชัดว่าการให้โอกาสดังกล่าวไม่อาจกระทำได้ รวมทั้งมีสิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตนได้

การอ้างพยานหลักฐานแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาจะนำพยานหลักฐานมาเองหรือจะอ้างพยานหลักฐานแล้วขอให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกพยานหลักฐานนั้นมาก็ได้

ข้อ ๑๑ ในการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ผู้ถูกกล่าวหามีสิทธินำทนายความหรือที่ปรึกษาของตนเข้ามาร่วมฟังการสอบสวนก็ได้ แต่จะให้ถ้อยคำหรือตอบคำถามแทนผู้ถูกกล่าวหา หรือเสนอความเห็นใดแก่คณะกรรมการสอบสวนไม่ได้

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเรียกบุคคลใดมาเป็นพยาน ให้บุคคลนั้นมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำตามวัน เวลา และสถานที่ที่คณะกรรมการสอบสวนกำหนด

ข้อ ๑๓ ในการสอบสวน ถ้ามีการอ้างเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นพยาน ให้ถือเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นที่จะต้องอำนวยความสะดวก ให้ความคุ้มครองพยานจากการถูกกลั่นแกล้งหรือการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของพยานนั้น และประสานงานกับสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อเป็นทนายแก้ต่างในกรณีที่ถูกฟ้องร้องในคดีแพ่งหรือคดีอาญา

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไปให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสอบสวนในฐานะพยาน ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

ในกรณีที่พยานมิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน อำนวยความสะดวกและให้ความคุ้มครองแก่พยานผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการอย่างเหมาะสมตามควรแก่กรณี

หมวด ๓
อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน

ข้อ ๑๔ คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่สอบสวนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. นี้ เพื่อแสวงหาความจริงในเรื่องที่กล่าวหา โดยให้เริ่มการสอบสวนและดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม ทั้งนี้ ในการพิจารณาใช้ดุลพินิจจะต้องกระทำอย่างอิสระและเป็นกลาง โดยปราศจากอคติอย่างใด ๆ ต่อผู้ถูกกล่าวหา

ให้คณะกรรมการสอบสวนรวบรวมประวัติและความประพฤติของผู้ถูกกล่าวหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหาเท่าที่จำเป็น รวมทั้งข้อเท็จจริงที่ได้จากการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เพื่อประกอบการพิจารณา

ให้คณะกรรมการสอบสวนจัดทำบันทึกประจำวันที่มีการสอบสวนไว้ทุกครั้ง

ข้อ ๑๕ คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานที่เห็นว่าจำเป็น เพื่อที่จะพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา ในการนี้ ให้รวมถึงการดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) การแสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง

(๒) รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของผู้ถูกกล่าวหา พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ เว้นแต่กรณีที่เห็นว่าเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่จำเป็น ฟุ่มเฟือย หรือเพื่อประวิงเวลา

(๓) ขอข้อเท็จจริงหรือความเห็นจากคู่กรณี พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา

(๔) ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(๕) ออกไปตรวจสถานที่

ข้อ ๑๖ เมื่อประธานกรรมการได้รับเรื่องตามข้อ ๕ (๒) แล้ว ให้ประธานกรรมการดำเนินการประชุมคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาวางแนวทางการสอบสวนต่อไป

ข้อ ๑๗ การประชุมคณะกรรมการสอบสวนต้องมีกรรมการสอบสวนมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่การประชุมตามข้อ ๒๔ และข้อ ๓๘ ต้องมีกรรมการสอบสวนมาประชุมไม่น้อยกว่าสามคนและไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด

การประชุมคณะกรรมการสอบสวนต้องมีประธานกรรมการอยู่ร่วมประชุมด้วย แต่ในกรณีจำเป็นที่ประธานกรรมการไม่สามารถเข้าประชุมได้ ให้กรรมการสอบสวนที่มาประชุมเลือกกรรมการสอบสวนคนหนึ่งทำหน้าที่แทน

การนัดประชุมคณะกรรมการสอบสวนต้องทำเป็นหนังสือและแจ้งให้กรรมการสอบสวนทุกคนทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันทำการ เว้นแต่กรรมการสอบสวนนั้นจะได้ทราบการนัดในที่ประชุมแล้ว หรือมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนซึ่งประธานกรรมการจะนัดประชุมเป็นอย่างอื่นได้

การลงมติของที่ประชุมคณะกรรมการสอบสวนให้ถือเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานกรรมการในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการประชุมต้องมีรายงานการประชุมเป็นหนังสือ ถ้ามีความเห็นแย้งให้บันทึกความเห็นแย้งพร้อมทั้งเหตุผลไว้ในรายงานการประชุม

ข้อ ๑๘ คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหาตามข้อ ๘ ข้อ ๙ ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๑ ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบก่อนสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหา

ในกรณีที่คำขอหรือคำชี้แจงมีข้อบกพร่องหรือมีข้อความที่อ่านไม่เข้าใจหรือผิดหลง อันเห็นได้ชัดว่าเกิดจากความไม่รู้ หรือความเลินเล่อของผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา หรือพยาน แล้วแต่กรณี ให้คณะกรรมการสอบสวนแนะนำให้บุคคลดังกล่าวแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้อง

ข้อ ๑๙ ในกรณีที่ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนเห็นว่าตนมีเหตุอันอาจถูกคัดค้านตามข้อ ๘ วรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นรายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อพิจารณาว่าจะให้ผู้นั้นเป็นกรรมการสอบสวนตามคำสั่งต่อไปอีกหรือไม่

หมวด ๔
วิธีการสอบสวน

ข้อ ๒๐ การสอบสวนกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จโดยให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการประชุมตามข้อ ๑๖ โดยแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๓ ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ประธานกรรมการได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

(๒) รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหาภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการตาม (๑) แล้วเสร็จ

(๓) แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๔ ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการตาม (๒) แล้วเสร็จ

(๔) รวบรวมพยานหลักฐานที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้าง ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการตาม (๓) แล้วเสร็จ

(๕) ประชุมพิจารณาลงมติและทำรายงานการสอบสวนเสนอต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการตาม (๔) แล้วเสร็จ

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) ได้ ให้ประธานกรรมการรายงานเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อขอขยายระยะเวลาการสอบสวน ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสั่งขยายระยะเวลาดำเนินการได้ตามความจำเป็นครั้งละไม่เกินหกสิบวัน

การสอบสวนเรื่องใดที่คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวัน ให้ประธานกรรมการรายงานเหตุให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อรายงานให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เพื่อมีมติให้เร่งรัดการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. กำหนด ตามเหตุผลและความจำเป็น

ข้อ ๒๑ การสอบสวนกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ประธานกรรมการได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ทั้งนี้ ให้นำขั้นตอนการสอบสวนตามข้อ ๒๐ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานกรรมการรายงานเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่แล้วเสร็จต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อขอขยายระยะเวลาการสอบสวน ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนสั่งขยายระยะเวลาดำเนินการได้ตามความจำเป็นแต่ไม่เกินสามสิบวัน และเร่งรัดการสอบสวนให้แล้วเสร็จต่อไป

ข้อ ๒๒ การนำเอกสารหรือวัตถุมาใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนให้กรรมการสอบสวนบันทึกไว้ด้วยว่าได้มาอย่างไร จากผู้ใด และเมื่อใด

เอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนให้ใช้ต้นฉบับ แต่ถ้าไม่อาจนำต้นฉบับมาได้จะใช้สำเนาที่กรรมการสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบรับรองว่าเป็นสำเนาถูกต้องก็ได้

ถ้าหาต้นฉบับเอกสารไม่ได้เพราะสูญหายหรือถูกทำลาย หรือโดยเหตุประการอื่น จะให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้

เมื่อมีการอ้างพยานหลักฐานใดในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนอ่านหรือส่งต้นฉบับหรือพยานหลักฐานนั้นให้ผู้ถูกกล่าวหาตรวจดู ถ้าผู้ถูกกล่าวหาต้องการสำเนาให้คณะกรรมการสอบสวนส่งสำเนาให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาตามที่เห็นสมควร

คณะกรรมการสอบสวนอาจขอให้พยานผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นมาให้ความเห็นหรือทำความเห็นเป็นหนังสือประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนก็ได้

ข้อ ๒๓ เมื่อได้พิจารณาเรื่องที่กล่าวหาและวางแนวทางการสอบสวนตามข้อ ๑๖ แล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกผู้ถูกกล่าวหามาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่กล่าวหา ให้ทราบว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร ในการนี้ ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหาตามข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง และแจ้งด้วยว่าผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และมีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ตลอดจนอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ตามข้อ ๒๔

การแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาตามวรรคหนึ่ง ให้แจ้งเฉพาะพฤติการณ์เท่าที่ปรากฏตามเรื่องที่กล่าวหาและตามพยานหลักฐาน โดยไม่ต้องแจ้งกรณีและมาตราความผิด ทั้งนี้ ให้ทำเป็นบันทึกสองฉบับ ซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๒ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด เพื่อมอบให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับ และเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวนหนึ่งฉบับโดยให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนถามผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ อย่างไร

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพว่าได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าการกระทำตามที่ถูกกล่าวหาดังกล่าวเป็นความผิดวินัยกรณีใด หากผู้ถูกกล่าวหายังคงยืนยันตามที่รับสารภาพ ให้บันทึกถ้อยคำรับสารภาพรวมทั้งเหตุผลในการรับสารภาพและสาเหตุแห่งการกระทำไว้ด้วย ในกรณีเช่นนี้ คณะกรรมการสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนต่อไปก็ได้ หรือถ้าเห็นเป็นการสมควรที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์อันเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหาโดยละเอียดจะทำการสอบสวนต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้ แล้วดำเนินการตามข้อ ๓๘ และข้อ ๓๙ ต่อไป

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหามิได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพหรือรับสารภาพบางส่วน ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาแล้วดำเนินการตามข้อ ๒๔ ต่อไป

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหามา แต่ไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบข้อกล่าวหา หรือไม่มารับทราบข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนส่งบันทึกซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๒ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการหรือสถานที่ติดต่อที่ผู้ถูกกล่าวหาแจ้งให้ทราบ พร้อมทั้งมีหนังสือสอบถามผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ในกรณีเช่นนี้ ให้ทำบันทึกซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๒ เป็นสามฉบับ เพื่อเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวนหนึ่งฉบับ และส่งให้ผู้ถูกกล่าวหาสองฉบับ โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาเก็บไว้หนึ่งฉบับและให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบส่งกลับคืนมารวมไว้ในสำนวนการสอบสวนหนึ่งฉบับ เมื่อล่วงพ้นสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการดังกล่าว หากไม่ได้รับแบบ สว. ๒ คืนมา ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบข้อกล่าวหาแล้ว และให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการตามวรรคห้าต่อไป

ข้อ ๒๔ เมื่อได้ดำเนินการตามข้อ ๒๓ แล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการประชุมเพื่อพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และถ้าเห็นว่ายังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามที่ถูกกล่าวหา ก็ให้มีความเห็นยุติเรื่อง แล้วดำเนินการตามข้อ ๓๘ และข้อ ๓๙ โดยอนุโลม

ถ้าเห็นว่าเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด ก็ให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกผู้ถูกกล่าวหามาพบเพื่อแจ้งข้อกล่าวหา โดยระบุข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามพยานหลักฐานว่าเป็นความผิดวินัยกรณีใดตามมาตราใด และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ทราบ โดยระบุวัน เวลา สถานที่ และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา สำหรับพยานบุคคลจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ โดยคำนึงถึงหลักการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ การแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ให้แจ้งพยานหลักฐานฝ่ายกล่าวหาเท่าที่มีตามที่ปรากฏไว้ในสำนวนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ แม้พยานหลักฐานจะฟังได้เพียงว่าเป็นการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามวรรคสอง ให้ทำบันทึกซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๓ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด โดยทำเป็นสองฉบับมอบให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับ และ

เก็บไว้ในสำนวนการสอบสวนหนึ่งฉบับ โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย

เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนถามผู้ถูกกล่าวหาว่าจะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือหรือไม่ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาประสงค์จะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ ให้คณะกรรมการสอบสวนให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหายื่นคำชี้แจงภายในเวลาอันสมควร แต่อย่างช้าไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำเพิ่มเติมรวมทั้งนำสืบแก้ข้อกล่าวหาด้วย ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ประสงค์จะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยเร็ว

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เสร็จแล้ว ให้ดำเนินการตามข้อ ๓๘ และข้อ ๓๙ ต่อไป

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหามา แต่ไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบ หรือไม่มารับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนส่งบันทึก ซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๓ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการหรือสถานที่ติดต่อที่ผู้ถูกกล่าวหาแจ้งให้ทราบ พร้อมทั้งมีหนังสือขอให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจง นัดมาให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา ในกรณีเช่นนี้ ให้ทำบันทึกซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๓ เป็นสามฉบับ เพื่อเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวนหนึ่งฉบับ และส่งให้ผู้ถูกกล่าวหาสองฉบับ โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาเก็บไว้หนึ่งฉบับและให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวัน เดือน ปีที่รับทราบส่งกลับคืนมารวมไว้ในสำนวนการสอบสวนหนึ่งฉบับ เมื่อล่วงพ้นสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการดังกล่าวหากไม่ได้รับแบบ สว. ๓ คืนหรือไม่ได้รับคำชี้แจงจากผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ถูกกล่าวหาไม่มาให้ถ้อยคำตามนัด ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาแล้ว และไม่ประสงค์ที่จะแก้ข้อกล่าวหา ในกรณีเช่นนี้ คณะกรรมการสอบสวนจะไม่สอบสวนต่อไปก็ได้ หรือถ้าเห็นเป็นการสมควรที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจะสอบสวนต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้ แล้วดำเนินการตามข้อ ๓๘ และข้อ ๓๙ ต่อไป แต่ถ้าผู้ถูกกล่าวหามาขอให้ถ้อยคำ ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือขอนำสืบแก้ข้อกล่าวหาก่อนที่คณะกรรมการสอบสวนจะเสนอสำนวนการสอบสวนตามข้อ ๓๙ โดยมีเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการสอบสวนให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามที่ผู้ถูกกล่าวหาร้องขอ

ข้อ ๒๕ เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานตามข้อ ๒๔ เสร็จแล้ว ก่อนเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามข้อ ๓๙ ถ้าคณะกรรมการสอบสวน

เห็นว่า จำเป็นจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ให้ดำเนินการได้ ถ้าพยานหลักฐานที่ได้เพิ่มเติมมานั้นเป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนสรุปพยานหลักฐานดังกล่าวให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก้เฉพาะพยานหลักฐานเพิ่มเติมที่สนับสนุนข้อกล่าวหานั้น ทั้งนี้ ให้นำข้อ ๒๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๖ ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งได้ยื่นคำชี้แจงหรือให้ถ้อยคำแก้ข้อกล่าวหาไว้แล้ว มีสิทธิยื่นคำชี้แจงเพิ่มเติม หรือขอให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมต่อคณะกรรมการสอบสวนก่อนการสอบสวนแล้วเสร็จ หากคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ามีเหตุผลอันสมควรก็ให้รับไว้พิจารณาต่อไป

เมื่อการสอบสวนแล้วเสร็จและยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้บังคับบัญชาคนใหม่ตามข้อ ๓๗ ผู้ถูกกล่าวหาจะยื่นคำชี้แจงต่อบุคคลดังกล่าวก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ให้รับคำชี้แจงนั้นรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

ข้อ ๒๗ ในการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยาน ต้องมีกรรมการสอบสวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมดจึงจะสอบสวนได้

ข้อ ๒๘ ก่อนเริ่มสอบปากคำพยาน ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งให้พยานทราบว่ากรรมการสอบสวนมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา การให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อกรรมการสอบสวนอาจเป็นความผิดตามกฎหมาย

ในการสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็ก ให้สอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและให้มีข้าราชการครูที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ และบุคคลที่เด็กร้องขอหรือไว้วางใจเข้าร่วมในการสอบปากคำนั้นด้วย หากผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจข้าราชการครูดังกล่าวข้างต้นให้เปลี่ยนตัวบุคคลนั้น

ในกรณีผู้เสียหายหรือพยานเป็นคนหูหนวกหรือเป็นใบ้ หรือทั้งหูหนวกและเป็นใบ้ หรือมีความพิการทางกาย หรือไม่เข้าใจภาษาไทยและจำเป็นต้องใช้ล่าม ให้คณะกรรมการสอบสวนจัดหาล่ามที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ให้แก่บุคคลดังกล่าว

ข้อ ๒๙ ในการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยาน ห้ามมิให้กรรมการสอบสวนกระทำหรือจัดให้กระทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้บุคคลนั้นให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ หรือกระทำให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำหรือไม่ให้ถ้อยคำซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจในเรื่องที่ถูกกล่าวหานั้น

ข้อ ๓๐ ในการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยาน ให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกผู้ซึ่งจะถูกสอบปากคำเข้ามาในที่สอบสวนคราวละหนึ่งคน และห้ามมิให้บุคคลอื่นอยู่ในที่สอบสวน เว้นแต่ทนายความหรือที่ปรึกษาของผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลตามข้อ ๒๘ วรรคสอง หรือวรรคสาม หรือบุคคลซึ่งคณะกรรมการสอบสวนอนุญาตให้อยู่ในที่สอบสวนเพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวน

การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยาน ให้บันทึกถ้อยคำซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๔ หรือแบบ สว. ๕ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด แล้วแต่กรณี เมื่อได้บันทึกถ้อยคำเสร็จแล้วให้อ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟังหรือจะให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านเองก็ได้ ถ้ามีการแก้ไข ทักท้วง หรือเพิ่มเติม ก็ให้แก้ไขให้ถูกต้อง หรือมิฉะนั้นก็ให้บันทึกไว้ เมื่อผู้ให้ถ้อยคำรับว่าถูกต้องแล้ว ให้ผู้ให้ถ้อยคำ ผู้เข้าร่วมฟังตามวรรคหนึ่งที่อยู่ในที่สอบสวน และผู้บันทึกถ้อยคำลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน และให้กรรมการสอบสวนทุกคนซึ่งร่วมสอบสวนลงลายมือชื่อรับรองไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้นด้วยถ้าบันทึกถ้อยคำมีหลายหน้าให้กรรมการสอบสวนอย่างน้อยหนึ่งคนกับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกหน้า

ในการบันทึกถ้อยคำ ห้ามมิให้ขูดลบหรือบันทึกข้อความทับ ถ้าจะต้องแก้ไขข้อความที่ได้บันทึกไว้แล้ว ให้ใช้วิธีขีดฆ่าหรือตกเติม และให้กรรมการสอบสวนผู้ร่วมสอบสวนอย่างน้อยหนึ่งคนกับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแห่งที่ขีดฆ่าหรือตกเติม

ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำหรือผู้เข้าร่วมฟังตามวรรคหนึ่งที่อยู่ในที่สอบสวนไม่ยอมลงลายมือชื่อให้บันทึกเหตุนั้นไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้น และให้กรรมการสอบสวนทุกคนซึ่งร่วมสอบสวนลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วย

ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้นำมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่พยานไม่มาหรือมาแต่ไม่ให้ถ้อยคำ หรือคณะกรรมการสอบสวนเรียกพยานไม่ได้ภายในเวลาอันสมควร คณะกรรมการสอบสวนจะไม่สอบสวนพยานนั้นก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในบันทึกประจำวันที่มีการสอบสวนตามข้อ ๑๔ วรรคสาม และรายงานการสอบสวนตามข้อ ๓๙

ข้อ ๓๑ ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า การสอบสวนพยานหลักฐานใดจะทำให้การสอบสวนล่าช้าโดยไม่จำเป็น หรือมิใช่พยานหลักฐานในประเด็นสำคัญ จะงดการสอบสวนพยานหลักฐานนั้นก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในบันทึกประจำวันที่มีการสอบสวนตามข้อ ๑๔ วรรคสาม และรายงานการสอบสวนตามข้อ ๓๙

ข้อ ๓๒ ในกรณีที่จะต้องสอบสวนหรือรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งอยู่ต่างท้องที่ ประธานกรรมการจะรายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อดำเนินการมอบหมายให้หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้บริหารหน่วยงานการศึกษา ในท้องที่นั้นสอบสวนหรือรวบรวมพยานหลักฐานแทนก็ได้ โดยกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่จะต้องสอบสวนไปให้ ในกรณีเช่นนี้ให้หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้บริหารหน่วยงานการศึกษาที่ได้รับมอบหมายเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนที่เห็นสมควรอย่างน้อยอีกสองคนมาร่วมเป็นคณะทำการสอบสวน

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะทำการสอบสวนมีฐานะเป็นคณะกรรมการสอบสวนตามกฎ ก.ค.ศ. นี้ และให้นำข้อ ๒๗ ข้อ ๒๘ ข้อ ๒๙ และข้อ ๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๓๓ ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า กรณีมีมูลว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงหรืออย่างร้ายแรง หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการในเรื่องอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ให้ประธานกรรมการรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยเร็ว ถ้าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงหรืออย่างร้ายแรง หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการตามที่รายงาน ก็ให้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคณะเดิมเป็นผู้ทำการสอบสวนหรือแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ก็ได้

ข้อ ๓๔ ในกรณีที่การสอบสวนพาดพิงไปถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้อื่นว่ามีส่วนร่วมในการกระทำการในเรื่องที่ทำการสอบสวนนั้นด้วย ให้คณะกรรมการสอบสวนพิจารณาในเบื้องต้นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นมีส่วนร่วมกระทำการในเรื่องที่สอบสวนด้วยหรือไม่ ถ้าเห็นว่าผู้นั้นมีส่วนร่วมกระทำการในเรื่องที่สอบสวนนั้นอยู่ด้วย ให้ประธานกรรมการรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณีโดยเร็ว

ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือเป็นความผิดกรณีอื่นตามที่รายงาน ก็ให้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคณะเดิมเป็นผู้สอบสวน หรือจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ก็ได้ ทั้งนี้

ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. นี้ ในกรณีเช่นนี้ ให้ใช้พยานหลักฐานที่ได้สอบสวนมาแล้วประกอบการพิจารณาได้

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนโดยแยกเป็นสำนวนการสอบสวนใหม่ ให้นำสำเนาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในสำนวนการสอบสวนเดิมรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนใหม่ หรือบันทึกให้ปรากฏด้วยว่านำพยานหลักฐานใดจากสำนวนการสอบสวนเดิม มาประกอบการพิจารณาในสำนวนการสอบสวนใหม่ด้วย

ข้อ ๓๕ ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสอบสวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด ในเรื่องที่ผู้นั้นหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการตามมาตรา ๑๑๑ และผู้บังคับบัญชาเห็นว่าการสอบสวนเรื่องนั้นมีมูลว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงซึ่งผู้บังคับบัญชาเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อทำการสอบสวนผู้นั้นตามมาตรา ๙๘ ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. นี้ ในกรณีเช่นนี้คณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๙๘ จะนำสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๑๑๑ มาประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้

ข้อ ๓๖ ในกรณีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดหรือต้องรับผิดในคดีที่เกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหา ถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษาได้ความประจักษ์ชัดอยู่แล้ว ให้ถือเอาคำพิพากษานั้นเป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา โดยไม่ต้องสอบสวนพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบและแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมทั้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามที่ปรากฏในคำพิพากษาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ทั้งนี้ให้นำข้อ ๒๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๓๗ ในระหว่างการสอบสวน แม้จะมีการสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาไปอยู่นอกบังคับบัญชาของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จ แล้วทำรายงานการสอบสวนและเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามข้อ ๔๓ ข้อ ๔๔ ข้อ ๔๕ และข้อ ๔๖ และให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาคนใหม่ของผู้ถูกกล่าวหา เพื่อดำเนินการตามข้อ ๔๐ ต่อไป ทั้งนี้ ให้ผู้บังคับบัญชาคนใหม่มีอำนาจตรวจสอบความถูกต้องตามข้อ ๔๓ ข้อ ๔๔ ข้อ ๔๕ และข้อ ๔๖ ด้วย

หมวด ๕

การทำรายงานการสอบสวน

ข้อ ๓๘ เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เสร็จแล้ว ให้ประชุมเพื่อพิจารณาสำนวนการสอบสวน โดยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง ทั้งข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของการกระทำ ข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงวินิจฉัย ข้อพิจารณา และข้อเสนอในการใช้ดุลพินิจ

ในการพิจารณาลงมติ ให้ประธานกรรมการถามกรรมการสอบสวนทีละคน เพื่อให้ออกความเห็นทุกคนในทุกประเด็นที่พิจารณา ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย ก็ให้ระบุด้วยว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และสมควรได้รับโทษสถานใด

(๒) ในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหามิได้กระทำผิดวินัย หรือการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาไม่เป็นความผิดวินัย ก็ให้มีความเห็นยุติเรื่อง

(๓) ผู้ถูกกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับหน้าที่ราชการตามมาตรา ๑๑๑ หรือไม่อย่างไร

(๔) ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะรับฟังลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการตามมาตรา ๑๑๒ หรือไม่ อย่างไร ก็ให้มีความเห็นไปตามนั้น

ข้อ ๓๙ เมื่อได้ประชุมพิจารณาลงมติตามข้อ ๓๘ แล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนทำรายงานการสอบสวนซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. ๖ ที่ ก.ค.ศ. กำหนด เสนอต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หากกรรมการสอบสวนผู้ใดมีความเห็นแย้ง ให้ทำความเห็นแย้งแนบไว้กับรายงานการสอบสวนโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการสอบสวนด้วย

รายงานการสอบสวนอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(๑) สรุปข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและพยานหลักฐาน ในกรณีที่ไม่ได้สอบสวนพยานตามข้อ ๓๐ วรรคหก และข้อ ๓๑ ให้รายงานเหตุที่ไม่ได้สอบสวนนั้นให้ปรากฏไว้ ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพให้บันทึกเหตุผลในการรับสารภาพไว้ด้วย

(๒) วินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหากับพยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวหา

(๓) ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยหรือไม่ อย่างไร ถ้าไม่ผิดให้เสนอความเห็นยุติเรื่อง ถ้าผิดให้ระบุว่าเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และสมควรได้รับโทษสถานใด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า หย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการตามมาตรา ๑๑๑ หรือไม่ อย่างไร หรือมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะรับฟังลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ และสมควรให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๒ หรือไม่ อย่างไร พร้อมทั้งข้อสนับสนุนการใช้ดุลพินิจ

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ทำรายงานการสอบสวนแล้ว ให้เสนอสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งสารบาญต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และให้ถือว่าการสอบสวนแล้วเสร็จ

หมวด ๖
การพิจารณาสั่งสำนวนการสอบสวน

ข้อ ๔๐ เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้เสนอสำนวนการสอบสวนมาแล้ว ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตรวจสอบความถูกต้องของสำนวนการสอบสวนตามข้อ ๔๓ ข้อ ๔๔ ข้อ ๔๕ และข้อ ๔๖ แล้วดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำผิดหรือไม่มีเหตุที่จะให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๒ สมควรยุติเรื่อง หรือกระทำผิดที่ยังไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรโดยเร็ว ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันได้รับสำนวนการสอบสวน

(๒) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับหน้าที่ราชการตามมาตรา ๑๑๑ ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาสำนวนการสอบสวนดังกล่าว หากเห็นว่ามีเหตุตามที่คณะกรรมการสอบสวนมีความเห็นมา ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนดำเนินการตามมาตรา ๑๑๑

(๓) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนมีความเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง สมควรลงโทษปลดออกหรือไล่ออกซึ่งจะต้องส่งเรื่องให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสี่ (๑) หรือ (๒) หรือเป็นกรณีตามมาตรา ๑๑๒ ให้ผู้มีอำนาจตามมาตราดังกล่าวดำเนินการโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันได้รับสำนวน

การสอบสวน และให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี พิจารณาให้แล้วเสร็จและมีมติโดยเร็ว และให้ผู้มีอำนาจสั่งการตามมติภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีมติดังกล่าว

ข้อ ๔๑ ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๙๘ หรือมาตรา ๑๐๔ (๑) อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เห็นสมควรให้สอบสวนเพิ่มเติมประการใด ให้กำหนดประเด็นพร้อมทั้งส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องไปให้คณะกรรมการสอบสวนคณะเดิม เพื่อดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนคณะเดิมไม่อาจทำการสอบสวนได้ หรือผู้สั่งสอบสวนเพิ่มเติมเห็นเป็นการสมควรจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคณะใหม่ขึ้นทำการสอบสวนเพิ่มเติมก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้นำข้อ ๓ และข้อ ๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เมื่อสอบสวนเสร็จแล้วให้ส่งพยานหลักฐานและเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติม ไปให้ผู้สั่งสอบสวนเพิ่มเติมโดยจัดทำความเห็นเฉพาะที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมประกอบไปด้วยก็ได้

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคสามแล้ว ให้นำข้อ ๔๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๔๒ การพิจารณาพยานหลักฐานว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยหรือไม่ อย่างไร ให้พิจารณาจากพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน และต้องเป็นพยานหลักฐานที่ได้สรุปแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้วเท่านั้น

หมวด ๗
การสอบสวนที่มิชอบและบกพร่อง

ข้อ ๔๓ ในกรณีที่ปรากฏว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่ถูกต้องตามข้อ ๓ ให้การสอบสวนทั้งหมดเสียไป ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๙๘ หรือมาตรา ๑๐๔ (๑) แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ให้ถูกต้อง

ข้อ ๔๔ ในกรณีที่ปรากฏว่าการสอบสวนตอนใดทำไม่ถูกต้อง ให้การสอบสวนตอนนั้นเสียไป เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การประชุมของคณะกรรมการสอบสวน มีกรรมการสอบสวนมาประชุมไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง

(๒) การสอบปากคำบุคคลดำเนินการไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๑ ข้อ ๒๗ ข้อ ๒๘ วรรคสอง ข้อ ๒๙ ข้อ ๓๐ วรรคหนึ่ง หรือข้อ ๓๒ วรรคหนึ่ง

ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๙๘ หรือมาตรา ๑๐๔ (๑) อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี สั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการตามกรณีดังกล่าวใหม่ให้ถูกต้องโดยเร็ว

ข้อ ๔๕ ในกรณีที่ปรากฏว่าคณะกรรมการสอบสวนไม่เรียกผู้ถูกกล่าวหามารับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา หรือไม่ส่งบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา หรือไม่มีหนังสือขอให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงหรือนัดมาให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๔ ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๙๘ หรือมาตรา ๑๐๔ (๑) อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี สั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการให้ถูกต้องโดยเร็ว และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะชี้แจง ให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๔ ด้วย

ในกรณีที่การสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนแตกต่างจากข้อกล่าวหาที่คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ แต่ในการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนนั้น ถ้าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้หลงข้อต่อสู้โดยได้แก้ข้อกล่าวหาในความผิดนั้นแล้วซึ่งไม่ทำให้เสียความเป็นธรรม ให้ถือว่าการสอบสวนและพิจารณานั้นใช้ได้ และให้ลงโทษผู้ถูกกล่าวหาได้ตามบทมาตราหรือกรณีความผิดที่ถูกต้อง

ข้อ ๔๖ ในกรณีที่ปรากฏว่าการสอบสวนตอนใดทำไม่ถูกต้องตามกฎ ก.ค.ศ. นี้ นอกจากที่กำหนดไว้ในข้อ ๔๓ ข้อ ๔๔ และข้อ ๔๕ ถ้าการสอบสวนตอนนั้นเป็นสาระสำคัญอันจะทำให้เสียความเป็นธรรม ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๙๘ หรือมาตรา ๑๐๔ (๑) อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี สั่งให้คณะกรรมการสอบสวนแก้ไขหรือดำเนินการตอนนั้นให้ถูกต้องโดยเร็ว แต่ถ้าการสอบสวนตอนนั้นมิใช่สาระสำคัญอันจะทำให้เสียความเป็นธรรม ผู้มีอำนาจดังกล่าวจะสั่งให้แก้ไขหรือดำเนินการให้ถูกต้องหรือไม่ก็ได้

หมวด ๘

การนับระยะเวลา

ข้อ ๔๗ การนับระยะเวลาตามกฎ ก.ค.ศ. นี้ สำหรับเวลาเริ่มต้นให้นับวันถัดจากวันแรกแห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับระยะเวลา แต่ถ้าเป็นกรณีขยายเวลาให้นับวันต่อจากวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาเดิมเป็นวันเริ่มระยะเวลาที่ขยายออกไป ส่วนเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๔๘ การดำเนินการสอบสวนก่อนที่กฎ ก.ค.ศ. นี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ใช้อยู่ในขณะนั้นจนกว่าจะแล้วเสร็จ ส่วนการพิจารณาสั่งการของผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ มาตรา ๙๘ หรือมาตรา ๑๐๔ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการตามกฎ ก.ค.ศ. นี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐
วิจิตร ศรีสอ้าน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ประธาน ก.ค.ศ.

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎ ก.ค.ศ. ฉบับนี้ คือ โดยที่การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยนั้น ต้องดำเนินกระบวนการสอบสวนพิจารณาโดยมิชักช้า มีความยุติธรรม และคุ้มครองสิทธิแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ถูกกล่าวหาหรือเป็นผู้เสียหาย ตลอดจนพยานที่ให้ถ้อยคำในการสอบสวน อันจะทำให้กระบวนการสอบสวนได้ความจริงและมีความยุติธรรม ประกอบกับมาตรา ๙๘ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติว่า การสอบสวนพิจารณาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. จึงจำเป็นต้องออกกฎ ก.ค.ศ. นี้

(แบบ สว.๑)

ครุฑ

คำสั่ง ..... (ชื่อหน่วยงานที่ออกคำสั่ง) .....

ที่...../..... (เลข พ.ศ. .....)

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง

ด้วย.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่ง/วิทยฐานะ.....(ชื่อหน่วยงานการศึกษา).....สังกัด..... มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรงในเรื่อง..... .....

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง/วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาในเรื่องดังกล่าว ประกอบด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้

.....(ระบุชื่อและตำแหน่ง/วิทยฐานะ).....เป็นประธานกรรมการ

.....(ระบุชื่อและตำแหน่ง/วิทยฐานะ).....เป็นกรรมการ

ฯลฯ

.....(ระบุชื่อและตำแหน่ง/วิทยฐานะ).....เป็นกรรมการและเลขานุการ

.....(ระบุชื่อและตำแหน่ง/วิทยฐานะ).....เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนพิจารณาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาให้แล้วเสร็จโดยเร็ว แล้วเสนอสำนวนการสอบสวนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ในการสอบสวนถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ากรณีมีมูลว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยในเรื่องอื่นนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในคำสั่งนี้ หรือกรณีที่การสอบสวนพาดพิงไปถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้อื่น และคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาในเบื้องต้นแล้วเห็นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นมีส่วนร่วมกระทำการในเรื่องที่สอบสวนนั้นอยู่ด้วย ให้ประธานกรรมการรายงานมาโดยเร็ว

อนึ่ง ถ้าผู้ถูกกล่าวหาประสงค์จะร้องทุกข์คำสั่งนี้ให้ร้องทุกข์ต่อ (อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา/อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง/ก.ค.ศ.) ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

สั่ง ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

.....(ลายมือชื่อ).....ผู้สั่ง

(.....)

.....ตำแหน่ง/วิทยฐานะ.....

<u>หมายเหตุ</u>

๑. ในกรณีจำเป็นจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

๒. ข้อความใดที่ไม่ใช้ให้ตัดออก

(แบบ สว.๒)

บันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหา ตามข้อ ๒๓

เรื่อง การสอบสวน.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

คณะกรรมการสอบสวนตามคำสั่ง.....(ชื่อหน่วยงานที่ออกคำสั่ง)..... ที่...../..... เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ลงวันที่.....เดือน..... พ.ศ. ..... ได้แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ดังนี้ .....(อธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่กล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร).....
.....

ทั้งนี้ คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้วว่า ในการสอบสวนนี้ผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิและหน้าที่ตามข้อ ๑๘ รวมทั้งมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุน ข้อกล่าวหา และมีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ตลอดจนอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยาน หลักฐานมาสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย

.....(ลายมือชื่อ).....ประธานกรรมการ
(.....)

.....(ลายมือชื่อ).....กรรมการ
(.....)

ฯลฯ

.....(ลายมือชื่อ).....กรรมการและเลขานุการ
(.....)

ข้าพเจ้า.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ได้ทราบข้อกล่าวหาและได้รับบันทึกนี้ ๑ ฉบับไว้แล้ว เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

.....(ลายมือชื่อ).....ผู้ถูกกล่าวหา
(.....)

<u>หมายเหตุ</u>

๑. ในกรณีที่เรียกผู้ถูกกล่าวหามาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา ต้องมีกรรมการสอบสวนร่วมแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด และให้กรรมการสอบสวนดังกล่าวลงลายมือชื่อในบันทึก ทั้งนี้ ให้ทำบันทึกตามแบบ สว.๒ เป็น ๒ ฉบับ มอบให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย

๒. ในกรณีที่ส่งบันทึกตามแบบ สว.๒ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ให้กรรมการสอบสวนลงลายมือชื่อในบันทึกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด และให้ทำบันทึกตามแบบ สว.๒ เป็น ๓ ฉบับ เก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน ๑ ฉบับ และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวันเดือนปีที่รับทราบส่งกลับคืนมารวมไว้ในสำนวนการสอบสวน ๑ ฉบับ

๓. ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพว่าได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าการกระทำการตามที่ถูกกล่าวหาดังกล่าวเป็นความผิดวินัยกรณีใด หากผู้ถูกกล่าวหายังคงยืนยันตามที่รับสารภาพ ให้บันทึกถ้อยคำรับสารภาพ รวมทั้งเหตุผลในการรับสารภาพ (ถ้ามี) และสาเหตุแห่งการกระทำไว้ด้วย

๔. ข้อความใดที่ไม่ใช้ให้ตัดออก

(แบบ สว. ๓)

บันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐาน ที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ตามข้อ ๒๔

เรื่อง การสอบสวน.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. .....

ตามที่คณะกรรมการสอบสวนตามคำสั่ง.....(ชื่อหน่วยงานที่ออกคำส่ง)..... ที่...../..... เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ลงวันที่.....เดือน..... พ.ศ. ..... ได้แจ้งข้อกล่าวหาให้.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ผู้ถูกกล่าวหาทราบตามบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาตามข้อ ๒๓ ลงวันที่..... เดือน.....พ.ศ. .....นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาเสร็จแล้ว จึงขอแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ดังนี้

๑. ข้อกล่าวหา.....(ข้อกล่าวหาซึ่งปรากฏตามพยานหลักฐานว่ากรณีใดเป็นความผิดวินัย ตามมาตราใด).....

๒. สรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา.....(สรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ทราบ โดยระบุวัน เวลา สถานที่ และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา).....

.....(ลายมือชื่อ).....ประธานกรรมการ

(.....)

.....(ลายมือชื่อ).....กรรมการ

(.....)

ฯลฯ

.....(ลายมือชื่อ).....กรรมการและเลขานุการ

(.....)

ข้าพเจ้า.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ได้ทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และได้รับบันทึกนี้ ๑ ฉบับ ไว้แล้ว เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

.....(ลายมือชื่อ).....ผู้ถูกกล่าวหา

(.....)

<u>หมายเหตุ</u>

๑. การประชุมเพื่อพิจารณาข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ตามข้อ ๒๔ ต้องมีกรรมการสอบสวนมาประชุมไม่น้อยกว่าสามคน และไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด และให้กรรมการสอบสวนดังกล่าวลงลายมือชื่อในบันทึกนี้

๒. ในกรณีที่เรียกผู้ถูกกล่าวหามาเพื่อแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ทราบ ให้ทำบันทึกตามแบบ สว.๓ นี้ เป็น ๒ ฉบับ มอบให้ผู้ถูกกล่าวหา ๑ ฉบับ เก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน ๑ ฉบับ และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวันเดือนปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย

๓. ในกรณีที่ส่งบันทึกตามแบบ สว.๓ ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ให้ทำบันทึกตามแบบ สว.๓ นี้ เป็น ๓ ฉบับ เก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน ๑ ฉบับ ส่งให้ผู้ถูกกล่าวหา ๒ ฉบับ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาเก็บไว้ ๑ ฉบับ และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อ และวันเดือนปีที่รับทราบส่งกลับคืนมารวมไว้ในสำนวนการสอบสวน ๑ ฉบับ

๔. ข้อความใดที่ไม่ใช้ให้ตัดออก

(แบบ สว. ๔)

บันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา

เรื่อง การสอบสวน.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง

สอบสวนที่ .....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. .....

ข้าพเจ้า.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา)..... อายุ.....ปี สัญชาติ..... ศาสนา..... อาชีพ..... อยู่บ้านเลขที่..... ตรอก/ซอย..... ถนน..... แขวง/ตำบล..... จังหวัด.....

ข้าพเจ้าได้ทราบแล้วว่า ข้าพเจ้าเป็นผู้ถูกกล่าวหาในเรื่อง..... .....(เรื่องที่กล่าวหา).....ตามคำสั่ง.....(ชื่อหน่วยงานที่ออกคำสั่ง)..... ที่...../.....เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ. ..... และข้าพเจ้าขอให้ถ้อยคำตามความสัตย์จริงดังต่อไปนี้..... .....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า คณะกรรมการสอบสวนมิได้กระทำการล่อลวง ขู่เข็ญ ให้สัญญา หรือกระทำการใดเพื่อจูงใจให้ข้าพเจ้าให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ และข้าพเจ้าได้ฟังบันทึกถ้อยคำที่อ่านให้ฟัง/ได้อ่าน บันทึกถ้อยคำเองแล้ว ขอรับรองว่าเป็นบันทึกถ้อยคำที่ถูกต้อง จึงลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าคณะกรรมการสอบสวน

.....(ลายมือชื่อ).....ผู้ถูกกล่าวหา
(.....)

.....(ลายมือชื่อ).....บุคคลตามข้อ ๑๑ ข้อ ๒๘ (ถ้ามี)
(.....)

.....(ลายมือชื่อ).....ผู้บันทึกถ้อยคำ
(.....)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ได้ให้ถ้อยคำและลงลายมือชื่อต่อหน้าข้าพเจ้า

.....(ลายมือชื่อ).....ประธานกรรมการ
(.....)

.....(ลายมือชื่อ).....กรรมการ
(.....)

ฯลฯ

.....(ลายมือชื่อ).....กรรมการและเลขานุการ

(.....)

.....(ลายมือชื่อ).....ผู้ช่วยเลขานุการ

(.....)

<u>หมายเหตุ</u>

๑. ให้ใช้แบบ สว.๔ นี้ ได้ทั้งการบันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา ตามข้อ ๒๓ ข้อ ๒๔

๒. ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพว่า ได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาให้บันทึกถ้อยคำรับสารภาพ รวมทั้งเหตุผลในการรับสารภาพ (ถ้ามี) และสาเหตุแห่งการกระทำไว้ด้วย

๓. การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาต้องมีกรรมการสอบสวนร่วมสอบสวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด และให้กรรมการสอบสวนดังกล่าวลงลายมือชื่อรับรองไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย

๔. ถ้าผู้บันทึกถ้อยคำเป็นกรรมการในคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้ช่วยเลขานุการ ให้ผู้บันทึกถ้อยคำลงลายมือชื่อทั้งในฐานะผู้บันทึกถ้อยคำและผู้รับรองการให้ถ้อยคำและลายมือชื่อบุคคลตามข้อ ๑๑ และข้อ ๒๘

๕. ข้อความใดที่ไม่ใช้ให้ตัดออก

(แบบ สว. ๕)

บันทึกถ้อยคำพยานของฝ่ายกล่าวหา/ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา

เรื่อง การสอบสวน.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง

สอบสวนที่ .....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. .....

ข้าพเจ้า.....(ระบุชื่อพยาน)..... อายุ.....ปี สัญชาติ..... ศาสนา..... อาชีพ..... (ระบุให้ชัดเจนว่าประกอบอาชีพอะไร ที่ใด ถ้าเป็นข้าราชการครูให้ระบุตำแหน่งและสังกัดด้วย) อยู่บ้านเลขที่..... ตรอก/ซอย..... ถนน..... แขวง/ตำบล..... จังหวัด.....

คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบว่า ข้าพเจ้าเป็นพยานในเรื่อง..... .....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง ตามคำสั่ง.....(ชื่อหน่วยงานที่ออกคำสั่ง).....ที่...../..... เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ. ..... และได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วยว่ากรรมการสอบสวนมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา การให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อกรรมการสอบสวนอาจเป็นความผิดตามกฎหมายหรือมีความผิดทางวินัย ข้าพเจ้าขอให้ถ้อยคำตามความสัตย์จริงดังต่อไปนี้

.....

.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า คณะกรรมการสอบสวนมิได้กระทำการล่อลวง ขู่เข็ญ ให้สัญญา หรือกระทำการใดเพื่อจูงใจให้ข้าพเจ้าให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ และข้าพเจ้าได้ฟังบันทึกถ้อยคำที่อ่านให้ฟัง/ได้อ่าน บันทึกถ้อยคำเองแล้ว ขอรับรองว่าเป็นบันทึกถ้อยคำที่ถูกต้อง จึงลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าคณะกรรมการสอบสวน

.....(ลายมือชื่อ).....พยาน

(.....)

.....(ลายมือชื่อ).....ผู้บันทึกถ้อยคำ

(.....)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า.....(ระบุชื่อพยานผู้ให้ถ้อยคำ).....ได้ให้ถ้อยคำและลงลายมือชื่อต่อหน้าข้าพเจ้า

.....(ลายมือชื่อ).....ประธานกรรมการ

(.....)

.....(ลายมือชื่อ).....กรรมการ

(.....)

ฯลฯ

.....(ลายมือชื่อ).....กรรมการและเลขานุการ

(.....)

.....(ลายมือชื่อ).....ผู้ช่วยเลขานุการ

(.....)

<u>หมายเหตุ</u>

๑. ให้ใช้แบบ สว.๕ นี้ ได้ทั้งการบันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา และบุคคลอื่นซึ่งมาให้ถ้อยคำเป็นพยาน

๒. การสอบปากคำพยานต้องมีกรรมการสอบสวนร่วมสอบสวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด และให้กรรมการสอบสวนดังกล่าวลงลายมือชื่อรับรองไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย

๓. ถ้าผู้บันทึกถ้อยคำเป็นกรรมการในคณะกรรมการสอบสวน หรือผู้ช่วยเลขานุการ ให้ผู้บันทึกถ้อยคำลงลายมือชื่อทั้งในฐานะผู้บันทึกถ้อยคำและผู้รับรองการให้ถ้อยคำ

๔. ข้อความใดที่ไม่ใช้ให้ตัดออก

(แบบ สว. ๖)

รายงานการสอบสวน

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. .....

เรื่อง การสอบสวน.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง

เรียน ..... (ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน)

ตามที่ได้มีคำสั่ง.....(ชื่อหน่วยงานที่ออกคำสั่ง).....ที่...../..... เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ลงวันที่.....เดือน..... พ.ศ. ..... เพื่อสอบสวน..... .....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรงในเรื่อง..... .....

ประธานกรรมการสอบสวนได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนดังกล่าว เมื่อวันที่ .....เดือน.....พ.ศ. ..... และคณะกรรมการสอบสวนได้สอบสวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ เสร็จแล้ว จึงขอเสนอรายงานการสอบสวนดังต่อไปนี้

๑. มูลกรณีเรื่องนี้ปรากฏขึ้นเนื่องจาก..... (มีผู้ร้องเรียนหรือมีผู้รายงานว่าอย่างไร ในกรณีที่ได้มีการสืบสวนหรือสอบสวนได้ความประการใดให้ระบุไว้ด้วย)

๒. คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่กล่าวหาให้ .....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้วโดย.....(แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ทราบว่าได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และได้แจ้งโดยวิธีใด).....

๓. .....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้ถ้อยคำในเบื้องต้นว่า.....(ให้ถ้อยคำในเบื้องต้นว่าอย่างไรหรือไม่ได้ให้ถ้อยคำในเบื้องต้นด้วยเหตุผลอย่างไร).....

๔. คณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาแล้วได้ความว่า .....(อธิบายว่าได้ความอย่างไร ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนไม่สอบสวนพยานใดตามข้อ ๓๐ หรืองดการสอบสวนพยานหลักฐานใดตามข้อ ๓๑ ให้ระบุพยานที่ไม่สอบสวนหรือพยานหลักฐานที่งดสอบสวนนั้น พร้อมทั้งเหตุผลไว้ด้วย).....

๕. คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ .....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ผู้ถูกกล่าวหาทราบตามบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ลงวันที่..... เดือน.....พ.ศ. ..... โดย.....(อธิบายวิธีการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา).....

๖. คณะกรรมการสอบสวนได้ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือขอให้ถ้อยคำหรือขอนำสืบแก้ข้อกล่าวหาแล้ว.....(ระบุชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา/ให้ถ้อยคำ/นำสืบแก้ข้อกล่าวหา.....(รายละเอียดเกี่ยวกับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือการให้ถ้อยคำ หรือการนำสืบแก้ข้อกล่าวหาว่าอย่างไร และในกรณีที่ไม่ได้ดำเนินการดังกล่าวเนื่องจากเหตุผลอย่างไร และได้นำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยอ้างพยานหลักฐาน ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนตามคำขอของผู้ถูกกล่าวหาได้ความโดยสรุปว่าอย่างไรหรือไม่ ได้นำสืบแก้ข้อกล่าวหาด้วยเหตุผลอย่างไร ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนไม่สอบสวนพยานใด หรืองดการสอบสวนพยานหลักฐานใด ให้ระบุพยานที่ไม่สอบสวน หรือพยานหลักฐานที่งดสอบสวนนั้น พร้อมทั้งเหตุผลไว้ด้วย และในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพ ให้บันทึกเหตุผลในการรับสารภาพ (ถ้ามี) ไว้ด้วย).....

๗. คณะกรรมการสอบสวนได้ประชุมพิจารณาลงมติแล้วเห็นว่า.....(เปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหากับพยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวหาว่าจะรับฟังพยานหลักฐานใดได้หรือไม่ เพียงใด โดยอาศัยเหตุผลอย่างไร และผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยอย่างไรหรือไม่ ถ้าผิดเป็นความผิดกรณีใด ตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด หย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา ๑๑๑ หรือไม่ อย่างไร หรือมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะฟังลงโทษปลดออก หรือไล่ออก ถ้าให้รับราชการต่อไป จะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ตามมาตรา ๑๑๒ หรือไม่อย่างไร).....

คณะกรรมการสอบสวนจึงขอเสนอสำนวนการสอบสวนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

.....(ลายมือชื่อ).....ประธานกรรมการ

(.....)

.....(ลายมือชื่อ).....กรรมการ

(.....)

ฯลฯ

.....(ลายมือชื่อ).....กรรมการและเลขานุการ

(.....)

<u>หมายเหตุ</u>

๑. การประชุมพิจารณาลงมติตามข้อ ๓๘ ต้องมีกรรมการสอบสวนมาประชุมไม่น้อยกว่าสามคนและไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด และให้กรรมการสอบสวนดังกล่าวลงลายมือชื่อในบันทึกนี้ หากกรรมการสอบสวนคนใดมีความเห็นแย้งให้ทำความเห็นแย้งแนบไว้กับรายงานการสอบสวน

๒. ข้อความใดที่ไม่ใช้ให้ตัดออก

ส่วนที่ ๔
บทบัญญัติวินัยข้าราชการ
และกรณีตัวอย่างตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

วินัยและการรักษาวินัย

มาตรา ๘๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาวินัยที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติไว้ในหมวดนี้ โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ

(วินัยลูกจ้างประจำกำหนดไว้ใน ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ ข้อ ๒๘ ข้อความทำนองเดียวกัน)

จุดมุ่งหมายของมาตรานี้ ให้ถือว่าเป็นหน้าที่ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนที่จะต้องรักษาวินัยโดยไม่ฝ่าฝืนข้อห้ามและต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม การที่จะถือว่ามีการกระทำความผิดวินัยจะต้องเริ่มตั้งแต่บุคคลดังกล่าวได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้มีสถานะเป็นข้าราชการแล้ว ดังนั้น การกระทำความผิดที่ได้กระทำก่อนมีสถานภาพเป็นข้าราชการหรือก่อนบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่อาจนำมาพิจารณาลงโทษทางวินัยได้ (สำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ล ๔๗๑ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๔๙)

มาตรา ๘๓ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ด้วยความบริสุทธิ์ใจ และมีหน้าที่วางรากฐานให้เกิดระบอบการปกครองเช่นว่านั้น

(วินัยลูกจ้างประจำกำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ ๒๙)

การกระทำที่เป็นการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจนั้น อาจแสดงออกมาได้ทั้งทางกายและทางวาจา การกระทำที่เป็นการไม่สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยดังกล่าว เป็นความผิดวินัยที่ไม่ร้ายแรง เว้นแต่การกระทำนั้นจะเป็นการกระทำความผิดอาญา จนได้รับโทษจำคุกหรือเป็นการกระทำที่ถือได้ว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง หรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบหรือมติคณะรัฐมนตรี จนเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง จึงจะเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

กรณีตัวอย่าง

การกระทำในลักษณะที่เป็นการคัดค้านต่อต้านหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่น

- ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่าง ๆ ที่พึงกระทำในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมทั้ง ยุยงส่งเสริมไม่ให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิดังกล่าวด้วย (ภาคทัณฑ์)
- พูดชักจูงให้ผู้อื่นฝักใฝ่ในการปกครองระบอบอื่น (ตัดเงินเดือน ๕% เป็นเวลา ๑ เดือน)

มาตรา ๘๔ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาค และเที่ยงธรรม มีความวิริยะ อุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ดูแลเอาใจใส่ รักษาประโยชน์ของทางราชการ และต้องปฏิบัติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด

ห้ามมิให้อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตนไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการและเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(วินัยลูกจ้างประจำกำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ ๓๐)

มาตรา ๘๔ วรรคแรก คำว่า **ซื่อสัตย์** หมายความว่า ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่หลอกลวง ไม่คดโกง

คำว่า **สุจริต** หมายความว่า ปฏิบัติด้วยความมุ่งหมายในทางที่ดีที่ชอบตามครรลองคลองธรรม

คำว่า **เที่ยงธรรม** ปฏิบัติโดยไม่ลำเอียง

กรณีตัวอย่าง

- ข้าราชการครูทำเฉลยข้อสอบให้นักศึกษาบางกลุ่มไปติวก่อนสอบด้วยความห่วงใยนักศึกษาเกรงว่าจะทำข้อสอบไม่ได้ อันเป็นการช่วยเหลือนักศึกษาให้ได้คะแนนตามเกณฑ์การวัดผล โดยไม่ปรากฏว่ามีการเรียกร้องค่าตอบแทนจากนักศึกษาแต่อย่างใด เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม (ภาคทัณฑ์)

การพิจารณาว่า ข้าราชการผู้ใด**มีหน้าที่ราชการ**มีแนวทางพิจารณาดังนี้

๑. พิจารณาจากกฎหมายมาตรฐานทั่วไป หรือระเบียบที่กำหนดหน้าที่ไว้เป็น ลายลักษณ์อักษร

๒. พิจารณาจากมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ในมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งได้แสดงหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งต่าง ๆ ไว้ เมื่อข้าราชการดำรงตำแหน่งใด ก็ย่อมมีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้มาตรฐานกำหนดตำแหน่งนั้น

๓. พิจารณาจากคำสั่งหรือการมอบหมายของผู้บังคับบัญชา แม้จะไม่มีกฎหมายหรือมาตรฐานกำหนดตำแหน่งกำหนดให้เป็นหน้าที่ไว้ แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาสั่งให้ผู้ใดทำหน้าที่ใด หรือมอบหมายหน้าที่ใดให้ผู้ใดปฏิบัติภายในขอบเขตอำนาจของผู้บังคับบัญชา ก็ย่อมเป็น**หน้าที่ราชการ**ของผู้ที่ได้รับคำสั่งหรือรับมอบหมายที่จะต้องรับผิดชอบตามนั้น การมอบหมายอาจทำเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมอบหมายด้วยวาจา หรือมอบหมายโดยพฤตินัยอย่างอื่นก็ได้

๔. พิจารณาจากพฤตินัย โดยพิจารณาจากการที่ข้าราชการสมัครใจเข้าผูกพันตนเองยอมรับว่าเป็นหน้าที่ราชการที่ตนต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๙๐/๒๕๕๒

ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการครูมีหน้าที่เป็นผู้สอนและได้รับแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ประจำงานการเงินฝ่ายเลขานุการในคณะดำเนินงานกิจการนักศึกษา ตามคำสั่งสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และทำหน้าที่เป็นผู้รับเงินจากธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ร่วมกับผู้อำนวยการสำนักกิจการนักศึกษา เพื่อนำมาจ่ายให้แก่นักศึกษาที่กู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา แม้สถาบันฯ จะมิได้มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้ฟ้องคดี

ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว แต่ผู้ฟ้องคดีก็ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวมาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๙ เป็นต้นมา จึงถือว่าเป็นหน้าที่ราชการที่ผู้ฟ้องคดีได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ การที่ผู้ฟ้องคดีได้รับเงินมาแล้วไม่จ่ายให้แก่นักศึกษาที่กู้ยืมเงิน นอกจากนี้ ผู้ฟ้องคดียังมีพฤติการณ์เก็บรักษาเงินที่เหลือจากการจ่ายให้แก่นักศึกษาเป็นจำนวนมากแต่ไม่นำไปฝากที่ฝ่ายการเงินของสถาบันฯ หรือนำฝากธนาคารแต่อย่างใด จึงฟังได้ว่าเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ และมีลักษณะเป็นการเก็บเงินไว้โดยเจตนาเพื่อหมุนใช้ประโยชน์อันเป็นการกระทำเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ และเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้ราชการเสียหายอย่างร้ายแรงอีกด้วย เป็นการกระทำที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง การที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีคำสั่งไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการนั้น เหมาะสมแล้ว

กรณีตัวอย่าง

- กรณีอนุญาตให้ผู้ใต้บังคับบัญชาออกจากโรงเรียนไปศึกษาต่อภาคค่ำก่อนเวลาที่ทางจังหวัดอนุญาตให้ออกจากสถานที่ราชการ (ภาคทัณฑ์)

- กรณีเรียกเก็บเงินนักเรียนซึ่งสอบไม่ผ่านและต้องแก้ตัวในวิชาคณิตศาสตร์ ค.๒๐๓ ค.๓๒๑ จำนวน ๒๙ คน ๆ ละ ๕๐ บาท รวมเป็นเงิน ๑,๔๕๐ บาท เป็นการเรียกเก็บเงินนอกเหนือจากระเบียบไม่มีอำนาจเรียกเก็บเงินดังกล่าว ต่อมาได้คืนเงินให้แก่นักเรียนจนครบทุกคนแล้ว โดยไม่มีพฤติการณ์ส่อไปในทางไม่สุจริต (ลดขั้นเงินเดือน)

- กรณีลงนามแทนกรรมการที่ไม่สามารถมากระทำการได้ในการตรวจรับสิ่งของเป็นการล่วงหน้า แต่เมื่อมีการร้องเรียนจึงทำการลบลายชื่อนั้นออก (ภาคทัณฑ์)

- กรณีครู (ตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน) ออกใบเสร็จรับเงินในสำเนาใบเสร็จรับเงิน (ลดขั้นเงินเดือน)

- กรณีได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่การเงินและผู้ช่วยเจ้าหน้าที่การเงินของโรงเรียนได้รับเงิน บ.ก.ศ.จากนักเรียนแล้ว ไม่นำเงินดังกล่าวลงรับเข้าบัญชีเงินสดของโรงเรียน ภายหลังจึงร่วมกันบันทึกส่งมอบเงิน (ลดขั้นเงินเดือน)

มาตรา ๘๔ วรรคสอง “ห้ามมิให้อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตนไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น ”เป็นเรื่องการ**ใช้อำนาจหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์**ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น เช่น เจ้าหน้าที่การเงินให้ข้าราชการกู้เงินแล้วใช้อำนาจหน้าที่ของตนหักเงินเดือนข้าราชการที่กู้เงินเพื่อชำระหนี้ หรือข้าราชการครูให้นักเรียนขายสินค้า โดยตนเองได้เปอร์เซ็นต์จากการขายสินค้าดังกล่าว รับเงินหรือสิ่งของจากผู้มาติดต่อราชการ เพื่ออำนวยความสะดวกเป็นกรณีพิเศษ หรือรับเงินส่วนลดจากร้านค้าโดยไม่นำส่งคลัง เป็นต้น

กรณีตัวอย่าง

- ผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ข้าราชการครูกู้เงิน คิดดอกเบี้ยร้อยละ ๕ ต่อเดือน แล้วให้ผู้ยืมจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่การเงิน

- ผู้อำนวยการโรงพยาบาล สั่งให้เจ้าหน้าที่พัสดุ และคนงาน ยกตู้เย็นของโรงพยาบาลที่มีผู้บริจาคให้โรงพยาบาลไปไว้ที่ห้องครัวบ้านพัก โดยไม่มีสิทธินำตู้เย็นซึ่งเป็นทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัว

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๕๓๘/๒๕๕๑

เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๑ ผู้ฟ้องคดีได้จัดทำฎีกาเบิกเงินเพื่อจ่ายเป็นค่าปรับปรุงถนนเป็นเงินจำนวน ๑,๑๘๙,๐๙๐.๙๑ บาท และเขียนเช็คสั่งจ่ายเงินเพื่อจ่ายให้กับห้างหุ้นส่วนจำกัด ธ. พร้อมกับจัดทำสมุดคุมการสั่งจ่ายเช็คโดยผู้ฟ้องคดีในฐานะหัวหน้าส่วนการคลังได้ลงนามในเอกสารดังกล่าวใส่แฟ้มเสนอเซ็นวางไว้บนโต๊ะทำงานของตน เจ้าหน้าที่จึงได้นำแฟ้มเสนอต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ในฐานะผู้มีอำนาจลงนามสั่งจ่ายเงิน เมื่อลงนามในเอกสารดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการตรวจการจ้างพบว่างานตามสัญญาจ้างแล้วเสร็จไปเพียงร้อยละ ๑๐ ของงานจ้างทั้งหมดเท่านั้น จึงยังไม่มีการตรวจรับงานจ้าง ต่อมาวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๑ ผู้ฟ้องคดีได้จัดทำหนังสือให้ยืนยันการส่งมอบงานถึงห้างหุ้นส่วนจำกัด ธ. และลงนามในหนังสือดังกล่าว โดยไม่มีอำนาจลงนาม ทั้งยังได้สั่งให้เจ้าหน้าที่ลงทะเบียนส่งย้อนหลังแทรกลงในสมุดทะเบียนส่งของวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๑ และ ใช้เลขหนังสือส่งซ้ำกับเลขหนังสือที่ออกไปก่อนแล้ว และสั่งให้เจ้าหน้าที่ลงทะเบียนรับหนังสือ ส่งมอบค่าซ่อมแซมปรับปรุงถนนของห้างหุ้นส่วนจำกัด ธ. ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๑ ถึงตน โดยลงทะเบียนรับย้อนหลังแทรกในสมุดทะเบียนรับของวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๑ ด้วย แม้ว่าการกระทำของผู้ฟ้องคดีข้างต้นจะไม่เป็นความผิดฐานปลอมเอกสารราชการตามประมวลกฎหมายอาญา แต่ก็**เป็นการสร้างหลักฐานเท็จเพื่อให้มีหลักฐานการเบิกจ่ายเงินสมบูรณ์** แม้ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ได้สั่งให้ยกเลิกฎีกาเบิกเงินและมิให้จ่ายเช็คให้กับผู้รับจ้าง ทางราชการยังไม่ได้รับความเสียหาย แต่ก็ถือว่าผู้ฟ้องคดีได้กระทำความผิดฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม **อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการของตนไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมหาประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น** แม้ผู้ฟ้องคดีอาจใช้ดุลพินิจเตรียมการจัดทำฎีกาและเขียนเช็คสั่งจ่ายเงินดังกล่าวไว้ล่วงหน้าเพื่อให้สามารถเบิกจ่ายเงินให้กับผู้รับจ้างได้ทันที เมื่อคณะกรรมการตรวจการจ้างได้ตรวจรับงานเรียบร้อยแล้วนั้นได้ แต่ต้องเป็นกรณีที่ผู้ฟ้องคดีทราบว่างานนั้นใกล้จะเสร็จตามสัญญาแล้วแม้ไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ฟ้องคดีได้ทราบว่างานจ้างดังกล่าวใกล้จะเสร็จแล้วหรือไม่ เพียงใด แต่**ผู้ฟ้องคดีกับนาย ว. หุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด ธ. เป็นสามีภรรยากัน อาศัยอยู่ด้วยกัน** ผู้ฟ้องคดีย่อมทราบดีว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด ธ. ได้ทำงานแล้วเสร็จไปเพียงร้อยละ ๑๐ ของงานจ้างทั้งหมดเท่านั้น คำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดีจึงชอบด้วยกฎหมาย ผู้ฟ้องคดี ได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่ง การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ (คณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท) ได้พิจารณาอุทธรณ์แล้วเห็นว่า การลงโทษยังไม่เหมาะสมกับความผิด จึงมีมติให้เพิ่มโทษเป็นลงโทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น มติที่ประชุมดังกล่าวจึงชอบด้วยกฎหมาย และคำสั่งที่สั่งเพิ่มโทษผู้ฟ้องคดีตามมติดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๘๔ วรรคสาม การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และเป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ความผิดตามวรรคสามเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๖ ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๒๓๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ กำหนดแนวทางการลงโทษ

ผู้กระทำผิดวินัยฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ลงโทษไล่ออกจากราชการ การนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืน หรือมีเหตุอันควรปราณีอื่นใด ไม่เป็นเหตุลดหย่อนผ่อนโทษลงเป็นโทษปลดออกจากราชการ

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูรักษาราชการแทนผู้บริหารโรงเรียนถอนเงินที่ได้รับบริจาคเพื่อจัดตั้งกองทุน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เฉพาะดอกผลเพื่อการศึกษา จากบัญชีธนาคารออมสินจำนวน ๕๐,๘๙๕.๓๕ บาท ระหว่างวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๗ ไปเพื่อประโยชน์ตนเองหรือผู้อื่น เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษปลดออกจากราชการ ระดับโทษยังไม่เหมาะสมกับกรณีความผิด

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์ร้องทุกข์ในคราวประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

กรณีตัวอย่าง

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ นัดหมายครูอัตราจ้างชั่วคราวของศูนย์การศึกษาพิเศษไปที่ร้านอาหาร เพื่อให้ส่งมอบเงินจำนวน ๘,๐๐๐ บาท แก่ตนเป็นค่าตอบแทนให้ผ่านการประเมินเพื่อแต่งตั้งเป็นพนักงานราชการของศูนย์การศึกษาพิเศษ และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อประโยชน์ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ต้องด้วยมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๒๓๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ การลงโทษผู้กระทำผิดวินัยฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ควรลงโทษไล่ออกจากราชการ การนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืน หรือมีเหตุอันควรปราณีอื่นใด ไม่เป็นเหตุลดหย่อนผ่อนโทษลงเป็นโทษปลดออกจากราชการ

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์ร้องทุกข์ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๑)

กรณีตัวอย่าง

- เจ้าหน้าที่บริหารงานการเงินและบัญชี ๖ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนำเงินค่าอาหารเสริมนมที่ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน ๑๔ แห่ง ส่งมาเพื่อคืนคลังจังหวัดจำนวน ๑,๗๓๘,๓๖๗.๑๐ บาท เข้าบัญชีตนเองระหว่างวันที่ ๓-๕ มิถุนายน ๒๕๔๕ ต่อมาระหว่างวันที่ ๗-๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๕ ได้ถอนเงินดังกล่าวออกหลายครั้งเป็นเงินรวม ๔๕๕,๑๖๖.๐๓ บาท โดยไม่ปรากฏว่านำไปใช้ในราชการแต่อย่างใดเมื่อหน่วยตรวจสอบภายในตรวจพบ ได้นำเงินจำนวน ๑,๗๓๘,๓๖๗.๑๐ บาท ส่งคืนคลังจังหวัดจนครบจำนวน เป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ โทษไล่ออกจากราชการ

- ผู้อำนวยการโรงเรียนสร้างหลักฐานเท็จเพื่อขอรับเงินค่าให้บริการสอนเสริมนักเรียนพิเศษเรียนร่วมของโรงเรียนจากศูนย์การศึกษาพิเศษจำนวน ๕๒๕ ฉบับ ระหว่างวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ถึงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ เป็นเงินจำนวน ๔๒,๐๐๐ บาท โดยไม่ได้ทำการสอนจริง เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อประโยชน์ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ การที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการนั้น เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์ร้องทุกข์ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๒)

กรณีตัวอย่าง

ผู้อำนวยการโรงเรียนดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง และเป็นผู้เบิกถอนเงิน หรือนำไปจ่ายให้กับผู้ขายหรือผู้รับจ้าง ตามโครงการต่าง ๆ เงินจำนวน ๙๖๔,๔๗๒.๒๒ บาท แต่ปรากฏว่าการบริหารการเงินของโรงเรียนไม่เป็นระบบ การเบิกถอนเงินไปดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ ไม่ปรากฏเอกสารหลักฐานการจ่ายที่จะนำมาหักล้างหนี้จำนวนดังกล่าว พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อประโยชน์ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ การที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการเหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์ร้องทุกข์ในคราวประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๒)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๙๓/๒๕๕๐

การเบิกจ่ายเงินของทางราชการโดยไม่มีหลักฐานการก่อหนี้ผูกพัน ไม่ขออนุมัติเบิกจ่ายเงิน ปลอมลายมือชื่อกรรมการรักษาเงิน และไม่ปรากฏหลักฐานว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของทางราชการ ถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

การพิจารณาความผิดฐานกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ข้าราชการต้องมีหน้าที่ราชการที่ต้องปฏิบัติ อาจเป็นตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย แม้ว่าเรื่องที่สั่งการดังกล่าวจะไม่ใช่หน้าที่ราชการตามกฎหมายหรือระเบียบของข้าราชการผู้ได้รับคำสั่งนั้นโดยตรงตามตำแหน่งที่ได้รับ การบรรจุแต่งตั้งก็ตาม การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ หากกระทำเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ ย่อมเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสวัสดิการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา รับเงินค่ามัดจำรถยนต์ตามโครงการสวัสดิการรถยนต์สำหรับสมาชิกคุรุสภาที่สมาชิกคุรุสภาสั่งจอง ๒๕ ราย ค่ามัดจำคันละ ๖,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินจำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท ต่อมามีการยกเลิกโครงการดังกล่าว ได้คืนเงินมัดจำแก่ผู้สั่งจองล่าช้า เนื่องจากได้นำเงินไปรักษาพยาบาลมารดาตนซึ่งป่วยหนัก ต่อมาได้คืนเงินมัดจำแก่ผู้สั่งจองรถยนต์เรียบร้อยแล้ว มีประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีฐานะเป็นส่วนราชการจะถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือไม่

โดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางวินัยของข้าราชการ ซึ่งไปปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานที่มิใช่ส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ วรรคสอง บัญญัติว่า “หน่วยงานที่มิใช่ส่วนราชการ หมายความว่า องค์การของรัฐ ทบวง กรม ร่วมทุนหรือให้เงินอุดหนุนหรือดำเนินกิจการไม่ว่าจะมีกฎหมายจัดตั้งหน่วยงานนั้นหรือไม่” และมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการทางวินัย ข้าราชการผู้ใดได้รับแต่งตั้ง....หรือได้รับมอบหมายให้ไปปฏิบัติหน้าที่อื่นใดในหน่วยงานที่มิใช่ส่วนราชการ ให้ถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับแต่งตั้ง หรือตามที่ได้รับมอบหมายนั้นเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ” เมื่อคุรุสภาเป็นองค์กรของรัฐเป็นหน่วยงานที่ไม่ใช่ส่วนราชการ เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวได้รับแต่งตั้งและมอบหมายให้มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงิน

การบัญชีและพัสดุ และได้รับแต่งตั้งและมอบหมายให้ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสวัสดิการ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดด้วย จึงถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อประโยชน์ตนเองหรือผู้อื่น ได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ การที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งเพิ่มโทษเป็นไล่ออกจากราชการ เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ในคราวประชุมครั้งที่ ๓๑/๒๔๙ เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๙)

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครู ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา เบิกจ่ายเงินของสภาตำบล ในฐานะเลขานุการสภาตำบล นำไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวหลายครั้ง เป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น ๗๓๕,๒๖๑ บาท เมื่อมีการทักท้วงจึงนำเงินมาคืน พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อประโยชน์ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ การที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งเพิ่มโทษเป็นไล่ออกจากราชการ เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๘)

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา รับโอนเงินทุนการศึกษา จำนวน ๖ ทุน เข้าบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์ของโรงเรียน รวมเป็นเงินจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท ต่อมา ได้ถอนเงินสดออกจากบัญชีดังกล่าวทั้งหมด และถือเงินสดไว้กับตนเองเป็นเวลาประมาณ ๔ เดือนเศษ เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในเข้าตรวจสอบ จึงนำเงินทั้งหมดฝากให้กับนักเรียนในภายหลัง เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อประโยชน์ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ การที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการ เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ในคราวประชุมครั้งที่ ๓๘/๒๔๙ เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๙)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๖๔/๒๕๕๐

ผู้ฟ้องคดีรับราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่สถิติ ๓ ปฏิบัติราชการประจำสำนักงานสถิติจังหวัด ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้นำเงินไปชำระค่าโทรศัพท์ของสำนักงาน แต่ผู้ฟ้องคดีได้นำเงินดังกล่าวไปใช้จ่ายส่วนตัวโดยไม่สามารถหาเงินมาใช้คืนได้ เลขาธิการสถิติแห่งชาติ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง **คณะกรรมการสอบสวนฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีไม่มีอำนาจหน้าที่ราชการเกี่ยวกับการเงินโดยตรง การกระทำของผู้ฟ้องคดีจึงไม่เป็นการอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง** แต่เป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบอันเป็นการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงฐานไม่ปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมของทางราชการ และจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือนจึงเสนอให้ลงโทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีคำสั่งลงโทษผู้ฟ้องคดีลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น แต่ อ.ก.พ.สำนักนายกรัฐมนตรี (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) พิจารณาแล้วเห็นว่าพฤติการณ์ของผู้ฟ้องคดีเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ จึงมีมติให้เพิ่มโทษผู้ฟ้องคดีจากลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น เป็นไล่ออกจากราชการ **ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากผู้ฟ้องคดีไม่มีหน้าที่ราชการที่จะต้องไปชำระค่าโทรศัพท์และมิได้ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ**ดังกล่าว อีกทั้งไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาและไม่มีเจตนา

ทุจริตเงินค่าโทรศัพท์ การที่ผู้ฟ้องคดีไม่ได้นำเงินไปชำระค่าโทรศัพท์เป็นเพราะผู้ฟ้องคดีมีปัญหากับสามีจึงต้องเดินทางไปส่งสามีที่ต่างจังหวัดและนำเงินค่าโทรศัพท์ไปใช้จ่ายเป็นค่าเดินทาง จึงยื่นฟ้องคดีต่อศาลเพื่อขอให้พิพากษาเพิกถอนคำสั่งไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ในประเด็นพิพาทที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายให้ผู้ฟ้องคดีนำเงินไปชำระค่าโทรศัพท์ของสำนักงาน แม้การชำระค่าโทรศัพท์จะไม่ใช่หน้าที่ราชการตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการที่ผู้ฟ้องคดีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามตำแหน่งงานที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งจากสำนักงานสถิติแห่งชาติก็ตาม แต่**ผู้ฟ้องคดีก็มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย เนื่องจากเป็นการสั่งการในเรื่องของทางราชการที่ชอบด้วยกฎหมาย** การที่ผู้ฟ้องคดีนำเงินค่าโทรศัพท์ของสำนักงานไปใช้จ่ายเป็นค่าเหมารถขนของและไปส่งสามีที่ต่างจังหวัดซึ่งเป็นเรื่องส่วนตัว จึงเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการซึ่งเป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง โดยที่คณะรัฐมนตรีมีมติกำหนดแนวทางการลงโทษตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๒๓๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ ให้ไล่ออกจากราชการ ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีคำสั่งเพิ่มโทษผู้ฟ้องคดีจากให้ลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น เป็นไล่ออกจากราชการ จึงเป็นคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายศาลพิพากษายกฟ้อง

กรณีตัวอย่าง

- กรณีเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอได้เกณฑ์นักการภารโรงในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมาช่วยทำการก่อสร้างอาคารสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในเวลาราชการ โดยสั่งผ่านทางครูใหญ่ให้นักการภารโรง โรงเรียนต่าง ๆ มาช่วยขุดหลุม เทฐาน วางผัง เก็บไม้ ประมาณวันละ ๘-๙ คน เป็นเวลาหลายวัน โดยทางอำเภอเลี้ยงอาหาร ๓ มื้อ ซึ่งความจริงการก่อสร้างดังกล่าว ได้มีผู้รับเหมาก่อสร้างประมูลได้ไปแล้ว โทษไล่ออกจากราชการ

- กรณีได้รับมอบหมายฉันทะให้เบิกถอนและจ่ายเงิน บ.ก.ศ. ประเภทนอกงบประมาณจากคลังจังหวัดให้โรงเรียนต่าง ๆ เมื่อรับเงินมาและจ่ายให้โรงเรียนแล้วเงินที่เหลือ ๑๙,๕๕๐ บาท มิได้ส่งคืนคลังแต่เก็บไว้ที่บ้านและมิได้แจ้งหรือรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบเป็นเวลา ๗ เดือนกว่า เมื่อ ค.ต.ง.มาตรวจพบว่าเงิน ๑๙,๕๕๐ บาท ขาดบัญชี จึงนำเงินมาคืนคลัง โทษปลดออกจากราชการ

- กรณีดำเนินการซ่อมแซมครุภัณฑ์ของโรงเรียนแต่ยังไม่แล้วเสร็จ แต่ได้สร้างหลักฐานอันเป็นเท็จเบิกเงินจากจังหวัดมาก่อน แต่ไม่ได้จ่ายให้แก่ผู้รับจ้าง กลับนำไปเก็บไว้เอง โทษปลดออกจากราชการ

- กรณีเป็นเจ้าหน้าที่การเงินรับเงินและนำลงบัญชีแต่บวกยอดเงินผิด ทำให้เงินขาดบัญชี ๔,๑๘๐ บาท ต่อมาเจ้าหน้าที่จากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมาตรวจพบว่าเงินขาดบัญชีดังกล่าว จึงนำเงินมาชำระให้หลังตรวจพบ ๕ วัน โทษลดขั้นเงินเดือน

- กรณีรับเงินบำรุงการศึกษาแล้วไม่นำมาลงบัญชีการเงินและไม่ออกใบเสร็จรับเงิน แต่นำไปจ่ายและจัดซื้อพัสดุโดยเกินอำนาจการจ่ายเงิน ซึ่งมีหลักฐานการจ่ายและไม่มีหลักฐานกรณีปล่อยให้นักเรียนค้างชำระเงินบำรุงการศึกษาปี ๒๕๑๕-๒๕๒๐ ไม่เรียกเก็บให้ครบถ้วน ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการผ่อนชำระ โทษลดขั้นเงินเดือน ๒ ขั้น แต่ระดับโทษเบาไป

การให้ออกจากราชการเพราะมีมลทินมัวหมอง

พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๑๑๒ บัญญัติว่า “ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดมีกรณีถูกตั้งกรรมการสอบสวน ตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง และกรรมการสอบสวนหรือผู้มีอำนาจตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง วรรคสี่ หรือวรรคห้า หรือมาตรา ๑๐๔ (๑) แล้วแต่กรณี เห็นว่ากรณีมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้นั้นได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะสั่งให้ลงโทษวินัยอย่างร้ายแรงถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ก็ให้ส่งเรื่องให้ ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี พิจารณาให้ออกจากราชการ ทั้งนี้ ให้นำมาตรา ๑๐๐ วรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา มีมติให้ผู้นั้นออกจากราชการเพราะมีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการเพราะมีมลทินมัวหมองจะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำผิดวินัยตามมาตราใดมาตราหนึ่ง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะสั่งให้ลงโทษวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ เมื่อ ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ส่วนราชการ ที่ ก.ค.ศ. ตั้งมีมติให้ผู้นั้นออกจากราชการเพราะมีมลทินมัวหมอง ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งจะต้องสั่งให้ ข้าราชการผู้นั้นออกจากราชการเพราะมีมลทินมัวหมองในเรื่องที่ถูกสอบสวน โดยผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนเสมือนลาออกจากราชการ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๗๒/๒๕๔๙

ในกรณีที่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดว่าผู้ถูกสอบสวนกระทำความผิดตามที่ถูกร้องเรียนว่าเรียกและรับเงินจากผู้ประกอบการร้านค้า แต่มีพยานให้ถ้อยคำยืนยันว่าภาพถ่ายของผู้ถูกสอบสวนเป็นบุคคลเดียวกับผู้ที่มาสำรวจและเรียกร้องเงินไป ประกอบกับผู้ถูกสอบสวนยอมรับว่าเป็นผู้สำรวจผู้ประกอบการร้านค้าดังกล่าวจริง กรณีถือได้ว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ถูกสอบสวนเป็นผู้เรียกร้องเงินจากผู้ประกอบการร้านค้า การมีคำสั่งให้ผู้ถูกสอบสวนออกจากราชการเพราะมีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๙๗/๒๕๔๙

ในกรณีที่พยานหลักฐานยังไม่ชัดแจ้งว่า การกระทำผิดวินัยของผู้ถูกสอบสวนเป็นความผิดวินัยฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการหรือไม่ ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้ผู้ถูกสอบสวน แต่อาจฟังได้ว่าผู้ถูกสอบสวนเป็นผู้ไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการและกระทำการอันหมิ่นเหม่ต่อการถูกมองว่ากระทำการไม่ค่อยสุจริตอันเป็นมลทินมัวหมอง การกระทำของผู้ฟ้องคดีดังกล่าวจึงยังไม่ถึงขนาดเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ คงฟังได้ว่าไม่รักษาประโยชน์ของราชการและกระทำการอันเป็นการหมิ่นเหม่ต่อการถูกมองว่ากระทำการไม่ค่อยสุจริตอันเป็นมลทินมัวหมองหากให้รับราชการต่อไปอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการได้ ควรให้ออกจากราชการเท่านั้น

การที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีคำสั่งไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าว โดยให้ผู้ถูกฟ้องคดีออกคำสั่งใหม่ให้ถูกต้องต่อไป

มาตรา ๘๕ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล โดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ

การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อหรือขาดการเอาใจใส่ระมัดระวัง รักษาประโยชน์ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(วินัยลูกจ้างประจำกำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ ๓๓)

มติคณะรัฐมนตรีแจ้งตามหนังสือกรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร ที่ น.ว.๘๙/๒๔๙๗ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๙๗ กำหนดว่า “ข้าราชการผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายหรือระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ อันตนต้องปฏิบัติและอยู่ในหน้าที่ของตนมิได้ การที่ข้าราชการปฏิบัติไม่ชอบด้วยกฎหมายระเบียบแบบแผนก็ดี หรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนกำหนดก็ดี ให้ถือว่าเป็นผิดวิสัยหรือหย่อนสมรรถภาพแล้วแต่กรณี และให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาโทษตามควรแก่กรณี” ดังนั้นข้าราชการซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ ย่อมมีภาระหน้าที่ต้องปฏิบัติการให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของทางราชการ รวมทั้งต้องปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบ จะอ้างว่ากระทำความผิดเพราะหลงเชื่อตามที่เจ้าหน้าที่เสนอให้พิจารณาเพื่อแก้ตัวให้พ้นผิดไม่ได้

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๐๙/๒๕๕๑

ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นนายอำเภอถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ชี้มูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีขออนุมัติออก น.ส.๓ ก. และลงนามออก น.ส.๓ ก. จำนวน ๙๓ ฉบับ

ในที่ดินที่ตั้งอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งต้องห้ามมิให้ออกเอกสารสิทธิคณะกรรมการฯ สอบสวนแล้วเห็นว่าพฤติการณ์เป็นความผิดวินัยฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการและประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๒ วรรคสาม และมาตรา ๙๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ เห็นควรลงโทษไล่ออกจากราชการ อ.ก.พ.กระทรวงมหาดไทยมีมติให้ลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ กรมการปกครองจึงมีคำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งลงโทษดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งลงโทษดังกล่าว โดยต่อสู้มาในคำฟ้อง ๒ ประเด็น คือ ผู้ฟ้องคดีลงนามในเอกสาร น.ส.๓ ก. เพราะหลงเชื่อตามที่เจ้าหน้าที่เสนอให้พิจารณา และมีนายอำเภอถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงกรณีเดียวกับผู้ฟ้องคดีหลายคน แต่ผู้ถูกฟ้องคดีสั่งลงโทษไม่เหมือนกัน

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีดำรงตำแหน่งนายอำเภอมีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินและระเบียบของทางราชการ ผู้ฟ้องคดีจึงมีภาระหน้าที่ต้องปฏิบัติในการดำเนินการออก น.ส.๓ ก.

ให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการตามกฎหมายรวมทั้งระเบียบปฏิบัติของทางราชการและต้องปฏิบัติงานด้วยความละเอียดรอบคอบ จึงอ้างเอาเหตุที่ดำเนินการตามที่เจ้าหน้าที่เสนอเพื่อแก้ตัวให้พ้นผิดไม่ได้ ส่วนกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีสั่งลงโทษนายอำเภอไม่เหมือนกันนั้น การลงโทษข้าราชการแต่ละรายต้องอาศัยข้อเท็จจริงที่แตกต่างกัน ฉะนั้นโทษที่จะลงแก่ข้าราชการที่กระทำความผิดต่างรายกันจึงอาจแตกต่างกันได้ตามระดับความร้ายแรงของการกระทำ ศาลพิพากษายกฟ้อง

มาตรา ๘๕ วรรคสอง การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อหรือขาดการเอาใจใส่ระมัดระวัง รักษาประโยชน์ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

คำว่า **“จงใจ”** การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และนโยบายรัฐบาล แม้จะไม่ได้มุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือไม่อาจเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นว่าจะเสียหายแก่ราชการได้ก็ตาม ถ้าการกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำนั้น ได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแล้วก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

“ประมาท” หมายความว่า ขาดความรอบคอบ ขาดความระมัดระวัง

“เลินเล่อ” หมายความว่า ขาดความระวัง หรือไม่รอบคอบในสิ่งที่ควรกระทำ

คำว่า **“ประมาทเลินเล่อ”** จึงหมายความว่า ขาดความระมัดระวัง ไม่รอบคอบในสิ่งที่ควรกระทำ

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการเงิน

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครู ตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัย และหัวหน้างานการเงิน ประมาทเลินเล่อในการสั่งจ่ายเช็คที่ลูกจ้างชั่วคราว ทำหน้าที่การเงินรับผิดชอบในการเบิก-จ่ายงบประมาณลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คที่ลูกจ้างชั่วคราวเขียนเช็คสั่งจ่าย โดยไม่ตรวจสอบความถูกต้อง บางครั้งลงลายมือชื่อสั่งจ่ายไว้ล่วงหน้า เป็นเหตุให้ลูกจ้างชั่วคราวเขียนเช็คสั่งจ่ายให้แก่ตนเอง โดยมิได้นำเช็คไปชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ เป็นการประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง โทษปลดออกจากราชการทั้งสองราย

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานการเงินและบัญชี เบิก-จ่ายเงินทดรองราชการโดยไม่มีหลักฐานการเบิก-จ่ายเงินทดรองราชการ เป็นเหตุให้เงินทดรองราชการในความรับผิดชอบหายไปจากบัญชี พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๕ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณีปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมายระเบียบแบบแผนของทางราชการ ขาดการเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษปลดออกจากราชการนั้นเหมาะสมกับกรณีความผิด

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในคราวประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๑)

ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่รับผิดชอบควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนให้เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ของทางราชการและระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ การที่ผู้บังคับบัญชาปล่อยปละละเลยไม่ตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและถี่ถ้วนเพียงพอจนเป็นเหตุให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุจริตเบียดบังเงินของทางราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว เป็นการประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการหากการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง ย่อมเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๒๔/๒๕๕๑

ระเบียบการเก็บรักษาเงินและการนำส่งคลังของส่วนราชการกำหนดว่า หลักฐานการจ่ายต้องพิมพ์หรือเขียนด้วยหมึก การแก้ไขหลักฐานการจ่ายให้ใช้วิธีขีดฆ่าแล้วพิมพ์หรือเขียนใหม่ แล้วให้ผู้รับเงินลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแห่ง เมื่อปรากฏว่าผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้ฟ้องคดีตรวจพบว่ามีรอยแก้ไขชื่อผู้มีสิทธิรับเงิน จำนวนเงิน และไม่แนบบัตรประจำตัว อันเป็นการกระทำที่ผิดระเบียบ และได้สอบถามผู้ฟ้องคดีว่าเอกสารมีรอยขูดลบแก้ไขจะสามารถจ่ายเงินได้หรือไม่ ผู้ฟ้องคดีสั่งให้จ่ายได้โดยอ้างว่าผ่านการอนุมัติแล้ว คนทำเอกสารยืนอยู่ที่นี่ และจ่ายถูกต้องตรงตัว ผู้รับเงินก็มาจริง กรณีแสดงให้เห็นพฤติการณ์บ่งชี้ว่า ผู้ฟ้องคดีไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบดังกล่าว เมื่อมีกรณีทุจริตเกิดขึ้นในการเบิกเงินไปตามฎีกาที่มีการขูดลบเลขฎีกา ชื่อผู้รับเงิน และลายมือชื่อผู้รับเงิน ซึ่งเป็นรายละเอียดอันเป็นสาระสำคัญจากหน่วยงานที่ผู้ฟ้องคดีรับผิดชอบ โดยผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ในการควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ไม่ตรวจสอบให้ชัดเจนดังที่ระเบียบกำหนดไว้ และสามารถใช้ความระมัดระวังเช่นว่านี้ได้ แต่หาได้ใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบเพื่อรักษาผลประโยชน์ของทางราชการไม่ อีกทั้งเมื่อพบว่ามีการปฏิบัติหน้าที่ผิดระเบียบกลับเพิกเฉยไม่สั่งการให้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องตามระเบียบ แต่กลับฝ่าฝืนระเบียบให้มีการจ่ายเงินไปจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง การกระทำของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงซึ่งเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๓๘/๒๕๕๑ และที่ อ.๔๒๕/๒๕๕๑ ได้วางหลักกฎหมายฯ ในทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๑๖/๒๕๕๑

ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยถูกลงโทษปลดออกจากราชการกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการอย่างร้ายแรงในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาไม่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาในการเบิกจ่ายเงินเป็นเหตุให้

ผู้ใต้บังคับบัญชาทุจริตเบียดบังเงินของทางราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวหลายกรณีด้วยกัน รวมเป็นเงิน ๒,๙๖๙,๒๑๗ บาท แต่ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าโทษปลดออกจากราชการเป็นโทษที่ใช้กับบุคคลที่กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงโดยตรง ไม่ใช่โทษที่จะลงกับบุคคลที่จะต้องรับผิดในฐานะผู้บังคับบัญชา และเหตุที่ผู้ใต้บังคับบัญชาทุจริตก็มีสาเหตุมาจากไม่มีการวางระบบงาน ขั้นตอนและกติกาให้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง การออกคำสั่งปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการจึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีดำรงตำแหน่งนักวิชาการ ระดับ ๗ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้างานแพทยศาสตร์ศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่

ในสังกัดงานแพทยศาสตร์ศึกษาทุกคนให้เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ของทางราชการ และระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการไม่ว่าด้วยประการใด ๆ จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้ฟ้องคดี การที่ผู้ฟ้องคดีมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินของหน่วยงานและมีการเบิกจ่ายเงินจำนวนมากต่อเนื่องกันหลายรายการ รวมทั้งการเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารที่มีผู้ฟ้องคดีและผู้ใต้บังคับบัญชาอีกสองคนโดยจำนวน ๒ ใน ๓ คน มีอำนาจสั่งจ่ายเงินได้นั้นแสดงให้เห็นว่าผู้ฟ้องคดีให้ความไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างมาก เนื่องจากบุคคลทั้งสองสามารถสั่งจ่ายเงินจากบัญชีดังกล่าวได้โดยไม่ต้องผ่านผู้ฟ้องคดี ซึ่งความไว้วางใจดังกล่าวอาจเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตได้โดยง่ายข้อเท็จจริงปรากฏว่าเมื่อผู้ฟ้องคดีได้มอบหมายให้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินของหน่วยงานแล้ว ผู้ฟ้องคดีในฐานะผู้บังคับบัญชามิได้ควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาเลย จนเป็นเหตุให้มีการทุจริตในการเบิกจ่ายเงินผู้ฟ้องคดีปล่อยปละละเลย ไม่ตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ และถี่ถ้วนเพียงพอ เป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในระดับหัวหน้างานจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้ฟ้องคดีอาจใช้ความรอบคอบ ระมัดระวัง ติดตามตรวจสอบได้แต่ผู้ฟ้องคดีก็มิได้ใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นอย่างเพียงพอจนเป็นเหตุให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุจริตเบียดบังเอาเงินของทางราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว เมื่อพฤติกรรมที่ผู้ฟ้องคดีประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเป็นผลให้ทางราชการต้องสูญเสียเงินเป็นจำนวนมาก รวมทั้งทำให้หน่วยงานเสียชื่อเสียงเนื่องจากบุคคลภายนอกย่อมเข้าใจว่าหน่วยงานผิดนัดชำระหนี้ต่าง ๆ ดังนั้นการกระทำของผู้ฟ้องคดีจึงทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จึงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่หัวหน้าหน่วยงานมีอำนาจออกคำสั่งลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการได้

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๑) กำหนดแนวทางการลงโทษการไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุไว้ตามข้อ ๑๐ ดังนี้ “ผู้มีอำนาจหรือหน้าที่ดำเนินการตามระเบียบนี้ หรือผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการใดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อไม่ปฏิบัติตามระเบียบนี้ หรือกระทำการโดยมีเจตนาทุจริต หรือกระทำการโดยปราศจากอำนาจ หรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ รวมทั้งมีพฤติกรรมที่เอื้ออำนวยแก่ผู้เข้าเสนอราคาหรือเสนองาน ให้มีการขัดขวางการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการหรือตามกฎหมายเฉพาะของส่วนราชการนั้นภายใต้หลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) ถ้าการกระทำมีเจตนาทุจริต หรือเป็นเหตุให้ทางราชการเสียหายอย่างร้ายแรง ให้ดำเนินการลงโทษอย่างต่ำปลดออกจากราชการ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๘๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความอุตสาหะ เอาใจใส่ ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ และต้องไม่ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ การประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา ๑๐๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ตามความร้ายแรงแห่งกรณีถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่ห้ามมิให้ลดโทษลงต่ำกว่าปลดออก ทั้งนี้ ภายใต้บังคับวรรคสอง

(๒) ถ้าการกระทำเป็นเหตุให้ทางราชการเสียหายแต่ไม่ร้ายแรง ให้ลงโทษอย่างต่ำตัดเงินเดือน

(๓) ถ้าการกระทำไม่เป็นเหตุให้ทางราชการเสียหาย ให้ลงโทษภาคทัณฑ์หรือว่ากล่าวตักเตือน โดยทำคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร

การลงโทษทางวินัยตาม (๑) หรือ (๒) ไม่เป็นเหตุให้ผู้กระทำหลุดพ้นจากความรับผิดในทางแพ่งตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวข้อง หรือความรับผิดทางอาญา (ถ้ามี)

กรณีตัวอย่าง

(๑) กรณีกระทำโดยมีเจตนาทุจริตหรือเป็นเหตุให้ทางราชการเสียหายอย่างร้ายแรง

- ปลอมลายมือชื่อเจ้าหน้าที่พัสดุและกรรมการตรวจรับพัสดุในเอกสารการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ของโรงเรียน จากเงินเหลือจ่ายจำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท โดยที่เจ้าหน้าที่พัสดุและกรรมการตรวจรับพัสดุไม่มีใครทราบเรื่อง โทษไล่ออก

- กรณีดำเนินการซ่อมแซมครุภัณฑ์ของโรงเรียนยังไม่แล้วเสร็จ แต่ได้สร้างหลักฐานอันเป็นเท็จเบิกเงินจากจังหวัดมาก่อน โทษปลดออกจากราชการ

(๒) กรณีการกระทำเป็นเหตุให้ทางราชการเสียหายแต่ไม่ร้ายแรง

- อนุมัติให้จ่ายเงินทั้งที่ยังไม่มีการตรวจรับพัสดุจากกรรมการตรวจรับ โดยไม่ปรากฏว่ามีการทุจริต โทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น

- เป็นกรรมการตรวจรับพัสดุลงชื่อในใบตรวจรับว่าส่งของครบถ้วนถูกต้อง ภายหลังปรากฏว่าไม่มีของให้ตรวจรับ โทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น

- ได้รับอนุมัติเงินงบประมาณเพื่อซ่อมแซมหลังคาโรงอาหารแล้วไม่ดำเนินการจัดจ้างตามระเบียบ แต่ซ่อมแซมเองโดยใช้ชื่อผู้อื่นเป็นผู้รับจ้าง และรับเงินบริจาคแล้วไม่มอบให้เจ้าหน้าที่การเงินเพื่อลงทะเบียนคุมและไม่ออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้รับบริจาค แต่ไม่ปรากฏว่าได้นำเงินไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว โทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น

- ผู้อำนวยการสถานศึกษาอนุญาตให้เอกชนขุดลอกหน้าดินในบริเวณโรงเรียนไป ๑๐ คันรถ โดยไม่มีอำนาจ ทำให้เอกชนได้ประโยชน์จากดินและทางราชการเสียหาย และว่าจ้างทำรั้วโรงเรียน จำนวน ๑๒๐ ช่อง แต่ทำการก่อสร้างจริงเพียง ๑๑๖ ช่อง ขาดไป ๔ ช่อง แต่มีการเบิกจ่ายค่าแรงเกินไปเป็นเงินจำนวน ๓๗,๓๐๐ บาท เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ตามมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณีไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งเพิ่มโทษเป็นลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒๗/๒๔๙๒ เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๙)

- ตำแหน่งเจ้าพนักงานพัสดุ ๒ แก้ไขวันเดือนปีในใบตรวจรับพัสดุ ซึ่งเป็นวันที่ล่วงเลยกำหนดระยะเวลาส่งของแล้วใช้ตรายางประทับตราวันเดือนปี ซึ่งเป็นวันที่อยู่ในกำหนดเวลาตามสัญญาซื้อขายลงในใบตรวจรับพัสดุตามที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการด้วยวาจา ประกอบกับเพิ่งรับราชการมาได้เพียง ๒ ปี และปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่พัสดุครั้งแรก ไม่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบ และไม่ปรากฏว่ามีเจตนาทุจริต เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ ตามมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณีไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษปลดออกจากราชการหนักเกินกรณีความผิด จึงให้ลดโทษเป็นลดขั้นเงินเดือนหนึ่งขั้น

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในคราวประชุมครั้งที่ ๙/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๒)

(๓) กรณีการกระทำไม่เป็นเหตุให้ทางราชการเสียหาย

- กรณีปฏิบัติไม่ชอบด้วยระเบียบการจัดซื้อ จัดซื้อหนังสือโดยไม่มีการตั้งกรรมการจัดซื้อ ไม่มีการสืบราคา วงเงินเกินอำนาจของอาจารย์ใหญ่ที่จะอนุญาตจัดซื้อ และกรณีนำเงินค่าเช่าที่ขายอาหารของร้านค้าส่งเข้าเป็นเงินบำรุงการศึกษาล่าช้ากว่ากำหนด โทษภาคทัณฑ์

- กรณีได้รับมอบหมายให้เป็นกรรมการตรวจการจ้างก่อสร้างสะพาน แต่ไม่ได้ตรวจดูว่าผู้รับเหมาใช้ปูนซีเมนต์ตราอะไร เป็นเหตุให้ผู้รับเหมาใช้ปูนซีเมนต์ตราอื่น จากที่กำหนดไว้ในแบบแปลนก่อให้เกิดความเสียหาย โทษภาคทัณฑ์

- กรณีได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่โสตทัศนศึกษารับผิดชอบเก็บกุญแจตู้เก็บวิทยุเทป แต่ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในการเก็บให้ดีพอ กุญแจสูญหายก็ไม่จัดการอย่างใด เพื่อป้องกันเป็นเหตุให้วิทยุเทปหาย โทษภาคทัณฑ์

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการลาศึกษาต่อ

- กรณีอนุญาตให้ผู้ใต้บังคับบัญชาออกจากโรงเรียนไปศึกษาต่อภาคค่ำ ตั้งแต่เวลา ๑๔.๐๐ น. ซึ่งเป็นการไม่ชอบ เพราะทางจังหวัดอนุญาตให้ครูผู้นั้นออกจากสถานที่ราชการไปศึกษาต่อภาคค่ำได้ตั้งแต่เวลา ๑๕.๓๐ น. เท่านั้น โทษภาคทัณฑ์

- กรณีสอบเข้าศึกษาต่อได้ แต่ไม่ได้รับอนุญาตให้ลาศึกษาต่อ จึงใช้วิธีลากิจลาป่วย เพื่อไปศึกษาต่อโดยไม่ยอมถอนตัวสละสิทธิ์หรือลาออกจากราชการ โทษตัดเงินเดือน

- ลาศึกษาต่อ ระหว่างนั้นป่วย แพทย์ลงความเห็นว่าควรพักผ่อน ๑๓ วัน จึงลาป่วยต่ออาจารย์ประจำวิชา แต่ไม่ได้ลาต่อผู้บังคับบัญชาต้นสังกัด โทษตัดเงินเดือน

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบเกี่ยวกับการกำกับห้องสอบและการสอบ

- กรณีได้รับแต่งตั้งเป็นผู้กำกับห้องสอบ มีหน้าที่ควบคุมนักเรียนที่เข้าสอบจำนวน ๔๐ คน เพียงผู้เดียว แล้วประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้นักเรียนบางคนทำการทุจริตในการสอบครั้งนั้น โทษภาคทัณฑ์

- เป็นกรรมการคุมสอบ ไม่คุมสอบให้รัดกุมเป็นเหตุให้นักเรียนลอกคำตอบกัน โทษตัดเงินเดือน

- กรณีได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการกำกับห้องสอบเมื่อรับข้อสอบคณิตศาสตร์มาแล้ว ขอให้นักเรียนช่วยแจกให้ นักเรียนทำโดยไม่ได้ตรวจสอบว่า ข้อสอบครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ เป็นเหตุให้ได้ข้อสอบไม่ครบถ้วนและไม่ได้ทำข้อสอบฉบับที่ ๒ ข้อ ๔๑-๖๐ ต่อมาอำเภออนุญาตให้สอบเพิ่มเติม โทษภาคทัณฑ์

- กรณีทบทวนวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษาให้แก่นักเรียนที่เรียนอ่อนจำนวน ๓ คน แล้วจัดทำแบบฝึกหัดแบบปรนัย เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมสอบให้ครั้งละประมาณ ๑๐-๒๐ ข้อ ซึ่งบางส่วนของแบบฝึกหัด

ทำขึ้นตรงกับข้อสอบไล่จริง เพราะไปเห็นข้อสอบวิชาประวัติศาสตร์ เมื่อถึงวันสอบวิชาประวัติศาสตร์ นักเรียนคนที่ครูได้ทบทวนวิชาให้ได้จดคำตอบวิชาประวัติศาสตร์แล้วนำเข้าไปดู จนกรรมการจับได้ โทษลดขั้นเงินเดือน

- บอกข้อสอบนักเรียน โทษลดขั้นเงินเดือน
- ให้คะแนนนักเรียนโดยไม่ตรวจข้อสอบ โทษตัดเงินเดือน
- ออกข้อสอบ โดยมีข้อความเสียดสีผู้บริหารโรงเรียน และถ้อยคำบางคำไม่สุภาพ โทษตัดเงินเดือน
- สั่งให้นักเรียนที่ต้องสอบแก้ “ร” หรือ แก้ “๐” ให้ซื้ออุปกรณ์การแต่งรถมาให้ แล้วจะสอบได้ โทษปลดออก

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการอยู่เวรยาม

- กรณีครูและภารโรงมารับเวรเมื่อเวลา ๑๘.๐๐ น. แล้วครูฝากเวรไว้กับภารโรงเพื่อไปทานอาหารเย็นที่บ้านของพี่สาวซึ่งอยู่ห่างโรงเรียน ๒ กม. และกลับมาถึงโรงเรียนเวลา ๒๑ นาฬิกา ก็พบว่าไฟไหม้บ้านพักครูเกือบทั้งหลัง คดีอาญาพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องครู โทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น
- กรณีครู ๒ คน พร้อมภารโรงอีก ๒ คน ต้องมาอยู่เวรที่โรงเรียนตามคำสั่งระหว่างเวลา ๑๘.๐๐-๐๖.๐๐ น. แต่ครูทั้งสองมาเข้าเวรช้าเมื่อเวลา ๒๐.๐๐ น. พอเวลา ๒๓.๐๐ น. ครูหัวหน้าเวรมาตรวจเหตุการณ์ปกติ หลังจากนั้นบุคคลทั้ง ๔ ก็นอนพอตอนเช้ามาทราบว่าทรัพย์สินของทางราชการถูกโจรกรรมไปเป็นจำนวนเงิน ๗๙,๑๕๐ บาท และได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งแล้ว โทษตัดเงินเดือน
- กรณีไม่ปฏิบัติหน้าที่เวรยามประตูโรงเรียนตอนเช้าทุกวันจันทร์ที่ ๒ ของเดือนหลายครั้ง และไม่มีบันทึกรายงานการอยู่เวร ไม่สอนวิชาลูกเสือตามที่โรงเรียนมอบหมาย ออกจากที่ประชุมครูและกลับก่อนประชุมเสมอโดยไม่ได้ขออนุญาต โทษตัดเงินเดือน

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียน นักศึกษา

หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ ๗๗๕๔/๒๕๐๖ ลงวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๐๖ แจ้งว่ากระทรวงศึกษาธิการไม่มีความประสงค์ที่จะให้ครูลงโทษนักเรียนรุนแรง หรือแบบวิตถาร เช่น ตบหน้า เขกศีรษะ ทุบหลัง ตบกกหู หรือใช้แปรงลบกระดานทุบ ตี ขว้างปาหรือให้เขกโต๊ะจนมือเลือดออกเป็นต้นครูคนใดฝ่าฝืนถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนนักศึกษาออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยกำหนดโทษไว้ ๕ สถาน ได้แก่ ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ และทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การลงโทษนักเรียนนักศึกษาด้วยวิธีอื่นนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในระเบียบถือว่าเป็นความผิดวินัย

กรณีตัวอย่าง

- ใช้พวงกุญแจตีศรีษะนักเรียนจนศรีษะแตก โลหิตไหล และเคยใช้เท้าเตะนักเรียนพูดข่มขู่ประชดประชัน โทษตัดเงินเดือน และให้ติดตามความประพฤติ

- ลงโทษนักเรียนโดยใช้ป้ายแขวนคอ ให้ยืนหน้าห้อง และให้คลานรอบสนาม ตบหน้านักศึกษาผู้ใหญ่ โทษตัดเงินเดือน

- ใช้กิ่งไผ่เฆี่ยนหลายครั้ง จนฟกช้ำ และเกิดบาดแผล โทษตัดเงินเดือน

- เฆี่ยนนักเรียนจนเนื้อแตก เลือดออก โทษตัดเงินเดือน

- ลงโทษโดยวิธีหยิก ตบหลัง โทษตัดเงินเดือน

- ลงโทษโดยวิธีตบหน้า ดึงหู กระชากผม โทษตัดเงินเดือน

- ลงโทษโดยตบหน้า ทุบหน้าอก เขกหัว โทษตัดเงินเดือน

- ลงโทษนักเรียนโดยการชกและเตะ โทษตัดเงินเดือน

- ลงโทษนักเรียนที่ทำเลขผิด โดยการให้นักเรียนในห้อง ๒๘ คน เขกหัวคนละ ๕๐ ที โทษตัดเงินเดือน

ไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการลงเวลาปฏิบัติราชการและการลา

- ไม่ได้มาปฏิบัติหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลา ๑๔ วัน โดยจดหมายส่วนตัวถึงผู้บังคับบัญชา แจ้งว่ามีกิจธุระต้องเดินทางไปจดทะเบียนหย่า และไปจัดงานศพน้องชายที่ถูกยิงตาย ไม่ได้ยื่นใบลากิจตามระเบียบของทางราชการ และไม่ได้รับอนุญาตให้ออกนอกเขตจังหวัด โทษตัดเงินเดือน

- ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลา ๑๔ วัน โดยอ้างว่าไปทวงหนี้ที่ต่างจังหวัด และโทรศัพท์ทางไกลขอลากิจต่อเจ้าหน้าที่ธุรการ โทษตัดเงินเดือน

- มาปฏิบัติราชการ แต่ไม่ลงเวลามาปฏิบัติหน้าที่ราชการรวม ๗ วัน อ้างว่ายุ่งกับการสอบไล่ปลายปี ทำให้เผลอไป และละทิ้งหน้าที่ราชการอีก ๒ วัน โทษตัดเงินเดือน

- มาสายบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร โทษตัดเงินเดือน

- กลับก่อนเวลาเสมอ ๆ โทษตัดเงินเดือน

- ให้เพื่อนลงชื่อมาทำงานแทน โทษตัดเงินเดือน

- ลงเวลาแล้วไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ โทษตัดเงินเดือน

- มาสอนช้าและเลิกสอนก่อนเวลาเสมอ ๆ โทษตัดเงินเดือน

- ทิ้งชั่วโมงสอนไปทำธุระส่วนตัว โทษตัดเงินเดือน

- หยุดราชการ ๗ วัน ต่อมาส่งใบลาป่วยและใบรับรองแพทย์ที่ลงความเห็นให้หยุดพัก ๑ วัน แต่แก้ไขใบรับรองแพทย์เป็นให้หยุดพัก ๗ วัน โทษตัดเงินเดือน

- ส่งใบลาป่วยล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร โทษภาคทัณฑ์

กรณีอื่น ๆ

- กรณีนักศึกษาได้ชุมนุมกันที่ห้องประชุมวิทยาลัย และจะขอซักฟอกผู้อำนวยการได้กระทำตนเป็นคนให้คำปรึกษานักศึกษา เพื่อโต้แย้งกับอาจารย์ฝ่ายปกครองที่พยายามไกล่เกลี่ยและได้ร่วมในการเคลื่อนกระบวนไปชุมนุม ณ บริเวณอื่นด้วย โทษตัดเงินเดือน

- แก้ไขทะเบียนนักเรียนเพื่อขอใบสุทธิเกิน ๑๐ ปี โทษตัดเงินเดือน

- พานักเรียนไปเที่ยวต่างจังหวัดโดยไม่ได้ขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชา และผู้ปกครองนักเรียนให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ โทษตัดเงินเดือน

มาตรา ๘๖ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการจะเสนอความเห็นเป็นหนังสือภายในเจ็ดวัน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้ และเมื่อเสนอความเห็นแล้วถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันเป็นหนังสือให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตาม

การขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(วินัยลูกจ้างประจำกำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ ๓๖)

๑. ผู้ออกคำสั่งต้องมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย ดังนี้

(๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๒

(๒) เลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการของส่วนราชการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๓๐

(๓) ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๓๙ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๒๗ ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

๒. คำสั่งของผู้บังคับบัญชาต้องเป็นการสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ คำสั่งดังกล่าวอาจเป็นคำสั่งที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือเป็นคำสั่งด้วยวาจาก็ได้

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๑๘/๒๕๕๒

ข้อเท็จจริงปรากฏว่า พันตำรวจเอก ก. ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ฟ้องคดีได้สั่งการให้ผู้ฟ้องคดีเขียนรายงานชี้แจงกรณีที่ผู้ฟ้องคดีนำกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไปปฏิบัติหน้าที่ผิดจุดที่ได้รับมอบหมาย ผู้ฟ้องคดีขอรายงานด้วยวาจา แต่ พันตำรวจเอก ก. ยืนยันให้เขียนหรือทำเป็นเอกสาร ผู้ฟ้องคดีไม่ยอมเขียนและแสดงกิริยาไม่พอใจพร้อมทั้งสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนหมู่ ๑๒ ทั้งหมดเดินออกจากห้องประชุม ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจหมู่ ๑๒ ทั้ง ๑๑ คน รู้เห็นเหตุการณ์โดยตลอดต่างให้การสอดคล้องกัน พฤติการณ์ของผู้ฟ้องคดีดังกล่าวเป็นการขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

๓. ถ้าผู้รับคำสั่งเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการจะเสนอความเห็นเป็นหนังสือภายในเจ็ดวัน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้

๔. ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันเป็นหนังสือให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตาม

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมายให้ไปปฏิบัติหน้าที่ราชการที่โรงเรียนอื่น และการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเป็นเหตุให้ทางราชการเสียหาย เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ตามมาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษตัดเงินเดือน ๕ % เป็นเวลาสองเดือนหนักเกินกว่ากรณีความผิด จึงให้ลดโทษเป็นโทษภาคทัณฑ์

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในคราวประชุมครั้งที ๑๘/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑)

- กรณีเก็บเงินจากเด็กนักเรียน จำนวน ๗๐ คน เพื่อซื้ออุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนเรื่องโภชนาการ เมื่อถึงวันปฏิบัติจริงกลับไม่ได้นำอุปกรณ์มาจึงเดือดร้อนครูใหญ่ต้องจัดหาอุปกรณ์มาให้ใช้แทน ต่อมาครูใหญ่สั่งให้คืนเงินที่เก็บมาจากนักเรียนก็ไม่ยอมคืนตามที่ครูใหญ่สั่ง เมื่อครูใหญ่มีหนังสือเชิญมาพบ ได้รับหนังสือแล้วก็ไม่ยอมไปพบ ภายหลังกลับบอกว่าไม่ได้รับหนังสือซึ่งไม่ตรงกับความจริง โทษลดขั้นเงินเดือน

- กรณีไม่ส่งผลการสอบแก้ตัวของนักเรียนประจำภาคต้นปีการศึกษา ๒๕๒๓ ภายในเวลาที่โรงเรียนกำหนด ผู้อำนวยการโรงเรียนมีบันทึกแจ้งให้ส่งผลสอบก็มิได้ปฏิบัติตาม และเมื่อถูกทวงถามอีกก็ว่าส่งแล้ว ซึ่งไม่เป็นความจริง ภายหลังนำมาล่าช้าทำให้แผนกทะเบียนไม่อาจแจ้งผลการเรียนให้อาจารย์ที่ปรึกษา และนักเรียนทราบตามกำหนด โทษตัดเงินเดือน

- กรณีทอดทิ้งหน้าที่เวรยาม ระหว่างเวลา ๑๘.๐๐ น. ถึงเวลา ๒๒.๐๐ น. โดยไปดื่มเครื่องดื่มสังสรรค์อยู่กับเพื่อนที่สโมสร แล้วกลับไปปฏิบัติหน้าที่เวลา ๒๓.๐๐ น. ถึงเวลา ๐๖.๐๐ น. โทษตัดเงินเดือน

- กรณีขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยไม่เข้าร่วมประชุมรับทราบนโยบายของทางราชการ แต่กลับเดินทางไปธุระส่วนตัว โดยไม่ได้รับอนุญาต โทษตัดเงินเดือน

- กรณียื่นใบลากิจเสนอต่อครูใหญ่ แต่นำไปวางไว้บนโต๊ะครูใหญ่ โดยเอาป้ายชื่อทับไว้ ไม่ทราบว่าครูใหญ่อนุญาตหรือไม่ ครูใหญ่ไม่ได้รับใบลา เลยเรียกมาชี้แจงกรณีดังกล่าว แต่ก็ไม่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงแต่อย่างใด โทษภาคทัณฑ์

- กรณีไม่ยอมลงนามรับทราบคำสั่งนัดประชุมและกล่าวว่า ถ้าเซ็นแล้วต้องมาประชุมก็ไม่เซ็น วันรุ่งขึ้นมีคำสั่งนัดประชุมให้ลงนามอีก แต่ก็ยังปฏิเสธไม่ยอมลงนามอีก โทษภาคทัณฑ์

- กรณีไม่มาปฏิบัติหน้าที่ครูเวรเวลากลางคืนตามที่โรงเรียนมอบหมาย โดยอ้างว่าลืม โทษตัดเงินเดือน

- กรณีเก็บเงินจากเด็กนักเรียน จำนวน ๗๐ บาท เพื่อซื้ออุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน เมื่อถึงวันปฏิบัติจริงกลับไม่ได้นำอุปกรณ์มา จึงเดือดร้อนครูใหญ่ต้องจัดหาอุปกรณ์มาใช้แทน ต่อมาครูใหญ่สั่งให้คืนเงินที่เก็บมาจากนักเรียนก็ไม่ยอมคืนตามที่ครูใหญ่สั่ง เมื่อครูใหญ่มีหนังสือเชิญมาพบ ได้รับหนังสือแล้ว ก็ไม่ยอมพบ ภายหลังกลับบอกว่าไม่ได้รับหนังสือ ซึ่งไม่ตรงกับความจริง โทษลดขั้นเงินเดือน

- กรณีไม่มาอยู่เวรในวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๒๖ แต่ได้บันทึกการอยู่เวรว่า ได้มาปฏิบัติหน้าที่ โทษตัดเงินเดือน และให้ติดตามความประพฤติด้วย

- กรณีมาเซ็นชื่ออยู่เวรในเวลา ๒๑.๐๐ น. และมาเซ็นเวลากลับประมาณ ๐๖.๐๐ น. จริง แต่อยู่เวรประมาณ ๑ ชั่วโมงเศษ ก็กลับไปนอนที่บ้านพักในวิทยาลัย โดยอ้างว่าตนไม่สบาย ประกอบกับอากาศหนาวมาก จึงไม่ได้อยู่เวรตลอดตามคำสั่ง โทษภาคทัณฑ์

มาตรา ๘๖ วรรคสอง การขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ถ้าการขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง กรณีก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ความเสียหายอย่างร้ายแรงอาจเป็นความเสียหายที่เป็นทรัพย์สินหรือตัวเงิน หรือความเสียหายอย่างอื่นที่มิใช่ทรัพย์สินหรือตัวเงินก็ได้ เช่น ความเสียหายแก่ชื่อเสียงของทางราชการ หรือความเสียหายในด้านการบริหารราชการ เป็นต้น

- ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่อยู่เวรรักษาการณ์แต่ไม่อยู่เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้ หรือคนร้ายมาโจรกรรมทรัพย์สินโทษปลดออก

มาตรา ๘๗ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตรงต่อเวลา อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ และผู้เรียนจะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรมิได้

การละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง

(วินัยลูกจ้างประจำกำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ ๔๐)

คำว่า **“อุทิศเวลาของตน”** ตามความในวรรคหนึ่ง หมายถึง การอุทิศเวลาที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการตามปกติ เช่น เวลาหยุดพักรับประทานอาหารกลางวันหรือเวลาหลังจากเลิกเรียน รวมถึงวันหยุดราชการด้วย

คำว่า **“ทอดทิ้ง”** หมายความว่า อยู่แต่ไม่ทำงาน ไม่เอาใจใส่ ไม่เอาเป็นธุระ ไม่นำพา เช่น มาลงชื่อปฏิบัติงานแล้วแต่ไม่สนใจทำงานในหน้าที่ของตนให้เรียบร้อยหรือแล้วเสร็จตามเวลา ปล่อยให้งานคั่งค้าง เป็นต้น

คำว่า **“ละทิ้ง”** หมายความว่า ไม่อยู่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ ซึ่งอาจไม่มาปฏิบัติหน้าที่ราชการเลยหรือมาลงชื่อปฏิบัติงานแล้วออกไปนอกสถานศึกษาโดยไม่ขออนุญาต หรือไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ วัน เวลาทำงาน และวันหยุดราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น มาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติว่า วัน เวลาทำงาน วันหยุดราชการตามประเพณี วันหยุดราชการประจำปี และการลาหยุดราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นไปตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด ในกรณีที่ ก.ค.ศ.ยังมิได้กำหนดให้นำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวที่ใช้กับข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับโดยอนุโลม เนื่องจากขณะนี้ ก.ค.ศ. ยังไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องการหยุดราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงต้องบังคับตามระเบียบว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งกำหนดเรื่องประเภทการลา

โดยแบ่งออกเป็น ๙ ประเภท สำหรับหลักเกณฑ์ในเรื่องการลาป่วย ลาคลอดบุตร ลากิจ และการลาพักผ่อน กำหนดไว้ดังนี้

๑. การลาป่วยและลาคลอดบุตร ให้เสนอหรือส่งใบลาต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับก่อนหรือในวันที่ลา เว้นแต่ในกรณีจำเป็นจะเสนอหรือจัดส่งใบลาในวันแรกที่มาปฏิบัติราชการได้ การลาป่วยติดต่อกันตั้งแต่ ๓๐ วันขึ้นไป ต้องมีใบรับรองแพทย์แนบกับใบลาด้วย สำหรับการลาป่วยไม่ถึง ๓๐ วัน ผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นสมควรจะให้มีใบรับรองแพทย์ประกอบการพิจารณาอนุญาตก็ได้

สำหรับการลาคลอดบุตร พระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จบำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า ข้าราชการลาเนื่องจากการคลอดบุตรให้ได้รับเงินเดือนระหว่างลาได้ไม่เกินเก้าสิบวัน

๒. การลากิจส่วนตัวให้เสนอหรือจัดส่งใบลาต่อผู้บังคับบัญชา และเมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงหยุดราชการได้ เว้นแต่กรณีจำเป็นไม่สามารถรอรับการอนุญาตได้ทันจะเสนอหรือจัดส่งใบลาพร้อมด้วยระบุเหตุจำเป็นไว้ แล้วหยุดราชการไปก่อนก็ได้ แต่ต้องชี้แจงเหตุผลให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจอนุญาตทราบโดยเร็ว

พระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จบำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๙ บัญญัติว่าให้ข้าราชการลากิจส่วนตัวโดยรับเงินเดือนในปีหนึ่งไม่เกินสี่สิบห้าวันทำการ แต่ในปีที่เริ่มรับข้าราชการ ให้ได้รับเงินเดือนระหว่างลาได้ไม่เกินสิบห้าวันทำการ

๓. การลาพักผ่อน ระเบียบว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๒๙ กำหนดว่าข้าราชการประเภทใดที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาและมีวันหยุดภาคการศึกษา หากได้หยุดราชการตามวันหยุดภาคการศึกษาเกินกว่าวันลาพักผ่อนตามระเบียบนี้ ไม่มีสิทธิลาพักผ่อนตามที่กำหนดไว้ในส่วนนี้

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา โดยหลักจึงมีสิทธิขอลาพักผ่อนตามระเบียบดังกล่าวด้วย เว้นแต่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวได้หยุดราชการตามวันหยุดภาคการศึกษาเกินกว่าวันลาพักผ่อนตามระเบียบว่าด้วยการลาแล้วไม่มีสิทธิลาพักผ่อน อย่างไรก็ตามในระหว่างปิดภาคเรียนไม่ถือว่าเป็นวันหยุดราชการ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกำหนดเวลาทำงาน และวันหยุดราชการของสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๖ กำหนดว่า วันปิดภาคเรียนให้ถือว่าเป็นวันพักผ่อนของนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาอาจอนุญาตให้ข้าราชการหยุดพักผ่อนด้วยก็ได้ แต่ถ้ามีราชการจำเป็นให้ข้าราชการมาปฏิบัติราชการเหมือนการมาปฏิบัติราชการตามปกติ ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาจึงอาจมีคำสั่งให้ข้าราชการมาปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ตามสมควร ข้าราชการที่ได้รับคำสั่งให้มาปฏิบัติหน้าที่ราชการในระหว่างปิดภาคเรียน หากไม่มาปฏิบัติหน้าที่จึงต้องส่งใบลาตามระเบียบว่าด้วยการลาดังกล่าวด้วย หากไม่ส่งใบลาหรือไม่ได้รับอนุญาตการลาอาจเป็นความผิดวินัยข้าราชการ กรณีขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา ละทิ้งหน้าที่ราชการ และถือว่าเป็นการขาดราชการอีกส่วนหนึ่งด้วย

กรณีไม่ส่งใบลา

- การขาดราชการโดยไม่ส่งใบลา หรือไม่ได้รับอนุญาตการลาจากผู้มีอำนาจเป็นความผิดฐานละทิ้งหน้าที่ราชการ เช่น ขาดราชการ ๔ วัน โดยไม่ส่งใบลาถูกลงโทษตัดเงินเดือน

กรณีไม่ได้รับอนุญาตการลา

- **การขอลาต้องได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจด้วย** หากขอลาต่อบุคคลอื่นซึ่งไม่มีอำนาจอนุญาตก็เป็นความผิดฐานละทิ้งหน้าที่ราชการได้

- ละทิ้งหน้าที่ราชการไปเป็นเวลา ๑๔ วันติดต่อกัน โดยอ้างว่าตามไปทวงหนี้ที่กรุงเทพและต่างจังหวัด และโทรศัพท์ทางไกลมาแจ้งขอ**ลากิจกับเจ้าหน้าที่ธุรการ**โรงเรียนผิดวินัยฐานละทิ้งหน้าที่ราชการ โทษตัดเงินเดือน

- ยื่นใบลาป่วยเป็นเวลา ๕ วันติดต่อกัน ผู้บังคับบัญชาไม่อนุญาตการลา เพราะไม่เชื่อว่าป่วยจริง โทษตัดเงินเดือน

- กรณีลากิจวันที่ ๑-๓ มิถุนายน เพื่อไปติดต่อเรื่องย้ายผู้บังคับบัญชาอนุญาตในวันที่ ๔-๕ มิถุนายน โทรเลขมาขอ**ลาป่วยต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคลากร**ของโรงเรียนโดยรู้อยู่ว่าไม่ใช่ผู้มีอำนาจอนุญาตการลา วันที่ ๘-๑๐ มิถุนายน โทรเลขมาขอลากิจต่อผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อติดต่อเรื่องย้ายที่จังหวัด แต่มาได้ยื่นใบลากิจและลาป่วยย้อนหลัง (๔-๑๐ มิถุนายน) ต่อทางโรงเรียน แต่โรงเรียนไม่อนุญาตเพราะเห็นว่าไม่ได้ป่วยจริง และการลากิจ ไม่มีเหตุผลสมควร โทษลดขั้นเงินเดือน

- กรณีได้รับอนุญาตให้ลาป่วยตั้งแต่วันที่ ๗-๑๓ มกราคม และเมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ได้ขออนุญาตลาออกจากราชการตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ เป็นต้นไป เมื่อยื่นใบลาแล้วจึงเดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกาทันที โดยไม่รอให้ผู้บังคับบัญชาอนุญาตการลาออก โทษไล่ออกจากราชการ

- กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกัน ๒ วัน โดยได้ส่งใบลาต่อผู้บังคับบัญชาเพียงแต่ขอลากิจด้วยวาจา โดยบอกกับครูโรงเรียนเดียวกันฝากถึงครูใหญ่ ครูใหญ่ไม่อนุญาตการลาเพราะการลาทุกครั้งที่ผ่านมาก็ไม่เคยส่งใบลาล่วงหน้า แต่หยุดราชการไปก่อน ครูใหญ่ต้องสั่งให้ส่งใบลา จึงจะเขียนส่งทั้งครูใหญ่เคยสั่งให้ชี้แจงและว่ากล่าวตักเตือนหลายครั้งแล้ว แต่ก็ยังไม่ประพฤติให้ดีขึ้น โทษตัดเงินเดือน

- กรณีไม่มาปฏิบัติราชการติดต่อกัน ๕ วัน โดยเขียนใบลาป่วยทิ้งไว้บนโต๊ะครูใหญ่ แต่ไม่นำเสนอเพื่อพิจารณาอนุญาต ทั้งที่สามารถทำได้และไม่อาจนำใบรับรองแพทย์มาเป็นหลักฐานการลาได้ ผู้บังคับบัญชาจึงไม่อนุญาตให้ลาป่วยครั้งนี้ โทษภาคทัณฑ์

- กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการไปตั้งแต่วันที่ ๑๖-๒๓ มีนาคม รวม ๘ วัน โดยส่งใบลาย้อนหลัง ผู้บังคับบัญชาไม่อนุญาต โทษตัดเงินเดือน

- กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการรวม ๑๐ วัน โดยเขียนใบลาฝากคนอื่นมายื่นต่อครูใหญ่แทน แต่ในใบลาไม่ได้ลงวันที่วันลา จำนวนวันลา ครูใหญ่จึงไม่อนุญาต โทษตัดเงินเดือน

คำสั่งนายกรัฐมนตรีแจ้งตามหนังสือกรมสารบรรณคณะรัฐมนตรี ฝ่ายบริหาร ที่ น.ว.๑๒๘/๒๔๙๗ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๔๙๗ ผู้ใดลาป่วยต่อเนื่องกันตั้งแต่ ๑๐ วันขึ้นไป ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายไปสอบสวนให้ได้ความจริงว่าป่วยจริงหรือไม่อย่างไร

- การลากิจ ควรอนุญาตเฉพาะกรณีจำเป็นจริง ๆ ไม่ใช่ลากิจ เพื่อไปรับจ้างหารายได้พิเศษอย่างอื่น

- ผู้บังคับบัญชาคนใดรู้เห็นเป็นใจอนุญาตให้ข้าราชการลาเท็จ ให้ถือว่ามีความผิดทางวินัยด้วย

- กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการ คือ ขออนุญาตไปศึกษาต่อภาคค่ำโดยขอลาออกจากโรงเรียนเวลา ๑๕.๐๐ น. แต่ปรากฏว่าออกจากโรงเรียนตั้งแต่เวลา ๑๔.๐๐ น. ตัดเงินเดือน

- กรณีได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการคุมห้องสอบในวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๒๔ ไม่มาคุมสอบวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๒๔ ภาคเช้าชั่วโมงแรกมาช่วยคุมสอบเมื่อเกือบหมดเวลาสอบแล้ว ในภาคบ่ายไม่ได้มาคุมสอบ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๒๔ มาคุมสอบหลังจากการสอบดำเนินไปแล้ว ๑ ชั่วโมง ขณะที่คุมสอบมักนั่งหลับอยู่กับโต๊ะหลังห้องสอบเป็นประจำ โทษตัดเงินเดือน และให้ติดตามความประพฤติเป็นเวลา ๑ ปี

“ขาดราชการ”

“ขาดราชการ” หมายถึง กรณีที่ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาหยุดงานไม่มาปฏิบัติหน้าที่ราชการและไม่ได้ส่งใบลา หรือส่งใบลาแต่ผู้มีอำนาจอนุญาตการลาไม่เชื่อว่าข้าราชการดังกล่าวป่วยหรือไม่ได้ส่งใบลากิจล่วงหน้า โดยหยุดงานไปก่อนแล้วมาลากิจภายหลังและผู้บังคับบัญชาไม่อนุญาตการลาเป็นต้น สำหรับในกรณีที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดมาปฏิบัติราชการในวันหยุด เช่น วันเสาร์หรืออาทิตย์ แต่ข้าราชการผู้นั้นไม่มาปฏิบัติราชการตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ไม่ถือว่าข้าราชการดังกล่าวขาดราชการ การที่จะถือว่าข้าราชการผู้ใดขาดราชการจะต้องเป็นกรณีที่ผู้นั้นไม่มาทำงาน ในวันทำการปกติตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด แต่ข้าราชการดังกล่าวอาจเป็นความผิดวินัยฐานขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาหรือฐานละทิ้งหน้าที่ราชการอีกส่วนหนึ่งได้

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๖๗/๒๕๔๘

การที่ข้าราชการมิได้มาปฏิบัติราชการเนื่องจากมีภารกิจส่วนตัว แต่ได้ยื่นใบลาป่วยโดยมิได้ยื่นใบลากิจให้ถูกต้อง เมื่อผู้บังคับบัญชาไม่อนุญาตการลาป่วยดังกล่าวและถือว่าข้าราชการผู้นั้นขาดราชการย่อมเป็นการใช้ดุลพินิจโดยชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๕๐/๒๕๕๐

การที่ข้าราชการจะไปปฏิบัติงานช่วยราชการนอกสังกัดได้นั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาก่อน หากข้าราชการผู้ใดไปปฏิบัติงานช่วยราชการในหน่วยงานอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา ย่อมถือว่าเป็นการขาดราชการที่หน่วยงานเดิม

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๔๐๒/๒๕๕๐

การไม่ลงชื่อในบัญชีลงเวลาปฏิบัติราชการทุกวันที่มาปฏิบัติราชการตามระเบียบที่ทางราชการกำหนดถือเป็นพยานหลักฐานรับฟังประกอบการพิจารณาการขาดราชการได้

ผลของการขาดราชการ

๑. ขาดคุณสมบัติในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ขาดราชการ ถือว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนตามกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือน

ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ข้อ ๖(๔) ซึ่งกำหนดว่า ในครึ่งปีที่แล้วมาขาดราชการโดยไม่มีเหตุอันสมควร

๒. ห้ามมิให้จ่ายเงินเดือนสำหรับวันที่ละทิ้งหน้าที่ราชการหรือหนีราชการตามพระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จบำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๖ ข้าราชการที่ละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือหนีราชการ ห้ามมิให้จ่ายเงินเดือนสำหรับวันที่ละทิ้งหน้าที่ราชการหรือหนีราชการดังกล่าว

การละทิ้งหน้าที่ราชการ มีความหมายรวมถึงการละทิ้งหน้าที่การสอน ละทิ้งหน้าที่เวรยามหรือละทิ้งหน้าที่อื่น ๆ ตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายด้วย

กรณีละทิ้งหน้าที่การสอน

- กรณีได้มาลงเวลาปฏิบัติราชการและทำการสอนในภาคเช้าเวลา ๐๘.๓๐-๑๙.๑๕ น. หลังจากนั้นได้พาบุตรไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาล โดยไม่ได้ขออนุญาตหัวหน้าหมวดวิชาและทางโรงเรียนกลับมาถึงโรงเรียนเวลา ๑๔.๐๐ น.เศษ เป็นเหตุให้ขาดการสอนนักเรียน ๒ ห้อง โดยได้แจ้งให้นักเรียนทั้ง ๒ ห้อง เปลี่ยนตารางเรียนจากวันอังคารไปเรียนในวันพุธเวลาเดียวกันเป็นคาบซ่อมเสริม โทษตัดเงินเดือน

- กรณีไม่เอาใจใส่การสอน ทิ้งห้องเรียนเสมอ ปล่อยนักเรียนไว้ตามลำพัง โทษภาคทัณฑ์

- กรณีละทิ้งชั่วโมงสอนไป ๒ คาบเรียน เพื่อเดินทางไปงานบวชน้องชายที่ต่างจังหวัด โดยไม่ขออนุญาตต่อทางโรงเรียน โดยอ้างว่าได้ฝากชั่วโมงสอน ๑ คาบไว้แล้วกับเพื่อนครูด้วยกัน แต่ความจริงปรากฏว่าผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการโรงเรียนได้มาพบ และจัดให้อาจารย์อื่นทำการสอนแทนไป โทษภาคทัณฑ์

กรณีละทิ้งหน้าที่เวรยาม

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๒๐๖/ว/๑๐๗ ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๒ เรื่อง เกี่ยวกับการจัดเวรยามรักษาการณ์สถานที่ราชการ แจ้งว่าคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ลงมติให้ความเห็นชอบหลักเกณฑ์การอยู่เวรรักษาการณ์ตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอให้ส่วนราชการถือปฏิบัติโดยสรุปดังนี้ ให้มีการจัดเวรรักษาการณ์ประจำสถานที่ราชการหรือหน่วยงาน นอกเวลาราชการและในวันหยุดราชการตลอดเวลาทั้งกลางวันและกลางคืน โดยจัดผู้ปฏิบัติหน้าที่เวรในแต่ละผลัดให้มีหัวหน้าเวร ๑ คน และผู้ร่วมปฏิบัติหน้าที่เวรอีก ๑ คน หากมีผู้ปฏิบัติหน้าที่เวรน้อยให้ลดจำนวนได้ตามความจำเป็นในแต่ละผลัดให้มีผู้ตรวจเวร ๑ คน ผู้ตรวจเวรต้องดำรงตำแหน่งสูงกว่าผู้ปฏิบัติหน้าที่เวร การจัดผู้ปฏิบัติหน้าที่เวร และผู้ตรวจเวรสตรี ให้จัดเฉพาะเวรกลางวันของวันเสาร์อาทิตย์ และวันหยุดราชการ เว้นแต่ผู้มีหน้าที่โดยเฉพาะที่จะต้องปฏิบัติในเวลากลางคืน โดยจัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยด้วย

กรณีตัวอย่าง

- กรณีละทิ้งเวรยามในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๓ โดยอ้างว่าเข้าใจผิดว่าเวรยามของตนเป็นวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๒๓ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๒๔ มาปฏิบัติเวรยามล่าช้า โทษตัดเงินเดือน

- กรณีมาลงชื่ออยู่เวรเวลา ๒๑.๐๐ น. และลงชื่อกลับเวลาประมาณ ๐๕.๐๐ น.จริง แต่อยู่เวรประมาณ ๑ ชั่วโมงเศษก็กลับไปนอนที่บ้านพัก โทษภาคทัณฑ์

- กรณีละทิ้งเวรในวันเสาร์ที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๒๕ ส่งใบลาคลอดล่าช้า และส่งคะแนนวัดผลไม่ทันตามที่โรงเรียนกำหนด โทษภาคทัณฑ์

- มีหน้าที่อยู่เวร แต่ไม่มาอยู่เวร ทำให้เครื่องพิมพ์ดีดของโรงเรียนถูกโจรกรรม โทษลดขั้นเงินเดือน

กรณีลาศึกษาต่อแล้วไม่รายงานตัวกลับ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๑๐ แจ้งตามหนังสือสำนักเลขาธิการรัฐมนตรี ที่ ส.ร. ๐๔๐๑/ว.๕๐ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๑๐ กรณีข้าราชการที่ได้รับอนุญาตให้ลาไปศึกษาวิชาต่างประเทศ เมื่อครบกำหนดวันลาแล้วไม่ยอมเดินทางกลับมาปฏิบัติราชการเป็นเวลานาน ถ้าปรากฏว่ามีเจตนาละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันควรให้นำมติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือ ที่ น.ว. ๑๒๕/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๐๓ มาประกอบการพิจารณาในการสั่งลงโทษทางวินัย

- กรณีได้รับอนุญาตให้ไปศึกษาต่อภายในประเทศ ประเภท ก. ระดับปริญญาตรี มีกำหนด ๒ ปี เมื่อครบกำหนดแล้วมิได้มารายงานตัวเข้าปฏิบัติราชการ และวิทยาลัยฯ ได้แจ้งให้กลับมารายงานตัวก็เพิกเฉย โทษไล่ออกจากราชการ

การลาของข้าราชการที่ต้องหาคดีอาญา

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ น. ๘๒๖/๒๔๘๒ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๔๘๒ เรื่อง ข้าราชการที่ต้องหาในคดีอาญา หรือคดีแพ่ง หรือคดีล้มละลาย ให้รายงานให้เจ้ากระทรวง ทบวง กรม ในสังกัดทราบโดยด่วน เพื่อเจ้ากระทรวง ทบวง กรม จะได้ทราบความเป็นไปของข้าราชการในสังกัด ดังนั้น ข้าราชการที่ต้องหาในคดีอาญาจึงไม่ต้องส่งใบลา

"พระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จบำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. ๒๕๓๕"

มาตรา ๒๑ การจ่ายเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ ให้จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ

การจ่ายเงินเดือนของผู้ถูกสั่งพักราชการ หรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน พระราชบัญญัติเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ พ.ศ. ๒๕๐๒ ให้จ่ายดังนี้ เมื่อคดีหรือกรณีถึงที่สุด

(๑) ไม่ผิดให้จ่ายเต็ม

(๒) ผิดแต่ไม่ถึงออกจ่ายครึ่งหนึ่ง

(๓) ผิดถึงออกไม่จ่าย

มาตรา ๒๒ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๑ มาใช้บังคับแก่การจ่ายเงินเดือนข้าราชการผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน และผู้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๘๗ วรรคสอง การละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน

โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง

คณะรัฐมนตรีได้มีมติตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. ๑๒๕/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๐๓ เรื่อง การลงโทษข้าราชการผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีกระทำผิดฐานละทิ้งหน้าที่ราชการไปเลยเกินกว่า ๑๕ วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นความผิดร้ายแรงซึ่งควรไล่ออกจากราชการ จะปราณีลดหย่อนผ่อนโทษลงได้ก็เพียงปลดออกจากราชการ

ข้าราชการยื่นใบลาออกจากราชการแล้วหยุดราชการไปเลย โดยผู้บังคับบัญชายังมิได้อนุญาตให้ลาออก ถ้าสืบสวนได้ความว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรถือเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามกฎ ก.พ. (มติ ก.พ. แจ้งตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ ศธ ๖๑๔๐/๒๔๙๘ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๔๙๘)

คำว่าละทิ้งหน้าที่ราชการมีความหมายรวมถึงกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามาลงชื่อในบัญชีลงเวลาปฏิบัติราชการ แต่ไม่อยู่ปฏิบัติราชการแล้วออกไปนอกสถานศึกษาด้วย

กรณีตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหารือกรณีข้าราชการครูมาลงชื่อในบัญชีลงเวลาปฏิบัติราชการเพียงครู่เดียว แต่ไม่อยู่ปฏิบัติราชการแล้วออกไปนอกสถานศึกษาต่อเนื่อง โดยไม่ได้ลาหรือขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาตั้งแต่วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ถึงวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๐ จะเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือไม่

อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า การมาทำงานหรือการปฏิบัติราชการนอกจากจะต้องลงชื่อในบัญชีลงเวลาปฏิบัติราชการแล้ว จะต้องอยู่ทำงานหรือปฏิบัติราชการจริง ๆ การลงชื่อในบัญชีลงเวลามาทำงานมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการลาของข้าราชการ เมื่อข้าราชการครูมาลงชื่อในบัญชีลงเวลาปฏิบัติราชการเพียงครู่เดียวแล้วออกไปนอกวิทยาลัยชุมชนไม่ได้อยู่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ และไม่ได้กลับเข้าเลย เป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร จึงต้องไล่ออกจากราชการตั้งแต่วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันที่ละทิ้งหน้าที่ราชการวันแรกเป็นต้นไป

(แนววินิจฉัย อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในคราวประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๑)

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหญิงเดินทางไปปฏิบัติธรรมตั้งแต่วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๐ ที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน และข้ามแดนไปพำนักอยู่ในค่ายทหารไทยใหญ่กระเหรี่ยง จนถึงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๑ จึงได้กลับโรงเรียน พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการนั้น เหมาะสมกับกรณีความผิด

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๑)

- กรณีได้หลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในข้อหาใช้อาวุธปืนยิงครูโรงเรียนเดียวกันได้รับบาดเจ็บสาหัส โดยมีข้าราชการครู (หญิง) ได้หลบหนีตามไปด้วยกัน โทษไล่ออกจากราชการทั้งสองราย

ความผิดตามมาตรา ๘๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ต้องเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน ระยะเวลา๑๕ วัน ดังกล่าว ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่เริ่มละทิ้งหน้าที่ราชการเป็นต้นไปในกรณีที่มีวันหยุดราชการในช่วงเวลาดังกล่าว ให้นับรวมโดยถือว่าเป็นวันที่ละทิ้งหน้าที่ราชการด้วย (หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๐๗๐๙.๒/๒๘ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕) สำหรับการละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาเพียง ๑๕ วัน หรือน้อยกว่า ๑๕ วัน ไม่ถือว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่า ๑๕ วัน

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๑๗๐๔/๒๕๔๘

การสั่งลงโทษข้าราชการที่ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรนั้น ข้อเท็จจริงต้องฟังโดยปราศจากข้อสงสัยว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร กรณีของผู้ฟ้องคดีแม้จะไม่มีคำให้การของพยานยืนยันว่า เห็นผู้ฟ้องคดีมาปฏิบัติงานตลอดเวลา เมื่อมีคำให้การของพยานเห็นผู้ฟ้องคดีมาปฏิบัติงานเป็นประจำ และเป็นคำให้การที่น่าเชื่อถือก็เพียงพอที่จะรับฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีไม่ได้ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรตามที่ถูกกล่าวหา คำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการและคำสั่งให้ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษและคำสั่งให้ยกอุทธรณ์

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒/๒๕๔๙

ผู้ฟ้องคดีขาดราชการติดต่อกันเป็นเวลาสิบเจ็ดวัน โดยไม่ได้แจ้งเหตุให้ผู้บังคับบัญชาทราบ แต่กลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการและยื่นใบลาพักผ่อน ๒ ฉบับ ใบลาป่วย ๒ ฉบับ โดยมีใบรับรองแพทย์มาแสดงว่าควรลางานสามวัน ผู้บังคับบัญชาไม่อนุญาตการลางานทั้งหมด และแต่งตั้งคณะกรรมการสอบหาข้อเท็จจริง แพทย์ให้ถ้อยคำยืนยันว่าผู้ฟ้องคดีป่วยจริงเนื่องจากเครียด ปวดศีรษะ และนอนไม่หลับ โดยมีการรักษามาแล้วประมาณ ๒ ปี คณะกรรมการฯ สรุปความเห็นว่าผู้ฟ้องคดีไม่ได้ป่วยหนักถึงขนาดไม่สามารถทำงานได้หรือมีเหตุสุดวิสัย ทำให้ไม่สามารถทำงานได้ พฤติการณ์ของผู้ฟ้องคดีเป็นความผิดวินัยฐานละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการด้วย เป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และกรณีเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง อ.ก.ม.มหาวิทยาลัยมีมติไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำสั่ง ก.ม. ลดโทษเป็นปลดออก ผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ ศาลวินิจฉัยว่า แพทย์ผู้รักษาผู้ฟ้องคดีมาแล้วประมาณ ๒ ปี ให้ถ้อยคำรับรองว่าผู้ฟ้องคดีป่วยจริง ควรลางาน ๓ วัน สอดคล้องกับบันทึกวินิจฉัยผู้ป่วยในประวัติผู้ป่วยทั่วไปของโรงพยาบาล จึงฟังได้ว่าผู้ฟ้องคดีป่วยจริง และควรลางาน ๓ วัน ไม่อาจนำวันลาป่วยดังกล่าวมานับรวมเป็นระยะเวลาการละทิ้งหน้าที่ราชการได้ การขาดราชการติดต่อกันครั้งนี้ จึง**นับได้เพียงสิบสี่วัน** เมื่อผู้ฟ้องคดีไม่ได้ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร การสั่งลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๕๗/๒๕๔๙

ผู้ฟ้องคดีมาลงชื่อปฏิบัติราชการเป็นช่วง ๆ เพียง ๑๔ วัน เพื่อมิให้ปรากฏว่ามีการขาดราชการเกินกว่า ๑๕ วัน และในวันที่ลงชื่อปฏิบัติงาน ผู้ฟ้องคดีมิได้อยู่ที่สถาบันเพื่อปฏิบัติหน้าที่ราชการถือได้ว่าวันที่มาลงชื่อปฏิบัติราชการแต่ไม่อยู่ปฏิบัติราชการเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการด้วย เท่ากับว่าผู้ฟ้องคดีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเกินกว่า ๑๕ วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด อ.๑๕๙/๒๕๕๒

ผู้ฟ้องคดีมิได้มาปฏิบัติราชการตั้งแต่วันที่ ๒ ถึงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ และได้กลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการตามปกติเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ โดยผู้ฟ้องคดีอ้างว่าได้ยื่นใบลาป่วยเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ แต่ผู้บังคับบัญชาไม่อนุญาต เช่นนี้ แม้ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นใบลาป่วยแล้วแต่ผู้บังคับบัญชาไม่อนุญาตการลา หรือกรณีไม่ยื่นใบลาป่วยก็ตาม โดยพฤติการณ์ย่อมถือว่าผู้ฟ้องคดีได้ละทิ้งหน้าที่ราชการแล้ว ซึ่งจากหลักฐาน คือ ใบรับรองแพทย์โดยแพทย์ผู้ตรวจรักษามีความเห็นว่า ให้ผู้ฟ้องคดีหยุดพักผ่อนตั้งแต่วันที่ ๕ ถึงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ รวมสิบวัน ดังนั้น การที่ผู้ฟ้องคดีไม่ได้มาปฏิบัติหน้าที่ราชการในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว จึงเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการเพราะเหตุเจ็บป่วยโดยมีหลักฐาน คือ ใบรับรองแพทย์ จึงรับฟังได้ว่ามีเหตุผลอันสมควร แต่สำหรับวันที่ ๑๕ ถึงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ รวมเป็นเวลาสิบวัน เมื่อรวมกับวันที่ ๒ ถึงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ อีกสามวัน รวมเป็นเวลาสิบสามวันที่ผู้ฟ้องคดีไม่ได้มาปฏิบัติราชการนั้น เป็นกรณีที่ผู้ฟ้องคดีละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุอันสมควรเป็นเวลาไม่เกินสิบห้าวัน พฤติการณ์แห่งการกระทำของผู้ฟ้องคดีเป็นเพียงไม่ถือและปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการโดยไม่ยื่นใบลาป่วยในวันแรกที่มาปฏิบัติราชการและไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการโดยละทิ้งหน้าที่ราชการ ซึ่งเป็นเพียงความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล) สั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ (นายกรัฐมนตรี) ที่สั่งให้ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายตามไปด้วย ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งที่สั่งไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการและให้เพิกถอนคำสั่งที่ให้ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดี และให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ สั่งให้ผู้ฟ้องคดีกลับเข้ารับราชการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด ศาลปกครองสูงสุดเห็นพ้องด้วย

คำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการให้ย้อนหลังไปถึงวันที่เริ่มละทิ้งหน้าที่ราชการวันแรก

ระเบียบ ก.ค.ศ.ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๖(๒) กำหนดว่าการสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการในกรณีกระทำผิดวินัยกรณีละทิ้งหน้าที่ติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวันและไม่กลับมาปฏิบัติราชการอีก ให้สั่งลงโทษตั้งแต่วันที่ละทิ้งหน้าที่ราชการนั้น คำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการจึงให้สั่งลงโทษย้อนหลังไปถึงวันที่เริ่มละทิ้งหน้าที่ราชการวันแรกเป็นต้นไป สำหรับกรณีศาลมีคำสั่งให้บุคคลใดสาบสูญซึ่งถือว่าถึงแก่ความตายตามกฎหมายเมื่อครบกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่จากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ คำสั่งของศาลแพ่งดังกล่าวเป็นคำสั่งเพื่อประโยชน์ในการจัดการทรัพย์สินของบุคคลที่หายไป จึงไม่มีผลกระทบกับการดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๓๙/๒๕๕๒

นาย ว. ละทิ้งหน้าที่ราชการตั้งแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ เป็นต้นมา อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้มีคำสั่งลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๔๓ ลงโทษไล่ นาย ว. ออกจากราชการฐานละทิ้งราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุอันควร ผู้ฟ้องคดีเป็นภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายของ นาย ว. ได้มีคำร้องขอต่อศาลแพ่งให้มีคำสั่งว่า นาย ว. เป็นคนสาบสูญ ศาลแพ่งเห็นว่า เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ นาย ว. ได้ออกจากบ้านพักอาศัยไปโดยไม่มีผู้ใดรู้แน่ว่า นาย ว. ยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ตลอดระยะเวลาห้าปี จึงมีคำสั่งให้นาย ว. เป็นคนสาบสูญ ผู้ฟ้องคดีจึงมีหนังสือถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ เพื่อขอให้พิจารณาคำสั่งลงโทษไล่ นาย ว. ออกจากราชการใหม่ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ จึงหารือไปยัง ก.พ. สำนักงาน ก.พ. ตอบข้อหารือว่า คำสั่งไล่นาย ว. ออกจากราชการชอบด้วยกฎหมายแล้ว และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ไม่มีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งลงโทษดังกล่าวได้ เนื่องจากคำสั่งของศาลแพ่งดังกล่าวเป็นคำสั่งเพื่อประโยชน์ในการจัดการทรัพย์สินของบุคคลที่หายไป จึงไม่มีผลกระทบกับการดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว เมื่อศาลแพ่งได้มีคำสั่งให้ นาย ว. เป็นคนสาบสูญ จึงถือได้ว่า นาย ว. ถึงแก่ความตายตามกฎหมายแล้ว การที่ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ นาย ว. เป็น**ผู้สาบสูญนั้นให้ถือว่า นาย ว. ถึงแก่ความตายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาห้าปีนับแต่สาบสูญ มิใช่นับแต่วันที่จากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่** เมื่อข้อเท็จจริงไม่อาจฟังได้ความชัดแจ้งว่า นาย ว. ได้**ตายโดยธรรมชาติก่อนเกินกว่าสิบห้าวัน**นับแต่วันเริ่มละทิ้งหน้าที่ราชการอันจะเป็นพยานหลักฐานใหม่ที่หักล้างได้ว่า นาย ว. มิได้จงใจละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุอันควร การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ไม่เพิกถอนคำสั่งลงโทษไล่ออก นาย ว. ตามคำร้องของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้ออ้างที่ว่า นาย ว. มิได้จงใจละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุอันควรนั้น การที่ นาย ว. ไม่ไปปฏิบัติราชการตั้งแต่วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ จนถึงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ (ซึ่งเป็นวันที่ นาย ว. หายไป) โดยมิได้ยื่นใบลาตามระเบียบของราชการหรือแจ้งเหตุให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ทั้งที่สามารถกระทำได้ พฤติการณ์ดังกล่าวเห็นได้ว่า นาย ว. จงใจขาดราชการ เมื่อไม่ปรากฏหลักฐานว่า นาย ว. ได้ถึงแก่ความตาย ก็ต้องถือว่า นาย ว. ยังมีชีวิตอยู่จนถึงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๓ โดยไม่ไปปฏิบัติราชการเกินกว่าสิบห้าวัน กรณีจึงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง คำสั่งไล่ นาย ว. ออกจากราชการฐานละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันระยะเวลาเกินกว่าสิบห้าวันจึงชอบแล้ว

กรณีขาดราชการติดต่อในคราวเดียวกันแต่ไม่เกินสิบห้าวัน

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูไม่มาปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยไม่ทราบสาเหตุจำนวน ๗ ครั้ง ครั้งที่ ๑ เป็นเวลา ๑๔ วัน ครั้งที่ ๒ เป็นเวลา ๘ วัน ครั้งที่ ๓ และครั้งที่ ๔ ครั้งละ ๑ วัน ครั้งที่ ๕ เป็นเวลา ๑๐ วัน ครั้งที่ ๖ เป็นเวลา ๑ วัน และครั้งที่ ๗ เป็นเวลา ๓ วัน แต่ละครั้งไม่เกิน ๑๕ วัน บางครั้งมาปฏิบัติราชการในสภาพเมาสุรา และมานอนที่อาคารเอนกประสงค์ มีพฤติการณ์มึนเมาจนเจ็บป่วย เป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง โทษปลดออกจากราชการ รายที่ ๑-๑๙๒/๒๕๔๗

ความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน และผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการถือว่าเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตาม กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. ๒๕๔๙ ผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัยโดยไม่ต้องสอบสวนหรืองดการสอบสวนก็ได้ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๙๘ วรรคสุดท้าย บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. จะดำเนินการทางวินัยโดยไม่สอบสวนก็ได้” ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดต่อไปในเรื่องความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง

มาตรา ๘๘ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ชุมชน สังคม มีความสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียน และระหว่างข้าราชการด้วยกัน หรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ ต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เรียนและประชาชนผู้มาติดต่อราชการ การกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(วินัยลูกจ้างประจำกำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ ๔๑ และข้อ ๔๒)

คำว่า **“ตัวอย่าง”** หมายความว่า แบบอย่างที่ควรประพฤติตาม หรือควรถือเป็นบรรทัดฐานในการประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ส่วนการประพฤติตน ต้องพิจารณาตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการดังกล่าวประกอบด้วย

คำว่า **“สุภาพเรียบร้อย”** หมายความว่า การแสดงออกทางกิริยาหรือวาจาในลักษณะอ่อนโยน ละมุนละม่อม รวมทั้งกิริยาวาจาที่ไม่หยาบคายและเหมาะสมแก่บุคคลและสถานที่

คำว่า **“เกื้อกูล”** หมายความว่า ช่วยเหลือ เผื่อแผ่ เจือจาน อุดหนุน การช่วยเหลือผู้เรียนหรือศิษย์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนหรือเรื่องส่วนตัว รวมถึงระหว่างข้าราชการด้วยกัน หรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้าง รวมถึงผู้ร่วมปฏิบัติราชการหน่วยงานอื่นด้วย สิ่งที่ข้าราชการพึงละเว้นคือ ไม่กระทำการล้อเลียน ก้าวร้าว ถากถางผู้ร่วมงาน ไม่ดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาท กดขี่ หรือกระทำการใดที่จะก่อให้เกิดการแตกแยกความสามัคคีในระหว่างผู้ร่วมงานไม่ก่อการทะเลาะวิวาท หรือทำร้ายร่างกายกัน ไม่เกี่ยงงาน ไม่ก้าวก่ายหน้าที่หรือคอยจับผิดผู้ร่วมงานตัวอย่างความผิดทางวินัยข้าราชการมีดังนี้

กรณีตัวอย่าง

- ด่าหัวหน้าหมวดวิชาต่อหน้านักเรียนว่า “สมองเท่าไข่พยาธิ” หัวหน้าหมวดวิชาด่ากลับว่า “อีปากคุดทะราด” โทษภาคทัณฑ์ ทั้ง ๒ ราย
- ชกหน้าเพื่อนครู ๑ ที เพราะโมโหที่ไปฟ้องผู้อำนวยการโรงเรียนว่า ตนไม่ยอมเข้าสอน โทษตัดเงินเดือน
- ครูสตรีตบตีกันในห้องพักครู โทษตัดเงินเดือน
- สาดน้ำใส่หน้าเพื่อนครูแล้วทำร้ายร่างกาย โทษตัดเงินเดือน
- ใช้อาวุธปืนยิงครูโรงเรียนเดียวกัน แต่ไม่ถูก โทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น
- พูดตำหนิ เหยียดหยาม ดูถูกครูด้วยกันให้นักเรียนฟังในขณะสอน โทษตัดเงินเดือน

- หัวหน้าหมวดขอร้องให้ช่วยเหลือเข้าสอนแทนครูที่ลาป่วย ลาคลอด ลากิจ ไม่ยอมช่วย อ้างว่าไม่ใช่หน้าที่ โทษตัดเงินเดือน

- นักเรียนชกต่อยกัน ผู้ช่วยฝ่ายปกครองขอให้ช่วยห้ามเพราะลำพังผู้ช่วยคนเดียว ห้ามไม่อยู่กลับพูดว่า “เด็กมันอยากต่อยกันก็ปล่อยให้มันต่อยไปซี จะตายโหงตายห่าก็เรื่องของมัน” แล้วเดินผ่านไป โทษตัดเงินเดือน

- กรณีได้ขอลากิจด้วยวาจาต่อครูใหญ่ (ผู้บังคับบัญชา) เพื่อไปสู่ขอคนรักที่ต่างอำเภอ แต่เนื่องจากระยะทางไกลและไม่สะดวก จึงไม่ได้มาปฏิบัติราชการ ๒ วันติดต่อกัน เมื่อกลับมาไม่ส่งใบลาตามระเบียบจึงถือว่าขาดราชการ ต่อมาไปพูดต่อว่าผู้อื่นและเตะกระดานดำในห้องพักครู พร้อมทั้งทำร้ายร่างกายผู้อื่น ถูกเจ้าพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับเป็นเงิน ๑๐๐ บาท โทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น

- การกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหง พูดตำหนิ เหยียดหยาม ดูถูกครูด้วยกันให้นักเรียนฟังในขณะสอน โทษตัดเงินเดือน

- กรณีโต้เถียงและชกต่อยเพื่อนครูในโรงเรียนเดียวกัน โทษตัดเงินเดือน

- กรณีมาลงชื่อในสมุดลงเวลาการมาปฏิบัติราชการ ๒ วัน ไม่ติดต่อกันแล้วออกนอกบริเวณโรงเรียนโดยไม่ทราบเหตุผลและไม่มาทำการสอน โรงเรียนพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นความผิดเล็กน้อยและเป็นครั้งแรก จึงให้ว่ากล่าวตักเตือน ครั้นวันต่อมาอาจารย์ใหญ่ให้ภารโรงทำบันทึกการตักเตือนไปให้ทราบ กลับฉีกบันทึกนั้นเก็บใส่กระเป๋าต่อหน้าภารโรงและข้าราชการครูอื่น ๆ โทษตัดเงินเดือน

- กรณีโต้เถียงทะเลาะวิวาทกับเพื่อนครูโรงเรียนเดียวกัน และได้เอาน้ำปัสสาวะที่เตรียมมาสาดหน้าถูกเจ้าพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับจำนวน ๕๐๐ บาท ฐานใช้กำลังทำร้ายร่างกายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ โทษตัดเงินเดือน

- กรณีได้โต้เถียงวิวาทกันเรื่องบ้านพักครูกับครู (หญิง) ซึ่งเป็นครูโรงเรียนเดียวกัน โดยเกิดบันดาลโทษขว้างสมุดใส่หน้าและชกที่หน้าครู (หญิง) ๑ ครั้ง จนมีอาการฟกช้ำ โทษตัดเงินเดือน

- กรณีกล่าวคำไม่สุภาพในที่ประชุมตอนหนึ่งว่า “ถ้ากูไม่มีวิญญาณครู มึงก็ไม่มีวิญญาณครู ถ้ากูเหี้ยมึงก็เหี้ย” กรณีเนื่องมาจากข้าราชการครูอีกคนหนึ่ง ขอให้ชี้แจงกรณีไม่เข้าสอนแทนตน ซึ่งลาป่วย โทษภาคทัณฑ์

- ข้าราชการครู ๔ ราย กล่าวทางเครื่องขยายเสียงชักชวนให้เพื่อนครูมาชุมนุมหน้าเสาธง เพื่อขับไล่อาจารย์ใหญ่ ทำคำร้องถึงจังหวัดเพื่อขอให้ย้ายครูใหญ่ภายใน ๒๔ ชั่วโมง โทษตัดเงินเดือน

- ครูสตรีทำร้ายร่างกายกันโดยเอาหมามุ่ยใส่ สาเหตุจากต่างฝ่ายต่างนำเรื่องส่วนตนของตนไปเล่าให้ผู้อื่นฟังจนถูกตำรวจเปรียบเทียบปรับ ๑๐๐ บาท โทษตัดเงินเดือน

- น้อยใจเนื่องจากไม่ได้รับการพิจารณาขอเลื่อนขั้นเงินเดือน ๒ ขั้น จึงพูดต่อหน้าผู้บังคับบัญชาว่า “ครูใหญ่ก็รู้อยู่แล้วที่ไม่สอน ครูใหญ่น่าจะให้เนื้อหมากินสักชิ้น” และพูดในที่ประชุมว่า “ปีนี้ผมขอ ๒ ขั้นสักครั้ง ถ้าใครขัดข้องให้แสดงเหตุผลในที่ประชุม เพราะทำงานมา ๒๐ ปีเศษ ไม่เคยได้ ๒ ขั้นเลย” โทษตัดเงินเดือน

- สบประมาทผู้ว่าราชการจังหวัดว่า “ผู้ว่าราชการจังหวัดประชุมครูทีไร ก็กล่าวว่าเป็นครูและเรียนจบที่บ้านสมเด็จทุกที สงสัยว่าผู้ว่าคงจะจบโรงพยาบาลบ้านสมเด็จเป็นแน่ จึงบ้าเครื่องแบบนัก”และรองผู้ว่าราชการจังหวัดได้ ๒ ขั้น ในระยะเวลา ๑๔ ปี โดยใช้อุปกรณ์ดังต่อไปนี้หรือเปล่า ๑. ลิ้นกระดาษทราย ๒. น้ำลายโรยน้ำตาล โทษตัดเงินเดือน

- กรณีไม่สุภาพกับพระภิกษุเจ้าคณะอำเภอ ซึ่งไปอบรมศีลธรรมแก่ครูนักเรียนตามคำสั่งแม่กองธรรมกรมการศาสนา โดยพูดจาทำนองดูหมิ่น เหยียดหยาม ขับไล่หาว่าเป็นพระปลอม หลอกลวงเบียดเบียนประชาชน เบียดเบียนโรงเรียน และขอดูใบสุทธิ เมื่อพระภิกษุนำใบสุทธิให้ดู ข้าราชการครูผู้นั้นจึงให้เทศน์ และตนไม่ยอมอยู่ฟังเทศน์ โดยไปทำงานที่อื่น โทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น

- การใช้วาจาไม่สุภาพไม่เหมาะสมกับผู้ปกครองนักเรียนที่มาขอทราบเหตุผลที่บุตรของตนถูกลงโทษ โทษตัดเงินเดือน

- พูดสัปดน สองแง่สองง่าม และพูดเรื่องส่วนตัวในขณะสอนเป็นประจำ โทษตัดเงินเดือน

- พูดมึง กู กับนักเรียน เรียกชื่อพ่อแม่เป็นชื่อนักเรียน โทษภาคทัณฑ์

- ด่านักเรียนว่าพ่อแม่ไม่สั่งสอน หรือพ่อแม่สั่งสอนให้ทำอย่างนี้ โทษตัดเงินเดือน

มาตรา ๘๘ วรรคสอง การกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

“**ดูหมิ่น**” หมายความว่า การแสดงออกทางกิริยาหรือวาจาหรือเขียนเป็นหนังสือหรือภาพอันเป็นการสบประมาทหรือดูถูกผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งทำให้เขาเสียหาย

“**เหยียดหยาม**” หมายความว่า การกล่าวถ้อยคำหรือการแสดงกิริยาอาการดูถูกหรือรังเกียจ

“**กดขี่**” หมายความว่า ข่มให้อยู่ในอำนาจของตน ใช้อำนาจบังคับเอา แสดงอำนาจเอา

“**ข่มเหง**” หมายถึง ใช้กำลังรังแก

การที่จะพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นความผิดกรณีดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนนั้น มีแนวทางวินิจฉัย คือ

๑. ผู้กระทำการกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนนั้น ต้องกระทำโดยแสดงออกว่าตนเป็นข้าราชการ

๒. ผู้ถูกกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหง ต้องอยู่ในฐานะผู้เรียนหรือประชาชน คือ มีฐานะเป็นพลเมืองของประเทศไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับข้าราชการในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนผู้เรียนและประชาชนเป็นผู้อยู่ในปกครองของรัฐและรับบริการจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๓. ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาหรือจงใจที่จะกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนโดยตรง

การกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนนั้น มีผลเสียกระทบถึงภาพพจน์ส่วนรวมของทางราชการ ทำให้ผู้เรียนหรือประชาชนเกิดความรู้สึกรังเกียจหรือชิงชังบรรดาข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งหลาย หรือรังเกียจ ชิงชังรัฐบาลหรือทางราชการเป็นส่วนรวม จึงจะเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

กรณีตัวอย่าง

- กลั่นแกล้งไม่นำเรื่องเบิกเงินงวดค่าก่อสร้าง หรือแกล้งเบิกล่าช้าเพราะต้องการหักเปอร์เซ็นต์ โทษปลดออก

- ดูหมิ่น เหยียดหยาม ผู้เรียนว่าโง่เป็นควาย โง่ทั้งตระกูล โทษปลดออก

- รับประทานอาหารแล้วไม่จ่ายเงิน เมื่อเจ้าของร้านมาฟ้องผู้อำนวยการ เกิดความโมโหกระชากคอเสื้อแล้วต่อยหน้า ๒-๓ ที โทษปลดออก

มาตรา ๘๙ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กลั่นแกล้ง กล่าวหาหรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความจริง

การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

กรณีตัวอย่าง

- ร้องเรียนไปยังกรมฯ ว่าครูผู้หนึ่งเป็นชู้กับภรรยาของผู้อื่น ทั้งที่รู้ว่าไม่เป็นความจริง โทษตัดเงินเดือน

- นำเรื่องที่ไม่เป็นความจริงไปบอกหนังสือพิมพ์ทำให้เพื่อนครูที่ตกเป็นข่าวได้รับความเสื่อมเสีย โทษตัดเงินเดือน

- แอบอ้างชื่อผู้อื่นทำหนังสือร้องเรียนกล่าวหาอาจารย์ใหญ่เกี่ยวกับการบริหาร โทษภาคทัณฑ์

มาตรา ๙๐ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยมีความมุ่งหมายจะให้เป็นการซื้อขายหรือให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐานะใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการให้หรือได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบหรือเสื่อมเสียความเที่ยงธรรม เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(วินัยลูกจ้างประจำกำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ ๔๓)

กรณีตัวอย่าง

- กรณีได้ลงชื่อรับรองตามสัญญาที่พี่ชายซึ่งเป็นตัวแทนจัดหาคนไปทำงานต่างประเทศแถบตะวันออกกลาง ได้ทำสัญญารับเงินกับบุคคลภายนอก ต่อมาบุคคลภายนอกขอเลิกสัญญาและขอเงินคืน ทางบริษัทไม่ยอมคืนให้ จึงไปทวงถามจากข้าราชการครูผู้นั้นและพี่ชาย เพื่อขอให้ช่วยติดต่อเรื่องการคืนเงิน ยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน โทษภาคทัณฑ์

- กรณีเขียนจดหมายถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดหนึ่งให้ช่วยย้ายภรรยาไปยังอีกจังหวัดหนึ่ง และเสนอให้เงินแก่ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท โดยอ้างว่ากระทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นการกระทำความผิดฐานกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน และฐานกระทำการอันได้ชื่อว่าประพฤติชั่ว อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน โทษภาคทัณฑ์

มาตรา ๙๑ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือนำเอาผลงานทางวิชาการของผู้อื่น หรือจ้าง วาน ใช้ผู้อื่น ทำผลงานทางวิชาการ เพื่อไปใช้ในการเสนอขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะ หรือการให้ได้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น การฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ร่วมดำเนินการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือรับจัดทำผลงานทางวิชาการ ไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา ๙๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

(วินัยลูกจ้างประจำกำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ ๔๔)

กรณีตัวอย่าง

- กรณีเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัดแห่งหนึ่ง โดยลงทุนเป็นเงินเข้าหุ้นและเคยได้รับมอบอำนาจจากหุ้นส่วนผู้จัดการให้ไปดำเนินกิจการให้แก่ห้างหลายครั้ง พฤติการณ์เป็นการกระทำผิดวินัยฐานดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกรรมการผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนจำกัด โทษตัดเงินเดือน

มาตรา ๙๓ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ และในการปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน โดยต้องไม่อาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตน แสดงการฝักใฝ่ ส่งเสริม เกื้อกูล สนับสนุนบุคคล กลุ่มบุคคล หรือพรรคการเมืองใด

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการทุจริตโดยการซื้อสิทธิหรือขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกรับสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งอื่นที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งจะต้องไม่ให้การส่งเสริม สนับสนุน หรือชักจูงให้ผู้อื่นกระทำการในลักษณะเดียวกัน การดำเนินการที่ฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวนี้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(วินัยลูกจ้างประจำกำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ ๔๕)

มาตรา ๙๔ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาชื่อเสียงของตนและรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใด ๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เสพยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด เล่นการพนันเป็นอาจิณ หรือกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(วินัยลูกจ้างประจำกำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ ๔๖)

การพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการกระทำอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงนั้น ต้องพิจารณาถึงความประพฤติและความรู้สึกหรือเจตนาในการกระทำนั้นเป็นสำคัญ โดยพิจารณารายละเอียดข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไปว่ามีผลกระทบต่อเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งข้าราชการและความรู้สึกของวิญญูชนโดยทั่วไป หรือความรู้สึกของสังคมว่ารู้สึกรังเกียจต่อการกระทำนั้น ๆ ว่าเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงหรือไม่

มาตรา ๙๔ วรรคสอง การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุก

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๓๒/๒๕๔๙

ผู้ฟ้องคดีเป็นพนักงานเทศบาลถูกลงโทษปลดออกจากราชการฐานกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง กรณีต้องหาคดีอาญาฐานพกพาอาวุธปืนไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาต และฐานร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งลงโทษดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากคดีอาญาฐานพกพาอาวุธปืนฯ หรือฐานร่วมกันฆ่าผู้อื่น ล้วนแต่เป็นเรื่องส่วนตัวไม่เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ เพราะการกระทำอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ จะต้องเป็นกรณีที่ข้าราชการกระทำผิดวินัยในตำแหน่งหน้าที่ราชการเท่านั้น จึงขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งลงโทษดังกล่าว

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ข้าราชการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใด ๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วนั้น ไม่ว่าจะได้กระทำในตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือในฐานะส่วนตัว ย่อมจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนทั้งสิ้น เมื่อผู้ฟ้องคดีถูกดำเนินการทางวินัยอันสืบเนื่องมาจากตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาข้อหาพยายามฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และศาลได้ประทับรับฟ้อง แสดงให้เห็นว่าพฤติการณ์และการกระทำของผู้ฟ้องคดีมีมูลตามที่ถูกกล่าวหา ประกอบกับผู้ฟ้องคดีเคยกระทำความผิดตามระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนฯ และถูกลงโทษทางอาญาเกี่ยวกับความผิดดังกล่าวมาแล้วหลายครั้ง แต่ก็ยังกระทำความผิดในเรื่องดังกล่าวอีก รวมทั้งยังถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงกรณีถูกกล่าวหาเรียกรับเงินจากผู้ประกอบการ แสดงถึงพฤติกรรมของผู้ฟ้องคดีที่ไม่เคารพกฎหมายและไม่ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม นำมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของตนและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บริการประชาชน พฤติการณ์และการกระทำของผู้ฟ้องคดี แม้จะมีมูลกรณีมาจากเรื่องส่วนตัว แต่ก็มีลักษณะเป็นการกระทำอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ศาลพิพากษายกฟ้อง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๖๓/๒๕๔๙

ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการตำรวจได้ให้การในชั้นสอบสวนคดีอาญาต่อพนักงานสอบสวนยืนยันว่าเห็นเหตุการณ์ขณะที่ผู้ต้องหาได้ใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายจนถึงแก่ความตาย แต่ต่อมาได้เข้าเบิกความต่อศาล กลับคำให้การว่าผู้ฟ้องคดีไม่ได้ไปในที่เกิดเหตุและไม่ได้เห็นเหตุการณ์แต่อย่างใด โดยอ้างว่าเหตุที่ได้ให้การกับพนักงานสอบสวนในชั้นแรก เพราะพนักงานสอบสวนข่มขู่บังคับให้ให้การดังกล่าว หากผู้ฟ้องคดีไม่ให้การดังกล่าว ก็จะถูกดำเนินคดีอาญาและดำเนินการทางวินัย ซึ่งกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๘ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นประจักษ์พยานสำคัญแต่กลับเบิกความเท็จในคดีอุกฉกรรจ์ที่ข้าราชการตำรวจยิงข้าราชการตำรวจและประชาชนถึงแก่ความตายอย่างอุกอาจย่อมทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือในตัวของผู้ฟ้องคดีและยังมีผลกระทบไปถึงข้าราชการตำรวจโดยส่วนรวม การกระทำของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการกระทำที่เป็นการเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่อย่างร้ายแรง จึงมีคำสั่งลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ ผู้ฟ้องคดีจึงฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า การกระทำใดจะเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงต้องพิจารณาจากความรู้สึกของวิญญูชนโดยทั่วไป หรือความรู้สึกของสังคมว่ารู้สึกรังเกียจต่อการกระทำนั้นว่าเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงหรือไม่ ทั้งนี้ โดยพิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่ราชการหน้าที่ความรับผิดชอบ และความรู้สึกหรือเจตนาในการกระทำ การที่ผู้ฟ้องคดีให้การเท็จในชั้นสอบสวนตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างผู้ฟ้องคดีย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำได้ว่าคำให้การอันเป็นเท็จดังกล่าวอาจทำให้บุคคลอื่นต้องรับโทษทางอาญาอันเป็นคดีอุกฉกรรจ์โดยไม่มีความผิด โดยประสงค์ต่อผลเพื่อปกป้องตนเองให้ไม่ต้องรับโทษภัยต่าง ๆ ตามที่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่าถูกพนักงานสอบสวนข่มขู่ การกระทำของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของตนเองโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายและความเดือดร้อนเสียหายของบุคคลอื่น ทั้งที่ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้มีหน้าที่รักษากฎหมายอีกทั้ง การที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างว่าพนักงานสอบสวนข่มขู่ว่าหากไม่ให้การดังกล่าวพนักงานสอบสวนจะดำเนินคดีอาญาและดำเนินการทางวินัยกับผู้ฟ้องคดีอันอาจทำให้ผู้ฟ้องคดีต้องถูกออกจากราชการหรือติดคุกได้นั้น ถ้าหากเป็นจริงตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างก็เป็นการข่มขู่ว่าจะใช้อำนาจตามกฎหมาย ซึ่งหากผู้ฟ้องคดีไม่ได้กระทำความผิดจริง ผู้ฟ้องคดีย่อมสามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยหรือสู้คดีในชั้นศาลต่อไปได้ คำข่มขู่ดังกล่าวไม่ร้ายแรงถึงขนาดเป็นภัยที่อันตรายต่อชีวิตอันทำให้ผู้ฟ้องคดีจะต้องปฏิบัติตามคำข่มขู่ในขณะนั้น ดังนั้น การที่ผู้ฟ้องคดียอมให้การเท็จต่อพนักงานสอบสวนตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างจึงถือว่าผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ไม่รักษาชื่อเสียงและไม่รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ซึ่งความรู้สึกของวิญญูชนโดยทั่วไปย่อมรู้สึกรังเกียจต่อการกระทำนี้ว่าเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง จึงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือหากจะฟังข้อเท็จจริงตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีกล่าวอ้างว่า คำให้การของผู้ฟ้องคดีที่ให้การต่อพนักงานสอบสวนเป็นจริงโดยคำให้การของผู้ฟ้องคดีต่อศาลและคำให้การของผู้ฟ้องคดีต่อพนักงานอัยการเป็นเท็จ การกระทำของผู้ฟ้องคดีซึ่งกลับคำให้การดังกล่าว ย่อมเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ย่อมเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงเช่นกัน คำสั่งลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการจึงชอบด้วยกฎหมาย ศาลพิพากษายกฟ้อง

แม้ศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก แต่ถ้าเป็นกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ เช่น ขับรถยนต์ชนคนตายโดยประมาทหรือทำปืนลั่นถูกคนตายโดยประมาท และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก กรณีเป็นข้อยกเว้นไม่ถือว่าเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง

สำนักงาน ก.พ. ได้มีหนังสือแจ้งแนวปฏิบัติกรณีข้าราชการกระทำผิดวินัยและถูกสั่งลงโทษทำทัณฑ์บน เป็นหนังสือว่ากล่าวตักเตือน หรือยุติเรื่อง และแม้จะมีกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินออกมาใช้บังคับ ทำให้บุคคลดังกล่าวได้รับการล้างมลทินแล้วก็ตาม แต่เมื่อบุคคลดังกล่าวถูกศาลพิพากษาจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในภายหลัง แม้จะเป็นเรื่องเดียวกันก็ตาม ก็สามารถลงโทษทางวินัยฐานกระทำผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกได้ ไม่เป็นการลงโทษทางวินัยซ้ำ เพราะเป็นความผิดคนละฐานกับความผิดที่ถูกดำเนินการทางวินัย ซึ่งได้รับการล้างมลทินแล้ว ดังนั้น ความผิดฐานกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ภายหลังนี้จึงไม่ได้รับการล้างมลทินแต่อย่างใด สำหรับความผิด ตามมาตรา ๙๔ วรรคสอง ที่เคยมีปรากฏมีตัวอย่างดังนี้

- ทะเลาะกับภรรยา จึงออกจากบ้านไปหาเพื่อน โดยขับรถจักรยานยนต์ของผู้อื่นที่ไม่ได้ล็อคกุญแจไป ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับดำเนินคดีฐานลักทรัพย์เวลากลางคืน ศาลมีคำพิพากษาให้จำคุก ๒ ปี โดยไม่รอการลงอาญา โทษไล่ออกจากราชการ

- ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ๓ เดือน ฐานลักทรัพย์เวลากลางคืนโดยใช้อาวุธปืน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๕ โทษไล่ออกจากราชการ

- ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ๓ เดือน ฐานยักยอกทรัพย์สิน โทษไล่ออกจากราชการ

- ร่วมกับพวกปล้นทรัพย์ ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ๓ ปี โทษไล่ออกจากราชการ

- ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ๑๐ ปี ฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา โทษไล่ออกจากราชการ

- ทะเลาะวิวาทกับภรรยาแล้วใช้มีดแทงภรรยาและบุตรถึงแก่ความตาย ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ๘ ปี โทษไล่ออกจากราชการ

- สั่งจ่ายเช็ค ธนาคารกรุงไทย จำกัด เงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท โดยมีเจตนาไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค ถูกฟ้องคดีอาญาศาลพิพากษาให้จำคุก ๔ เดือน จำเลยให้การรับสารภาพลดโทษกึ่งหนึ่ง คงให้จำคุก ๒ เดือน โทษปลดออก

- พรากผู้เยาว์อายุ ๑๖ ปี นักเรียนชั้น ม.ศ.๓ ไปเพื่ออนาจารและได้กระทำการข่มขืนชำเราจนสำเร็จความใคร่โดยผู้เสียหายไม่ยินยอม ศาลพิพากษาจำคุก ๔ เดือน คดีถึงที่สุด โทษไล่ออกจากราชการ

- ขโมยปั๊มน้ำมัน ตำรวจจับกุมได้ศาลพิพากษาจำคุก ๔ เดือน คดีถึงที่สุด โทษปลดออกจากราชการ

- อยู่เวรแล้วงัดตู้นิรภัยแต่ไม่สำเร็จ จึงเคลื่อนย้ายตู้ลงมาข้างล่างเตรียมขนย้าย แต่ถูกจับกุมก่อน ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ๖ ปี โทษปลดออกจากราชการ

- ใช้วัตถุระเบิดจับปลาในลำน้ำ ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ๖ เดือน โทษไล่ออกจากราชการ

- ปลอมสลากกินแบ่งรัฐบาล ศาลพิพากษาให้จำคุก ๓ เดือน โทษไล่ออก

- ขโมยเงินนักเรียน โทษปลดออก

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๒๒/๒๕๕๒

ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการตำรวจกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณียิงปืนโดยใช่เหตุในเมือง หมู่บ้าน หรือที่ชุมชนและทำให้ผู้อื่นตกใจกลัว พฤติการณ์การกระทำจึงเป็นความผิดฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕

สำหรับการกระทำความผิดอาญาและศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษปรับคดีอาญาหรือถูกลงโทษจำคุก แต่ศาลให้รอการลงโทษไว้ เป็นความผิดฐานประพฤติชั่ว ตามมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ปรากฏกรณีตัวอย่างดังนี้

- กรณีใช้หมัดต่อยดั้งจมูกนักเรียนขณะที่สอนวิชาพลศึกษา จนเลือดกำเดาออก เนื่องจากนักเรียนได้โยนกระเป๋าไปติดห่วงบาสเกตบอล และไม่ได้ช่วยเหลือปฐมพยาบาลตามหน้าที่ครูที่ดีแต่อย่างใด โทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น

- กรณีบุกรุกและทำลายประตูบ้านพักของเพื่อนข้าราชการครูในยามวิกาล สาเหตุเนื่องมาจากภริยาเพื่อนข้าราชการครูด่า ผลการดำเนินคดีอาญาถึงที่สุดโดยคู่กรณีตกลงไม่ติดใจเอาความกันโทษลดขั้นเงินเดือน

- กรณีถูกนักการภารโรงด่าท้าทาย จึงเกิดโทสจริตเข้าต่อสู้ทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน จนเป็นเหตุให้นักการภารโรงถูกเตะสลบและปากบวม จึงถูกดำเนินคดีอาญาให้การรับสารภาพ ศาลพิพากษาปรับ ๑,๕๐๐ บาท คดีถึงที่สุด โทษตัดเงินเดือน

- กรณีทำร้ายร่างกายครูสตรีโดยเอาหมามุ่ยใส่ จนถูกเปรียบเทียบปรับ ๑๐๐ บาท โทษตัดเงินเดือน

ความผิดฐานประพฤติชั่ว กรณีเสพสุรา

- กรณีดื่มสุรามีอาการมึนเมามาปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยเข้าไปในชั้น ป.๔ พูดจาเสียงดัง ใช้ไม้ตีนักเรียน เด็กนักเรียนกลัว และล้มโต๊ะนักเรียน ทำให้นักเรียนพากันวิ่งหนีออกจากอาคารเรียน ผู้ใหญ่บ้านมาห้ามก็ไม่ฟัง โทษลดขั้นเงินเดือน

- กรณีได้รับคำสั่งให้เข้ารับการอบรมครูและต้องแต่งเครื่องแบบในวันเปิดอบรมด้วย แต่ไม่แต่งเครื่องแบบไปเข้ารับการอบรม และในการอบรมภาคบ่ายได้เมาสุราเข้ามาอบรมไม่ทันกำหนดประมาณ ๓๐ นาที เมื่อเข้ามาได้ฟุบหลับอยู่ที่โต๊ะอบรม ต่อมาได้แอบไปนอนหลับที่ห้องข้างเคียงโดยไม่ได้สวมเสื้อ โทษลดขั้นเงินเดือน

- เมาสุราแล้วด่าท้าทายผู้บังคับบัญชา โทษตัดเงินเดือน

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๔๙๖ แจ้งตามหนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว ๒๐๘/๒๔๙๖ ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๔๙๖ กำหนดแนวทางในการลงโทษทางวินัยกรณีเสพสุราในขณะปฏิบัติหน้าที่ หรือเมาสุราเสียราชการ หรือเมาสุราในที่ชุมชนเกิดเรื่องเสียหายหรือเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ อาจถูกลงโทษสถานหนักถึงให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

- เมาสุราแล้วนอนฟุบอยู่ที่หน้าว่าการอำเภอไม่สามารถสอนหนังสือได้ โทษปลดออก

- ลงเวลาทำงานแล้วแอบไปดื่มสุราที่ร้านข้างโรงเรียน นำสุรามาดื่มที่โต๊ะทำงาน และที่ห้องพยาบาลของโรงเรียนในเวลาราชการ โทษปลดออก

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๘๕/๒๕๕๒

ข้าราชการครูของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเมาสุราอาละวาดส่งเสียงดัง ทุบเคาะประตูห้องพักของข้าราชการครูอื่น และทำลายทรัพย์สินภายในอาคารแฟลตพักครูหน้าห้องพักบริเวณชั้นที่ ๓ และชั้นที่ ๔ เป็นการกระทำผิดวินัย ฐานไม่รักษาชื่อเสียงของตนและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย เป็นความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาจึงสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนตามควรแก่กรณีได้

ความผิดฐานประพฤติชั่วกรณีชู้สาว

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๔๐/๒๕๔๙ การกระทำอื่นใดที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง จะต้องพิจารณาถึงเกียรติของข้าราชการผู้นั้นและความรู้สึกของสังคมที่มีต่อการกระทำของผู้นั้น ประกอบกับเจตนาในการกระทำโดยคำนึงถึงพฤติการณ์ของผู้นั้นว่าได้กระทำการอันทำให้ราชการได้รับความเสียหายต่อภาพพจน์ชื่อเสียงหรือไม่ การที่ข้าราชการมีพฤติการณ์และการกระทำอันเชื่อได้ว่าเป็นชู้กับภรรยาของผู้อื่น ถือว่ากระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง การสั่งลงโทษไล่ข้าราชการดังกล่าวออกจากราชการ จึงเป็นการใช้ดุลพินิจโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

กรณีตัวอย่าง

- ครูชายกับครูหญิงมีความสัมพันธ์ต่อกันทั้ง ๆ ที่แต่ละฝ่ายมีคู่สมรสอยู่แล้ว โทษไล่ออก
- ครูชายมีความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงที่เป็นภรรยาผู้อื่น แม้หญิงจะเป็นฝ่ายยั่วยวนและมีความประพฤติไม่ดี ชอบมีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายอื่นเสมอ ๆ ก็ถือว่าเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง โทษปลดออก
- ครูสตรีมีคู่สมรสอยู่แล้ว แอบไปมีความสัมพันธ์กับชายอื่นถึงขั้นได้เสียกัน แม้ชายผู้นั้นจะยังไม่มีคู่สมรส ก็เป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง โทษปลดออก
- ครูชายมีคู่สมรสอยู่แล้ว แอบไปมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นถึงขั้นได้เสียกันทำให้ครอบครัวได้รับความเดือดร้อน แม้หญิงนั้น จะยังไม่มีคู่สมรส ก็เป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง โทษปลดออก
- ครูชายจดทะเบียนสมรสซ้อนและไม่รับผิดชอบครอบครัว โทษปลดออก
- ครูสตรีจดทะเบียนสมรสกับชายทั้ง ๆ ที่รู้ว่าชายนั้นมีภรรยาและจดทะเบียนสมรสแล้ว โทษปลดออก
- ครูชายมีบุตร ภรรยาอยู่แล้ว ไปหลอกลวงหญิงอื่นว่ายังเป็นโสด อยากแต่งานด้วย ผู้หญิงหลงเชื่อยอมมีความสัมพันธ์ทางเพศด้วย พอคลอดบุตรครูชายทอดทิ้ง โทษปลดออก
- ครูชายเขียนจดหมายถึงภรรยาผู้อื่นในลักษณะชู้สาว โทษตัดเงินเดือน
- กรณีจงใจไม่เข้าพิธีมงคลสมรสตามวันกำหนด แต่ได้พาหญิงอื่นไปพักค้างคืนที่บ้านพักครู โทษลดขั้นเงินเดือน
- กรณีจดทะเบียนหย่ากันและยังลักลอบหลับนอนด้วยกันจนฝ่ายหญิงตั้งครรภ์และคลอดบุตร ฝ่ายชายไม่รับผิดชอบ สาเหตุของการจดทะเบียนหย่าเกิดจากฝ่ายชายขอร้องให้ฝ่ายหญิงจดทะเบียนหย่าให้

เพื่อแก้ปัญหาทางด้านญาติของฝ่ายชาย และสัญญาว่าเมื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ แล้ว จะจดทะเบียนสมรสให้ภายหลังจากสอบสวนวินัยเสร็จ ทั้งสองฝ่ายได้จดทะเบียนสมรสใหม่ โทษลดขั้นเงินเดือน

ความผิดฐานประพฤติชั่วกรณีทุจริตเบิกเงินค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะเดินทางเท็จ

สำนักงาน ก.พ. ได้มีหนังสือ ที่ สร ๐๙๐๕/ว ๖ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๑๑ กำหนดแนวทางในการพิจารณาโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัย**กรณีทุจริตเบิกเงินค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะเดินทางและเงินอื่น ๆ ในทำนองเดียวกันเป็นเท็จว่า ควรพิจารณาลงโทษสถานหนักทำนองเดียวกันกับการทุจริต**ต่อหน้าที่ราชการ

- ทุจริตเบิกเงินค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พัก ค่าพาหนะในการเดินทางไปราชการ โทษไล่ออก
- ทุจริตในการเบิกค่าเช่าบ้าน โทษไล่ออก
- ทุจริตในการเบิกค่ารักษาพยาบาล โทษไล่ออก

ความผิดฐานประพฤติชั่วกรณีปลอมลายมือชื่อข้าราชการด้วยการหาผลประโยชน์

คณะรัฐมนตรีได้มีมติตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๓/ว ๒๒ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ วางแนวการลงโทษไว้ว่า **การปลอมลายมือชื่อข้าราชการด้วยการหาผลประโยชน์ให้ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง** และให้ลงโทษอย่างต่ำให้ออกจากราชการ (ปัจจุบันไม่มีโทษให้ออกจึงต้องลงโทษปลดออก) และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๙๗ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ แจ้งว่าคณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดให้ส่วนราชการ และคณะกรรมการ ข้าราชการตามกฎหมายต่าง ๆ ถือปฏิบัติว่า “ในกรณีข้าราชการกระทำผิดวินัยโดยปลอมลายมือชื่อของผู้อื่นไปหาประโยชน์ให้ถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและลงโทษอย่างน้อยปลดออกจากราชการ”

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๕๔/๒๕๕๑

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ เป็นบทบัญญัติมุ่งควบคุมความประพฤติของข้าราชการให้อยู่ในแนวทางที่ดี ซึ่งเรื่องการประพฤติชั่วเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาถึงความประพฤติและความรู้สึกของข้าราชการที่จะต้องพิจารณารายละเอียดข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไปว่ามีผลกระทบต่อเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งข้าราชการ ความรู้สึกของสังคมหรือไม่ และหากกระทบมากก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการครูเป็นปูชนียะบุคคล เป็นพ่อพิมพ์ของชาติ มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้อบรมลูกศิษย์ให้เป็นคนดี

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๙๘ ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสียโดยไม่กระทำการใด ๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือให้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

แต่กลับมีพฤติการณ์มีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับภรรยาของบุคคลอื่น ย่อมก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการและความรู้สึกของสังคม เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ส่วนกรณีปลอมแปลงลายมือชื่อผู้ค้ำประกันในการกู้เงินสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น ย่อมทำให้ผู้ที่ถูกปลอมลายมือชื่อและสหกรณ์ออมทรัพย์เสียหาย จึงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเช่นกัน การที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ จึงเป็นการใช้ดุลพินิจโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลพิพากษายกฟ้อง

กรณีตัวอย่าง

- นาย ก. ข้าราชการครู ตำแหน่งผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ปลอมสำเนาบัตรข้าราชการโดยนำบัตรข้าราชการผู้อื่นไปถ่ายเอกสาร แล้วนำรูปตนเองปิดแทน นำสำเนาบัตรข้าราชการปลอมไปยื่นต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ขอกู้เงิน และยังปลอมลายมือชื่อเพื่อนข้าราชการครูในโรงเรียนเดียวกันอีกหลายคนในการขอกู้เงินฉุกเฉินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ถูกดำเนินคดีอาญาได้ ให้การรับสารภาพ โดยจะคืนเงินดังกล่าวแต่ไม่สามรถหาเงินมาคืนได้ โทษไล่ออกจากราชการ รายที่ ๑-๐๐๗/๒๕๔๘

- นาย ก. ข้าราชการครู ตำแหน่งอาจารย์ ๒ ได้ปลอมลายมือชื่อเพื่อนข้าราชการครูและลูกจ้างในโรงเรียนแห่งเดียวกัน จำนวน ๗ ราย ในเอกสารคำขอและหนังสือกู้เงินเพื่อเหตุฉุกเฉินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ประจำเดือนมกราคม ๒๕๓๔ เป็นเงินจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท นาย ก. ให้การรับสารภาพ ลงโทษปลดออกจากราชการ

- ข้าราชการครูได้รับเลือกให้เป็นกรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์ครูจังหวัดแห่งหนึ่งรับเงินที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครู เพื่อนำมาแจกจ่ายให้กับผู้ที่ได้รับอนุมัติให้กู้ แล้วไม่นำมาจ่ายให้สมาชิกหรือจ่ายให้ไม่ครบตามจำนวนและปลอมลายมือชื่อของสมาชิกผู้กู้เงินประเภทฉุกเฉินโทษปลดออกจากราชการ

- ปลอมลายมือชื่อผู้อื่นกู้เงินสหกรณ์ไปโดยทุจริต เป็นเงินจำนวน ๗๖๑,๐๐๐ บาท แต่ได้ยอมชำระหนี้บางส่วนแล้ว ยังค้างชำระอีกจำนวน ๕๙๖,๐๐๐ บาท โทษไล่ออก

ความผิดฐานปลอมแปลงเอกสารกรณีอื่น ๆ เช่น

- ร่วมกับเสมียนตราอำเภอปลอมแปลงลายมือชื่อกรรมการรับเงินเดือนและเงินอื่นของทางราชการในเช็ค ๒ ฉบับ และนำไปใช้เบิกเงินจากธนาคารและยักยอกเงินของทางราชการไป ศาลพิพากษาให้ลงโทษคดีอาญาจำคุก ๑๐ ปี คดีถึงที่สุด ไล่ออก

- ปลอมแปลงลายมือชื่อกรรมการวัดเพื่อเบิกเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท ไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวตามคำขอร้องของเพื่อน จนถูกพนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาญา ศาลพิพากษาจำคุก ๑ ปี คดีถึงที่สุดไล่ออก

- ปลอมและใช้หนังสือรับรองเงินเดือนปลอมยื่นต่อศาลจังหวัด เพื่อขอให้ปล่อยชั่วคราวจำเลยในคดีอาญา ต่อมาจำเลยในคดีอาญาผิดนัดไม่ไปศาล ศาลจึงออกหมายจับและปรับนายประกันฐานผิดสัญญาประกัน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาศาลมีคำสั่งว่าเอกสารดังกล่าวปลอมเป็นการละเมิดอำนาจศาลให้จำคุก ๓ เดือน คดีอยู่ระหว่างอุทธรณ์ โทษปลดออก

ความผิดฐานประพฤติชั่วกรณีนำทรัพย์สินของทางราชการไปจำนำ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๗ กำหนดแนวทางลงโทษทางวินัยกรณีข้าราชการนำทรัพย์สินของทางราชการไปจำนำ หรือหาประโยชน์ในทำนองเดียวกันอย่างน้อยให้ลงโทษให้ออกจากราชการ (ปัจจุบันคือโทษปลดออกจากราชการ)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๔๐๖/๒๕๕๐

การที่ข้าราชการตำรวจนำอาวุธปืนพร้อมอุปกรณ์ซึ่งเป็นทรัพย์สินของทางราชการไปจำนำ เป็นการกระทำอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

- ครูดนตรีแอบเอาเครื่องดนตรีซึ่งอยู่ในความดูแลรักษาไปจำนำ โทษปลดออก

ความผิดฐานประพฤติชั่วกรณีเรียกรับเงินในการฝากเข้าเรียนและเข้าทำงาน

มติ ก.พ. แจ้งตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร ๑๐๐๖/ว ๑๕ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๖ กำหนดแนวทางลงโทษทางวินัยกรณีเรียกและรับเงินจากผู้สมัครสอบ โดยอ้างว่าจะช่วยเหลือให้สอบได้ เป็นความผิดฐานประพฤติชั่วร้ายแรง ให้ลงโทษระดับเดียวกับความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดงที่ อ.๓๗๗/๒๕๕๒

ผู้ฟ้องคดีถูกร้องเรียนว่าเรียกรับเงินจาก นายวิชิตฯ จำนวน ๒๑๖,๒๐๐ บาท โดยอ้างว่าสามารถฝากบุตรของนายวิชิตเข้าเรียนที่โรงเรียนเอกชนได้ ภายหลังบุตรของนายวิชิตก็ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนดังกล่าวได้ ผู้ฟ้องคดีไม่ยอมคืนเงินจนถูกดำเนินคดีอาญา และถูกกล่าวหาว่าเรียกรับเงินจากนางนารีรัตน์ฯ จำนวน ๔๖,๐๐๐ บาท โดยอ้างว่าสามารถฝากบุตรสาวของนางนารีรัตน์ฯ เข้าเรียนในโครงการ พสวท. แต่ดำเนินการไม่ได้และไม่ยอมคืนเงิน จึงถูกร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญาศาลชั้นต้นพิพากษาว่าผู้ฟ้องคดีมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ ลงโทษจำคุก ๒ ปี ให้คืนเงินจำนวน ๒๑๖,๒๐๐ บาท แก่ นายวิชิต โจทก์ร่วม ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ในชั้นศาลฎีกาผู้ฟ้องคดีได้ชดใช้เงินจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ให้แก่ นายวิชิต ผู้ร้องเรียน และสามีของผู้ฟ้องคดีได้ชดใช้เงินให้แก่นางนารีรัตน์ฯ เป็นเงิน ๔๒,๐๐๐ บาท ผู้ร้องเรียนกล่าวหาทั้งสองรายจึงถอนคำร้องทุกข์เชื่อได้ว่าผู้ฟ้องคดีมีพฤติการณ์ตามที่ถูกร้องเรียนกล่าวหาเป็นการกระทำอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง การที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ โดยให้มีผลย้อนหลังตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ฟ้องคดีเกษียณอายุราชการเป็นต้นไป จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว

- กรณีสับเปลี่ยนกระดาษคำตอบในการสอบวิชาความรู้ความสามารถทั่วไปในการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการครู โดยเปลี่ยนชื่อและเลขประจำตัวสอบที่หัวกระดาษซึ่งกันและกันขณะส่งข้อสอบ โทษปลดออกจากราชการ

- กรณีเรียกเก็บเงินจากผู้ปกครองนักเรียน เพื่อเป็นค่าวิ่งเต้นในการสอบเรียนทุน ป.ก.ศ. แต่ไม่มีผู้ปกครองคนใดชำระเงินให้ โทษลดขั้นเงินเดือน

ความผิดฐานประพฤติชั่วกรณีอื่น ๆ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๔๐๘/๒๕๕๐

ข้าราชการใช้อำนาจแฝงจากการเป็นข้าราชการที่ใกล้ชิดกับผู้บริหารระดับสูงของกระทรวง ร้องขอหรือสั่งการให้ข้าราชการในสังกัดปฏิบัติหน้าที่อันจะนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ โดยไม่นำพาถึงความเสียหายที่ทางราชการจะได้รับ พฤติกรรมดังกล่าวย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาชาย ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ซ่อมบอร์ดภายในโรงเรียน โดยให้นักการภารโรงยืมเงินสหกรณ์โรงเรียนมาทดรองจ่ายไปก่อน แต่เมื่อเบิกเงินจากทางโรงเรียนได้แล้ว ไม่ส่งคืนให้แก่สหกรณ์โรงเรียน แต่เนื่องจากเงินของสหกรณ์โรงเรียน มิใช่เงินของทางราชการ เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณีไม่รักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน โดยกระทำการอันได้ชื่อว่าประพฤติชั่ว การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษลดขั้นเงินเดือนหนึ่งขั้นนั้น เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว
(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในคราวประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๑)

- ลักลอบใช้สายไฟฟ้าเชื่อมต่อกระแสไฟฟ้าของโรงเรียนไปใช้กับบ้านพักของตนเอง โทษลดขั้นเงินเดือนหนึ่งขั้น

- เป็นนายหน้าจัดหาคนงานไปทำงานต่างประเทศ เรียกค่านายหน้าผู้ที่จะไปทำงานที่ประเทศบรูไน รายละ ๖๐,๐๐๐ บาท ได้เงินไปทั้งสิ้นจำนวน ๑,๑๐๕,๐๐๐ บาท แต่กลับส่งไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย และเรียกค่านายหน้าผู้ที่จะไปทำงานที่ประเทศสิงคโปร์ รายละ ๔๕,๐๐๐ บาท เมื่อไปถึงกลับไม่มีงานให้ทำ ผู้เสียหายต้องเดินทางกลับและขอเงินคืน แต่ไม่ยอมคืนให้ โทษไล่ออก

- แสดงตัวว่าเป็นบุคคลซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันตัวจำเลยในคดีลักทรัพย์ โดยลงชื่อในคำร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราว และลงชื่อเป็นผู้ค้ำประกันเจ้าหน้าที่ศาลตรวจบัตรประจำตัวแล้วปรากฏว่าไม่ใช่ผู้ค้ำประกัน มีความผิดฐานละเมิดศาล ศาลพิพากษาให้จำคุก ๒ เดือน โทษปลดออก

- ข้าราชการครูยื่นคำร้องขอหนังสือรับรองการเป็นข้าราชการโดยอ้างว่าจะนำไปทำบัตรเครดิตและกู้เงินเพื่อก่อสร้างที่อยู่อาศัย โรงเรียนออกหนังสือรับรองให้เพียง ๕ ฉบับ แต่กลับนำหนังสือรับรองดังกล่าวไปประกอบการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวบุคคลอื่นชั่วคราวในชั้นพิจารณาคดีของศาลจำนวน ๑๔ คดี โดยนำหนังสือรับรองไปแก้วันที่แล้วนำไปยื่นประกันตัว ศาลมีคำสั่งลงโทษในความผิดฐานละเมิดศาล ให้จำคุก ๓ เดือน และปรับ ๕๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๑ ปี โทษไล่ออกจากราชการ

- ข้าราชการครูชาย วิทยาลัยอาชีวศึกษา ซื้อบริการทางเพศกับหญิงผู้เยาว์ บิดามารดาของเด็กจึงร้องทุกข์ และถูกฟ้องคดีอาญาข้อหาพรากผู้เยาว์อายุกว่า ๑๕ ปี แต่ไม่เกิน ๑๘ ปี ไปเสียจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือผู้ดูแลไปเพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจาร โดยผู้เยาว์ยินยอมไปด้วย เป็นความผิดฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง โทษไล่ออกจากราชการเหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว
(อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๐)

- ข้าราชการครูหลอกลวง นาง ป. ว่า สามารถช่วยเหลือสามี นาง ป. ที่ถูกจับกุมในข้อหาครอบครองยาเสพติดให้หลุดพ้นคดี โดยเรียกรับเงินจำนวน ๗๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ แต่ศาลพิพากษาให้จำคุกสามี นาง ป. จึงจัดทำบันทึกตกลงชดใช้เงินคืนให้จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท แต่กลับไม่ยอมคืน เป็นความผิดฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง โทษปลดออกจากราชการเหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

(อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ในคราวประชุมครั้งที่ ๒๘/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๔๙)

- ข้าราชการครูเรียกรับเงินจากข้าราชการครูเพื่อเป็นค่าช่วยเหลือในการขอย้ายโดยรับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจำนวน ๒๕,๐๐๐ บาท เมื่อข้าราชการครูดังกล่าวไม่ได้ย้าย จึงคืนเงินให้จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นความผิดฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง การที่ผู้บังคับบัญชาลงโทษปลดออกจากราชการเหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

(อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๑/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๘)

- ข้าราชการครู ๕ ราย ได้ไปผู้ค้ำประกันตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาเพื่อขอให้ปล่อยตัวชั่วคราว ตามที่นายหน้าเสนอให้ค่าตอบแทนคนละ ๕,๐๐๐ บาท ต่อราย โดยใช้หนังสือรับรองการเป็นข้าราชการที่ทำปลอมขึ้น ต่อมาเมื่อได้รับหนังสือรับรองฉบับจริง จึงได้นำไปเปลี่ยนกับฉบับปลอมดังกล่าว ศาลมีคำสั่งลงโทษในความผิดฐานละเมิดศาลให้จำคุกคนละ ๑ เดือน และปรับคนละ ๕๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๑ ปี โทษลดขั้นเงินเดือนคนละ ๑ ขั้น ทั้ง ๕ ราย

- กู้ยืมเงินข้าราชการครูหลายรายแล้วไม่ชำระจนถูกเจ้าหนี้ฟ้องศาล เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ชำระหนี้ก็ยังไม่ชำระ ศาลจึงมีคำสั่งอายัดเงินสหกรณ์ออมทรัพย์ครูจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่เหลือยังไม่ยอมชดใช้แก่เจ้าหนี้ โทษตัดเงินเดือน ๕ % เป็นเวลา ๒ เดือน

- กรณีเป็นหนี้ผู้อื่นจากการซื้อเรือนไม้และได้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ไว้ เมื่อถึงกำหนดชำระไม่ยอมชำระและท้าทายเจ้าหนี้ให้ไปฟ้องศาล โทษตัดเงินเดือน

- กรณีสนับสนุนให้นักเรียนชุมนุมประท้วงและเดินขบวนมายังกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเรียกร้องให้ย้ายผู้อำนวยการโรงเรียน โทษตัดเงินเดือน

- กรณียืมเงินแม่ยาย จำนวน ๓,๐๐๐ บาท และสร้อยคอทองคำหนัก ๑ บาท เพื่อนำไปใช้หนี้และซื้อรถจักรยานยนต์แล้วไม่ชำระคืน ภายหลังตกลงผ่อนชำระคืนเดือนละ ๕๐๐ บาท แต่ใช้ให้เพียงเดือนเดียว โทษภาคทัณฑ์

มาตรา ๙๔ วรรคสาม ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เสพยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ผู้อื่น เสพยาเสพติด เล่นการพนันเป็นอาจิณ หรือกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ความผิดฐานประพฤติชั่ว

กรณีเสพยาเสพติด

- ถูกจับกุมที่บ้านพักพบยาเสพติด (ยาบ้า) จำนวน ๑,๔๐๐ เม็ด เงินสด ๑๐๐,๐๐๐ บาท ถูกตั้งข้อหามียาเสพติดประเภท ๑ (ยาบ้า) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน และชั้นสอบสวนทางวินัยให้การรับสารภาพ ตามข้อกล่าวหาโทษไล่ออก

- ถูกจับกุมข้อหามียาเสพติดประเภท ๑ ให้โทษประเภท ๑ (ยาบ้า) จำนวน ๑,๙๔๖ เม็ด ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ให้การรับสารภาพว่า ต้องการเงินมารักษาตัว เนื่องจากเป็นโรคกระดูกสันหลังเสื่อม ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก หากไม่รักษาจะมีอาคารปวดอย่างรุนแรงไม่สามารถลุกนั่งได้ ขณะต้องโทษอยู่ในเรือนจำต้องสวมใส่โครงเหล็กดัดลำตัวเอาไว้ตลอดเวลา ต่อมาศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำคุก ๑๒ ปี ๖ เดือน คดีถึงที่สุด โทษไล่ออก

- สูบเฮโรอิน โทษปลดออก

ความผิดฐานประพฤติชั่ว กรณีเล่นการพนันเป็นอาจิณ

มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการเล่นการพนัน การเล่นการพนันได้มีมติคณะรัฐมนตรีวางแนวทางการพิจารณาและลงโทษไว้ ตามหนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว ๒๐๘/๒๔๙๖ ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๔๙๖ และปรับปรุงตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๒๓ ลงวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ดังนี้

๑. การพนันประเภทที่กฎหมายห้ามขาด ถ้าข้าราชการผู้ใดเล่น ควรวางโทษถึงปลดออก หรือไล่ออกราชการ

๒. การพนันประเภทที่กฎหมายบัญญัติว่าจะเล่นได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางการ

ก. เล่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ถ้าผู้เล่นเป็นเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ปราบปรามโดยตรง หรือเป็นครู หรือเป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการวัฒนธรรม หรือเจ้าพนักงานอื่นใด ซึ่งมีข้อห้ามของกระทรวง ทบวง กรม วางไว้เป็นพิเศษ ให้พิจารณาลงโทษตามเกณฑ์ในข้อ ๑ ถ้าผู้เล่นเป็นข้าราชการอื่นให้พิจารณาลงโทษตามควรแก่กรณี

ข. เล่นโดยได้รับอนุญาตแล้ว ถ้าผู้เล่นเป็นเจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ปราบปรามโดยตรง หรือเป็นครู หรือเป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการวัฒนธรรม หรือเจ้าพนักงานอื่นใด ซึ่งมีข้อห้ามของกระทรวง ทบวง กรม วางไว้เป็นพิเศษ ให้พิจารณาลงโทษตามเกณฑ์ในข้อ ๑ ก็ได้ ถ้าผู้เล่นนั้นเป็นข้าราชอื่นจะผิดต่อเมื่อปรากฏว่าผู้นั้นหมกมุ่นต่อการพนันเป็นเหตุให้เสื่อมเสียแก่ราชการและให้พิจารณาลงโทษตามควรแก่กรณี”

พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๔ และมาตรา ๔ ทวิ แบ่งการพนันออกเป็นประเภทดังนี้

๑. บัญชี ก. ได้แก่

๑. หวย ก. ข. ๒. โปปั่น ๓. โปกำ ๔. ถั่ว ๕. แปดเก้า ๖. จับยี่กี ๗. ต่อแต้ม ๘. เบี้ยโบกหรือคู่คี่หรืออีโจ้ง ๙. ไพ่สามใบ ๑๐. ไม้สามอัน ๑๑. ช้างงา หรือป๊อก ๑๒. ไม้ดำ ไม้แดง หรือปลาดำปลาแดง หรืออีดำอีแดง ๑๓. อีโปงครอบ ๑๔. กำตัด ๑๕. ไม้หมุน หรือล้อหมุนทุก ๆ อย่าง ๑๖. หัวโตหรือทายภาพ ๑๗. การเล่นซึ่งมีการทรมานสัตว์ เช่น เอามีดหรือหนามผูก หรือวางยาเบื่อเมาให้สัตว์ชนหรือต่อสู้กัน หรือสุมไฟบนหลังเต่าให้วิ่งแข่งกัน หรือการเล่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการทรมานสัตว์ อันมีลักษณะคล้ายกับที่ว่ามานี้ ๑๘. บิลเลียดรู ตีผี ๑๙. โยนจิ่ม ๒๐. สี่เหงาลัก ๒๑. ขลุกขลิก ๒๒. น้ำเต้าทุก ๆ อย่าง ๒๓. ไฮโลว์ ๒๔. อีก้อย ๒๕. ปั่นแปะ ๒๖. อีโปงซัด ๒๗. บาการา ๒๘. สล๊อทแมชีน

๒. บัญชี ข. ได้แก่

๑. การเล่นต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งกัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ นอกจากที่กล่าวไว้ในหมายเลข ๑๗ แห่งบัญชี ก. ๒. วิ่งวัวคน ๓. ชกมวย มวยปล้ำ ๔. แข่งเรือพุ่ง แข่งเรือล้อ ๕. ชี้รูป ๖. โยนห่วง ๗. โยนสตางค์หรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่าง ๆ ๘. ตกเบ็ด ๙. จับสลากโดยวิธีใด ๆ ๑๐. ยิงเป้า

๑๑. ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือสิ่งใด ๆ ๑๒. เต๋าข้ามด่าน ๑๓. หมากแกว ๑๔. หมากหัวแดง ๑๕. ปิงโก ๑๖. สลากกินแบ่ง สลากกินรวบหรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง ๑๗. โตแต่ไลเซเตอร สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง ๑๘. สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง ๑๙. บุ๊กเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง ๒๐. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวีป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศสยาม แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น ๒๑. ไพ่นกกระจอก ไพ่ต่อแต้ม ไพ่ต่าง ๆ ๒๒. ดวด ๒๓. บิลเลียด ๒๔. ข้องอ้อย ๒๕. สะบ้าทอย ๒๖. สะบ้าชุด ๒๗. ฟุตบอลโต๊ะ ๒๘. เครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล พลังไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นโดยวิธีสัมผัส เลื่อน กด ดีด ดึง ยิง โยน โยก หมุน หรือวิธีอื่นใดซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ไม่ว่าจะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใด ๆ หรือไม่ก็ตาม

กรณีตัวอย่าง การเล่นการพนันบัญชี ก.

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหญิงถูกจับกุมฐานเล่นการพนันไพ่แปดเก้าเอาทรัพย์สินกันโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ได้รับสารภาพจนถึงชั้นศาลเพื่อให้คดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ตามมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณีไม่รักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน โดยกระทำการอันได้ชื่อว่าประพฤติชั่ว การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษปลดออกจากราชการยังไม่เหมาะสมกับกรณีความผิด จึงให้ลดโทษเป็นลดขั้นเงินเดือนหนึ่งขั้น

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒)

- ครูคนหนึ่งออกจากบ้านไปธุระ และกลับมาพบเพื่อนบ้านกำลังเล่นพนันโปปั่นจึงบอกให้เลิก ผู้เล่นขอเล่นต่ออีก ๒-๓ เกม พอดีตำรวจเข้าจับกุม การสอบสวนวินัยได้ความว่า ครูเจ้าของบ้านไม่ได้กระทำผิด แต่มีมลทินมัวหมองในกรณีถูกสอบสวน ให้ออกจากราชการ

- สมคบกับพวกเล่นไพ่คอยที่บ้านและถูกตำรวจจับดำเนินคดี ศาลพิพากษาลงโทษปรับ ให้ออกจากราชการโทษปลดออก

- ครูสตรีถูกจับกุมและส่งฟ้องศาลฐานเล่นการพนันไพ่ผสมสิบโดยไม่ได้รับอนุญาต ศาลพิพากษาปรับให้ออกจากราชการ โทษปลดออก

- เล่นการพนันกัดปลาโดยไม่ได้รับอนุญาต ศาลพิพากษาปรับ โทษปลดออก

- เล่นไฮโลว์ที่บ้านพักครู โทษปลดออก

- เดินทางไปธุระพบคนเล่นการพนันบนราวสะพานจึงเข้าไปดู พบคนเล่นไฮไลว์พอดี ตำรวจเข้าจับกุม พยานยืนยันว่าครูเข้าไปดู ไม่ได้เล่นโทษ ตัดเงินเดือน

- หมกมุ่นการพนันจะมีหนี้สินล้นพ้นตัวไม่สามารถชำระหนี้ได้ ต้องคอยหลบเจ้าหนี้ เป็นเหตุให้ขาดราชการ ต่อมาถูกจับศาลลงโทษปรับ โทษไล่ออก

กรณีตัวอย่าง การเล่นการพนันบัญชี ข.

- ครูสตรีไปยืมกรรไกรตัดผ้าที่บ้านเพื่อนบ้าน พบเขาเล่นการพนันไพ่ผ่องกันอยู่จึงเข้าไปในวงพอดีตำรวจเข้าจับกุม อัยการสั่งไม่ฟ้อง โทษภาคทัณฑ์

- กรณีเล่นไพ่รัมมี่กับเพื่อนในห้องพักครูโดยเล่นกันสนุก ๆ ระหว่างปิดภาคเรียน โดยไม่มีการเอาเงินกัน โทษตัดเงินเดือน

- กรณีถูกศาลพิพากษาว่า กระทำผิดฐานเล่นการพนันบิลเลียด พนันเอาทรัพย์สินกัน โดยไม่ได้รับอนุญาตให้การรับสารภาพจึงพิพากษาปรับ ๒๐๐ บาท คดีถึงที่สุด โทษตัดเงินเดือน

- กรณีขณะขับรถจักรยานยนต์มาโรงเรียน เห็นรถจักรยานยนต์จอดอยู่หลายคัน และเห็นคนเดินเข้ามาในป่าละเมาะ จึงจอดรถและเข้าไปดูพบกลุ่มคนหนึ่งกำลังเล่นไพ่และสูบกัญชา จึงยืนดูอยู่ข้างหลัง ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าจับกุม ด้วยความตกใจจึงวิ่งหนีไป ต่อมาเข้ามอบตัวสู้คดี อัยการสั่งไม่ฟ้อง โทษภาคทัณฑ์

มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการเล่นการพนันสลากกินรวบ

การเล่นการพนันสลากกินรวบนั้น กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหารได้มีหนังสือ ที่ นว๒๘๐/๒๔๙๘ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๔๙๘ เรื่อง การปราบปรามข้าราชการเล่นการพนันสลากกินรวมไว้ว่าควรจะพิจารณาลงโทษข้าราชการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นเจ้ามือ ผู้เดินขายหรือผู้เล่น ควรถูกลงโทษสถานหนัก หากพยานหลักฐานในทางคดีไม่พอฟ้อง แต่มีเหตุผลน่าเชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นเจ้ามือ ผู้เดินขาย หรือผู้เล่นก็ตาม ให้พิจารณาโทษแก่ข้าราชการผู้นั้นอย่างน้อยก็ต้องให้ออกจากราชการ (ปัจจุบันคือโทษปลดออก)

- ถูกจับกุมข้อหาเป็นเจ้ามือสลากกินรวม ผลทางคดีอัยการไม่สั่งฟ้อง กรรมการสอบสวนวินัยเห็นว่ามีมลทินมัวหมองเกี่ยวกับการเล่นการพนันสลากกินรวบ โทษปลดออกจากราชการ

- เป็นเจ้ามือสลากกินรวบ ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก โทษไล่ออกจากราชการ

ส่วนกรณีลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ นั้น การพิจารณาและลงโทษกรณีเล่นการพนันเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับข้าราชการโดยให้พิจารณาตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ แล้วแต่กรณี

ความผิดฐานประพฤติชั่ว กรณีกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการเรื่องครูชายกับนักเรียนหญิงไว้ พอสรุปได้ว่า กระทรวงศึกษาธิการรังเกียจและห้ามความประพฤติผิดประเวณีในระหว่างข้าราชการชายหญิงในกระทรวงศึกษาธิการ หรือครูกับนักเรียน เว้นไว้แต่ผู้เป็นโสดต่างตั้งใจเลี้ยงดูกันฐานสามีภรรยา และสู่ขอสมรสกันตามประเพณี โดยให้แจ้งให้ครูทราบว่าจะมีความผิดและเป็นครูต่อไปไม่ได้ ต้องออกจากหน้าที่ครูทันที

ความผิดฐานประพฤติชั่ว กรณีล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มิได้นิยามความหมายของคำว่า “ผู้เรียน” “นักศึกษา” และ “ล่วงละเมิดทางเพศไว้” จึงต้องพิจารณาความหมายจากบทกฎหมายอื่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ และคำอธิบายจากตำราอื่น ๆ ที่ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

“นักศึกษา” หมายถึง ผู้ที่มีความรู้สอบได้ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า ซึ่งเข้ารับการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

“ผู้เรียน” หมายถึง ผู้เข้ารับการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ/หรือการศึกษาตามอัธยาศัยในทุกระดับการศึกษา ทั้งที่เป็นการจัดการศึกษาโดยรัฐหรือโดยเอกชน ทั้งนี้ คำว่า ผู้เรียนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ปรากฏอยู่หลายมาตรา ซึ่งแต่ละมาตรามีเจตนารมณ์ที่แตกต่างกัน จึงต้องพิจารณาความหมายเป็นรายกรณีไป

“ล่วงละเมิดทางเพศ” หมายถึง การกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายเพื่อสนองความใคร่ของตนเองหรือผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ทั้งในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นความผิดอาญา เช่น การข่มขืน กระทำชำเรา การอนาจาร การเป็นธุระเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น หรือกรณีที่กฎหมายมิได้กำหนดไว้ ทั้งกรณีที่เป็นการกระทำทางกาย หรือทางวาจา หรือการกระทำที่มีผลกระทบกระเทือน หรือมีผลทางจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ผู้ถูกกระทำจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ส่วนการกระทำใดจะเป็นการล่วงละเมิดทางเพศหรือไม่ จะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ของการกระทำเป็นกรณีไป

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๐๔/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๑)

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูชายหลอกลวงเด็กนักเรียนหญิงอายุ ๑๓ ปี ๖ เดือน ว่า จะพาไปหามารดาที่ต่างจังหวัด แต่พาไปค้างคืนที่ต่าง ๆ หลายคืน และได้ข่มขืนกระทำชำเราเด็กนักเรียนหญิงจนสำเร็จความใคร่ แล้วจึงพาไปส่งบ้านมารดา ต่อมาถูกดำเนินคดีอาญา ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษฐานกระทำชำเราเด็กอายุไม่เกิน ๑๕ ปี จำคุก ๔ ปี ฐานพรากเด็กอายุไม่เกิน ๑๕ ปี ไปเสียจากบิดามารดาเพื่อการอนาจาร จำคุก ๕ ปี รวมจำคุก ๙ ปี กรณีเป็นการกระทำการอันได้ชื่อว่าประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามที่ผู้บังคับบัญชาสั่งเพิ่มโทษเป็นไล่ออกจากราชการ เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในคราวประชุมครั้งที ๒๐/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐)

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูชายมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับนักเรียนหญิงหลายราย ด้วยการใช้มือลูบแขนขาและจับอวัยวะเพศส่อไปในทางลวนลามอนาจาร เป็นเหตุให้ถูกฟ้องคดีอาญาฐานกระทำอนาจารเด็กนักเรียนหญิงซึ่งเป็นศิษย์ในความดูแล ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ๓๖ เดือน เป็นการกระทำการอันได้ชื่อว่าประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการ เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๑)

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาชาย ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พานักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เข้าโรงแรม กระทำการล่วงละเมิดทางเพศ เป็นการกระทำการอันได้ชื่อว่าประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการ เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในคราวประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๑)

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูชายนัดหมายนักเรียนไปโรงแรมม่านรูด และร่วมเพศกับนักเรียนซึ่งเป็นศิษย์ของตน โดยการเอาความเป็นครูผู้ปกครอง และพฤติการณ์การขายบริการทางเพศของนักเรียนมาเป็นข้อต่อรองหรือข่มขู่ให้ร่วมเพศ เป็นพฤติการณ์ที่ไร้คุณธรรม จรรยาบรรณของความเป็นครูอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการ เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๙)

กรณีตัวอย่าง

- มีความสัมพันธ์ทางเพศถึงขั้นได้เสียกับนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ซึ่งเป็นศิษย์ของตนจนเกิดตั้งครรภ์ แล้วไม่รับผิดชอบ โทษไล่ออก
- ครูชายให้นักเรียนหญิงนวดขาแล้วดึงมือมากอด ลงโทษปลดออก
- ครูชายให้นักเรียนหญิงนอนหนุนตัก แล้วเอามือลูบหัว แก้ม ในสวนสาธารณะ ลงโทษปลดออก
- พานักเรียนหญิงไปฟังเพลง และดูภาพยนตร์ด้วยกันสองต่อสอง ลงโทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น

มาตรา ๙๕ ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาการทำผิดวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย

การเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยให้กระทำโดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจหรือการอื่นใดในอันที่จะเสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มีวินัย

การป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ให้กระทำโดยการเอาใจใส่สังเกตการณ์และขจัดเหตุที่อาจก่อให้เกิดการกระทำผิดวินัยในเรื่องอันอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการป้องกันตามควรแก่กรณีได้

เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยโดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันที

เมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหา หรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ใดกระทำผิดวินัยโดยไม่มีพยานหลักฐาน ให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวน หรือพิจารณา

ในเบื้องต้นว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย จึงจะยุติเรื่องได้ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที

การดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่า กระทำผิดวินัย ให้ดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๗

ผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ และตามหมวด ๗ หรือมีพฤติกรรมปกป้องช่วยเหลือเพื่อมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาถูกลงโทษทางวินัยหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย

กรณีตัวอย่าง

- กรณี (อาจารย์ใหญ่) เมื่อทราบว่าข้าราชการครูผู้อยู่ใต้บังคับถูกกล่าวหาว่า มีความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาวกับนักเรียนหญิงจนถึงขั้นได้เสียกันแล้วไม่รีบดำเนินการตามควรแก่กรณี และเมื่อทราบว่าวิทยุเทปของโรงเรียนสูญหายแล้ว ไม่รีบดำเนินการแจ้งความหรือรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ โทษภาคทัณฑ์

- กรณีอนุญาตให้ข้าราชการครูผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรีภาคปกติโดยมิชอบด้วยระเบียบ คือ ให้ลาป่วยบ้าง ลากิจบ้าง อันเป็นเท็จประมาณเดือนละ ๔-๕ วัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้นมาจนสำเร็จการศึกษา โทษตัดเงินเดือน

ส่วนที่ ๕
โทษและการสั่งลงโทษทางวินัย

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๙๖ บัญญัติโทษทางวินัยของข้าราชการไว้ ๕ สถาน คือ

๑. ความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง มีระดับโทษ

(๑) ไล่ออก ข้าราชการที่ถูกลงโทษไล่ออก ไม่มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จ บำนาญ

(๒) ปลดออก ข้าราชการที่ถูกลงโทษปลดออก มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จ บำนาญ

ความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออก ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนผ่อนโทษ ห้ามมิให้ลดโทษต่ำกว่าปลดออก (มาตรา ๙๙ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗)

๒. ความผิดทางวินัยไม่ร้ายแรง มีระดับโทษ

(๑) ลดขั้นเงินเดือน

(๒) ตัดเงินเดือน

(๓) ภาคทัณฑ์

ความผิดทางวินัยไม่ร้ายแรงให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๑๐๐ บัญญัติว่า .... สำหรับการลงโทษภาคทัณฑ์ให้ใช้เฉพาะกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อย หรือมีเหตุอันควรลดหย่อนซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษตัดเงินเดือน

อนึ่งโทษทางวินัยลูกจ้างประจำมีระดับโทษไล่ออก ปลดออก ลดขั้นค่าจ้าง ตัดค่าจ้าง และภาคทัณฑ์ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗

แนวทางในการพิจารณาโทษทางวินัย

สำนักงาน ก.ค. ได้มีหนังสือ ที่ กค ๑๓๐๖/ว๔ ลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๓ เรื่อง แนวทางการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัย รวม ๖ กรณี ได้แก่ กรณีประพฤติชั่วโดยการเล่นการพนัน กรณีประพฤติชั่วโดยเสพสุรา กรณีละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ กรณีปลอมลายมือชื่อหรือปลอมเอกสาร และกรณีเกี่ยวกับความลับของทางราชการ เพื่อให้หน่วยงานการศึกษาและกรมที่มีข้าราชการครูสังกัดได้พิจารณากำหนดโทษข้าราชการครูให้ถูกต้องเหมาะสม ได้มาตรฐานและเกิดความเป็นธรรมโดยให้ถือปฏิบัติ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ เป็นต้นไป ดังนี้

ที่ ศธ 1306 / ว 5 สำนักงาน ก.ค.

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

18 ตุลาคม 2543

เรื่อง แนวการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัย

เรียน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการ อธิบดี อธิการบดี

อ้างถึง หนังสือเวียนของสำนักงาน ก.ค. ที่ ศธ 1306 / ว 4 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2543

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัย 6 กรณี จำนวน 16 หน้า

ตามหนังสือที่อ้างถึง ก.ค. ได้กำหนดแนวการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัย 6 กรณี และมีมติให้เวียนแจ้งกรมที่มีข้าราชการครูในสังกัดทราบและถือปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2543 เป็นต้นไป ดังรายละเอียดที่แจ้งแล้ว นั้น

ก.ค. มีมติให้ชักซ้อมความเข้าใจมาอีกครั้งหนึ่งว่า การถือปฏิบัติตามแนวการพิจารณาโทษทั้ง 6 กรณีซึ่งกำหนดตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2543 นั้น ให้หมายถึงการถือปฏิบัติสำหรับกรณีที่มีเหตุกระทำผิดเวินัยเกิดตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2543 เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้ส่วนราชการครูสังกัดทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมยศ มีเทศน์)

เลขาธิการ ก.ค.

กองวินัยและนิติการ

โทร. 2813358

โทรสาร. 2502839

1. แนวการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัยกรณีประพฤติชั่วโดยเล่นพนัน

พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
1.1 เล่นการพนันประเภทที่กฎหมายห้ามขาด (ตามบัญชี ก.)	ร้ายแรง	ปลดออก	- มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว 208 / 2496 ลงวันที่ 3 กันยายน 2496
1.2 เล่นการพนันประเภทที่กฎหมายให้เล่นได้ต่อเมื่อรับอนุญาต (ตามบัญชี ข.)			
1.2.1 เล่นโดยใช้เวลาราชการหรือในขณะปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจะได้รับอนุญาตหรือไม่ก็ตาม	ร้ายแรง หรือ ไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ปลดออก, ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือ ภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
1.2.2 เล่นโดยไม่ได้รับอนุญาต	ไม่ร้ายแรง	ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือ ภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
1.2.3 เล่นโดยได้รับอนุญาต	เล็กน้อย	ภาคทัณฑ์	อาจงดโทษให้โดยว่ากล่าวตักเตือน
1.3 เล่นการพนันสลากกินรวบ	ร้ายแรงมาก		- มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว 208 / 2496 ลงวันที่ 3 กันยายน 2496 และหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร. 0612 / ว 4 ลงวันที่ 6 มิถุนายน 2526
1.3.1 เป็นเจ้ามือ	ร้ายแรง	ไล่ออก	
1.3.2 เป็นผู้ขายหรือผู้เล่น		ปลดออก	

หมายเหตุ (1) กรณีข้าราชการครูถูกฟ้องในคดีเล่นการพนัน ผู้นั้นให้การรับสารภาพและถูกศาลพิพากษาลงโทษ ถ้าในชั้นสอบสวนทางวินัยนั้นอ้างว่าไม่ได้เล่นการพนันแต่รับสารภาพไปตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้เรื่องจบเร็ว ดังนี้ให้รับฟังข้อเท็จจริงใหม่ที่ได้จากการสอบสวนทางวินัยได้

(2) กรณีข้าราชการครูถูกฟ้องในคดีเล่นการพนัน ผู้นั้นให้การปฏิเสธและต่อสู้คดีโดยนำพยานหลักฐานเข้าสืบ ซึ่งศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าข้าราชการครูนั้นกระทำความผิดจริงตามข้อกล่าวหา จึงมีคำพิพากษาให้ลงโทษ ให้รับฟังข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาของศาล

2. แนวการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัยกรณีประพฤติชั่วโดยเสพสุรา

พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
2.1 เสพสุราในขณะปฏิบัติหน้าที่ราชการ เสพสุราเสียราชการ หรือเสพสุรา ในเวลาราชการ หรือเสพสุราในที่ชุมชนทำให้เกิดความเสียหาย หรือเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ	ร้ายแรง หรือ ไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ปลดออก, ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือ ภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	- มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว 208 / 2496 ลงวันที่ 3 กันยายน 2496
2.2 เมาสุรามีเรื่องทะเลาะวิวาท	ร้ายแรง หรือ ไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ปลดออก, ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือ ภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
2.3 เมาสุรามึนเมาเป็นอาจิณจนเป็นเหตุให้เสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ 1.2.3 เล่นโดยได้รับอนุญาต	ไม่ร้ายแรง	ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือ ภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	อาจให้ออกจากราชการ กรณีเป็นผู้ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการตามมาตรา 115 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535

3. แนวการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัยกรณีละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าราชการ

พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
3.1 ละทิ้งหรือทอดทิ้งชั่วโมงสอนหรือเวรยาม			
3.1.1 ละทิ้งหรือทอดทิ้งชั่วโมงสอน	ร้ายแรง หรือ ไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ปลดออก, ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือ ภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
3.1.2 ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่เวรประจำวันหรือเวรรักษาการณ์	ร้ายแรง หรือ ไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ปลดออก, ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือ ภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
3.2 ละทิ้งหน้าที่ราชการเป็นเวลาไม่เกิน 15 วัน			ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงพฤติกรรมและความร้ายแรงแห่งกรณีด้วย
3.2.1 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง	ไม่ร้ายแรง	ปลดออก	
3.2.2 ไม่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง			
3.2.2.1 ละทิ้งไม่เกิน 3 วัน	ไม่ร้ายแรง	ตัดเงินเดือน 5% เป็นเวลา 1 เดือน	
3.2.2.2 ละทิ้งไม่เกิน 3 วัน แต่ไม่เกิน 5 วัน	ไม่ร้ายแรง	ตัดเงินเดือน 5% เป็นเวลา 1 เดือน	
3.2.2.3 ละทิ้งไม่เกิน 5 วัน แต่ไม่เกิน 10 วัน	ไม่ร้ายแรง	ตัดเงินเดือน 5% เป็นเวลา 1 เดือน	
3.2.2.4 ละทิ้งไม่เกิน 10 วัน แต่ไม่เกิน 15 วัน	ไม่ร้ายแรง	ลดขั้นเงินเดือน	

4. แนวการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัยกรณีประพฤติชั่วโดยปลอมลายมือชื่อหรือปลอมเอกสาร

พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
4.1 ปลอมลายมือชื่อผู้อื่น			
4.1.1 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการหรือบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง	ร้ายแรงมาก หรือ ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ไล่ออกหรือปลดออก ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	- มติคณะรัฐมนตรี ที่ นว 0203 / ว 22 ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2532 และหนังสือสำนักงาน ก.ค. ที่ ศธ 1506 / ว 3 ลงวันที่ 21เมษายน 2537
4.1.2 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการหรือบุคคลอื่นไม่ถึงร้ายแรง	ไม่ร้ายแรง	ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือ ภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
4.2 ปลอมเอกสาร			
4.2.1 ปลอมเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง	ไม่ร้ายแรง	ไล่ออก	
4.2.2 ปลอมเอกสารราชการทั่วไป			
4.2.2.1 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง	ร้ายแรงมาก หรือ ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ไล่ออกหรือปลดออก ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
4.2.2.2 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือบุคคลอื่นไม่ถึงร้ายแรง	ไม่ร้ายแรง	ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือ ภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	

พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
4.2.3 ปลอมเอกสารอื่นที่ไม่ใช่เอกสารราชการ	ร้ายแรง หรือ ไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ปลดออก, ลดขั้นเงินเดือน,ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	1) การปลอมลายมือชื่อถือว่าเป็นการปลอมเอกสารด้วย 2) การแก้ไขเอกสาร ถือว่าเป็นการปลอมเอกสารตามความในมาตรา 264 แห่งประมวลกฎหมายอาญา
4.3 รับรองเอกสารโดยหน้าที่ราชการอันเป็นเท็จ เช่น รับรองสำเนาถูกต้อง			
4.3.1 โดยเจตนา			
4.3.1.1 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง	ร้ายแรงมาก หรือ ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ไล่ออกหรือปลดออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี	เป็นความผิดกรณีประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง หรือเป็นความผิดกรณีประพฤติชั่ว
4.3.1.2 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือบุคคลอื่นไม่ถึงร้ายแรง	ไม่ร้ายแรง	ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
4.3.2 โดยประมาท			เป็นความผิดกรณีประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ
4.3.2.1 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง	ร้ายแรง	ปลดออก	
4.3.2.2 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือบุคคลอื่นไม่ถึงร้ายแรง	ไม่ร้ายแรง	ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	

5. แนวการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัยกรณีประพฤติชั่วทางเพศ

5.1 ครูชายโสด

คู่กรณี	พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
5.1.1 ศิษย์หรือผู้เยาว์	5.1.1.1 ร่วมประเวณี	ร้ายแรงมาก	ไล่ออก	
	5.1.1.2 พยายามร่วมประเวณี หรือให้บำบัดความใคร่	ร้ายแรง	ปลดออก	
	5.1.1.3 กระทำอนาจาร (1) กระทำต่ออวัยวะสำคัญทางเพศ ลวนลามทางเพศ	ร้ายแรง	ปลดออก	
	(2) กระทำต่ออวัยวะอื่น ๆ เช่น จับมือ จับขา	ไม่ร้ายแรง	ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
	5.1.1.4 ล่วงละเมิดด้วยวาจา หรืออากัปกิริยา เช่น พูดเกี้ยวหรือแสดงอาการเจ้าชู	ไม่ร้ายแรง	ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	อาจงดโทษให้โดยว่ากล่าวตักเตือน
	5.1.1.5 สนิทชิดชอบกันเกินสมควร จนทำให้เสียชื่อเสียง	ไม่ร้ายแรง	ภาคทัณฑ์	
	5.1.1.6 พฤติกรรมไม่เหมาะสมอื่น ๆ เช่น ให้ศิษย์หญิงบีบนวด		ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	

5.1 ครูชายโสด (ต่อ)

คู่กรณี	พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
5.1.2 สตรีโสด	5.1.2.1 ร่วมประเวณี			
	(1) โดยข่มขืน			
	(ก) จดทะเบียนสมรส	ไม่ร้ายแรง	ตัดเงินเดือนหรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
	(ข) ไม่ได้จดทะเบียนสมรส และไม่รับผิดชอบ	ร้ายแรง	ปลดออก	
	(2) โดยสมัครใจ	-	-	ไม่ถือว่าเป็นความผิดวินัย
	(ก) จดทะเบียนสมรส	ร้ายแรง หรือไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ปลดออก, ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
	(ข) ไม่ได้จดทะเบียนสมรส และทำให้เสียชื่อเสียง			
	5.1.2.2 กระทำอนาจาร	ร้ายแรง หรือไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ปลดออก, ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	

5.1 ครูชายโสด (ต่อ)

คู่กรณี	พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
5.1.3 สตรีมีสามี	5.1.3.1 ร่วมประเวณี (1) โดยข่มขืน (2) โดยสมัครใจ	 ร้ายแรงมาก ร้ายแรง	 ไล่ออก ปลดออก	
	5.1.3.2 กระทำอนาจาร	ร้ายแรง หรือ ไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ปลดออก, ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตาม ความร้ายแรง แห่งกรณี	
	5.1.3.3 ล่วงละเมิดด้วยวาจา หรืออากัปกิริยา เช่น พูดเกี้ยว หรือแสดง อาการเจ้าชู้	ไม่ร้ายแรง	ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตาม ความร้ายแรง แห่งกรณี	อาจงดโทษให้ โดยว่ากล่าวตักเตือน
	5.1.3.4 สนิทชิดชอบกันเกิน สมควรจนทำให้เสีย ชื่อเสียง	ไม่ร้ายแรง	ภาคทัณฑ์	

5.2 ครูชายมีภรรยา

คู่กรณี	พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
5.2.1 ศิษย์หรือผู้เยาว์	5.2.1.1 ร่วมประเวณี	ร้ายแรงมาก	ไล่ออก	
	5.2.1.2 พยายามร่วมประเวณี หรือให้บำบัดความใคร่	ร้ายแรง	ปลดออก	
	5.2.1.3 กระทำอนาจาร (1) กระทำต่ออวัยวะสำคัญทางเพศ ลวนลามทางเพศ	ร้ายแรง	ปลดออก	
	(2) กระทำต่ออวัยวะอื่น ๆ เช่น จับมือ จับขา	ไม่ร้ายแรง	ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	อาจงดโทษให้โดยว่ากล่าวตักเตือน
	5.2.1.4 ล่วงละเมิดด้วยวาจา หรืออากัปกิริยา เช่น พูดเกี้ยวหรือแสดงอาการเจ้าชู	ไม่ร้ายแรง	ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
	5.2.1.5 สนิทชิดชอบกันเกินสมควร จนทำให้เสียชื่อเสียง	ไม่ร้ายแรง	ภาคทัณฑ์	
	5.2.1.6 พฤติกรรมไม่เหมาะสมอื่น ๆ เช่น ให้ศิษย์หญิงบีบนวด		ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	

5.2 ครูชายมีภรรยา (ต่อ)

คู่กรณี	พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
5.2.2 สตรีโสด	5.2.2.1 ร่วมประเวณี (1) โดยการข่มขืน หรือหลอกลวง หรือบังคับ	ร้ายแรงมาก	ไล่ออก ปลดออก	
	(2) โดยสมัครใจ หรือทำให้เสียชื่อเสียง	ไม่ร้ายแรง	ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
	5.2.2.2 กระทำอนาจาร	ร้ายแรง หรือไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ปลดออก, ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	อาจงดโทษให้โดยว่ากล่าวตักเตือน
	5.2.2.3 ล่วงละเมิดด้วยวาจา หรืออากัปกิริยา เช่น พูดเกี้ยวหรือแสดงอาการเจ้าชู้	ไม่ร้ายแรง	ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
	5.2.2.4 สนิทชิดชอบกันเกินสมควรจนทำให้เสียชื่อเสียง	ไม่ร้ายแรง	ภาคทัณฑ์	

5.2 ครูชายมีภรรยา (ต่อ)

คู่กรณี	พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
5.2.3 สตรีมีสามี	5.2.3.1 ร่วมประเวณี	ร้ายแรงมาก	ไล่ออก	
	5.2.3.2 กระทำอนาจาร	ร้ายแรง หรือ ไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ปลดออก, ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตาม ความร้ายแรง แห่งกรณี	
	5.2.3.3 ล่วงละเมิดด้วยวาจา หรืออากัปกิริยา เช่น พูดเกี้ยวหรือแสดง อาการเจ้าชู้	ไม่ร้ายแรง	ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตาม ความร้ายแรง แห่งกรณี	อาจงดโทษให้ โดยว่ากล่าวตักเตือน
	5.2.3.4 สนิทชิดชอบกันเกิน สมควรจนทำให้เสีย ชื่อเสียง	ไม่ร้ายแรง	ภาคทัณฑ์	

5.3 ครูสตรีโสด

คู่กรณี	พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
5.3.1 ศิษย์ชาย	5.2.3.1 ร่วมประเวณี	ร้ายแรงมาก	ไล่ออก	
	5.2.3.2 กระทำอนาจาร	ร้ายแรง หรือ ไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ปลดออก, ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตาม ความร้ายแรง แห่งกรณี	
	5.2.3.3 ล่วงละเมิดด้วยวาจา หรืออากัปกิริยา เช่น พูดเกี้ยวหรือแสดง อาการเจ้าชู้	ไม่ร้ายแรง	ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตาม ความร้ายแรง แห่งกรณี	อาจงดโทษให้ โดยว่ากล่าวตักเตือน
	5.2.3.4 สนิทชิดชอบกันเกิน สมควรจนทำให้เสีย ชื่อเสียง	ไม่ร้ายแรง	ภาคทัณฑ์	
5.3.2 ชายมีภรรยา		ร้ายแรง หรือ		
	5.3.2.1 ร่วมประเวณี	ไม่ร้ายแรง	ปลดออก,	
	(1) โดยสมัครใจ	แล้วแต่กรณี	ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตาม ความร้ายแรง แห่งกรณี	ไม่ถือว่าเป็น ความผิดวินัย
	(2) โดยถูกข่มขืน หรือถูกหลอกลวง	-	-	อาจงดโทษให้ โดยว่ากล่าวตักเตือน
	5.3.2.2 สนิทชิดชอบกันเกิน สมควรจนทำให้เสีย ชื่อเสียง	ไม่ร้ายแรง	ภาคทัณฑ์	

5.4 ครูสตรีมีสามี

คู่กรณี	พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
5.4.1 ศิษย์ชาย	5.4.1.1 ร่วมประเวณี	ร้ายแรงมาก	ไล่ออก	
	5.4.1.2 กระทำอนาจาร	ร้ายแรง หรือ ไม่ร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ปลดออก, ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตาม ความร้ายแรง แห่งกรณี	
	5.4.1.3 ล่วงละเมิดด้วยวาจา หรืออากัปกิริยา เช่น พูดเกี้ยวหรือแสดง อาการเจ้าชู้	ไม่ร้ายแรง	ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตาม ความร้ายแรง แห่งกรณี	อาจงดโทษให้ โดยว่ากล่าวตักเตือน
	5.4.1.4 สนิทชิดชอบกันเกิน สมควรจนทำให้เสีย ชื่อเสียง	ไม่ร้ายแรง	ภาคทัณฑ์	
5.4.2 ชายอื่นที่ไม่ใช่ สามีของตน	5.4.2.1 ร่วมประเวณี	ร้ายแรงมาก	ไล่ออก	อาจงดโทษให้ โดยว่ากล่าวตักเตือน
	5.3.2.2 สนิทชิดชอบกันเกิน สมควรจนทำให้เสีย ชื่อเสียง	ไม่ร้ายแรง	ภาคทัณฑ์	

6. แนวการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัยเกี่ยวกับความลับของทางราชการ

พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
6.1 เปิดเผยความลับทางราชการ			
6.1.1 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการหรือบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง	ร้ายแรงมาก หรือร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ไล่ออกหรือปลดออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
6.1.2 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการหรือบุคคลอื่นไม่ถึงร้ายแรง	ไม่ร้ายแรง	ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	- ถ้าเป็นความลับชั้นลับที่สุด/ลับมากอาจลดขั้นเงินเดือน - ถ้าเป็นความลับชั้นรองลงมา อาจตัดเงินเดือนหรือภาคทัณฑ์หรืองดโทษ โดยว่ากล่าวตักเตือนได้ตามความร้ายแรงแห่งกรณี
6.2 ทำให้เอกสารลับในความรับผิดชอบหายเสียหาย หรือทำลาย			
6.2.1 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง	ร้ายแรงมาก หรือร้ายแรง แล้วแต่กรณี ไม่ร้ายแรง	ไล่ออกหรือปลดออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี	
6.2.2 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ ไม่ถึงร้ายแรง	ไม่ร้ายแรง	ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	

พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
6.3 เปิดเผยข้อสอบของตน หรือที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน ให้นักเรียน นักศึกษา ผู้เข้าสอบ หรือบุคคลอื่นทราบ			
6.3.1 โดยได้รับค่าตอบแทนหรือประโยชน์ส่วนตัว	ร้ายแรงมาก	ไล่ออก	เป็นความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ
6.3.2 โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน หรือประโยชน์ส่วนตัว	ไม่ร้ายแรง	ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	เป็นความผิดกรณี ไม่รักษาความลับของทางราชการ
6.4 เปิดเผยข้อสอบของทางราชการที่ไม่ใช่ของตนและไม่อยู่ในความรับผิดชอบของตน			
6.4.1 โดยได้รับค่าตอบแทนหรือประโยชน์ส่วนตัว	ร้ายแรงมาก หรือร้ายแรง แล้วแต่กรณี	ไล่ออกหรือปลดออก ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	เป็นความผิดกรณีประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ
6.4.2 โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนหรือประโยชน์ส่วนตัว	ไม่ร้ายแรง	ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	เป็นความผิดกรณี ไม่รักษาความลับของทางราชการ

พฤติกรรม	ระดับความผิด	ระดับโทษ	หมายเหตุ
6.5 ทำให้ข้อสอบในความรับผิดชอบของตนรั่วไหลโดยประมาทเลินเล่อ			
6.5.1 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง	ร้ายแรง	ปลดออก	เป็นความผิดกรณี ไม่รักษาความลับของทางราชการ
6.5.2 เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการไม่ถึงร้ายแรง	ไม่ร้ายแรง	ลดขั้นเงินเดือน, ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี	

หมายเหตุ 1. การเปิดเผยความลับของทางราชการ ถ้าพฤติการณ์เป็นการแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ถือได้ว่าเป็นกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จะต้องลงโทษไล่ออกหรือปลดออกจากราชการ ถ้าไม่ได้แสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นเป็นความผิดกรณีไม่รักษาความลับของทางราชการ เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ก็ลงโทษลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือนหรือภาคทัณฑ์ตามความร้ายแรง แห่งกรณี

2. กรณีประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้ความลับของทางราชการถูกเปิดเผย เป็นความผิดวินัยกรณีประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการตามมาตรา 84 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ถ้าเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายราชการอย่างร้ายแรง ถือว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ต้องลงโทษปลดออกจากราชการถ้าเกิดความเสียหายแก่ราชการไม่ถึงร้ายแรง ก็ลงโทษลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือนหรือภาคทัณฑ์ตามควรแก่กรณีได้

3. ถ้าเป็นความลับเกี่ยวกับข้อสอบให้พิจารณาความร้ายแรง โดยคำนึงถึงระดับความสำคัญของการสอบ

อำนาจการสั่งลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างประจำ

๑. อำนาจการสั่งลงโทษทางวินัยข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา และลูกจ้าง กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับมีอำนาจสั่งลงโทษทางวินัยไว้ต่างกันดังนี้

อำนาจการสั่งลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดไว้ตามกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยอำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดขั้นเงินเดือน พ.ศ. ๒๕๔๙

กฎ ก.ค.ศ.
ว่าด้วยอำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน
พ.ศ. ๒๕๔๙

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙(๔) และมาตรา ๑๐๐ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ก.ค.ศ.โดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีออกกฎ ก.ค.ศ.ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎ ก.ค.ศ.นี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๒ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง มีอำนาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดเงินเดือนครั้งหนึ่งไม่เกิน ๕ % ของอัตราเงินเดือนและเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งเดือน

ข้อ ๓ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง มีอำนาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดเงินเดือนครั้งหนึ่งไม่เกิน ๕ % ของอัตราเงินเดือนและเป็นเวลาไม่เกินสองเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนครั้งหนึ่งไม่เกินหนึ่งขั้น

ข้อ ๔ นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล และรัฐมนตรีเจ้าสังกัดปลัดกระทรวง เลขาธิการ อธิบดี หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า หรืออธิการบดีหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง มีอำนาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดเงินเดือนครั้งหนึ่งไม่เกิน ๕ % ของอัตราเงินเดือนและเป็นเวลาไม่เกินสามเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนครั้งหนึ่งไม่เกินหนึ่งขั้น

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

จาตุรนต์ ฉายแสง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ประธาน ก.ค.ศ.

หมายเหตุ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๓ ฉบับกฤษฎีกา ตอนที่ ๗๘ ก วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๙

อำนาจการสั่งลงโทษทางวินัยลูกจ้างประจำกำหนดไว้ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๒๗.๖/ว ๕ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๓๙ กล่าวคือผู้อำนวยการกองมีอำนาจสั่งลงโทษทางวินัยได้ในระดับโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดค่าจ้างครั้งหนึ่งไม่เกินร้อยละ ๕ และเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งเดือน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มีคำสั่งมอบอำนาจให้หัวหน้าสถานศึกษามีอำนาจปกครองบังคับบัญชาลูกจ้างประจำในฐานะผู้อำนวยการกอง โดยมีอำนาจสั่งลงโทษทางวินัยไม่ร้ายแรง ในระดับโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดค่าจ้างได้ครั้งหนึ่ง ๕ % เป็นเวลาไม่เกินหนึ่งเดือน

ครุฑ

ที่ กค ๐๕๒๗.๖/ว ๕ กระทรวงการคลัง
ถนนพระราม ๖ กทม. ๑๐๔๐๐

๒๖ มกราคม ๒๕๓๙

เรื่อง อำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดค่าจ้าง หรือลดขั้นค่าจ้างลูกจ้างประจำ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง อธิบดี อธิการบดี เลขาธิการ ผู้อำนวยการ

อ้างถึง หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๑๐/ว ๒๑๕๑ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๒๖

ด้วยระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ ข้อ ๕๑ กำหนดว่า "ลูกจ้างประจำผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดค่าจ้าง หรือลดขั้นค่าจ้างตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่สำหรับการลงโทษภาคทัณฑ์ ให้ใช้กรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อย หรือมีเหตุอันควรลดหย่อน ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษตัดค่าจ้าง ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าผู้นั้นควรต้องได้รับโทษสูงกว่าที่ตนมีอำนาจสั่งลงโทษให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นที่มีอำนาจ เพื่อให้พิจารณาดำเนินการเพื่อลงโทษตามควรแก่กรณี

ในกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อย และมีเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษให้โดยให้ว่ากล่าวตักเตือนหรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้

การลงโทษตามข้อนี้ ผู้บังคับบัญชาใดจะมีอำนาจสั่งลงโทษลูกจ้างประจำ ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาในสถานโทษและอัตราโทษใดเพียงใด ให้เป็นไปตามที่กระทรวงการคลังกำหนด"

เพื่อให้การดำเนินการของส่วนราชการต่าง ๆ ตามนัยข้อ ๕๑ ดังกล่าว เป็นไปในแนวเดียวกัน อาศัยตามความข้อ ๕๑ แห่งระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ กระทรวงการคลังจึงขอยกเลิกหนังสือที่อ้างถึงดังกล่าว และกำหนดอำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดค่าจ้าง หรือลดขั้นค่าจ้าง ดังต่อไปนี้

๑. เลขานุการกรม **ผู้อำนวยการกองหรือหัวหน้ากอง** และหัวหน้าส่วนราชการที่ต่ำกว่ากอง หรือลูกจ้างประจำที่ได้รับแต่งตั้ง ตามข้อ ๑๕ แห่งระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่ง**เป็นผู้บังคับบัญชาของลูกจ้างประจำ**ผู้กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง **มีอำนาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดค่าจ้างครั้งหนึ่งไม่เกินร้อยละ ๕ และเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งเดือน**

ฯลฯ

๒. นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล และรัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง **อธิบดี** และผู้ว่าราชการจังหวัด และ**ผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย** ตามมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้บังคับบัญชาส่วนราชการหรือหน่วยงานในฐานะอธิบดี ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของลูกจ้างประจำ ผู้กระทำผิดวินัย

อย่างไม่ร้ายแรง **มีอำนาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดค่าจ้างครั้งหนึ่งไม่เกิน ๕ % และเป็นเวลาไม่เกินสามเดือน หรือลดขั้นค่าจ้างครั้งหนึ่งไม่เกินหนึ่งขั้น**

.....

.....

ฯลฯ

“**ผู้อำนวยการกองหรือหัวหน้ากอง**” หมายความ**รวมถึง**หัวหน้าส่วนราชการซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ ๘ ระดับ ๗ หรือระดับ ๖ หรือ**ผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย** ตามมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ **ให้บังคับบัญชาส่วนราชการหรือหน่วยงานในฐานะผู้อำนวยการกอง**หรือหัวหน้ากองด้วย

.....

.....

ฯลฯ

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายกมล จันทิมา)
รองปลัดกระทรวงฯ ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงการคลัง

กรมบัญชีกลาง
สำนักบริหารการเบิกจ่ายเงิน
ส่วนบริหารงานบุคคลลูกจ้าง
โทร. ๒๗๑๓๑๒๐

ตัวอย่าง

แบบคำสั่งลงโทษ

ภาคทัณฑ์ ตัดค่าจ้าง ลดขั้นค่าจ้างลูกจ้างประจำ

ครุฑ

คำสั่งวิทยาลัย ..... (ระบุชื่อส่วนราชการ)

ที่ ...../พ.ศ. ..... (เลข พ.ศ.)

เรื่อง ลงโทษภาคทัณฑ์ลูกจ้างประจำ

ด้วย ..... (ระบุชื่อผู้ถูกลงโทษ) ..... ลูกจ้างประจำ ตำแหน่ง ..... สังกัด ..... ตำแหน่งเลขที่ ..... กรม ..... กระทรวง ..... ได้กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงฐาน .....

.....

.....

.....

.....

ตามข้อ ..... ของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๓ และข้อ ๕๑ แห่งระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ และหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนมาก ที่ กค ๐๕๒๗.๖/ว ๕ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๓๙ และคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ ...../..... ลงวันที่ ..... เรื่อง มอบอำนาจเกี่ยวกับลูกจ้างประจำของส่วนราชการจึงให้ลงโทษภาคทัณฑ์ ..... (ระบุชื่อผู้ถูกลงโทษ) .....

หากผู้ถูกลงโทษประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษนี้ให้อุทธรณ์ต่อ ..... (ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์) ..... ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ..... เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ..... พ.ศ. .....

(ลงชื่อ) .....

(..... ชื่อผู้สั่ง .....)

..... (ตำแหน่ง) .....

ครุฑ

คำสั่งวิทยาลัย ..... (ระบุชื่อส่วนราชการ)

ที่ ...../พ.ศ. ..... (เลข พ.ศ.)

เรื่อง ลงโทษตัดค่าจ้างลูกจ้างประจำ

ด้วย .....(ระบุชื่อผู้ถูกลงโทษ) ..... ลูกจ้างประจำ

ตำแหน่ง ..... สังกัด .....

ตำแหน่งเลขที่ ..... อัตราค่าจ้าง ..... บาท

กรม ..... กระทรวง .....

ได้กระทำผิดวินัยในกรณี .....

(ระบุกรณีกระทำผิดโดยสรุปถ้ามีหลายกรณีให้ระบุทุกกรณี) .....

.....

.....

เป็นการกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงฐาน .....

.....

ตามข้อ..... ของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ และหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนมาก ที่ กค ๐๕๒๗.๖/ว ๕ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๓๙ และคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่...../..... ลงวันที่..... เรื่อง มอบอำนาจเกี่ยวกับลูกจ้างประจำของส่วนราชการ จึงให้ลงโทษตัดค่าจ้าง .....(ระบุชื่อผู้ถูกลงโทษและอัตราโทษ) ..... % เป็นเวลา .....เดือน

หากผู้ถูกลงโทษประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษนี้ ให้อุทธรณ์ต่อ (ผู้พิจารณาอุทธรณ์) ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ .....เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ..... พ.ศ. .....

(ลงชื่อ) .....

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

.....(ตำแหน่ง).....

ครุฑ

คำสั่งวิทยาลัย ..... (ระบุชื่อส่วนราชการ)

ที่ ...../พ.ศ. ..... (เลข พ.ศ.)

เรื่อง ลงโทษลดขั้นค่าจ้างลูกจ้างประจำ

ด้วย .....(ระบุชื่อผู้ถูกลงโทษ) ..... ลูกจ้างประจำ ตำแหน่ง ..... สังกัด ..... ตำแหน่งเลขที่ ..... อัตราค่าจ้าง ..... บาท ได้กระทำผิดวินัยในกรณี .....

(ระบุกรณีกระทำผิดโดยสรุปถ้ามีหลายกรณีให้ระบุทุกกรณี) .....

.....

.....

เป็นการกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงฐาน .....

.....

ตามข้อ ..... ของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ สมควรได้รับโทษลดขั้นค่าจ้าง .....ขั้น

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๓ และข้อ ๕๑ แห่งระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ และหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนมาก ที่ กค ๐๕๒๗.๖/ว ๕ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๓๙ และคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่...../.....ลงวันที่ ..... เรื่อง มอบอำนาจเกี่ยวกับลูกจ้างประจำของส่วนราชการจึงให้ลงโทษลดขั้นค่าจ้าง .....

(ระบุชื่อผู้ถูกลงโทษ) .....ขั้น จากอัตราค่าจ้างขั้น .....บาท เป็นอัตราค่าจ้างขั้น .....บาท

หากผู้ถูกลงโทษประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษนี้ ให้อุทธรณ์ต่อ (ผู้พิจารณาอุทธรณ์) ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ .....เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ..... พ.ศ. .....

(ลงชื่อ) .....

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

.....(ตำแหน่ง).....

แบบหนังสือทัณฑ์บน

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างประจำ

หนังสือทัณฑ์บน

ทำที่ .....

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) ..... ตำแหน่ง .....

เงินเดือนขั้น ..... บาท สังกัดวิทยาลัย .....

กอง ..... กรม .....

ได้กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงกรณี .....

ตามมาตรา ..... แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทาการศึกษา พ.ศ. .....

(หรือข้อ ..... แห่งระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗) แต่กรณีเป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย ซึ่งผู้บังคับบัญชาได้กรุณางดโทษให้ จึงขอทำทัณฑ์บนไว้ต่อ .....

.....ว่า ข้าพเจ้าจะไม่กระทำผิดเช่นนี้อีก และจะรักษาวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ หากข้าพเจ้ากระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนทัณฑ์บนที่ได้ให้ไว้นี้ ขอให้ผู้บังคับบัญชาลงโทษแก่ข้าพเจ้าตามควรแก่กรณี

ลงชื่อ ..... ผู้ทำทัณฑ์บน

(.....)

ลงชื่อ ..... พยาน

(.....)

ลงชื่อ ..... พยาน

(.....)

การออกคำสั่งลงโทษทางวินัย

๑. ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย เมื่อได้รับรายงานผลการสอบสวนแล้วมีหน้าที่ต้องพิจารณาว่า

(๑) การกระทำของผู้ถูกกล่าวหานั้นเป็นความผิดทางวินัยหรือไม่

(๒) ในกรณีที่เห็นว่าเป็นความผิดระดับโทษที่คณะกรรมการสอบสวนทางวินัยเสนอความเห็นมานั้นเหมาะสมกับกรณีความผิดหรือไม่ หากเห็นว่าระดับโทษไม่เหมาะสม อาจใช้ดุลยพินิจโทษหรือลดโทษได้ตามที่เห็นสมควร

(๓) หากระดับโทษอยู่ในอำนาจของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจะต้องออกคำสั่งลงโทษทางวินัยโดยไม่ต้องรอความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาก่อน

๒. การออกคำสั่งลงโทษทางวินัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จะสั่งลงโทษได้เฉพาะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือลูกจ้างประจำที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในสถานศึกษานั้นเท่านั้น

ผู้อำนวยการสถานศึกษาไม่มีอำนาจในการสั่งลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือลูกจ้างประจำที่ได้รับคำสั่งให้มาช่วยปฏิบัติราชการในสถานศึกษานั้น เพราะ**ไม่มีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา**ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือลูกจ้างดังกล่าว ตามนัยมาตรา ๙๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ในกรณีมีการกระทำความผิดวินัยให้สถานศึกษาส่งเรื่องไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ข้าราชการหรือลูกจ้างนั้นสังกัดอยู่ ซึ่งมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา หรือส่งไปยังสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อพิจารณาดำเนินการทางวินัย และมีอำนาจสั่งลงโทษทางวินัย ต่อไป

คดีปกครองเกี่ยวกับอำนาจผู้บังคับบัญชา

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๑๕๔/๒๕๔๘

ผู้ฟ้องคดีดำรงตำแหน่งปลัด **อบต.แห่งที่หนึ่ง** นางสาว ณ. ผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้ฟ้องคดีทุจริตยักยอกเงินของทางราชการและถูกฟ้องคดีอาญา ต่อมาผู้ฟ้องคดีได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งปลัด **อบต.แห่งที่สอง** ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ แต่ประธานกรรมการบริหาร **อบต.แห่งแรกมีคำสั่ง**ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๔ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยผู้ฟ้องคดี กรณีเกิดการทุจริตของ นางสาว ณ. คณะกรรมการสอบสวนรายงานผลการสอบสวนว่า ผู้ฟ้องคดีมีความผิดวินัยตามมารา ๘๔ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ เห็นควรให้ลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดีร้อยละ ๕ เป็นเวลา ๓ เดือน ระหว่างนั้นผู้ฟ้องคดีได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งปลัด **อบต.แห่งที่สาม** อบต.แห่งแรกจึงรายงานผลการสอบสวนไปให้ประธานกรรมการบริหาร อบต.แห่งที่สามพิจารณาต่อไป

ประธานกรรมการบริหาร **อบต.แห่งที่สาม จึงมีคำสั่งลงโทษ**ตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดีร้อยละ ๕ เป็นเวลา ๓ เดือน แล้วรายงานผลไปยัง กอบต.จังหวัด กอบต.จังหวัดพิจารณาแล้วมีมติเพิ่มโทษเป็นปลดออกจากราชการ ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ กอบต.จังหวัดพิจารณาแล้วมีมติยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีจึงนำมาคดีมาฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษและมติเพิ่มโทษเป็นปลดออก ศาลวินิจฉัยว่าขณะที่ประธานกรรมการบริหาร **อบต.แห่งแรกมีคำสั่ง**ลงวันที่

๒๔ มกราคม ๒๕๔๔ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย **ผู้ฟ้องคดีไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาของประธานกรรมการบริหาร อบต.แห่งแรก** จึงไม่มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ผู้ฟ้องคดีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การที่ประธานกรรมการบริหาร อบต.แห่งที่สามมีคำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดีจึงมีคำสั่งลงโทษที่ออกโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ และเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การที่ กอบต.จังหวัดมีมติเพิ่มโทษผู้ฟ้องคดีเป็นปลดออกจากราชการ อันเป็นโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง โดยไม่ได้สั่งให้มีการสอบสวนพิจารณาใหม่ให้ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้ มติดังกล่าวจึงเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และมิให้ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีก็ไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วย พิพากษาเพิกถอนคำสั่งลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการและเพิกถอนมติที่ให้เพิ่มโทษ และที่ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดี

๓. ในกรณีที่ผลการพิจารณาเห็นควรให้ลงโทษทางวินัยตัดเงินเดือนเกินกว่า ๕ % เป็นเวลา ๑ เดือน ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้อำนวยการสถานศึกษาให้จัดส่งเอกสารการดำเนินการทางวินัยทั้งหมดไปยังสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อพิจารณาสั่งลงโทษทางวินัยต่อไป

๔. การแจ้งคำสั่งลงโทษให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยทราบ แม้ผู้ถูกลงโทษจะไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง หากตามพฤติการณ์ถือได้ว่าผู้ถูกลงโทษได้เห็นหรือทราบคำสั่งแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ผู้แจ้งคำสั่งบันทึกการแจ้งคำสั่งไว้เป็นหลักฐานว่าผู้ถูกลงโทษได้รับทราบคำสั่งเมื่อเดือนปีใด และลงลายมือชื่อผู้แจ้งคำสั่งลงโทษไว้ ในกรณีนี้ถือได้ว่าผู้ถูกลงโทษได้รับทราบคำสั่งในวันที่ได้แจ้งให้ทราบแล้ว

๕. ผู้ถูกลงโทษที่ไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งดังกล่าว ไม่ถือว่าเป็นความผิดทางวินัยฐานขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา ตามมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือตามข้อ ๓๖ แห่งระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗

๖. ความผิดทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ซึ่งเป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย และมีเหตุอันควรงดโทษ อาจพิจารณาให้งดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บนไว้เป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้ (มาตรา ๑๐๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗) การทำทัณฑ์บนให้ทำเป็นหนังสือสำหรับการว่ากล่าวตักเตือนไม่จำต้องทำเป็นหนังสือ จึงว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจาได้

การให้งดโทษต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าเป็นความผิดทางวินัยเล็กน้อย ควรได้รับโทษระดับใด แต่เนื่องจากมีเหตุในการงดโทษอย่างไร จึงพิจารณาให้งดโทษไว้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๘๑๑/๒๕๔๙

ฟ้องว่าคำสั่งว่ากล่าวตักเตือนอันเนื่องมาจากการดำเนินการทางวินัยผู้ฟ้องคดีโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าว ขอให้คืนสิทธิที่ได้รับเหรียญจักรพรรดิมาลา และให้ชดใช้ค่าเสียหาย เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๓)

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๗๕๐/๒๕๔๗

คำสั่งว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจา (จากการดำเนินการทางวินัย) มิใช่โทษทางวินัยตามที่กฎหมายกำหนด แต่เป็นมาตรการทางบริหารที่ผู้บังคับบัญชาใช้สำหรับควบคุมความประพฤติของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งถือเป็นการดำเนินการภายในของฝ่ายปกครอง จึงมิได้มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจึงไม่ใช่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องคดี ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง

ข้อสังเกต กรณีที่เป็นการตักเตือนที่มีลักษณะเป็นการแนะนำของผู้บังคับบัญชาโดยมิใช่กรณีอันเนื่องมาจากการดำเนินทางวินัย ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีมิใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องคดี ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๘๐/๒๕๔๙

กรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีมติให้เลขาธิการฯไปตักเตือนผู้ฟ้องคดีว่าให้ดำเนินการตามขั้นตอนและแบบธรรมเนียมของราชการนั้น การตักเตือนดังกล่าวเป็นเพียงลักษณะการแนะนำของผู้บังคับบัญชาเท่านั้น มิใช่เป็นกรณีการงดโทษทางวินัยโดยให้ว่ากล่าวตักเตือนไว้ก่อน ตามมาตรา ๕๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๘ ประกอบกับมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงหามีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ฟ้องคดีไม่ อีกทั้งการตักเตือนดังกล่าว**มิได้ออกเป็นคำสั่งหรือมีการบันทึกการตักเตือนไว้**และมิได้มีการประกาศต่อหน้าสาธารณชน เมื่อไม่ปรากฏว่าได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือความเสียหายอื่นใดต่อผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจึงมิใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องคดีตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๖๐๐/๒๕๕๑

อธิบดีมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้าราชการ กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผลการสอบสวน อธิบดีเห็นว่าการกระทำของข้าราชการเป็นการกระทำผิดวินัยเล็กน้อยจึงงดโทษ แต่ให้ว่ากล่าวตักเตือน คำสั่งของอธิบดีที่ให้ว่ากล่าวตักเตือนข้าราชการย่อมแสดงว่าข้าราชการกระทำความผิดทางวินัย เมื่อข้าราชการผู้นั้นเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยอ้างว่าคณะกรรมการสอบสวนมิได้รับฟังพยานฝ่ายตน จึงร้องทุกข์ แต่ อ.ก.พ.กระทรวงพิจารณาแล้วมีมติให้ยกคำร้องทุกข์ ข้าราชการดังกล่าวจึงฟ้องศาลขอให้เพิกถอนมติของ อ.ก.พ.กระทรวง ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า ข้าราชการผู้นั้นเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายและการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายศาลสามารถกำหนดคำบังคับได้จึงมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๗๓๑/๒๕๕๑

กรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงในกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อยและมีเหตุอันควรงดโทษให้โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้ การทำทัณฑ์บนผู้ฟ้องคดีย่อมแสดงว่า ผู้ฟ้องคดีกระทำผิดวินัยแล้ว เมื่อผู้ฟ้องคดีเห็นว่า **หนังสือทัณฑ์บน**ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากไม่มีการแจ้งข้อกล่าวหาและไม่เปิดโอกาสให้ผู้ฟ้องคดีได้ชี้แจงแสดงพยานหลักฐานเพื่อหักล้างแก้ข้อกล่าวหา หนังสือทัณฑ์บนฉบับดังกล่าว จึง**เป็นคำสั่งทางปกครอง**ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายหรืออาจจะก่อความเดือดร้อนหรือเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดีโดยตรงและเป็นการเฉพาะ

ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นผู้เดือดร้อนเสียหายและการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายศาลปกครองกำหนดคำบังคับได้ ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดี ตามมาตรา ๔๒ แห่งแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

ระเบียบ ก.ค.ศ.ว่าด้วยวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘

ระเบียบ ก.ค.ศ.ว่าด้วยวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการออกคำสั่งลงโทษทางวินัยสรุปได้ดังนี้

๑. การสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ห้ามมิให้สั่งย้อนหลังไปก่อนวันออกสั่ง เว้นแต่ผู้นั้นถูกสั่งพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อนในกรณีตามที่กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ได้กำหนดให้สั่งลงโทษย้อนหลังก็ให้สั่งย้อนหลังได้

๒. การสั่งเพิ่มโทษ หรือลดโทษ เป็นลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ให้สั่งย้อนหลังไปถึงวันที่คำสั่งลงโทษเดิมใช้บังคับ ทั้งนี้ การสั่งย้อนหลังดังกล่าวไม่มีผลกระทบถึงสิทธิและประโยชน์ที่ผู้ถูกสั่งลงโทษได้รับไปแล้ว

๓. การสั่งลดโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ เป็นโทษลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ จะสั่งให้มีผลบังคับตั้งแต่วันใด ให้นำข้อ ๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๔. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษ ให้ทำคำสั่งเป็นหนังสือมีสาระสำคัญแสดงเลขที่ และวัน เดือน ปี ที่ออกคำสั่งเดิม ข้อความเดิมตอนที่แก้ไขเปลี่ยนแปลง และข้อความที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงแล้ว และต้องแจ้งให้ผู้ถูกลงโทษทราบด้วย

๕. การสั่งลงโทษต้องแจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกลงโทษทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันออกคำสั่งลงโทษ โดยให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งพร้อมทั้งวัน เดือน ปี ที่รับทราบ ถ้าผู้ถูกลงโทษไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง ให้ผู้แจ้งมอบสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกลงโทษแล้วทำบันทึกลงวัน เดือน ปี เวลาและสถานที่ที่แจ้งและลงลายมือชื่อผู้แจ้งพร้อมทั้งพยานรู้เห็นไว้เป็นหลักฐาน

ในกรณีที่ไม่อาจแจ้งให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งได้โดยตรง ให้แจ้งเป็นหนังสือส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกลงโทษ ณ ที่อยู่ของผู้ถูกลงโทษ ซึ่งปรากฏตามหลักฐานขอทางราชการ โดยส่งสำเนาคำสั่งไปให้สองฉบับเพื่อให้ผู้ถูกลงโทษเก็บไว้หนึ่งฉบับ และให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปี ที่รับทราบคำสั่งส่งคืนกลับมาเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ ในกรณีเช่นนี้เมื่อล่วงพ้นสิบห้าวันนับแต่วันที่ปรากฏในใบตอบรับทางไปรษณีย์ลงทะเบียนว่าผู้ถูกลงโทษได้รับเอกสารดังกล่าวหรือมีผู้รับแทนแล้ว แม้ยังไม่ได้รับสำเนาคำสั่งลงโทษฉบับที่ให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปี ที่รับทราบคำสั่งลงโทษกลับคืนมา ให้ถือว่าผู้ถูกลงโทษได้รับแจ้งคำสั่งแล้ว

การแจ้งตามวรรคสอง ถ้าเป็นกรณีที่ผู้ถูกลงโทษไม่ยอมรับเอกสารดังกล่าว ถ้าได้ส่งไปยังภูมิลำเนาของผู้นั้นก็ให้ถือว่าได้รับแจ้งตั้งแต่ในขณะที่ไปถึง

การสอบสวนและคำสั่งให้ออกจากราชการหย่อนความสามารถ และประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๑๑๑ บัญญัติว่า “ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ และผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ เห็นว่ากรณีมีมูล ถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ก็ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยไม่ชักช้า ในการสอบสวนนี้จะต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย ทั้งนี้ ให้นำมาตรา ๙๘ วรรคสอง วรรคห้า และวรรคเจ็ด มาตรา ๑๐๐ วรรคสี่ และมาตรา ๑๐๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามีมติให้ผู้นั้นออกจากราชการ ก็ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นทำการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหา ตามมาตรา ๙๘ ในเรื่องที่จะต้องสอบสวนตามวรรคหนึ่ง และคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๙๘ ได้สอบสวนไว้แล้ว ผู้มีอำนาจตามวรรคหนึ่ง จะใช้สำนวนการสอบสวนนั้นพิจารณาดำเนินการโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามวรรคหนึ่งได้

คำสั่งที่ ๒๗๓/๒๕๔๙

การที่ อบต.นามน มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการเพราะหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ คำสั่งดังกล่าวเป็นเพียงการเตรียมการเพื่อดำเนินการสอบสวนผู้ฟ้องคดีและจัดให้มีคำสั่งทางปกครองต่อไป คำสั่งดังกล่าวจึงมิใช่คำสั่งทางปกครอง จึงยังไม่เป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๐๒/๒๕๕๒

ผู้อำนวยการวิทยาลัย ผู้บังคับบัญชาของผู้ฟ้องคดีได้รับหนังสือร้องเรียนกล่าวหาผู้ฟ้องคดีว่า ได้เข้ามาในร้านขายของของผู้ร้อง โดยกล่าววาจาไม่สุภาพทำร้ายร่างกายผู้ดูแลร้าน ทำลายสิ่งของในร้าน และยังถือวิสาสะหยิบของในร้านไปโดยไม่ชำระเงิน พร้อมทั้งประกาศให้คนทั่วไปที่เดินผ่านไปมาให้ได้ยินว่า “กูเป็นอาจารย์เทคนิค กูจะทำอะไรก็ได้ กูไม่กลัวใคร ผู้อำนวยการก็ไม่มีทางทำลายกู เพราะกูเป็นเด็กผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการเขาไม่ทำลายอาจารย์เทคนิคด้วยกัน.... ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (เลขาธิการคณะกรรมการอาชีวศึกษา) พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีร้องเรียนดังกล่าวเข้าข่ายเป็นกรณีหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือเป็นการประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนได้สอบปากคำพยานบุคคล สรุปได้ว่า ผู้ฟ้องคดีมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหลายประการ กล่าวคือ ชอบดื่มสุราในเวลาราชการบ่อยครั้ง ละทิ้งหน้าที่

การสอนอยู่เสมอ ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการ รวมทั้งยังปฏิบัติตนไม่เหมาะสม และสร้างความเสื่อมเสียต่อวิชาชีพครู ในกรณีที่ถูกร้องเรียน จึงมีความเห็นเสนอว่าการกระทำของผู้ฟ้องคดีเข้าข่ายเป็นความผิดฐานหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่และประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ แต่ระหว่างที่ผู้ฟ้องคดีถูกลงโทษและกำหนดให้มีการติดตามความประพฤติเป็นเวลา ๑ ปี ผู้ฟ้องคดีมิได้ละทิ้งหน้าที่ราชการ ถือว่าผู้ฟ้องคดีสำนึกในความรับผิด สมควรลงโทษวินัยเพียงลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น โดยที่ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่าก่อนหน้าที่ผู้ฟ้องคดีจะถูกร้องเรียนกล่าวหาตามกรณีนี้ผู้ฟ้องคดีเคยถูกผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคแพร่ และผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคนครสวรรค์ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ฟ้องคดีลงโทษวินัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการมาแล้วรวม ๙ ครั้ง แต่ก็ยังไม่เข็ดหลาบคงประพฤติปฏิบัติตนในลักษณะทำนองเดียวกันจนถูกร้องเรียนในกรณีนี้อีก อันเป็นการแสดงให้เห็นว่ามิได้พยายามจะปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น หรือเกรงกลัวต่อกฎหมาย ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้ไม่เหมาะสมกับผู้ที่เป็นครูจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เห็นว่า หากให้ผู้ฟ้องคดีรับราชการต่อไปจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ จึงเสนอให้ อ.ก.ค.กรมอาชีวศึกษาพิจารณา และ อ.ก.ค.กรมอาชีวศึกษาพิจารณาแล้วเห็นชอบ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงมีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการฐานหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่และประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ จึงเป็นการใช้ดุลพินิจเหมาะสมและชอบด้วยกฎหมายแล้ว

การสอบสวนและลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ออกจากราชการ ตาย และเกษียณอายุราชการ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๑๐๒ บัญญัติว่า “ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำหรือละเว้นกระทำการใดที่พึงเห็นได้ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และเป็นการกล่าวหาเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการกล่าวหาเป็นหนังสือโดยผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษ แม้ภายหลังผู้นั้นจะออกจากราชการไปแล้ว เว้นแต่ออกจากราชการเพราะตาย ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ มีอำนาจดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาตามมาตรา ๙๕ และดำเนินการทางวินัยตามที่บัญญัติในหมวดนี้ต่อไปได้ เสมือนว่าผู้นั้นยังมิได้ออกจากราชการ เว้นแต่ผลการสอบสวนหรือพิจารณาปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยที่จะต้องลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนให้สั่งงดโทษ”

การสอบสวนและลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ออกจากราชการ ตาย และเกษียณอายุราชการ มีหลักเกณฑ์โดยสรุปดังนี้

๑. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำหรือละเว้นกระทำการใดที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก่อนออกจากราชการหรือเกษียณอายุราชการ

๒. การกล่าวหาต้องทำเป็นหนังสือกรณีใดกรณีหนึ่งดังนี้

(๑) เป็นการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น

(๒) เป็นการกล่าวหาต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน หรือ ป.ป.ช.หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ

(๓) ผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นเป็นผู้กล่าวหา

๓. มีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งไม่ใช่ความผิดดังนี้

(๑) ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการ

(๒) ความผิดลหุโทษ

๔. ต่อมาผู้นั้นจะออกจากราชการไปแล้ว เว้นแต่ออกจากราชการเพราะตาย เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในฐานะผู้มีอำนาจบรรจุและแต่งตั้ง ตามมาตรา ๕๓ มีอำนาจดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาดำเนินการทางวินัยต่อไปได้ เสมือนว่าผู้นั้นยังมิได้ออกจากราชการ

๕. หากผลการสอบสวนหรือพิจารณาปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยและต้องถูกลงโทษดังนี้

(๑) ในกรณีที่ผู้กระทำผิดวินัยจะต้องถูกลงโทษไล่ออกหรือปลดออกให้ดำเนินการทางวินัยเพื่อมีคำสั่งไล่ออกหรือปลดออกต่อไปได้ เสมือนว่าผู้นั้นยังมิได้ออกจากราชการ

(๒) ในกรณีที่ผู้กระทำผิดวินัยจะต้องถูกลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนให้สั่งงดโทษ

(๓) ในกรณีที่ผู้ถูกสอบสวนตาย ให้นำสำนวนการสอบสวนดำเนินการตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ มาตรา ๕๓ ซึ่งบัญญัติว่า “ข้าราชการผู้ใดมีกรณีหรือต้องหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงถึงแก่ความตายก่อนได้รับการวินิจฉัยเรื่องที่กระทำผิดวินัยนั้นให้กระทรวงเจ้าสังกัดพิจารณาวินิจฉัยว่าถ้าผู้นั้นไม่ถึงแก่ความตายเสียก่อนจะต้องได้รับโทษถึงไล่ออกหรือปลดออกหรือไม่ ถ้าเห็นว่าผู้นั้นจะต้องถูกลงโทษถึงไล่ออกหรือปลดออก ทายาทไม่มีสิทธิได้รับบำนาญ ตามมาตรา ๔๘”

อนึ่งกรณีที่ข้าราชการซึ่งถูกแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรงได้ลาออกจากราชการหรือเกษียณอายุราชการ หรือถึงแก่กรรม ก่อนการสอบสวนแล้วเสร็จ ผู้บังคับบัญชาต้องยุติการสอบสวนเนื่องจากบุคคลดังกล่าวไม่มีสถานะเป็นข้าราชการ จึงไม่อาจพิจารณาสั่งลงโทษทางวินัยได้

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๙๙๒/๒๕๔๘

ผู้ฟ้องคดีเป็นอดีตข้าราชการพ้นจากราชการเพราะเหตุเกษียณอายุราชการ ฟ้องเพิกถอนคำสั่งไล่ออกจากราชการฐานกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก โดยอ้างว่าการออกคำสั่งลงโทษผู้ฟ้องคดี ขณะผู้ฟ้องคดีไม่มีสถานะภาพเป็นข้าราชการไม่อาจกระทำได้ และคำสั่งลงโทษไล่ออกให้มีผลย้อนหลังไปถึงวันเกษียณอายุราชการไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ศาลวินิจฉัยว่าผู้ฟ้องคดีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและถูกฟ้องคดีอาญาอยู่ก่อนออกจากราชการ ผู้บังคับบัญชามีอำนาจดำเนินการทางวินัยต่อไปได้ ตามมาตรา ๑๐๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งโดยอนุโลมให้ใช้กับข้าราชการครู ตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ และสามารถไล่ออกจากราชการย้อนหลังไปถึงวันเกษียณอายุราชการได้ตามระเบียบ ก.ค.ว่าด้วยวันออกราชการของข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๗

หมายเหตุ

ระเบียบ ก.ค.ศ.ว่าด้วยวันออกราชการของข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๖(๗) “การสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ในกรณีที่ผู้ซึ่งจะต้องถูกลงโทษนั้นได้พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการไปก่อนแล้ว ให้สั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการย้อนหลังไปถึงวันเกษียณอายุราชการ

ผลสืบเนื่องจากการถูกสั่งลงโทษทางวินัย

การงดเลื่อนขั้นเงินเดือน กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๖ กำหนดว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งจะได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนครึ่งขั้นในแต่ละครั้ง กรณีในครึ่งปีที่แล้วมาจนถึงวันออกคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จะต้อง (๒) ไม่เป็นผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัยที่หนักกว่าโทษภาคทัณฑ์

ตัวอย่าง

ข้าราชการครู ๒ ราย นาย ก. พูดหมิ่นประมาท นาย ข. ต่อมา นาย ข. ทราบเรื่อง จึงเข้าชกต่อยทำร้ายชกต่อ นาย ก. บาดเจ็บทั้งคู่ถูกแต่งตั้งสอบสวนทางวินัยไม่ร้ายแรง และถูกลงโทษทางวินัยเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ โดย นาย ก. ถูกลงโทษภาคทัณฑ์ นาย ข. ถูกลงโทษตัดเงินเดือนจำนวน ๕ % เป็นเวลา ๑ เดือน ดังนี้ ในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๔ นาย ก. มีสิทธิได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนเพราะถูกลงโทษภาคทัณฑ์ สำหรับ นาย ข. ไม่มีสิทธิได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนเพราะถูกลงโทษที่หนักกว่าโทษภาคทัณฑ์

อนึ่ง กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๖(๒) กำหนดว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งจะได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนครึ่งขั้นในแต่ละครั้ง กรณีในครึ่งปีที่แล้วมาจนถึงวันออกคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนจะต้องไม่ถูกศาลพิพากษาในคดีอาญาให้ลงโทษในความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือความผิดที่ทำให้เสื่อมเสียต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

ตัวอย่าง

นาย ข. ไม่มีสิทธิได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนเพราะถูกลงโทษเพราะถูกลงโทษตัดเงินเดือนจำนวน ๕ % เป็นเวลา ๑ เดือน ในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๔ มาแล้ว ต่อมา นาย ข. ถูกพนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาญาฐานทำร้ายชกต่อ นาย ก. ได้รับบาดเจ็บและศาลได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ ให้จำคุก ๒ เดือน ปรับ ๕,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ดังนี้ ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ นาย ข. จะมีสิทธิได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือไม่

ในกรณีนี้ถือว่า นาย ข. ถูกศาลพิพากษาในคดีอาญาให้ลงโทษในความผิดเกี่ยวกับความผิดที่ทำให้เสื่อมเสียต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ตามข้อ ๖(๒) ซึ่งอาจไม่ได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ ด้วย แต่เนื่องจากเหตุที่ นาย ข. ถูกงดเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นการกระทำผิดเรื่องเดียวกันที่เคยถูกงดการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๔ มาแล้ว กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๖(๒) วรรคสุดท้าย จึงกำหนดไว้ว่า

“ในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดอยู่ในหลักเกณฑ์ที่สมควรได้เลื่อนขั้นเงินเดือน แต่ได้ถูกงดเลื่อนขั้นเงินเดือนเพราะถูกลงโทษลงโทษทางวินัยหรือถูกศาลพิพากษาในคดีอาญาให้ลงโทษในกรณีนั้นมาแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาเลื่อนขั้นเงินเดือนครึ่งปีต่อไปให้ผู้นั้นตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน หรือวันที่ ๑ ตุลาคมของครั้งที่จะเลื่อนเป็นต้นไป” นายข. จึงมีสิทธิได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ ด้วย

กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๖ กำหนดว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งจะได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนครึ่งขั้นในแต่ละครั้ง กรณีในครึ่งปีที่แล้วมาจนถึงวันออกคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือน จะต้องไม่ขาดราชการตามข้อ ๖(๔)

ตัวอย่าง

ข้าราชการครูถูกลงโทษภาคทัณฑ์ตามคำสั่งเดือนมีนาคม ๒๕๔๔ เพราะขาดราชการ และไม่ได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนเพราะขาดราชการในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๔ มาแล้ว ต่อมา มีการรายงานการดำเนินการทางวินัยมายังหัวหน้าส่วนราชการ ตามมาตรา ๑๐๔(๑) หรือรายงานมายัง อ.ก.ค.ส่วนราชการ ตามมาตรา ๑๐๔(๒) ต่อมาหัวหน้าส่วนราชการหรือ อ.ก.ค.ส่วนราชการพิจารณาเพิ่มโทษเป็นตัดเงินเดือน ๕ % เป็นเวลา ๑ เดือน เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๔๔ โดยให้มีผลย้อนหลังไปตามคำสั่งเดิมดังนี้ ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ ข้าราชการครูดังกล่าวจะมีสิทธิได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือไม่

อ.ก.ค.วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้าราชการครูครั้งที่ ๑/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๔๕ พิจารณาแล้วเห็นว่า กฎ ก.ค. (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๔๐ ข้อ ๖(๒) วรรคสองกำหนดไว้ว่า

“ในกรณีที่ข้าราชการครูผู้ใดอยู่ในหลักเกณฑ์ที่สมควรได้เลื่อนขั้นเงินเดือน แต่ได้ถูกงดเลื่อนขั้นเงินเดือนเพราะถูกลงโทษลงโทษทางวินัยหรือถูกศาลพิพากษาในคดีอาญาให้ลงโทษในกรณีตามวรรคหนึ่งมาแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปีต่อไปให้ข้าราชการครูผู้นั้น....) แต่สำหรับกรณีขาดราชการไม่ได้กำหนดไว้ เมื่อตีความตามเจตนารมณ์ของกฎ ก.ค. (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๔๐ แล้ว กฎหมายมิต้องการให้บุคคลใดต้องถูกลงโทษมากกว่าหนึ่งครั้งในการกระทำความผิดเพียงครั้งเดียว ประกอบระเบียบ ก.ค.ว่าด้วยวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๘ กำหนดว่าการสั่งเพิ่มโทษให้ย้อนหลังนั้นไป ไม่กระทบถึงสิทธิประโยชน์ที่ผู้นั้นได้รับไปแล้ว ดังนั้น เมื่อข้าราชการครูถูกงดการเลื่อนขั้นเงินเดือนมาแล้ว แม้ต่อมาจะถูกเพิ่มโทษที่หนักกว่าโทษภาคทัณฑ์ก็ไม่ต้องถูกงดการเลื่อนขั้นเงินเดือนอีก”

การสั่งลงโทษทางวินัยไม่ต้องรอผลการพิจารณาคดีอาญาของศาล

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ ๑๕๕๐/๒๕๔๖

ผู้ฟ้องคดีเป็นอดีตข้าราชการครูฟ้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ ก.ค.พิจารณาทบทวนการดำเนินการทางวินัย กรณีถูกลงโทษไล่ออกจากราชการฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง โดยให้นำข้อเท็จจริงที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องคดีอาญามาประกอบการพิจารณาเพื่อประโยชน์ในการรับเงินบำเหน็จบำนาญ ศาลวินิจฉัยว่าการสั่งลงโทษทางวินัยได้กระทำไปโดยชอบด้วยกฎหมายและเป็นที่สุดตามกฎหมาย การที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องคดีอาญา

เนื่องจากยังมีความสงสัยตามสมควรว่าผู้ฟ้องคดีกระทำผิดหรือไม่ จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ฟ้องคดีนั้น ยังไม่มีเหตุเพียงพอที่ทำให้ ก.ค.ต้องหยิบยกเรื่องการดำเนินการทางวินัยต่อผู้ฟ้องคดีมาพิจารณาทบทวนคำสั่ง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๖๗/๒๕๔๗

ผู้ฟ้องคดีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตั้งโรงงานยาเสพติด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และมีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการไว้ก่อน เพื่อรอผลการสอบสวนพิจารณา ต่อมาคณะกรรมการสอบสวนเสนอสำนวนว่าพยานหลักฐานยังรับฟังไม่ได้ว่า ผู้ฟ้องคดีกระทำผิดวินัยตามข้อกล่าวหาเห็นควรยุติ แต่ กองวินัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีคำสั่งให้กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๔ ทำการสอบสวนหาพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีอาญากับผู้ฟ้องคดีด้วย เห็นควรรอผลการดำเนินคดีอาญาเพื่อเสนอผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติสั่งการในคราวเดียวกัน จึงยังไม่มีคำสั่งในเรื่องการสอบสวนทางวินัยนับแต่ได้รับรายงานการสอบสวนรวมระยะเวลาเกือบ ๔ ปี ผู้ฟ้องคดีจึงฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติสรุปผลการสอบสวนวินัยและสั่งให้ผู้ฟ้องคดีกลับเข้ารับราชการ ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เมื่อคณะกรรมการสอบสวนรายงานผลการสอบสวนแล้วเป็นหน้าที่ของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติที่จะสั่งการตามสมควร ตามกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา และการดำเนินการทางวินัยให้ยุติ โดยไม่ต้องรอผลการพิจารณาทางอาญาก่อน ผลการลงโทษวินัยและผลการลงโทษอาญา หาจำต้องมีผลไปทางเดียวกันไม่ เพราะกระบวนการพิจารณาทางวินัยและทางอาญามีความแตกต่างกัน การรับฟังพยานหลักฐานก็แตกต่างกัน ทั้งการมีอยู่ของพยานหลักฐานและการให้ถ้อยคำหรือการเบิกความของพยานอาจมีความแตกต่างกันได้ ศาลปกครองสูงสุดพิพากษาให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติพิจารณาสั่งการให้เสร็จสิ้นภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา

การดำเนินการทางวินัยตามที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูล

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ **มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง** บัญญัติว่า “ในกรณีมีมูลความผิดทางวินัย เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.ได้พิจารณาพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดแล้วมีมติว่าผู้ถูกกล่าวหาผู้ใดได้กระทำความผิดวินัย ให้ประธานกรรมการส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่ พร้อมทั้งความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหา ผู้นั้นเพื่อพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.ได้มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก ในการพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถือว่ารายงานเอกสารและความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัย ตามกฎหมายหรือระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหานั้น ๆ แล้วแต่กรณี” และ**มาตรา ๙๓** บัญญัติว่า “เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่งและวรรคสามแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนพิจารณาลงโทษภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนส่งสำเนาคำสั่งลงโทษดังกล่าวไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ออกคำสั่ง”

ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.ได้พิจารณาพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดแล้วมีมติว่าผู้ถูกกล่าวหาผู้ใดได้กระทำความผิดวินัย และส่งรายงานและเอกสารพร้อมทั้งความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหานั้นเพื่อพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.ได้มีมติ โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจพิจารณาโทษทางวินัยมีอำนาจแต่เพียงพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเท่านั้น จะพิจารณาเปลี่ยนแปลงฐานความผิดทางวินัยให้ต่างไปจากที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.มีมติไม่ได้

๑. ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการที่ถูกกล่าวหาไม่อาจพิจารณาเปลี่ยนแปลงฐานความผิดทางวินัยตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.ได้วินิจฉัยแล้ว

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๐๖/๒๕๔๙

ในคดีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.พิจารณาสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องร้องทุกข์กรณีผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นปลัดเทศบาลตำบลได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมดูแลการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลถูกกล่าวหาว่าได้ทำตำหนิลูกปิงปองที่ใช้ในการจับสลากหมายเลขประจำตัวผู้สมัครเพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งกลุ่มหนึ่งได้ประโยชน์อันเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช.มีมติเป็นเอกฉันท์ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการและฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๘๒ วรรคสาม และมาตรา ๙๘วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. จึงส่งเรื่องให้นายกเทศมนตรี (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓) พิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดีตามมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาโทษทางวินัยและเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัด (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) พิจารณาลงโทษผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้พิจารณาแล้วมีมติลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ จึงมีคำสั่งปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการตามมติดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ไม่จำต้องผูกพันตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากมาตรา ๙๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญข้างต้น มีเจตนารมณ์ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนได้พิจารณากลั่นกรองอีกชั้นหนึ่ง นั้น

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า การที่ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงานการสอบสวนและเอกสารไปยังผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจถอดถอนผู้ฟ้องคดีนั้นเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๙๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ส่วนการวินิจฉัยข้อเท็จจริงและการมีมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช.ว่าผู้ฟ้องคดีกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่และประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ **ไม่อาจพิจารณาเปลี่ยนแปลงฐานความผิดทางวินัยตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.ได้วินิจฉัยแล้ว** จึงต้องพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติตามมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๙๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ดังนั้น ข้ออ้างของผู้ฟ้องคดีที่ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ไม่จำต้องผูกพันตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่อาจรับฟังได้ คำสั่งลงโทษปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการจึงชอบด้วยกฎหมาย ศาลพิพากษายกฟ้อง

๒. รายงานและความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช.ที่ส่งไปยังผู้บังคับบัญชาของผู้ฟ้องคดีเพื่อพิจารณาโทษทางวินัยมิใช่คำสั่งทางปกครองผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธิฟ้องคณะกรรมการ ป.ป.ช. และไม่มีสิทธิฟ้องขอให้ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งให้เพิกถอนมติของ ป.ป.ช. ดังกล่าว

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๘/๒๕๔๘

รายงานและความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช.ที่ส่งไปยังอธิบดีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ฟ้องคดีเพื่อพิจารณาโทษทางวินัย ตามมาตรา ๙๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และ**มติของ ก.พ.**ที่เสนอให้นายกรัฐมนตรียกคำอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดี **มิใช่คำสั่งทางปกครอง** เป็นเพียงกระบวนการพิจารณาภายในของฝ่ายปกครอง ยังไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ฟ้องคดี เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และ ก.พ. มิได้เป็นผู้ออกคำสั่งทางปกครองอันมีผลเป็นการกระทบสิทธิของผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจึง**ไม่มีสิทธิฟ้องคณะกรรมการ ป.ป.ช. และ ก.พ.** ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๔๙/๒๕๔๘

มติของคณะกรรมการ ป.ป.ช.ที่เห็นว่าผู้ฟ้องคดีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง เป็นเพียงความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช.ที่เสนอต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เพื่อประกอบการพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองแก่ผู้ฟ้องคดีตามมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ เท่านั้น **มติดังกล่าวมิได้เป็นคำสั่งทางปกครอง**ที่มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีหรือมีผลเป็นการออกคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีได้รับโทษทางวินัยในขณะนั้นแต่อย่างใด ผู้ฟ้องคดีจึงไม่ใช่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อขอให้เพิกถอนมติคณะกรรมการ ป.ป.ช.ดังกล่าวได้ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง (**คำสั่งที่ ๘๘๘/๒๕๔๘** ได้วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๗๕๒/๒๕๕๑

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช. ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) เป็นคณะบุคคลซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล จึงเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ แต่มติของ ป.ป.ช. ที่ชี้มูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงแก่ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นข้าราชการนั้น คงมีผลทางกฎหมาย แต่เฉพาะในความสัมพันธ์ภายในระหว่าง ป.ป.ช.กับอธิบดีกรมที่ดิน (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ฟ้องคดีและมีอำนาจหน้าที่พิจารณาลงโทษทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดีเท่านั้น หามีผลทางกฎหมายออกสู่ภายนอกไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจก่อความเดือดร้อนหรือเสียหายโดยตรงแก่ผู้ฟ้องคดีแต่อย่างใด คงมีแต่เฉพาะคำสั่งของอธิบดีกรมที่ดินที่สั่งลงโทษทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดี ตามฐานความผิดที่ ป.ป.ช. ได้มีมติเท่านั้น ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจึง**ไม่มีสิทธิฟ้องขอให้ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งให้เพิกถอนมติของ ป.ป.ช.** ดังกล่าว

๓. ในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษไม่เห็นด้วยกับคำสั่งลงโทษตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษต่อคณะกรรมการ ก.ค.ศ. สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรืออุทธรณ์คำสั่งลงโทษต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญ ตามมาตรา ๑๑๔

แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และในกรณีไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.ค.ศ. หรือ ก.พ.ค ผู้ถูกลงโทษมีสิทธินำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของ ก.ค.ศ. หรือ ก.พ.ค. แล้วแต่กรณี หากผู้ถูกลงโทษยังมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายได้บัญญัติไว้เฉพาะดังกล่าวจึงยังไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๕๖๔/๒๕๕๒

ผู้ฟ้องคดีฟ้องขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ) และการสรุปสำนวนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ (คณะอนุกรรมการไต่สวน) ที่ชี้มูลว่า ผู้ฟ้องคดีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงนั้นเห็นว่า การดำเนินการของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และการมีมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ชี้มูลว่าผู้ฟ้องคดีกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และให้ส่งรายงานเอกสารและความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาของผู้ฟ้องคดีเพื่อพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดี เป็นเพียงขั้นตอนการดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ฟ้องคดีเพื่อให้พิจารณาออกคำสั่งลงโทษทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดีต่อไป ตามมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งหาก**ผู้ฟ้องคดีไม่เห็นด้วยกับคำสั่งลงโทษตามมติดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.)** ตามมาตรา ๑๑๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และในกรณีไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.พ.ค ผู้ฟ้องคดีก็มีสิทธินำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค ตามมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน เมื่อผู้ฟ้องคดียังมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายได้บัญญัติไว้เฉพาะแต่อย่างใด ผู้ฟ้องคดีจึงยังไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ ๕๔๓/๒๕๔๖

ผู้ฟ้องคดีถูกร้องเรียนว่าร่วมกันทุจริตประพฤติมิชอบในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การศึกษาปลัดกระทรวงศึกษาธิการจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริง คณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเห็นว่ามีมูลสองกรณี คือ กรณีจัดซื้อโต๊ะเก้าอี้นักเรียน และกรณีการจัดซื้อสไลด์ประกอบการเรียนการสอน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยผู้ฟ้องคดีทั้งสองกรณีดังกล่าว ส่วนกรณีการจัดซื้อวีดิโอเทปประกอบการเรียนการสอน คณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริง และปลัดกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่มีมูล ให้ยุติเรื่อง

ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ป.ชี้มูลความผิดเกี่ยวกับการทุจริต ประพฤติมิชอบในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การศึกษาทั้งสามกรณี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยผู้ฟ้องคดีกรณีการจัดซื้อวีดิโอเทปประกอบการเรียนการสอนที่เคยยุติเรื่องไปแล้ว ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงที่คณะกรรมการ ป.ป.ป.ชี้มูลความผิดโดยอ้างว่าเป็นการดำเนินการทางวินัยซ้ำซ้อน และได้รับการล้างมลทิน ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ด้วยแล้ว

ศาลวินิจฉัยว่า ถึงแม้มูลคดีมาจากโครงการเดียวกันและปีงบประมาณเดียวกันก็ตาม แต่เป็นการจัดซื้อแยกจากกันคนละสัญญา จึงไม่เป็นการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยที่ซ้ำซ้อนแต่ประการใด ส่วนการอ้างว่าได้รับการล้างมลทินไปแล้วนั้น มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดไว้ให้ล้างมลทินแก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัย ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๙ และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าไม่เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น ๆ แต่กรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการจัดซื้อวีดิโอเทปยังไม่มีการสอบสวนหรือลงโทษมาก่อนแต่ประการใด จึงไม่ได้รับการล้างมลทินตามที่ผู้ฟ้องคดีเข้าใจ

พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๙

มาตรา ๕ ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้น ๆ

คำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นคำสั่งทางปกครอง

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕ กำหนดคำนิยาม “คำสั่งทางปกครอง” ไว้หมายความว่า การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๕/๒๕๕๑ และที่ อ.๔/๒๕๔๗ ได้วางหลักกฎหมายฯ ในทำนองเดียวกันว่า คำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กระทบถึงสิทธิของผู้ถูกลงโทษ และมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน บัญญัติว่า “คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือและการยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย และเหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

(๑) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

(๒) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง

(๓) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ”

ดังนั้น การออก**คำสั่งลงโทษ**ทางวินัยข้าราชการและลูกจ้างประจำซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครอง คำสั่งดังกล่าวอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

๑. ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ได้แก่ ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง เลขที่ ตำแหน่ง อัตราเงินเดือน สังกัด และการกระทำที่เป็นความผิดวินัยวินัยโดยย่อ

๒. ข้อกฎหมายที่อ้างอิง ได้แก่ การกระทำของผู้ถูกลงโทษเป็นความผิดทางวินัยฐานใด ตามมาตราใดหรือข้อใด ชื่อกฎหมายหรือระเบียบที่บัญญัติความผิดทางวินัย อำนาจของผู้ออกคำสั่งลงโทษ อาศัยตามกฎหรือระเบียบใด

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๙๗ บัญญัติว่า การลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ทำเป็นคำสั่งวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษให้เป็นไปตามระเบียบของ ก.ค.ศ. ผู้สั่งลงโทษต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด และมิให้เป็นไปโดยพยาบาท โดยอคติหรือโดยโทสจริต หรือลงโทษผู้ที่ไม่มีความผิดในคำสั่งลงโทษให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใด ตามมาตราใด และมีเหตุผลอย่างใดในการกำหนดสถานโทษเช่นนั้น

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๙๒/๒๕๕

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รายงานผลการสอบสวนและเห็นควรให้ปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เห็นพ้องด้วยจึงเสนอเรื่องให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ (คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ที่ ๒) พิจารณาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ พิจารณาแล้วมีมติไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการโดยไม่รอฟังผลคดีอาญา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงมีคำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนและมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ประกอบกับพฤติการณ์ของการกระทำตลอดจนความร้ายแรงแห่งกรณี จึงเป็นการใช้ดุลพินิจโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว **แม้คำสั่งดังกล่าวจะมิได้ระบุถึงถ้อยคำในบทบัญญัติมาตรา ๘๒ วรรคสอง และมาตรา ๙๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ไว้** แต่เมื่อคำสั่งดังกล่าวได้ระบุเหตุผลซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับพฤติการณ์และการกระทำของผู้ฟ้องคดี รวมทั้งข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งลงโทษ ซึ่งเป็นเหตุผลที่ชัดเจนเพียงพอที่ผู้ฟ้องคดีจะเข้าใจได้ อีกทั้งผู้ฟ้องคดีก็มิได้หลงต่อสู้แต่อย่างใด การมิได้ระบุดังกล่าว จึงมิใช่ข้อบกพร่องอันเป็นสาระสำคัญถึงขนาดที่จะทำให้คำสั่งลงโทษผู้ฟ้องคดีดังกล่าวต้องเสียไป

๓. ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ ตามที่ปรากฏในรายงานผลการสืบสวนหรือสอบสวนทางวินัย

๔. สิทธิในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่ง

การแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัย

มาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ บัญญัติว่า “คำสั่งทางปกครองที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้งต่อไปได้ให้ระบุกรณีที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้ง การยื่นคำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้ง และระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งดังกล่าวไว้ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้ระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง แต่ถ้าไม่มีการแจ้งใหม่และระยะเวลาดังกล่าวมีระยะเวลาสั้นกว่าหนึ่งปีให้ขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งทางปกครอง เช่น คำสั่งลงโทษทางวินัยต้องระบุไว้ด้วยว่า ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งต่อบุคคลหรือคณะบุคคลใด เช่น ข้าราชการครูอุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือ ก.ค.ศ. และลูกจ้างประจำให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.พ.สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือ อ.ก.พ.สามัญสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทำหน้าที่ อ.ก.พ.กระทรวง เป็นต้น

๑. คำสั่งทางปกครองที่อาจอุทธรณ์ หรือโต้แย้งได้ ให้แจ้งสิทธิในการอุทธรณ์ดังนี้

(๑) อุทธรณ์ต่อบุคคลหรือคณะบุคคลใด สถานที่ยื่นคำอุทธรณ์หรือโต้แย้งและเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญในการอุทธรณ์หรือโต้แย้ง

(๒) ระยะเวลาในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครอง

๒. คำสั่งลงโทษทางวินัยที่ไม่แจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษให้ถูกต้อง เช่น แจ้งว่ามีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง **แต่ไม่แจ้งว่าให้อุทธรณ์ต่อบุคคลหรือคณะบุคคลใด** ถือว่าการแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์ไม่ชอบ**มีผลเท่ากับไม่มีการแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์**

๓. คำสั่งลงโทษที่**ไม่ได้แจ้งสิทธิในการอุทธรณ์**หรือมีการแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์แต่**ไม่ได้แจ้งสิทธิเกี่ยวกับระยะเวลาในการอุทธรณ์** หรือ**ไม่ได้แจ้งว่าให้อุทธรณ์ต่อบุคคลหรือคณะบุคคลใด**ที่มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์ไว้ในคำสั่ง ในกรณีนี้ต้องแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์ให้ผู้ถูกลงโทษทราบใหม่ **การแจ้งใหม่**อาจมีหนังสือแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์ไปยังผู้รับคำสั่งโดยทำเป็นหนังสือต่างหากจากคำสั่งลงโทษทางวินัยก็ได้

ตัวอย่าง

วิทยาลัยแห่งหนึ่งมีคำสั่งให้ลงโทษทางวินัยข้าราชการครูโดยระบุไว้ในคำสั่งว่า “หากผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามคำสั่งนี้ ประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา”

คำสั่งดังกล่าวไม่ได้แจ้งสิทธิเกี่ยวกับระยะเวลาในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่ง จึงควรมีการแจ้งสิทธิเกี่ยวกับระยะเวลาในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษใหม่ **โดยทำเป็นหนังสือแจ้งต่างหากจากคำสั่งลงโทษก็ได้** ในกรณีนี้ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษได้ภายในกำหนด ๓๐ วัน **นับแต่วันที่ได้รับแจ้งใหม่**นั้น

คำสั่งลงโทษทางวินัยที่**ไม่ได้แจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ** และ**ไม่มีการแจ้งสิทธิใหม่** ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิ**อุทธรณ์คำสั่งลงโทษได้ภายในกำหนดหนึ่งปี**นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งลงโทษทางวินัย

ตัวอย่าง

การแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง “ถ้าท่านประสงค์จะอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งนี้ ให้ยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวต่อ .....(๑).....
ภายในกำหนด .....(๒).....วัน นับแต่วันที่รับทราบคำสั่งนี้ ”

หมายเหตุ (๑) ให้ระบุบุคคลหรือคณะบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

(๒) ให้ระบุระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์

ส่วนที่ ๖
การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษและการฟ้องคดีปกครอง

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปัจจุบัน ก.ค.ศ.ได้ออกกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ไว้โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. การแจ้งคำสั่งลงโทษ

(๑) เมื่อมีคำสั่งลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคคลากรแล้วต้องแจ้งให้ผู้ถูกลงโทษทราบว่าได้ถูกลงโทษทางวินัย โดยให้ถือวันที่ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง

(๒) ในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษ **ให้แจ้งคำสั่งลงโทษให้ผู้ถูกลงโทษทราบพร้อมมอบสำเนาคำสั่งลงโทษให้ผู้ถูกลงโทษแล้วทำบันทึกลงวัน เดือน ปี เวลา และสถานที่ที่แจ้งและลงลายมือชื่อผู้แจ้งพร้อมทั้งพยานรู้เห็น**ไว้เป็นหลักฐาน และให้ถือว่าวันที่แจ้งนั้นผู้ถูกลงโทษได้รับแจ้งคำสั่ง

(๓) ถ้าไม่อาจแจ้งให้ผู้ถูกลงโทษ ลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษได้โดยตรงให้ดำเนินการดังนี้

ก. ให้แจ้งเป็นหนังสือ**ส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังที่อยู่ของผู้ถูกลงโทษซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ**

ข. ให้ส่งสำเนาคำสั่งลงโทษไปให้สองฉบับ เพื่อให้ผู้ถูกลงโทษเก็บไว้หนึ่งฉบับ และให้ผู้ถูกลงโทษส่งกลับคืนมาเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ

เมื่อล่วงพ้นสิบห้าสิบวัน นับแต่วันที่ปรากฏในใบตอบรับทางไปรษณีย์ลงทะเบียนว่าผู้ถูกลงโทษได้รับเอกสารดังกล่าว หรือมีผู้รับแทนแล้ว แม้ยังไม่ได้รับสำเนาคำสั่งลงโทษฉบับที่ให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปี ที่รับทราบคำสั่งลงโทษกลับคืนมา **ให้ถือว่าผู้ถูกลงโทษได้ทราบคำสั่งแล้ว**

๒. การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ

(๑) ผู้ถูกลงโทษเห็นว่า การสั่งลงโทษนั้นไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นธรรมอย่างไร ผู้ถูกลงโทษอาจใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งลงโทษ หรือถือว่าได้รับทราบคำสั่งลงโทษแล้วแต่กรณี

การนับระยะเวลาอุทธรณ์ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันรับทราบคำสั่งลงโทษทางวินัย หากผู้รับคำสั่งลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งในวันใด ให้นับวันถัดไปเป็นวันแรกของการนับระยะเวลา และหากวันสุดท้ายของระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการให้นับวันทำการถัดไปเป็นวันสุดท้ายของระยะเวลา

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๙๘/๒๕๔๗

การที่ผู้ฟ้องคดีลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ผู้ฟ้องคดีย่อมมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง โดยนับระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และสิ้นสุดในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งตรงกับวันอาทิตย์อันเป็นวันหยุดทำการ ดังนั้น วันสุดท้ายของระยะเวลาคือ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๕ เมื่อผู้ฟ้องคดียื่นวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๕ จึงเป็นการยื่นอุทธรณ์คำสั่งเมื่อพ้นระยะเวลาการอุทธรณ์แล้ว การที่มีมติไม่รับอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีจึงชอบด้วยกฎหมาย

คดีฟ้องเพิกถอนคำสั่งไม่รับอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยไว้พิจารณา

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๙๘/๒๕๔๗

ผู้ถูกฟ้องคดีมีหนังสือแจ้งให้ทราบว่า พิจารณาแล้วเห็นว่า ยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงมีมติไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา แต่ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าตนยื่นอุทธรณ์ภายในกำหนดระยะเวลาจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลเพื่อขอให้รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา เป็นคดีพิพาทตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๔๖/๒๕๔๗ วินิจฉัยในทำนองเดียวกัน)

(๒) การ**อุทธรณ์คำสั่งลงโทษให้อุทธรณ์ด้วยตนเอง**เท่านั้น จะอุทธรณ์แทนผู้อื่นหรือมอบหมายให้ผู้อื่นอุทธรณ์แทนไม่ได้ (ข้อ ๔)

- ข้าราชการครูชายไม่มาปฏิบัติหน้าที่ราชการติดต่อกันเกินกว่าสี่สิบห้าวันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และไม่กลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการอีกเลย ผู้บังคับบัญชาจึงมีคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการ ภรรยาของข้าราชการครูดังกล่าวจะยื่นอุทธรณ์แทนผู้ถูกลงโทษไม่ได้

(อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ในคราวประชุมครั้งที่ ๕๒/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๙)

(๓) การ**อุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ** แสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลในการอุทธรณ์ให้เห็นว่าการถูกลงโทษไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นธรรมอย่างไร และลงลายมือชื่อและที่อยู่ของผู้อุทธรณ์ไว้ด้วย

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๐๐/๒๕๔๕

การอุทธรณ์คำสั่งต้องทำเป็นหนังสือ ตามมาตรา ๔๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ การอุทธรณ์คำสั่งด้วยวาจาถือว่ายังไม่ได้แก้ไขความเดือดร้อนเสียหายก่อนฟ้องคดีปกครองตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๖๓๗/๒๕๕๐

ข้าราชการครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่นอุทธรณ์คำสั่งลงโทษตัดเงินเดือน มีข้อความระบุว่าขออุทธรณ์คำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดีจำนวน ๕ % เป็นเวลาหนึ่งเดือน และหวังว่าคงไม่เลือกปฏิบัติคำอุทธรณ์ดังกล่าวมิได้แสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลในการอุทธรณ์ให้เห็นว่าได้ถูกลงโทษโดยไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นธรรมอย่างไร จึงเป็นคำอุทธรณ์ที่ไม่ชอบด้วย กฎ ก.ค.ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๕ คำอุทธรณ์ดังกล่าวแม้ทำเป็นหนังสือแต่ก็ไม่ระบุโต้แย้งข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย อันเป็นบทบัญญัติที่ระบุเรื่องการอุทธรณ์ไว้ในมาตรา ๔๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ถือว่าผู้ฟ้องคดีมิได้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษดังกล่าว ถือว่าผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องคดีนี้ยังไม่ได้แก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนฟ้องคดีปกครองตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

๓. สิทธิของผู้อุทธรณ์ในการอุทธรณ์ คำสั่งลงโทษผู้อุทธรณ์มีสิทธิ

(๑) ขอแถลงการณ์ด้วยวาจา โดยแสดงความประสงค์ไว้ในหนังสืออุทธรณ์หรือทำเป็นหนังสือต่างหากก็ได้ โดยยื่นต่อ อ.ก.ค.ศ. หรือ ก.ค.ศ. โดยตรงภายในสามสิบวันนับแต่วันยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์

(๒) ขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนหรือของผู้สอบสวน ส่วนการขอตรวจหรือคัดบันทึกถ้อยคำบุคคล พยานหลักฐานอื่น หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชา

ที่สั่งลงโทษจะอนุญาตหรือไม่ก็ได้ โดยพิจารณาถึงประโยชน์ในการรักษาวินัยข้าราชการ ตลอดจนเหตุผลและความจำเป็นเป็นเรื่อง ๆ ไป

การพิจารณาอนุญาตในการขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนหรือบันทึกถ้อยคำบุคคลและพยานหลักฐานอื่น ให้ถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ และระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

(๓) คัดค้านอนุกรรมการหรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ (ข้อ ๖)

๔. ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดเรื่องผู้มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษไว้ ดังนี้

(๑) **ผู้อำนวยการวิทยาลัยมีคำสั่งลงโทษ**ทางวินัยข้าราชการให้**อุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ.สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ข้อ ๗(๓))**

การยื่นหนังสืออุทธรณ์อาจยื่นต่อผู้อำนวยการวิทยาลัย เพื่อส่งเรื่องไปยัง อ.ก.ค.สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรืออาจยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในฐานะประธาน อ.ก.ค.สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยตรงก็ได้

(๒) เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีคำสั่งลงโทษให้ยื่นอุทธรณ์ได้ทำนองเดียวกันกับ (๑)

(๓) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่สั่งลงโทษทางวินัย ตามมติ อ.ก.ค.สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้ยื่นอุทธรณ์ต่อ **ก.ค.ศ.**

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๕๙/๒๕๔๘

ข้าราชการครูกรมสามัญศึกษาได้รับคำสั่งลงโทษตัดเงินเดือน คำสั่งดังกล่าวได้ระบุแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งต่อ อ.ก.ค.กรมสามัญศึกษาภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง แต่ผู้ฟ้องคดียื่นอุทธรณ์คำสั่งต่อประธาน ก.ค. โดยมิได้ยื่นอุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.กรมสามัญศึกษา ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอุทธรณ์ จึงถือได้ว่าไม่มีคำอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวตามกฎหมาย ผู้ฟ้องคดีไม่สามารถนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้ ตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

เมื่อได้รับหนังสืออุทธรณ์คำสั่งลงโทษแล้วให้สถานศึกษาจัดส่งหนังสืออุทธรณ์พร้อมสำเนาหลักฐานการรับทราบคำสั่งลงโทษของผู้อุทธรณ์ ต้นฉบับเอกสารสำนวนการสืบสวนหรือการพิจารณาในเบื้องต้น และสำนวนการดำเนินการทางวินัย คำสั่งลงโทษไปยังสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา**ภายในสามวันทำการนับแต่วันที่ได้รับหนังสืออุทธรณ์** เพื่อนำเรื่องเสนอต่อคณะบุคคลที่มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ต่อไป (ข้อ ๙)

เมื่อมีการออกคำสั่งลงโทษทางวินัยแก่ผู้กระทำผิดแล้ว แม้จะมีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษก็ตามก็ไม่เป็นเหตุให้ต้องรอผลการพิจารณาอุทธรณ์ก่อน สถานศึกษาจึงมีอำนาจในการตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน หรือตัดค่าจ้าง ลดขั้นค่าจ้าง ผู้ถูกลงโทษได้ ตามอำนาจของผู้อำนวยการวิทยาลัย

หมายเหตุ

การยื่นอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยลูกจ้างประจำให้ปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๒๗.๖/ว.๕๐ ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๑ เรื่อง การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ของลูกจ้างประจำ โดยให้ยื่นอุทธรณ์ดังต่อไปนี้

(๑) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชาในราชการบริหารส่วนกลางที่ต่ำกว่าเลขาธิการ (เช่น หัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้อำนวยการกองหรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า) ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.พ.กรม และให้ **อ.ก.พ.กรมเป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์**

(๒) การอุทธรณ์คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือเลขาธิการ หรือปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.พ.กระทรวง และให้ **อ.ก.พ.กระทรวง เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์**

การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยล่าช้าเกินสมควร

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๖๐/๒๕๔๖ (ประชุมใหญ่) และคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๑๗/๒๕๔๙ แม้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ และกฎ ก.พ. ไม่ได้กำหนดระยะเวลาอันสมควรในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการไว้ แต่การที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มิได้พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาอันสมควร คือ ๙๐ วัน โดยเทียบเคียงจากระยะเวลาขั้นสูงในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองของฝ่ายปกครองตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ข้าราชการย่อมมีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้ ตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ โดยอาจฟ้องเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร ตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๒) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ก็ได้

ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง หากพิจารณาแล้วเห็นว่าพฤติการณ์และการกระทำของผู้ถูกลงโทษเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ย่อมมีคำสั่งให้เพิ่มโทษได้

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๓๒/๒๕๔๙

ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงกรณีต้องหาคดีอาญาดังกล่าว และคณะกรรมการสอบสวนฯ มีความเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ควรลงโทษปลดออกจากราชการ แต่ อ.ก.ท.เห็นว่าเป็นความผิดวินัยไม่ถึงขั้นร้ายแรง จึงมีมติให้ลงโทษลดขั้นเงินเดือนผู้ฟ้องคดีหนึ่งขั้น นายกเทศมนตรีมีคำสั่งลงโทษตามมติดังกล่าว ก.ท.จ.เห็นว่าพฤติการณ์ของผู้ฟ้องคดีเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง มีมติให้ปลดผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ นายกเทศมนตรีจึงมีคำสั่งเพิ่มโทษผู้ฟ้องคดีจากลดขั้นเงินเดือนหนึ่งขั้นเป็นปลดออกจากราชการตามมติดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า คำสั่งเพิ่มโทษอ้างกฎหมายไม่ถูกต้อง และไม่ได้ระบุเกี่ยวกับสิทธิการอุทธรณ์ไว้ด้วย จึงฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งลงโทษปลดออกจากราชการข้างต้น **ศาลวินิจฉัยว่า** เมื่อ ก.ท.จ.เห็นว่า พฤติการณ์และการกระทำของผู้ฟ้องคดีเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง มีมติให้เพิ่มโทษผู้ฟ้องคดีเป็นปลดออกจากราชการ และนายกเทศมนตรีมีคำสั่งลงโทษผู้ฟ้องคดีตามมติดังกล่าว การสั่งลงโทษผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

การพิจารณาโทษทางวินัยตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.ชี้มูลความผิดของผู้บังคับบัญชาต้องพิจารณาโทษตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเท่านั้น ส่วนการยื่นอุทธรณ์ของผู้ที่ถูกสั่งลงโทษจะอุทธรณ์ได้เฉพาะเรื่องดุลพินิจในการสั่งลงโทษของผู้บังคับบัญชาในเรื่องระดับโทษเท่านั้น จะอุทธรณ์ว่าเป็นความผิดในฐานความผิดอื่นไม่ได้

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๐๖/๒๕๔๙

การพิจารณาโทษทางวินัยตามการชี้มูลความผิดของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้บังคับบัญชาต้องพิจารณาโทษฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติตามมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๙๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ส่วนการยื่นอุทธรณ์ของผู้ที่ถูกสั่งลงโทษตามมาตรา ๙๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จะต้องเป็นการอุทธรณ์ดุลพินิจในการสั่งลงโทษของผู้บังคับบัญชาเท่านั้น ทั้งนี้ ตามมาตรา ๙๖ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

กฎ ก.ค.ศ.

ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์

พ.ศ. ๒๕๕๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ (๔) และมาตรา ๑๒๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ก.ค.ศ. โดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ออกกฎ ก.ค.ศ. ไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎ ก.ค.ศ. นี้ เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

"อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา" หมายความรวมถึง อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้งด้วย

"ปลัดกระทรวง" หมายความว่า ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม หรือปลัดกระทรวงอื่นที่มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้ ไม่รวมถึงปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อ ๒ การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. นี้

ข้อ ๓ การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย ให้อุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

เพื่อประโยชน์ในการนับระยะเวลาอุทธรณ์ ให้ถือวันที่ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นวันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

ในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษทางวินัย แต่ได้มีการแจ้งคำสั่งลงโทษทางวินัยให้ผู้ถูกลงโทษทราบพร้อมกับมอบสำเนาคำสั่งลงโทษทางวินัยให้ผู้ถูกลงโทษ รวมทั้ง

ทำบันทึกลงวันเดือนปี เวลา และสถานที่ที่แจ้ง และลงลายมือชื่อผู้แจ้ง พร้อมทั้งพยานรู้เห็นไว้เป็นหลักฐานแล้ว ให้ถือวันที่แจ้งนั้นเป็นวันที่ผู้ถูกลงโทษได้รับแจ้งคำสั่ง

ในกรณีที่ไม่อาจแจ้งให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษทางวินัยได้โดยตรง แต่ได้มีการแจ้งเป็นหนังสือโดยส่งสำเนาคำสั่งลงโทษทางวินัยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกลงโทษ ณ ที่อยู่ของผู้ถูกลงโทษ ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ โดยส่งสำเนาคำสั่งลงโทษทางวินัยไปให้สองฉบับเพื่อให้ผู้ถูกลงโทษเก็บไว้หนึ่งฉบับ และให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบคำสั่งลงโทษทางวินัยส่งกลับคืนมาเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อล่วงพ้นระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ปรากฏในใบตอบรับทางไปรษณีย์ลงทะเบียนว่าผู้ถูกลงโทษได้รับเอกสารดังกล่าวหรือมีผู้รับแทนแล้ว แม้ยังไม่ได้รับสำเนาคำสั่งลงโทษทางวินัยฉบับที่ให้ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบคำสั่งลงโทษทางวินัยกลับคืนมา ให้ถือว่าผู้ถูกลงโทษได้รับแจ้งคำสั่งแล้ว

ข้อ ๔ การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย ให้อุทธรณ์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะอุทธรณ์แทนผู้อื่นหรือมอบหมายให้ผู้อื่นอุทธรณ์แทนไม่ได้

การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือแสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลในการอุทธรณ์ให้เห็นว่าได้ถูกลงโทษโดยไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือไม่เป็นธรรมอย่างไร และลงลายมือชื่อและที่อยู่ของผู้อุทธรณ์

ในการอุทธรณ์ ถ้าผู้อุทธรณ์ประสงค์จะแถลงการณ์ด้วยวาจาในชั้นพิจารณาของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ให้แสดงความประสงค์ไว้ในหนังสืออุทธรณ์ตามวรรคสอง หรือจะทำเป็นหนังสือต่างหากก็ได้ แต่ต้องยื่นหรือส่งหนังสือขอแถลงการณ์ด้วยวาจานั้นต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. โดยตรงภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์

ข้อ ๕ เพื่อประโยชน์ในการอุทธรณ์ ผู้จะอุทธรณ์มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนหรือของผู้สอบสวนได้ ส่วนการขอตรวจหรือคัดบันทึกถ้อยคำบุคคล พยานหลักฐานอื่น หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษที่จะอนุญาตหรือไม่ โดยให้พิจารณาถึงประโยชน์ในการรักษาวินัยของข้าราชการ ตลอดจนเหตุผลและความจำเป็นเป็นเรื่อง ๆ ไป

ข้อ ๖ ผู้อุทธรณ์มีสิทธิคัดค้านอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ

(๒) มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ

(๓) มีสาเหตุโกรธเคืองผู้อุทธรณ์

(๔) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษ

(๕) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดากับผู้กล่าวหา

การคัดค้านอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์นั้น ต้องแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในหนังสืออุทธรณ์ หรือแจ้งเพิ่มเติมเป็นหนังสือก่อนที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. เริ่มพิจารณาอุทธรณ์

เมื่อมีเหตุหรือมีการคัดค้านตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นจะขอถอนตัวไม่ร่วมพิจารณาอุทธรณ์ก็ได้ ถ้าอนุกรรมการหรือกรรมการดังกล่าวมิได้ขอถอนตัว ให้อนุกรรมการหรือกรรมการที่เหลืออยู่นอกจากอนุกรรมการหรือกรรมการผู้ถูกคัดค้านพิจารณาข้อเท็จจริงที่คัดค้าน หากเห็นว่าข้อเท็จจริงนั้นน่าเชื่อถือ ให้แจ้งอนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นทราบและมิให้ร่วมพิจารณาอุทธรณ์ เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่า การให้อนุกรรมการ หรือกรรมการผู้นั้นร่วมพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า เพราะจะทำให้ได้ความจริงและเป็นธรรม จะให้อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นร่วมพิจารณาอุทธรณ์ก็ได้

ข้อ ๗ การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ให้อุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. และให้ ก.ค.ศ. เป็นผู้พิจารณา

(๒) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งตามมติของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ให้อุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. และให้ ก.ค.ศ. เป็นผู้พิจารณา

(๓) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้อำนวยการสถานศึกษา ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา และให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้พิจารณา

ข้อ ๘ การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มิได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ให้อุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. และให้ ก.ค.ศ. เป็นผู้พิจารณา

(๒) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวงหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งตามมติของ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้งให้อุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. และให้ ก.ค.ศ. เป็นผู้พิจารณา

(๓) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนของปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการ อธิบดีหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าอธิการบดีหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง และให้ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้งเป็นผู้พิจารณา

ข้อ ๘ การอุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ให้ทำหนังสืออุทธรณ์ถึงประธาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การอุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. ให้ทำหนังสืออุทธรณ์ถึงประธาน ก.ค.ศ. หรือเลขาธิการ ก.ค.ศ. และยื่นที่สำนักงาน ก.ค.ศ.

การยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์จะยื่นหรือส่งผ่านผู้บังคับบัญชาก็ได้ โดยให้ผู้บังคับบัญชานั้นส่งหนังสืออุทธรณ์ไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานหรือส่วนราชการที่ทำหน้าที่เลขานุการของ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือเลขาธิการ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณีภายในสามวันทำการนับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวได้รับหนังสืออุทธรณ์

ในกรณีที่นำหนังสืออุทธรณ์มายื่นเอง ให้ผู้รับออกใบรับประทับตรารับและลงทะเบียนไว้เป็นหลักฐานในวันที่รับตามระเบียบว่าด้วยงานสารบรรณ และให้ถือวันที่รับหนังสือตามหลักฐานดังกล่าวเป็นวันยื่นหนังสืออุทธรณ์

ในกรณีที่ส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์ ให้ถือวันที่ที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางออกใบรับฝากเป็นหลักฐานฝากส่ง หรือวันที่ที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ซองหนังสือเป็นวันส่งหนังสืออุทธรณ์

เมื่อได้ยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ไว้แล้ว ผู้อุทธรณ์จะยื่นหรือส่งคำแถลงการณ์หรือเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมก่อนที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. เริ่มพิจารณาอุทธรณ์ก็ได้ โดยยื่นหรือส่งตรงต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๐ อุทธรณ์ที่จะรับไว้พิจารณาได้ต้องเป็นอุทธรณ์ที่ถูกต้องในสาระสำคัญตามข้อ ๔ และข้อ ๙ และได้อุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาตามข้อ ๓

ในกรณีที่มีปัญหาว่าอุทธรณ์รายใดเป็นอุทธรณ์ที่จะรับไว้พิจารณาได้หรือไม่ ให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. มีมติไม่รับอุทธรณ์คำสั่งลงโทษไว้พิจารณา ให้เป็นที่สุดและแจ้งมตินั้นพร้อมสิทธิในการฟ้องศาลปกครองให้ผู้อุทธรณ์ทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

ข้อ ๑๑ ผู้อุทธรณ์จะขอถอนอุทธรณ์ก่อนที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์เสร็จสิ้นก็ได้ โดยทำเป็นหนังสือยื่นหรือส่งตรงต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ.

เมื่อได้ถอนอุทธรณ์แล้ว การพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นอันระงับ

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษได้ย้ายหรือโอนไปสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหรือส่วนราชการอื่น ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาที่ผู้อุทธรณ์ได้ย้ายหรือโอนไปสังกัดนั้น

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ได้ย้ายหรือโอนไปสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหรือส่วนราชการอื่น หลังจากที่ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาสังกัดเดิมไว้แล้ว และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาสังกัดเดิมนั้นยังมิได้มีมติตามข้อ ๑๔ ให้ส่งเรื่องอุทธรณ์และเอกสารหลักฐานตามข้อ ๑๓ ไปให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาตามวรรคหนึ่งเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ต่อไป

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ได้ย้ายหรือโอนไปสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหรือส่วนราชการอื่น หลังจากที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาสังกัดเดิมได้มีมติตามข้อ ๑๔ แล้ว แต่ผู้บังคับบัญชายังมิได้สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้น ให้ส่งเรื่องอุทธรณ์และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งรายงานการประชุมและมติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาไปให้ผู้บังคับบัญชาใหม่เป็นผู้สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้น

ข้อ ๑๓ การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย ให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาจากสำนวนการสืบสวนหรือการพิจารณาในเบื้องต้นตามมาตรา ๙๕ และสำนวนการดำเนินการทางวินัยตามมาตรา ๙๘ หรือสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือตามกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้ฟังข้อเท็จจริงตามนั้น และในกรณีจำเป็นและสมควรอาจขอเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม รวมทั้งคำชี้แจงจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือบุคคลใด ๆ หรือขอให้ผู้แทนหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ

ห้างหุ้นส่วน บริษัท ข้าราชการหรือบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ขอแถลงการณ์ด้วยวาจา หาก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาเห็นว่าการแถลงการณ์ด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ จะให้งดการแถลงการณ์ด้วยวาจาก็ได้

ในกรณีที่นัดให้ผู้อุทธรณ์มาแถลงการณ์ด้วยวาจาต่อที่ประชุม ให้แจ้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่สั่งลงโทษหรือเพิ่มโทษทราบด้วยว่า ถ้าประสงค์จะแถลงแก้ก็ให้มาแถลงด้วยตนเองหรือมอบหมายเป็นหนังสือให้ข้าราชการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้แทนมาแถลงแก้ต่อที่ประชุมครั้งนั้นได้ ทั้งนี้ ให้แจ้งล่วงหน้าตามควรแก่กรณี และเพื่อประโยชน์ในการแถลงแก้ดังกล่าว ให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่สั่งลงโทษหรือเพิ่มโทษหรือผู้แทนเข้าฟังคำแถลงการณ์ด้วยวาจาของผู้อุทธรณ์ได้

ในการพิจารณาอุทธรณ์ ถ้า อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. เห็นสมควรที่จะต้องสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความถูกต้องและเหมาะสมตามความเป็นธรรม ให้มีอำนาจสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมในเรื่องนั้นได้ตามความจำเป็น โดยจะสอบสวนเองหรือแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้สอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมแทนก็ได้ หรือกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่ต้องการทราบส่งไปให้ผู้สอบสวนเดิมทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้

ในการสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม ถ้า อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. หรือคณะกรรมการสอบสวนที่ได้รับแต่งตั้งตามวรรคสี่ เห็นสมควรส่งประเด็นหรือข้อสำคัญใดที่ต้องการทราบไปสอบสวนพยานหลักฐานซึ่งอยู่ต่างท้องที่หรือต่างเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีอำนาจกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญนั้นส่งไปเพื่อให้หัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานในท้องที่หรือเขตพื้นที่การศึกษานั้นทำการสอบสวนแทนได้

การสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งประเด็นหรือข้อสำคัญไปเพื่อให้ผู้สอบสวนเดิมหรือหัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานซึ่งอยู่ต่างท้องที่หรือต่างเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการตามวรรคสี่และวรรคห้า ในเรื่องเกี่ยวกับกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง หรือกรณีกล่าวหาตามมาตรา ๑๑๐ (๔) หรือมาตรา ๑๑๑ ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนพิจารณาตามมาตรา ๙๘ วรรคหก หรือมาตรา ๑๑๑ วรรคหนึ่งและวรรคสาม แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๔ เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยไม่ร้ายแรงที่อุทธรณ์ตามข้อ ๗ (๒) หรือ (๓) หรือตามข้อ ๘ (๒) หรือ (๓) แล้ว

(๑) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษถูกต้องและเหมาะสมกับความผิดแล้ว ให้มีมติให้ยกอุทธรณ์

(๒) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง แต่ควรได้รับโทษหนักขึ้น ให้มีมติให้เพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่หนักขึ้น

(๓) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ควรได้รับโทษเบาลง ให้มีมติให้ลดโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง

(๔) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ซึ่งเป็นการกระทำผิดวินัยเล็กน้อย และมีเหตุอันควรงดโทษ ให้มีมติให้สั่งงดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

(๕) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้อง และเห็นว่าการกระทำของผู้อุทธรณ์ไม่เป็นความผิดวินัยหรือพยานหลักฐานยังฟังไม่ได้ว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัย ให้มีมติให้ยกโทษ

(๖) ถ้าเห็นว่าข้อความในคำสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ให้มีมติให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความให้เป็นการถูกต้องเหมาะสม

(๗) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้มีมติให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง และดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

(๘) ในกรณีที่เห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. หรือเห็นว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้มีการดำเนินการทางวินัยตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง แล้ว ให้มีมติให้เพิ่มโทษเป็นปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ

(๙) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิดและเห็นว่าผู้อุทธรณ์มีกรณีที่สมควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือให้ออกจากราชการตามมาตรา ๑๑๐ (๔) มาตรา ๑๑๑ หรือมาตรา ๑๑๒ ให้มีมติให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

(๑๐) ถ้าเห็นสมควรดำเนินการโดยประการอื่นใด เพื่อให้มีความถูกต้องตามกฎหมายและมีความเป็นธรรม ให้มีมติให้ดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี

การออกจากราชการของผู้อุทธรณ์ไม่เป็นเหตุที่จะยุติการพิจารณาอุทธรณ์ แต่จะมีมติตาม (๒) หรือ (๕) มิได้ หรือถ้าเป็นการออกจากราชการเพราะตายจะมีมติตาม (๗) หรือ (๘) มิได้

ในกรณีที่มีผู้ถูกลงโทษทางวินัยในความผิดที่ได้กระทำร่วมกัน และเป็นความผิดในเรื่องเดียวกันโดยมีพฤติการณ์แห่งการกระทำอย่างเดียวกัน เมื่อผู้ถูกลงโทษคนใดคนหนึ่งใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษดังกล่าว และผลการพิจารณาเป็นคุณแก่ผู้อุทธรณ์ แม้ผู้ถูกลงโทษคนอื่นจะไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ หากพฤติการณ์ของผู้ไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์เป็นเหตุในลักษณะคดีอันเป็นเหตุเดียวกับกรณีของผู้อุทธรณ์แล้ว ให้มีมติให้ผู้ที่ไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ได้รับการพิจารณาการลงโทษให้มีผลในทางที่เป็นคุณเช่นเดียวกับผู้อุทธรณ์ด้วย

ข้อ ๑๕ เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. ได้มีมติตามข้อ ๑๔ แล้ว ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้น และเมื่อได้สั่งหรือปฏิบัติตามมติดังกล่าวแล้ว ให้แจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบด้วย

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ ได้สั่งตามข้อ ๑๕ แล้ว ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์ต่อไปอีกมิได้ เว้นแต่ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งเพิ่มโทษเป็นโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการตามข้อ ๑๔ (๘) หรือสั่งให้ออกจากราชการตามข้อ ๑๔ (๕) ผู้อุทธรณ์มีสิทธิอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ตามมาตรา ๑๒๒ ได้อีกชั้นหนึ่ง

ข้อ ๑๗ การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ในกรณีที่อุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. ตามข้อ ๗ (๑) และข้อ ๘ (๑) ให้นำข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อ ก.ค.ศ. มีมติเป็นประการใด ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ต่อไปอีกมิได้ และให้แจ้งผู้อุทธรณ์ทราบพร้อมทั้งแจ้งสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง และให้แจ้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบเป็นหนังสือ หรือดำเนินการให้เป็นไปตามมติ ก.ค.ศ. โดยเร็ว

ข้อ ๑๘ การนับระยะเวลาตามกฎ ก.ค.ศ. นี้ สำหรับเวลาเริ่มต้น ให้นับวันถัดจากวันแรกแห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับระยะเวลา ส่วนเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

วิจิตร ศรีสอ้าน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ประธาน ก.ค.ศ.

การเบิกจ่ายเงินเดือนข้าราชการในระหว่างที่ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก

ข้าราชการที่ถูกลงโทษไล่ออกหรือปลดออก ถ้าต่อมาผลการพิจารณาอุทธรณ์ฟังขึ้นว่าการดำเนินการสอบสวน และคำสั่งลงโทษไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือผลการพิจารณาอุทธรณ์ให้ลดโทษลง ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งต้องมีคำสั่งให้ข้าราชการดังกล่าวกลับเข้าปฏิบัติราชการก่อนเพื่อให้มีฐานะเป็นข้าราชการก่อน จึงจะดำเนินการทางวินัยได้ สำหรับเงินเดือนในระหว่างที่ถูกสั่งไล่ออกและปลดออกหรือให้ออกจากราชการนั้น ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินเดือนให้แก่ข้าราชการซึ่งถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และข้าราชการซึ่งถูกสั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการแล้วต่อมาได้รับการพิจารณายกโทษ พ.ศ. ๒๕๓๘ ดังนี้

ข้อ ๔ ข้าราชการผู้ใดถูกสั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการแล้วต่อมาผู้มีอำนาจพิจารณาตามกฎหมายได้พิจารณาวินิจฉัยว่า คำสั่งที่สั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือข้าราชการผู้ใดถูกสั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ แล้วต่อมาผู้มีอำนาจพิจารณาตามกฎหมายได้พิจารณาวินิจฉัยว่าข้าราชการผู้นั้นไม่ได้กระทำผิด จึงสั่งยกโทษและให้กลับเข้ารับราชการ ทั้งนี้ โดยกรณีถึงที่สุดแล้วให้ข้าราชการดังกล่าวได้รับเงินเดือนในระหว่างที่มิได้มาปฏิบัติราชการ ดังนี้

(๑) ถ้าปรากฏว่าข้าราชการผู้นั้นมิได้กระทำความผิดและไม่มีมลทินหรือมัวหมองให้จ่ายให้ตามที่ผู้มีอำนาจพิจารณาตามกฎหมายตามวรรคหนึ่งกำหนด ในกรณีที่มิได้กำหนดให้จ่ายให้เต็ม

(๒) ถ้าปรากฏว่าข้าราชการผู้นั้นได้กระทำความผิดหรือมีมลทินหรือมัวหมองให้จ่ายได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของเงินเดือนที่ได้รับอยู่ในขณะออกจากราชการตามที่รัฐมนตรีเจ้าสังกัดกำหนด

ข้อ ๕ ถ้าข้าราชการตามข้อ ๔ ตายก่อนกรณีถึงที่สุด ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดวินิจฉัยตามหลักฐานที่มีอยู่ว่าจะจ่ายเงินเดือนในระหว่างที่มิได้มาปฏิบัติราชการหรือไม่ โดยอนุโลมตามข้อ ๔

ข้อ ๖ การจ่ายเงินเดือนระหว่างที่มิได้มาปฏิบัติราชการตามข้อ ๔ หรือข้อ ๕ ให้กระทรวง ทบวง กรมเจ้าสังกัดที่สั่งลงโทษพิจารณาสั่งจ่ายให้ภายในเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายได้วินิจฉัยว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือวันที่ได้รับการยกโทษ หรือวันที่รัฐมนตรีเจ้าสังกัดวินิจฉัยว่าให้จ่ายเงินเดือนระหว่างที่มิได้มาปฏิบัติราชการได้ แล้วแต่กรณี

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๓๓/๒๕๔๘

คำสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการของอธิบดีไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการทางวินัยใหม่ให้ถูกต้องต่อไป และคำสั่งลงโทษดังกล่าวยังมิได้ถูกเพิกถอน อธิบดีซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งมีหน้าที่เพิกถอนคำสั่งลงโทษและสั่งให้ข้าราชการที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยกลับเข้ารับราชการก่อน จึงจะมีผลให้ข้าราชการที่ถูกกล่าวหานั้นมีสถานะเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญที่อาจถูกดำเนินการทางวินัยได้ การที่อธิบดีดำเนินการทางวินัยใหม่โดยมิได้เพิกถอนคำสั่งลงโทษเดิมและสั่งให้ข้าราชการผู้นั้นกลับเข้ารับราชการก่อน เป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๑๕/๒๕๔๙

ผู้ฟ้องคดีจะมีสิทธิรับเงินเดือนในช่วงระยะเวลาดังกล่าวก็ต่อเมื่อการดำเนินการทางวินัยถึงที่สุดแล้ว จึงจะเบิกจ่ายได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ตามข้อ ๔(๑) หรือ (๒) ของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินเดือนให้แก่ข้าราชการซึ่งถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และข้าราชการซึ่งถูกสั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการแล้วต่อมาได้รับการพิจารณายกโทษ พ.ศ. ๒๕๓๘ หากภายหลังจากมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งไล่ออกจากราชการแล้ว ยังได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยในข้อหาเดิมไม่ว่าจะเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ก็ตาม ถือได้ว่ากระบวนการดำเนินการทางวินัยยังไม่ถึงที่สุด แต่ถ้าไม่มีการดำเนินการทางวินัยต่อไปจึงจะถือว่ากรณีถึงที่สุดแล้ว เพราะการจ่ายเงินเดือนดังกล่าวขึ้นอยู่กับผลการดำเนินการทางวินัย ดังนั้น การที่มีคำสั่งให้ดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดีในข้อหาเดิมอีก ย่อมถือว่าการดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดียังไม่ถึงที่สุด หน่วยงานจึงไม่มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินเดือนในระหว่างที่ไม่ได้มาปฏิบัติราชการให้แก่ผู้ฟ้องคดี ศาลพิพากษายกฟ้อง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๗๕/๒๕๔๘

แม้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะได้ยกเลิกคำสั่งเพิ่มโทษไล่ออกจากราชการและสั่งให้ผู้ฟ้องคดีกลับเข้ารับราชการแล้วก็ตาม แต่ได้มีคำสั่งลงวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๔๗ สั่งเพิ่มโทษผู้ฟ้องคดีเป็นลงโทษปลดออกจากราชการอีก โดยผู้ฟ้องคดีได้รับทราบคำสั่งดังกล่าวเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๗ จึงถือว่าผู้ฟ้องคดีรู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีในวันที่ได้รับทราบคำสั่งเพิ่มโทษดังกล่าว เมื่อผู้ฟ้องคดีได้นำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีจ่ายเงินเดือนในระหว่างที่ผู้ฟ้องคดีมิได้มาปฏิบัติหน้าที่ราชการเป็นคดีพิพาท ตามมาตรา ๙(๓) จึงต้องฟ้องคดีภายในหนึ่งปี ตามมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๓/๒๕๕๐

การที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ แล้วต่อมามีคำสั่งลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ให้ยกเลิกคำสั่งดังกล่าวและให้ผู้ฟ้องคดีกลับเข้ารับราชการ ผู้ถูกฟ้องคดีจึงต้องพิจารณาสั่งจ่ายเงินเดือนในระหว่างมิได้มาปฏิบัติราชการให้แก่ผู้ฟ้องคดีให้เสร็จสิ้นภายใน ๑ ปี นับจากวันที่ผู้มีอำนาจพิจารณาตามกฎหมายวินิจฉัยว่าคำสั่งให้ออกจากราชการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งในที่นี้คือวันที่มีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีกลับเข้ารับราชการ ดังนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีจะต้องจ่ายเงินเดือนให้แก่ผู้ฟ้องคดีภายในวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ตามข้อ ๖ ของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินเดือนให้แก่ข้าราชการ ซึ่งถูกสั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและข้าราชการซึ่งถูกสั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการแล้วต่อมาได้รับการพิจารณายกโทษ พ.ศ. ๒๕๓๘ เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีไม่ได้ดำเนินการภายในกำหนดเวลาดังกล่าว (โอนเงินเดือนเข้าบัญชีธนาคารของผู้ฟ้องคดีในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล) จึงถือว่าผู้ถูกฟ้องคดีกระทำละเมิดอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรและเป็นการผิดนัดชำระหนี้ให้แก่ผู้ฟ้องคดีตั้งแต่วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ อันเป็นวันครบกำหนด ๑ ปีนับจากวันกลับเข้ารับราชการ ผู้ถูกฟ้องคดีจึงยังคงต้องชดใช้ดอกเบี้ยของเงินเดือนดังกล่าวให้แก่ผู้ฟ้องคดีในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปีตามมาตรา ๒๒๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นับแต่วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นวันผิดนัดจนถึงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกฟ้องคดีโอนเงินเดือนเข้าบัญชีธนาคารของผู้ฟ้องคดี

การแจ้งสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่ได้สิทธิใช้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยต่อผู้มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์แล้ว ผลการวินิจฉัยของผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวแม้จะมีกฎหมายบัญญัติว่าถึงที่สุดก็ตาม แต่เป็นที่สุดของฝ่ายบริหารเท่านั้น หากผลการพิจารณาอุทธรณ์ยังไม่เป็นที่พอใจ ผู้ถูกลงโทษยังมีสิทธิในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้

ตัวอย่าง

ผู้อำนวยการวิทยาลัยมีคำสั่งลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๕ % เป็นเวลาหนึ่งเดือน ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำสั่งลงโทษต่อ อ.ก.ค.ศ.สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งลงโทษทางวินัย และเมื่อ อ.ก.ค.สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพิจารณาอุทธรณ์แล้วเห็นว่าผู้ถูกลงโทษได้กระทำความผิดจริง และระดับโทษเหมาะสมแล้ว จึงมีมติให้ยกอุทธรณ์ของผู้ถูกลงโทษดังนี้ กฎ ก.ค. ศ.ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๐ กำหนดว่าในกรณีที่ อ.ก.ค.ศ. หรือ ก.ค.ศ. มีมติไม่รับอุทธรณ์คำสั่งลงโทษไว้พิจารณา หรือข้อ ๑๗ ในกรณีที่ ก.ค.ศ.มีมติเป็นประการใด ให้แจ้งสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองเป็นหนังสือโดยเร็ว

ตัวอย่าง

ข้าราชการครูเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ ข้าราชการครูผู้นั้นอาจใช้สิทธิร้องทุกข์ได้ตามกฎ ก.ค. ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๓) โดยให้ร้องทุกข์เป็นหนังสือต่อผู้มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ (อ.ก.ค. ศ.สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา) ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ทราบเรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์ (ข้อ ๔) และเมื่อ อ.ก.ค.ศ.สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาผู้มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ได้มีมติให้ยกคำร้องทุกข์ให้เป็นที่สุด (ข้อ ๑๗) ดังนี้ ผู้ร้องทุกข์ยังมีสิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองโต้แย้งคำวินิจฉัยได้อีก

อนึ่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า **“คำสั่งใดที่อาจฟ้องต่อศาลปกครองได้ ให้ผู้ออกคำสั่งระบุวิธีการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องไว้ในคำสั่งดังกล่าวด้วย”**

ในกรณีที่ปรากฏต่อผู้ออกคำสั่งใดในภายหลังว่าตนมิได้ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นดำเนินการแจ้งข้อความ ซึ่งพึงระบุตามวรรคหนึ่งให้ผู้รับคำสั่งทราบโดยไม่ชักช้าในกรณีนี้ ให้ระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องเริ่มนับใหม่นับแต่วันที่ผู้รับคำสั่งได้รับแจ้งข้อความดังกล่าว

ถ้าไม่มีการแจ้งใหม่ตามวรรคสอง และระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องมีกำหนดน้อยกว่าหนึ่งปี ให้ขยายเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง

วิธีการแจ้งสิทธิในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองให้ดำเนินการดังนี้

๑. คำสั่งที่อาจยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ ผู้ออกคำสั่งต้องระบุว่าผู้มีส่วนได้เสียอาจฟ้องคดีต่อศาลปกครองไว้**ท้ายคำสั่ง**หรือ**หนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าว**

(๑) ระบุวิธีการยื่นฟ้องว่า อาจทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลปกครองโดยตรงหรือไปรษณีย์ลงทะเบียน โดยยื่นต่อศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองกลาง หรือศาลปกครองจังหวัดใด

(๒) ระบุระยะเวลาในการยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครอง ตาม**มาตรา ๔๙** พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งบัญญัติว่า “การฟ้องคดีปกครองจะต้องยื่นคำฟ้องภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี”

ตัวอย่าง

“ถ้าท่านประสงค์จะฟ้องโต้แย้งคำสั่ง (หรือคำวินิจฉัยอุทธรณ์) นี้ ให้ทำเป็นคำฟ้องเป็นหนังสือยื่นต่อศาลปกครองหรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังศาลปกครอง.... (ระบุชื่อศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองกลาง หรือศาลปกครองจังหวัดใด).... ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่รับแจ้งหรือทราบคำสั่ง (หรือคำวินิจฉัยอุทธรณ์)” (ระบุชื่อศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองกลาง หรือศาลปกครองจังหวัดใด) ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่รับแจ้งหรือทราบคำสั่ง (หรือคำวินิจฉัยอุทธรณ์)

๒. วิธีการแจ้งสิทธิ

(๑) คำสั่งซึ่งต้องอุทธรณ์หรือโต้แย้งก่อนจึงจะฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ ผู้ออกคำสั่งต้องแจ้งสิทธิดังนี้

ก. สิทธิในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครอง และ

ข. สิทธิในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

ตัวอย่าง

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสั่งลงโทษทางวินัยข้าราชการครู กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการ โดยให้ลงโทษตัดเงินเดือนจำนวน ๕ % เป็นเวลาหนึ่งเดือน เป็นกรณีที่อาจยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ เมื่อมีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษนั้นก่อนแล้ว ดังนี้ คำสั่งลงโทษทางวินัยของวิทยาลัยต้องระบุว่า

“หากท่านประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยนี้ ให้อุทธรณ์คำสั่งต่อ อ.ก.ค.ศ.สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่รับทราบคำสั่งนี้”

และ

“หากท่านประสงค์จะฟ้องโต้แย้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ทำคำฟ้องยื่นต่อศาลปกครอง.... ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่รับแจ้งหรือรับทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์”

หมายเหตุ การไม่แจ้งสิทธิในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง หรือไม่แจ้งระยะเวลาในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง หรือไม่มีการแจ้งสิทธิใหม่ดังกล่าวให้ผู้ถูกลงโทษหรือผู้ร้องทุกข์ทราบดังนี้ ผู้รับทราบคำสั่งทางปกครองมีสิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งทำนองเดียวกับการแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๑๐/๒๕๔๕

คำวินิจฉัยอุทธรณ์มิได้ระบุวิธีการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องไว้ ระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องจึงขยายเป็น ๑ ปี นับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์

(๒) คำสั่งทางปกครองที่ไม่ต้องมีการอุทธรณ์ ได้แก่ คำสั่งที่รัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการหรือคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท เป็นผู้ออกคำสั่งทางปกครอง ให้แจ้งสิทธิเฉพาะวิธีการยื่นคำฟ้อง และระยะเวลาในการยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองดังนี้

"หากท่านประสงค์จะฟ้องโต้แย้งคำสั่งนี้ ให้ทำคำฟ้องยื่นต่อศาลปกครอง..... ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่รับทราบคำสั่ง"

การดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการแก้ไข ความเดือดร้อน หรือเสียหายก่อนยื่นฟ้องคดีปกครอง

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง บัญญัติว่า "ในกรณีที่มี**กฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการ**สำหรับแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ **การฟ้องคดีปกครองเรื่องนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว** และได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควร หรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด" ดังนั้น กรณีที่มีการลงโทษทางวินัย ผู้ถูกลงโทษต้อง**อุทธรณ์คัดค้านคำสั่งลงโทษทางวินัยต่อองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์ก่อน ก่อนยื่นฟ้องคดีศาลปกครอง**

๑. กรณีที่มีการลงโทษทางวินัย ผู้ถูกลงโทษต้องอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งลงโทษทางวินัยต่อองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์ก่อน เมื่อคำวินิจฉัยอุทธรณ์ไม่เป็นที่พอใจ จึงใช้สิทธิยื่นฟ้องคดีศาลปกครองได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๔/๒๕๔๖

ข้าราชการครูวิทยาลัยเทคนิคถูกลงโทษปลดออกจากราชการกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในเรื่องเรียกรับเงินจากผู้ปกครองนักเรียนในการฝากเข้าเรียนที่วิทยาลัยเทคนิค แต่ผู้ฟ้องคดีมิได้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งถือว่ายังมิได้ปฏิบัติให้ครบขั้นตอน และวิธีการสำหรับแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายที่กฎหมายกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ศาลไม่อาจรับคำฟ้องไว้พิจารณาได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๕๖๓/๒๕๔๖ และที่ ๒๐๑/๒๕๔๘

ผู้ฟ้องคดียื่นอุทธรณ์คำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ พิจารณาแล้วมีมติให้ยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีรับทราบผลการพิจารณาอุทธรณ์แล้วจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง เป็นกรณีที่ผู้ฟ้องคดีได้ดำเนินการอุทธรณ์ตามขั้นตอนและวิธีการสำหรับแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะแล้ว

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๕๐๐/๒๕๔๖

เมื่อผู้ฟ้องคดีไม่ได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการต่อ ก.ค. ตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น แม้ผู้ฟ้องคดีจะมีเหตุจำเป็นเนื่องจากป่วยรักษาตัวจากโรควัณโรคปอด และวัณโรคกระดูก ประกอบกับอยู่ในระหว่างถูกคุมขังที่เรือนจำจึงไม่สามารถยื่นอุทธรณ์ต่อ ก.ค. ได้ก็ตาม ศาลปกครองก็ไม่มีอำนาจที่จะรับคดีนี้ไว้พิจารณาได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๖๓๘/๒๕๔๖

การนำคดีมาฟ้องในระยะเวลาอุทธรณ์ แต่ยังมิได้อุทธรณ์ ถือว่ายังมิได้ปฏิบัติให้ครบขั้นตอนและวิธีการสำหรับแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายที่กฎหมายกำหนดไว้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๕๙๐/๒๕๔๖

การยื่นอุทธรณ์เมื่อพ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ และผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีคำสั่งหรือมติไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา ถือว่าผู้ฟ้องคดีมิได้ปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการสำหรับแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะแล้ว

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๗๒/๒๕๔๕

หากผู้ฟ้องคดีถอนคำอุทธรณ์หรือคำร้องทุกข์ก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ถือว่ามิได้ปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการสำหรับแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายที่กฎหมายกำหนดไว้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๘๔๑/๒๕๔๘

ประกาศ กจจ. จังหวัดสกลนคร เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการสอบสวน การลงโทษทางวินัย การให้ออกจากราชการ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ กำหนดให้การพิจารณาอุทธรณ์ให้วินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสืออุทธรณ์ หากมีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าวให้ขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกิน ๒ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๓๐ วัน และให้บันทึกแสดงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วย ซึ่งรวมเป็นระยะเวลาที่จะวินิจฉัยอุทธรณ์ทั้งสิ้น ๑๕๐ วัน **เมื่อผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องต่อศาลในขณะที่ยังไม่ทราบผลการพิจารณาอุทธรณ์และยังอยู่ในกำหนดระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์ ๑๕๐ วัน ดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติที่ยังไม่ครบขั้นตอน**หรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๘๕/๒๕๕๒

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคำสั่งไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการเนื่องจากกระทำผิดวินัย ผู้ฟ้องคดีได้ทราบคำสั่งเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๓ และได้ยื่นอุทธรณ์ ต่อมา ผู้ถูกฟ้องคดีมีหนังสือแจ้งว่า คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) พิจารณาแล้วมีมติให้ยกอุทธรณ์ หากผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งที่ไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ และมติของ ก.ค. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ฟ้องคดีต้องยื่นฟ้องเพิกถอนคำสั่งและมติดังกล่าวต่อศาลภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้ทราบผลการพิจารณาอุทธรณ์ของ ก.ค. เมื่อไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ฟ้องคดีทราบผลการพิจารณาอุทธรณ์ของ ก.ค. เมื่อใด และแม้ขณะนั้นผู้ฟ้องคดีจะอยู่ระหว่างการต่อสู้คดีอาญาและถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำจังหวัดพิษณุโลกซึ่งอาจทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ก็ตาม แต่ก็ปรากฏว่าหลังจากศาลฎีกามีคำพิพากษายกฟ้องผู้ฟ้องคดีในคดีอาญา ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๒ เพื่อขอกลับเข้ารับราชการ กรณีจึงถือว่าผู้ฟ้องคดีได้รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีนี้อย่างช้าที่สุดในวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๙ แล้ว เมื่อผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องขอเพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีและมติของ ก.ค.ต่อศาลเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ จึงเป็นการยื่นฟ้องคดี เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี

๒. คำสั่งทางปกครองอื่นที่ไม่ใช่คำสั่งลงโทษทางวินัย ต้องใช้สิทธิร้องทุกข์ต่อองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ก่อน เมื่อคำวินิจฉัยไม่เป็นที่พอใจ จึงใช้สิทธิยื่นฟ้องคดีศาลปกครองได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๒๐/๒๕๔๖

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหาข้อเท็จจริงเห็นว่า มีมูลเป็นความผิดวินัยจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงแก่ผู้ฟ้องคดี คณะกรรมการสอบสวนได้สอบสวนเสร็จสิ้นและอยู่ระหว่างเสนอผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ พิจารณาสั่งลงโทษผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการสอบสวนหาข้อเท็จจริงและการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ตลอดจนการรายงานผลการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และที่ ๓ มีสาเหตุโกรธเคืองและมีอคติกับผู้ฟ้องคดี จึงขอให้ศาลสั่งเพิกถอนการสั่งสอบสวนเพื่อลงโทษทางวินัย ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่าคำขอให้ศาลสั่งเพิกถอนการสั่งสอบสวนเพื่อลงโทษทางวินัยเป็นคำขอที่ศาลไม่อาจกำหนดคำบังคับได้ จึงไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำสั่ง

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือร้องทุกข์ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๔ ต่อประธาน อ.ก.พ.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่า การแต่งตั้งสอบสวนหาข้อเท็จจริง และการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง เป็นการเจตนาจงใจกลั่นแกล้งของผู้ถูกฟ้องคดีกับพวก ขอให้ยกเลิกคำสั่งดังกล่าว เป็นการร้องทุกข์ตาม กฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ อ.ก.พ.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต้องพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์ เมื่อไม่ปรากฏว่า อ.ก.พ.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาเรื่องร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน ตามที่ข้อ ๑๓ ของกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๔๐) กำหนดการที่ผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองเมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๕ จึงเป็นการยื่นฟ้องภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเก้าสิบวันที่ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือร้องทุกข์ต่อ อ.ก.พ.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามมาตรา ๔๙ ประกอบกับมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ การที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความนั้น ศาลปกครองสูงสุดไม่เห็นพ้องด้วย

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๗๖/๒๕๕๒

ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่าคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ตามหนังสือจังหวัดตราด ลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๑ ที่ปฏิเสธไม่รับ ผู้ฟ้องคดีกลับเข้ารับราชการเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าว แล้วออกคำสั่งใหม่เป็นให้รับผู้ฟ้องคดีกลับเข้ารับราชการนั้น เป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีได้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว จึงเป็นกรณีที่ยังมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหาย ตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ผู้ฟ้องคดีจึงยังไม่มีสิทธิฟ้องคดีในข้อหานี้

๓. กรณีที่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยถึงแก่กรรม ทายาทของบุคคลดังกล่าวประสงค์ที่จะนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองว่าผู้ถึงแก่กรรมถูกลงโทษโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทายาทของผู้นั้นไม่ต้องอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ

ทางวินัยก่อน เพราะเป็นกรณีที่ไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง

คำสั่งที่ ๓๕๓/๒๕๔๙

มาตรา ๑๒๔ และมาตรา ๑๒๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติให้ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์ได้ และในการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ให้อุทธรณ์ต่อ ก.พ. ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ทราบคำสั่ง และตามข้อ ๓ ของกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๕๔๐)ฯ ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ กำหนดว่า การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษให้อุทธรณ์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะอุทธรณ์แทนผู้อื่นหรือมอบหมายให้ผู้อื่นอุทธรณ์แทนไม่ได้ โดยทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้อุทธรณ์ เมื่อคดีนี้ผู้ฟ้องคดีทั้งสี่ซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมของ นาย จ. เป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ลงโทษไล่ นาย จ. ออกจากราชการ เนื่องจากทำให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสี่ไม่ได้รับเงินบำนาญปกติที่ถูกชะลอการเบิกจ่ายและเงินบำเหน็จตกทอด จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลขอให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดังกล่าว กรณีตามคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีทั้งสี่เป็นกรณีที่ไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง ผู้ฟ้องคดีทั้งสี่จึงมีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลได้

๔. การฟ้องคดีต่อศาลปกครองต้องยื่นฟ้องภายในเก้าสิบวันนับแต่วันทราบผลการวินิจฉัยอุทธรณ์หรือร้องทุกข์

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๗๕๓/๒๕๔๙ คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๗๙๐/๒๕๔๙ หนังสือแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังภูมิลำเนาของผู้ฟ้องคดี ซึ่งภรรยาของผู้ฟ้องคดีเป็นผู้รับหนังสือดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๙ ถือว่าผู้ฟ้องคดีได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ในวันดังกล่าวแล้ว ตามมาตรา ๖๙ วรรคสอง และมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ผู้ฟ้องคดีจึงรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีนี้ในวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๙ เมื่อผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองในวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๙ จึงเป็นการฟ้องคดีที่พ้นระยะเวลาการฟ้องคดีตามมาตรา ๔๙

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๔๐๒/๒๕๕๒

เลขานุการคณะกรรมการข้าราชการตำรวจได้แจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ให้ผู้ฟ้องคดีทราบโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ และผู้ฟ้องคดีได้รับหนังสือวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ จึงเป็นวันที่ผู้ฟ้องคดีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจึงต้องยื่นฟ้องภายในเก้าสิบวันนับแต่วันดังกล่าว ซึ่งครบกำหนดวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เมื่อ**ผู้ฟ้องคดียื่นคำฟ้องคดีนี้โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน** โดยยื่นแก่เจ้าพนักงานไปรษณีย์ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ จึงเป็นการยื่นคำฟ้องเมื่อพ้นกำหนดเวลาการฟ้องคดีตามมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๔๘/๒๕๔๖

กรณีวันสุดท้ายของกำหนดระยะเวลาฟ้องคดีตรงกับวันหยุดราชการ ให้ถือว่าระยะเวลาสิ้นสุดในวันทำงานถัดจากวันหยุดนั้น

การที่มารดาของผู้ฟ้องคดีเป็นผู้รับหนังสือแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์แทนผู้ฟ้องคดี โดยลงลายมือชื่อไว้ในใบตอบรับเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๔๕ จึงถือว่าผู้ฟ้องคดีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีแล้วนับแต่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ในวันดังกล่าว ตามมาตรา ๖๙ วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ซึ่งผู้ฟ้องคดีจะต้องยื่นฟ้องคดีภายในวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๖ อันเป็นวันสุดท้ายของกำหนดระยะเวลา ๙๐ วัน ตามมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ แต่วันดังกล่าวตรงกับวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุดทำการ จึงถือว่าระยะเวลานั้นสิ้นสุดในวันจันทร์ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นวันเริ่มทำการใหม่ต่อจากวันหยุดทำการดังกล่าว ตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ และมาตรา ๑๙๓/๓ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๑๙๓/๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องในวันจันทร์ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๖ จึงเป็นการยื่นฟ้องภายในกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีแล้ว

๕. ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยหรือการกระทำใด ๆ ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสำหรับเรื่องนั้น ๆ ไว้เป็นการเฉพาะ หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ไม่เช่นนั้นอาจถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๑๗/๒๕๔๙

ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญถูกผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการ กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง จึงได้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๖ ซึ่งนับตั้งแต่วันที่ได้ยื่นอุทธรณ์จนถึงวันยื่นฟ้องคดีเป็นเวลาเกือบ ๑๑ เดือน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ก็ยังมิได้พิจารณาอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดี จึงขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดำเนินการพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวโดยเร็ว

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า

แม้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ จะไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษไว้ก็ตาม แต่ในเรื่องนี้ที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดได้พิจารณาเทียบเคียงจากระยะเวลาในการพิจารณาคำสั่งทางปกครองที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งได้กำหนดให้พิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน อันเป็นระยะเวลาสูงสุด ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เมื่อคดีนี้ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสืออุทธรณ์คำสั่งลงโทษต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๖ แต่จนถึงขณะนี้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยังไม่ดำเนินการพิจารณาอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีให้แล้วเสร็จ และเลขาธิการ ก.พ. (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) ก็ยังไม่สามารถกำหนดระยะเวลาให้แน่ชัดได้ว่าจะใช้เวลาเพียงใดในการพิจารณาอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดี

กรณีจึงถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีพิจารณาอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีล่าช้าเกินสมควรศาลพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีพิจารณาอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด

ข้อสังเกต ปัจจุบันมาตรา ๑๑๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัยมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบคำสั่ง และข้อ ๙๑ ของกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้ ก.พ.ค. หรือคณะกรรมการวินิจฉัย

อุทธรณ์ ซึ่งเป็นองค์คณะวินิจฉัยดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๒๐ วันนับแต่วันที่ประธาน ก.พ.ค. ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาอุทธรณ์ไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกิน ๒ ครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกิน ๖๐ วัน

๕. ผู้ถูกลงโทษได้ยื่นอุทธรณ์ แต่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ไม่พิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน การฟ้องคดีต่อศาลปกครองต้องยื่นฟ้องภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาเก้าสิบวันในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์หรือร้องทุกข์

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๖๐/๒๕๔๖ (ประชุมใหญ่)

แม้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ จะมิได้กำหนดระยะเวลาบังคับให้พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยผู้ฟ้องคดีให้แล้วเสร็จเมื่อใด แต่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ควรพิจารณาให้เสร็จสิ้นภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ดังนั้นเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา ๙๐ วันดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีต้องยื่นฟ้องคดีภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ซึ่งเป็นวันที่ผู้ฟ้องคดีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี ตามมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ เมื่อผู้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัย มิได้ดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลภายใน ๙๐ วันดังกล่าว และผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ยังมิได้พิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จ ผู้อุทธรณ์คำสั่งย่อมมีสิทธิร้องขอเป็นหนังสือเร่งรัดให้พิจารณาอุทธรณ์ได้ และหากผู้อุทธรณ์คำสั่งยังไม่ได้รับหนังสือชี้แจงถึงเหตุแห่งการพิจารณาล่าช้า หรือได้รับหนังสือชี้แจงแล้ว แต่เห็นว่าไม่มีเหตุผล **ย่อมมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ภายใน ๙๐ วัน นับแต่เมื่อพ้น ๙๐ วัน นับแต่มีหนังสือเร่งรัดการพิจารณาหรือนับแต่วันที่ได้รับหนังสือชี้แจง แต่เห็นว่าไม่มีเหตุผล** ตามมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ การที่ผู้ฟ้องคดี ยื่นอุทธรณ์วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ วันที่ผู้ฟ้องคดีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีคือวันที่พ้น ๙๐ วัน นับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีได้อุทธรณ์คำสั่ง เมื่อผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องคดีต่อศาลในวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ จึงเป็นการยื่นฟ้องคดีภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีเป็นการยื่นฟ้องคดีภายในกำหนดระยะเวลา ตามมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๘๖๗/๒๕๕๑

ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่าคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนี้

คำสั่งลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ที่สั่งให้ผู้ฟ้องคดีกลับเข้ารับราชการ ตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๙ ถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๐ และต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีคำสั่งลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ สั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป **จึงไม่อาจถือได้ว่าผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้จากคำสั่งลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐** เนื่องจากผู้ฟ้องคดีถูกไล่ออกจากราชการแล้ว ผู้ฟ้องคดีจึงมิใช่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

คำสั่งลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ สั่งลงโทษตัดเงินเดือนและคำสั่งลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๙ ที่สั่งลงโทษลดขั้นเงินเดือนผู้ฟ้องคดี เมื่อผู้ฟ้องคดีได้รับทราบคำสั่งดังกล่าวแล้วแต่**ไม่ได้ยื่นอุทธรณ์ก่อนฟ้องคดีต่อศาลปกครอง** ถือได้ว่าผู้ฟ้องคดีมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

คำสั่งลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ที่สั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป **ผู้ฟ้องคดีได้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวแล้ว แต่คำอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดียังอยู่ภายในระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์** และผู้ฟ้องคดียังไม่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ถือไม่ได้ว่าผู้ฟ้องคดีได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

การฟ้องคดีปกครองเรียกค่าเสียหายมูลละเมิดต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่รู้เหตุละเมิด

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๗๕/๒๕๔๘

ฟ้องขอให้เบิกจ่ายเงินเดือนย้อนหลังจากวันที่ถูกลงโทษไล่ออกจากราชการจนถึงวันที่มีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีกลับเข้ารับราชการ เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดอันเกิดจากการออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๓/๒๕๕๐

จ่ายเงินเดือนในระหว่างที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการล่าช้าเกินสมควร จึงฟ้องขอให้ชดใช้ค่าเสียหายจากการจ่ายเงินเดือนล่าช้าดังกล่าว จึงเป็นการกระทำละเมิดตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓)

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๔๗/๒๕๕๒

ฟ้องว่า คำสั่งของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอที่ลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดี ๕ เปอร์เซ็นต์ เป็นเวลาหนึ่งเดือน ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดี ขอให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ฟ้องคดีพร้อมดอกเบี้ยจนกว่าจะชำระเสร็จ เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ เมื่อผู้ฟ้องคดีได้เคยนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้น เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ขอให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่า ผู้ฟ้องคดีควรได้รู้ถึงคำสั่งดังกล่าวซึ่งเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีนี้อย่างช้าที่สุด ในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖ แต่ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นฟ้องคดีนี้ต่อศาลปกครอง เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๑ จึงเป็นการฟ้องคดีเมื่อพ้นระยะเวลาตามที่มาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้นศาลจึงไม่อาจรับคำฟ้องคดีนี้ไว้พิจารณาได้ ส่วนที่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่าศาลปกครองชั้นต้นได้มีคำพิพากษาเพิกถอนคำสั่งพิพาท เมื่อวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ และผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีรับผิดทางละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๑ แจ้งปฏิเสธไม่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ฟ้องคดีนั้น ไม่เป็นเหตุให้ระยะเวลาการฟ้องคดีนี้ขยายออกไปแต่อย่างใด

ผู้มีสิทธิฟ้องคดีปกครอง

๑. ผู้ถูกลงโทษทางวินัย

๒. มารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ถูกลงโทษ และอยู่ในระหว่างร้องขอให้ศาลสั่งให้ นาย ส. เป็นคนสาบสูญ

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๔๕/๒๕๔๘

ผู้ฟ้องคดีเป็นมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของ นาย ส. และอยู่ในระหว่างร้องขอให้ศาลสั่งให้ นาย ส. เป็นคนสาบสูญ เนื่องจาก นาย ส. ได้ไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่โดยไม่รู้ว่ายังมีชีวิตอยู่หรือถึงแก่ความตาย หากผู้ฟ้องคดีมีหลักฐานหรือพิสูจน์ได้ว่า นาย ส. ถึงแก่ความตาย โดยความตายนั้นมิได้เกิดขึ้นเนื่องจากได้ละทิ้งหน้าที่ราชการเกินกว่า ๑๕ วัน โดยไม่มีเหตุอันสมควร คำสั่งลงโทษไล่ นาย ส. ออกจากราชการย่อมเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลปกครองก็จะมีอำนาจเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวได้ ทำให้ผู้ฟ้องคดีมีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอด รวมทั้งเงินสะสม เงินสมทบ และผลประโยชน์ตอบแทนเงินดังกล่าว ตามมาตรา ๕๙ แห่งพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการฯ ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากคำสั่งลงโทษทางวินัยดังกล่าว **จึงมีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง** ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง

๓. ภรรยาและบุตรของโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ถูกลงโทษที่ถึงแก่ความตาย

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๕๓/๒๕๔๙

ผู้ฟ้องคดีเป็นภรรยาและบุตรของ นาย จ. ซึ่งถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ แต่ นาย จ. ได้ถึงแก่ความตายระหว่างที่อยู่ในช่วงระยะเวลาที่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย เมื่อผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการสอบสวนและการลงโทษ นาย จ. ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลขอให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษไล่ นาย จ. ออกจากราชการ และขอให้ได้รับสิทธิประโยชน์ในเงินบำนาญปกติที่ถูกชะลอการเบิกจ่าย และให้ได้รับเงินบำเหน็จบำนาญตกทอดของ นาย จ. จึงรับฟังได้ว่าผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากคำสั่งลงโทษไล่ นาย จ. ออกจากราชการ เนื่องจากไม่ได้รับเงินบำนาญปกติและเงินบำเหน็จตกทอดของนาย จ.

หมายเหตุ ศาลวินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นกรณีที่ไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาล ตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง จึงมีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๗๐๓/๒๕๕๑

คดีเดิมผู้ฟ้องคดีฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษทางวินัยผู้ฟ้องคดี เนื่องจากเห็นว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ผู้ถูกฟ้องคดี) ออกคำสั่งดังกล่าวโดยละเว้นหน้าที่ที่จะกระทำการสอบสวนข้อเท็จจริงให้ครบถ้วน ไม่สอบพยานที่ผู้ฟ้องคดีนำมาประกอบการพิจารณา ซึ่งศาลปกครองชั้นต้นได้พิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษทางวินัยดังกล่าวแล้ว ต่อมา ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการออกคำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหาย เป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดี จึงฟ้องต่อศาลในคดีนี้เพื่อเรียกค่าเสียหายจากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีคำสั่งดังกล่าว กรณีจึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ซึ่งต้องฟ้องคดีภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีตามนัยของมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน และถือว่าผู้ฟ้องคดีได้รู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี

ที่เป็นมูลพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดอันเกิดจากคำสั่งทางปกครองตั้งแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งลงโทษทางวินัยแล้ว จะอ้างว่าก่อนที่ศาลปกครองจะมีคำพิพากษา ผู้ฟ้องคดียังไม่ทราบว่าคำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ เนื่องจากผู้ฟ้องคดีรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดซึ่งกระทบต่อสิทธิของผู้ฟ้องคดีพร้อมกันกับเหตุแห่งการฟ้องคดีเพิกถอนคำสั่งลงโทษทางวินัย แต่ในการฟ้องคดีที่ขอให้เพิกถอนคำสั่งนั้นผู้ฟ้องคดีมิได้เรียกค่าเสียหายในกรณีละเมิดมาด้วย ฉะนั้น วันที่ศาลปกครองมีคำพิพากษาเพิกถอนคำสั่งลงโทษทางวินัยและคดีถึงที่สุดแล้ว จึงหาใช่วันที่เริ่มต้นเหตุแห่งการฟ้องคดีนี้ไม่

ส่วนที่ ๗
การรายงานการดำเนินการทางวินัย

มาตรา ๑๐๔ เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยหรือดำเนินการสอบสวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด หรือสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการไปแล้วให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) การรายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงของผู้บังคับบัญชาตั้งแต่หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงมา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแล้วให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี และเมื่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานแล้วเห็นว่าการยุติเรื่อง การงดโทษ หรือการสั่งลงโทษไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสม ก็ให้มีอำนาจสั่งงดโทษ ลดสถานโทษ เพิ่มสถานโทษ เปลี่ยนแปลง และแก้ไขข้อความในคำสั่งเดิม หรือดำเนินการอย่างใดเพิ่มเติม เพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้ความจริงและความยุติธรรมได้ตามควรแก่กรณี และหากเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้ หรือหากเห็นว่าเป็นกรณีที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน ก็ให้แจ้งหรือรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจหน้าที่ เพื่อดำเนินการตามควรแก่กรณีต่อไป เมื่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้พิจารณาตามอำนาจหน้าที่แล้วให้เสนอหรือรายงาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา

(๒) การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงของผู้บังคับบัญชาตั้งแต่หัวหน้า ส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงมา และมิใช่เป็นการดำเนินการตามมติของ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแล้ว ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี และเมื่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาตามอำนาจหน้าที่แล้วให้รายงาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา และ ก.ค.ศ. พิจารณาตามลำดับ

สำหรับการดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป และมิใช่เป็นการดำเนินการตามมติของ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาให้รายงาน ก.ค.ศ.พิจารณา

ในการดำเนินการตามมาตรานี้ เมื่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ.พิจารณาและมีมติเป็นประการใดแล้วให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ หรือหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณี สั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น

การรายงานตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ค.ศ.กำหนดการรายงานการดำเนินการทางวินัย

ระเบียบ ก.ค.ศ.
ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย
และการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ (๔) มาตรา ๑๐๔ วรรคสี่ และมาตรา ๑๑๖ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ก.ค.ศ. จึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑"

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกระเบียบ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการรายงานการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ และให้ใช้ระเบียบ ก.ค.ศ. ฉบับนี้แทน

ข้อ ๓ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

"หัวหน้าส่วนราชการ" หมายความว่า ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการ อธิบดี อธิการบดี หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า

"ปลัดกระทรวง" หมายความว่า ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หรือปลัดกระทรวงอื่นที่มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา แต่ไม่รวมถึงปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อ ๕ การรายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดและได้สั่งยุติเรื่อง งดโทษ หรือลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนแก่ผู้นั้นแล้ว ให้รายงานไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานตามวรรคหนึ่งและพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรือได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดแล้ว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา พิจารณา

เมื่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานตามวรรคสองและพิจารณามีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น และให้รายงานไปยังเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เมื่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับรายงานตามวรรคสามและพิจารณาแล้วเห็นด้วยกับมติ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา ให้การดำเนินการทางวินัยเป็นอันถึงที่สุด

ในกรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเห็นขัดแย้งกับมติ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา โดยเห็นว่าการดำเนินการไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือการลงโทษไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีหรือแนวทางที่ ก.ค.ศ.กำหนดให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณา

ในกรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาผู้ใดแล้ว ให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

ข้อ ๖ การรายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มิได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดและได้สั่งยุติเรื่อง งดโทษ หรือลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนแก่ผู้นั้นแล้ว ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการ

เมื่อหัวหน้าส่วนราชการได้รับรายงานตามวรรคหนึ่งและพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรือได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดแล้ว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง พิจารณา

เมื่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง ได้รับรายงานตามวรรคสองและพิจารณามีมติเป็นประการใดแล้ว ให้หัวหน้าส่วนราชการสั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น และให้การดำเนินการทางวินัยเป็นอันถึงที่สุด

ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการมีความเห็นขัดแย้งกับมติของ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง ให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณา

ข้อ ๗ เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับรายงานตามข้อ ๕ วรรคสอง หรือข้อ ๖ วรรคสอง แล้ว ให้พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ดังนี้

(๑) ในกรณีที่เห็นว่าการยุติเรื่อง การงดโทษ หรือการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็ให้สั่งงดโทษ หรือลดโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง เพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่หนักขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงและแก้ไขข้อความในคำสั่งเดิม หรือดำเนินการอย่างใดเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้ความจริงและความยุติธรรมได้ตามควรแก่กรณี หรือหากเห็นว่าไม่ได้กระทำผิดก็ให้สั่งยกโทษ

(๒) ในกรณีที่เห็นว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ให้ดำเนินการเพื่อสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๙๘ วรรคสอง มาตรา ๑๐๐ วรรคหก หรือมาตรา ๑๐๔ (๑) หรือดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งโดยอาจสั่งพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามมาตรา ๑๐๓ หรือกรณีที่เห็นว่าเป็นกรณีตามมาตรา ๑๑๐ (๔) หรือมาตรา ๑๑๑ ก็ให้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้

(๓) ในกรณีตาม (๑) (๒) หรือกรณีอื่นใดที่เห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนก็ให้แจ้งหรือรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจหน้าที่เพื่อดำเนินการตามควรแก่กรณีต่อไป

ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ โดยให้ผู้บังคับบัญชาเสนอสำนวนให้ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง แล้วแต่กรณีพิจารณา และให้ถือว่าการพิจารณาอุทธรณ์เป็นการพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยด้วย

ข้อ ๘ การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หรือมีการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งแก่ผู้ใดแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้เสนอ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา พิจารณา และเมื่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณามีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้นและให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

(๒) ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้สั่งยุติเรื่อง งดโทษ หรือลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนผู้ใดแล้ว ให้รายงานไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเมื่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานและพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรือได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดแล้ว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา และ ก.ค.ศ. พิจารณา ตามลำดับ

ในกรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เสนอหรือรายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

ข้อ ๙ การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มิได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หรือมีการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งแก่ผู้ใดแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้เสนอ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง พิจารณา และเมื่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ.ตั้งพิจารณามีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น และให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

(๒) ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้สั่งยุติเรื่อง งดโทษ หรือลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดขั้นเงินเดือนผู้ใดแล้ว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง และก.ค.ศ. พิจารณา ตามลำดับ

ข้อ ๑๐ การรายงานการสั่งให้ออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดออกจากราชการตามมาตรา ๔๙ มาตรา ๕๖ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคห้า มาตรา ๑๑๐ (๑) (๓) และ (๖) มาตรา ๑๑๓ หรือมาตรา ๑๑๘ แล้ว ให้รายงานไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ดำเนินการ หรือได้รับรายงานตามวรรคหนึ่ง และได้พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่แล้ว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา พิจารณา

ในกรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

ข้อ ๑๑ การรายงานการสั่งให้ออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มิได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดออกจากราชการตามมาตรา ๔๙ มาตรา ๕๖ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคห้า มาตรา ๑๑๐ (๑) (๓) และ (๖) มาตรา ๑๑๓ หรือมาตรา ๑๑๘ แล้ว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณา

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสอบสวนตามมาตรา ๑๑๐ (๔) หรือมาตรา ๑๑๑ แล้ว ให้เสนอ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง แล้วแต่กรณีพิจารณาแล้วให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

ข้อ ๑๓ เมื่อนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือปลัดกระทรวงได้ดำเนินการทางวินัยหรือได้ดำเนินการสอบสวนตามมาตรา ๑๑๐ (๔) หรือมาตรา ๑๑๑ แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดแล้ว ให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณา

ข้อ ๑๔ ให้ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานตามข้อ ๕ ข้อ ๖ ข้อ ๗ ข้อ ๘ ข้อ ๙ ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๑ พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ให้เสร็จและรายงานการดำเนินการทางวินัยหรือการให้ออกจากราชการนั้นต่อไปตามลำดับภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน

ในกรณีที่รายงานเลยกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้รายงานเหตุที่พิจารณาดำเนินการไม่ทันตามกำหนดเวลานั้นไปด้วย

ข้อ ๑๕ การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการสั่งให้ออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสถานศึกษาที่สอนระดับปริญญา ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการตามข้อบังคับของสภาสถานศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ โดยให้สภาสถานศึกษาทำหน้าที่แทน ก.ค.ศ.

ข้อ ๑๖ การรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการให้ออกจากราชการของผู้บังคับบัญชาตามระเบียบนี้ ให้ส่งสำนวนการสอบสวนและเอกสารการพิจารณา บันทึกสรุปประวัติและข้อเท็จจริงพร้อมทั้งสำเนาคำสั่ง จำนวน ๒ ฉบับ ภายในเจ็ดวันทำการ นับแต่วันที่มีคำสั่ง

ในกรณีที่รายงานเลยกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้รายงานเหตุที่พิจารณาดำเนินการไม่ทันตามกำหนดเวลานั้นไปด้วย

ข้อ ๑๗ เมื่อผู้บังคับบัญชาได้มีคำสั่งใด ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยให้ส่งสำเนาคำสั่ง จำนวน ๒ ฉบับ ไปยังสำนักงาน ก.ค.ศ. ภายในสิบห้าวันทำการ นับแต่วันที่มีคำสั่ง

ข้อ ๑๘ ให้เลขาธิการ ก.ค.ศ. รักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑

(นายศรีเมือง เจริญศิริ)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ประธาน ก.ค.ศ.

แบบบันทึกสรุปประวัติและข้อเท็จจริง

ตอนที่ ๑ ประวัติส่วนตัว

ชื่อตัว.....ชื่อสกุล.....

อายุตัว.....ปี อายุราชการ.....ปี

ขณะเกิดเหตุดำรงตำแหน่ง.....ระดับ/วิทยฐานะ.....

กรม.....กระทรวง.....รับเงินเดือนในอันดับ.....

ขั้น.....บาท

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง.....ระดับ/วิทยฐานะ.....

กรม.....กระทรวง.....รับเงินเดือนในอันดับ.....

ขั้น.....บาท

วุฒิ.....

ตอนที่ ๒ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อกล่าวหา

เหตุเกิดเมื่อ.....

ข้อกล่าวหา.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน/ความเห็นของผู้บังคับบัญชา

ข้อเท็จจริงได้ความโดยสรุปว่า.....

.....

ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน.....

.....

ความเห็นของผู้บังคับบัญชา.....

.....

ตอนที่ ๔ ความเสียหายแก่ทางราชการ

กรณีนี้เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ คือ.....

.....

.....

ตอนที่ ๕ การสั่งลงโทษ/ให้ออกจากราชการ

โทษ..... .....

ให้ออกจากราชการเพราะ.....ตามมาตรา.....

มีการเพิ่มโทษ/ลดโทษ จาก.....เป็น.....

ตอนที่ ๖ ประวัติการถูกลงโทษ

ครั้งที่ ๑ : เคยถูกลงโทษ.....เมื่อ.....กรณี.....

.....

.....

ครั้งที่ ๒ : เคยถูกลงโทษ.....เมื่อ.....กรณี.....

.....

.....

การดำเนินการทางวินัย/การสั่งให้ออกจากราชการรายนี้ได้ดำเนินการสอบสวนพิจารณาและสั่งการไปโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

กระทรวง/ทบวง/กรม.....

กฎ ก.ค.ศ.

ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง

พ.ศ. ๒๕๔๙

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ (๔) และมาตรา ๙๘ วรรคเจ็ด แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ก.ค.ศ. โดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีออก กฎ ก.ค.ศ. ไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ในกรณีดังต่อไปนี้ เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัย ตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือมาตรา ๑๐๔ (๑) โดยไม่สอบสวนหรืองดการสอบสวนก็ได้

(๑) กระทำความผิดอาญาจนต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นกระทำผิดและผู้บังคับบัญชาเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษานั้นได้ความประจักษ์ชัดแล้ว

(๒) กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

ข้อ ๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ในกรณีดังต่อไปนี้ เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัย ตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสี่ หรือมาตรา ๑๐๔ (๑) โดยไม่สอบสวนหรืองดการสอบสวนก็ได้

(๑) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้ลงโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๒) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินสิบห้าวัน และผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

(๓) กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙
วิจิตร ศรีสอ้าน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ประธาน ก.ค.ศ.

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎ ก.ค.ศ. ฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๙๘ วรรคเจ็ด แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติให้ในกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. จะดำเนินการทางวินัยโดยไม่สอบสวนก็ได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎ ก.ค.ศ. นี้

<u>หมายเหตุ</u> การรายงานการดำเนินการทางวินัยลูกจ้างประจำให้รายงานตามลำดับจนถึงหัวหน้าส่วนราชการตามมาตรา ๑๐๙ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยอนุโลม

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๐๖/๒๕๕๒

ผู้ฟ้องคดีถูกร้องเรียนเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณไม่ถูกระเบียบ การพิจารณาทุนการศึกษาและการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนไม่เป็นธรรม ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๒) จึงมีคำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดี **๕ % เป็นเวลา ๑ เดือน** แล้วรายงานการลงโทษผู้ฟ้องคดีต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ (คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๒) ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีมติลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดี **๕ % เป็นเวลา ๒ เดือน** ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงมีคำสั่งลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เพิ่มโทษผู้ฟ้องคดีตามมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ซึ่ง ก.ค.ศ. พิจารณาแล้ว มีมติให้ลงโทษภาคทัณฑ์ แต่มีเหตุอันควรงดโทษ จึงมีมติให้งดโทษและให้ว่ากล่าวตักเตือน ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่เพิ่มโทษผู้ฟ้องคดีและคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.ค.ศ. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอให้เพิกถอนคำสั่งลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และเพิกถอนโทษภาคทัณฑ์ตามมติ ก.ค.ศ. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๑๐๐ และมาตรา ๑๒๑ ให้สิทธิแก่คู่กรณีในกระบวนการพิจารณาเรื่องเพื่อออกคำสั่งทางปกครอง ก.ค.ศ. ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ มีอำนาจในการทบทวนคำสั่งทางปกครองของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และมีอำนาจแก้ไขคำสั่งทางปกครองดังกล่าว เมื่อ ก.ค.ศ. เห็นว่าอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีฟังขึ้นบางส่วนจึงมีคำสั่งให้งดโทษและให้ว่ากล่าวตักเตือน คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงมีผลผูกพันผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และมีผลให้คำสั่งลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ถูกแก้ไขโดยคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.ค.ศ. แล้ว จึงไม่มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีทำให้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่จะมีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าวตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

สำหรับคำขอให้เพิกถอนการลงโทษภาคทัณฑ์แก่ผู้ฟ้องคดีนั้น เมื่อ ก.ค.ศ. มีมติให้งดโทษและให้ว่ากล่าวตักเตือน จึงมิใช่โทษทางวินัย คำขอของผู้ฟ้องคดี จึงเป็นคำขอที่ศาลไม่อาจกำหนดคำบังคับได้ตามมาตรา ๗๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

เอกสารหลักฐานที่ต้องจัดส่งในการรายงานการดำเนินการทางวินัย

๑. ต้นฉบับหนังสือร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการหรือลูกจ้างประจำกระทำความผิดทางวินัย

๒. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริง และคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย

๓. ต้นฉบับคำให้การพยานบุคคล และพยานเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

๔. เอกสารหลักฐานที่คณะกรรมการสืบสวนหรือสอบสวนได้ดำเนินการทั้งหมด

๕. ต้นฉบับรายงานผลการสืบสวนหรือสอบสวนของคณะกรรมการ

๖. สรุปความเห็นผลการพิจารณาของผู้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการว่าควรให้ยุติเรื่อง หรือให้ลงโทษทางวินัย

๗. คำสั่งให้ลงโทษทางวินัยให้ทำทัณฑ์บน หรือให้ว่ากล่าวตักเตือนไว้

๘. หลักฐานการรับทราบคำสั่งของผู้ถูกลงโทษทางวินัย

๙. หนังสืออุทธรณ์คำสั่งลงโทษ (ถ้ามี)

ส่วนที่ ๘
ความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง

ข้าราชการหรือลูกจ้างประจำที่กระทำความผิดทางวินัยซึ่งถือว่าเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัยโดยไม่ต้องสอบสวนหรืองดการสอบสวนก็ได้ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

มาตรา ๙๘ วรรคสุดท้าย บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. จะดำเนินการทางวินัยโดยไม่สอบสวนก็ได้”

ความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ได้แก่ความผิดดังต่อไปนี้

๑. ความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ดังนี้

(๑) กระทำความผิดอาญาจนต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นกระทำผิด และผู้บังคับบัญชาเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษานั้นได้ความประจักษ์ชัดแล้ว

(๒) กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

๒. ความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ดังต่อไปนี้

(๑) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือลงโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๒) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน และผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

(๓) กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาหรือให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

กฎ ก.ค.ศ.

ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง

พ.ศ. ๒๕๔๙

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ (๔) และมาตรา ๙๘ วรรคเจ็ด แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ก.ค.ศ. โดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีออก กฎ ก.ค.ศ. ไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ในกรณีดังต่อไปนี้ เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัย ตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือมาตรา ๑๐๔ (๑) โดยไม่สอบสวนหรืองดการสอบสวนก็ได้

(๑) กระทำความผิดอาญาจนต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นกระทำผิดและผู้บังคับบัญชาเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษานั้นได้ความประจักษ์ชัดแล้ว

(๒) กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

ข้อ ๒ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ในกรณีดังต่อไปนี้ เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัย ตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสี่ หรือมาตรา ๑๐๔ (๑) โดยไม่สอบสวนหรืองดการสอบสวนก็ได้

(๑) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้ลงโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๒) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินสิบห้าวัน และผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

(๓) กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙
วิจิตร ศรีสอ้าน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ประธาน ก.ค.ศ.

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎ ก.ค.ศ. ฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๙๘ วรรคเจ็ด แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ บัญญัติให้ในกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. จะดำเนินการทางวินัยโดยไม่สอบสวนก็ได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎ ก.ค.ศ. นี้

การดำเนินการกรณีข้าราชการหรือลูกจ้างประจำ ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเกินกว่าสิบห้าวัน

ข้าราชการหรือลูกจ้างประจำที่ไม่มาปฏิบัติหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่ได้ติดต่อสถานศึกษา และไม่ได้ขออนุญาตการลาตามที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการลาของข้าราชการ ถือว่าเป็นความผิดทางวินัย ตามมาตรา ๘๗ วรรคสอง

การละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือการละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถือว่าเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.ค.ศ. ดังกล่าวข้างต้น

ความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งดังกล่าว ผู้บังคับบัญชาอาจดำเนินการทางวินัยโดยไม่ต้องสอบสวน หรืองดการสอบสวนก็ได้ แต่ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการสืบสวนก่อนว่าการละทิ้งหน้าที่ราชการดังกล่าว มีเหตุอันสมควรหรือไม่ หรือเป็นการจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการหรือไม่ โดยให้ดำเนินการดังนี้

๑. แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงประกอบด้วยคณะกรรมการอย่างน้อย ๓ คน

๒. คณะกรรมการต้องดำเนินการสืบสวนพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

(๑) สำเนาบัญชีการลงเวลาปฏิบัติราชการที่แสดงว่าผู้ละทิ้งหน้าที่ราชการไม่ได้มาปฏิบัติหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวัน

(๒) คำให้การของพยานบุคคลผู้ใกล้ชิด เช่น คู่สมรส ญาติพี่น้อง และบุคคลผู้พักอาศัยอยู่หรือร่วมปฏิบัติงานกับผู้ละทิ้งหน้าที่ราชการที่ให้การเกี่ยวกับการละทิ้งหน้าที่ราชการ

(๓) หนังสือติดต่อของทางราชการหรือของคณะกรรมการเพื่อให้ผู้ละทิ้งหน้าที่ราชการมาให้การหรือชี้แจงเหตุแห่งการละทิ้งหน้าที่ราชการ เอกสารดังกล่าวควรจัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ส่งไปยังภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ

๓. คณะกรรมการสืบสวนต้องสรุปผลการสืบสวนและความเห็นว่าการละทิ้งหน้าที่ราชการดังกล่าวมีเหตุผลอันสมควรหรือไม่ หรือเป็นการจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการหรือไม่

ตัวอย่าง กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการโดยมีเหตุผลอันสมควร

เช่น เจ็บป่วยหนัก และไม่สามารถจัดส่งใบลาได้, วิกลจริตไม่มีความรู้สึกรับผิดชอบ, ถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังซึ่งไม่ใช่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

ตัวอย่าง กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

เช่น หลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในคดีอาญา, หลบหนีเจ้าหนี้, หรือละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่ทราบสาเหตุ เป็นต้น

ตัวอย่าง กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

เช่น ส่งใบลาออกจากราชการแล้วหยุดงานไปเลยโดยไม่รอคำสั่งอนุญาตให้ลาออกก่อน, ครบกำหนดที่ได้รับอนุญาตให้ลาศึกษาต่อแล้วไม่รายงานตัวกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการ เป็นต้น

หมายเหตุ การละทิ้งหน้าที่ราชการอาจเป็นทั้งกรณีไม่มีเหตุผลอันสมควรและจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการในเรื่องเดียวกันได้

๔. เมื่อคณะกรรมการรายงานผลการสืบสวนแล้ว ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนรายงานผลการสืบสวนโดยจัดส่งต้นฉบับเอกสารทั้งหมดไปยังสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาเพื่อนำเสนอต่อ อ.ก.ค.ศ. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพิจารณาโทษ เนื่องจากความผิดดังกล่าวมีระดับโทษไล่ออกจากราชการไม่อยู่ในอำนาจการลงโทษของผู้อำนวยการวิทยาลัย

อนึ่ง คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๖ แจ้งตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๒๓๔ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ เรื่อง ขอปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการลงโทษข้าราชการผู้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงบางกรณี โดยการปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๐๓ ว่า กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า ๑๕ วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรและไม่กลับมาปฏิบัติราชการอีกเลย ควรลงโทษไล่ออกจากราชการ.... มีเหตุอันควรปราณีอื่นใด ไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการ ไม่อยู่ในอำนาจการลงโทษของหัวหน้าสถานศึกษา

๕. ห้ามจ่ายเงินเดือนแก่ข้าราชการหรือค่าจ้างแก่ลูกจ้างสำหรับวันที่ขาดหรือหนีราชการ

พระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ บำนาญหรือเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๖ บัญญัติห้ามมิให้จ่ายเงินเดือนสำหรับวันที่ละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือหนีราชการ

ระเบียบว่าด้วยการจ่ายค่าจ้างลูกจ้างของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๒๖ ข้อ ๓๔ วรรคสอง กำหนดว่า ลูกจ้างที่ขาดหรือหนีราชการ ห้ามมิให้จ่ายค่าจ้างสำหรับวันที่ขาดหรือหนีราชการ

๖. การละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่ได้รับอนุญาตการลาจากผู้มีอำนาจตามระเบียบ ถือว่าเป็นการขาดราชการ ผู้ขาดราชการแม้เพียงครึ่งวันก็ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๖ กำหนดว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งจะได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนครึ่งขั้นในแต่ละครั้ง กรณีในครึ่งปีที่แล้วมาจนถึงวันออกคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนจะต้องไม่ขาดราชการตามข้อ ๖(๔) ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

****

บรรณานุกรม

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗

หนังสือเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว ๐๒๐๖/ว ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๑

หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๒๗.๖/ว ๕ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๓๙ เรื่อง อำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดค่าจ้าง หรือลดขั้นค่าจ้างลูกจ้างประจำ

หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๒๗.๖/ว ๕๐ ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๑ เรื่องการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ของลูกจ้างประจำ

คณะกรรมการข้าราชการครู, สำนักงาน **กรณีตัวอย่างความผิดทางวินัยสำหรับข้าราชการครู** กรุงเทพฯ สำนักงาน ก.ค. ๒๕๒๗

คณะกรรมการข้าราชการครู, สำนักงาน **คู่มือกรณีตัวอย่างความผิดทางวินัยข้าราชการครู** กรุงเทพฯ สำนักงาน ก.ค. ๒๕๓๕

คณะกรรมการข้าราชการครู, สำนักงาน **คู่มือกรณีตัวอย่างความผิดทางวินัยข้าราชการครู** กรุงเทพฯ สำนักงาน ก.ค. ๒๕๓๖

คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, สำนักงาน **คู่มือการดำเนินการทางวินัย สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา** กรุงเทพฯ สำนักงาน ก.ค.ศ. ๒๕๕๐

หลักกฎหมายจากคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติราชการที่ดีในการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยข้าราชการ สำนักงานศาลปกครอง มีนาคม ๒๕๕๒